

R A P O R T U L F R E E E X

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA 2 0 1 2

Integritate Diversitate Responsabilitate Profesionalism Integritate Transparență Democrație par
pativă Transparență Democrație participativă Integritate Democrație participativă Responsabilitate
Spirit critic Integritate Responsabilitate Transparență Profesionalism Integritate Transparență
Profesionalism Diversitate Transparență Transparență Spirit critic Profesionalism Diversitate S
rsitate Responsabilitate Diversitate Profesionalism Integritate Profesionalism Democrație par
Integritate Profesionalism Democrație participativă Profesionalism Profesionalism Integritate Transparență
Diversitate Democrație participativă Integritate Diversitate Spirit critic Integri
Democrație participativă Integritate Diversitate Integritate Diversitate Spirit critic Integri
Democrație participativă Profesionalism

- Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere -

București
2013

R A P O R T U L F R E E E X

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA

2 0 1 2

ActiveWatch

- Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere -

Acest raport a fost redactat în cadrul programului **FreeEx** al
ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei.
Programul **FreeEx** își propune să contribuie la protejarea și promovarea
dreptului la libera exprimare și a libertății presei.
Programul a început în 1999.
ActiveWatch publică rapoarte anuale referitoare la situația libertății
presei în România.
Acest raport este finanțat de Open Society Institute (OSI).
Conținutul acestui raport nu reflectă în mod necesar opinia OSI.

Autori:

Liana Ganea, Maria Popa, Răzvan Martin,
Sorina Vasile, Laura Ștefănuț, Ștefan Mako, Victor Ilie,
Vlad Ursulean, Radu Ciorniciuc,
Ana-Maria Telbis, Cosmin Dumbravă, Ovidiu Vanghele

**Mulțumim pentru asistența acordată departamentului FreeEx pe
parcursul întregului an:**

Mircea Toma, Dan Mihai, Ștefan Cândea, Bogdan Manolea
Diana Hatneanu, Nicoleta Popescu

Mulțumiri:

Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație, Casa Jurnalistului,
European Human Rights Association, Asociația Română pentru Tehnologie
și Internet, Centrul pentru Jurnalism Independent, APADOR-CH

Tehnoredactare și design:

Alexandra Cândea
Dan Ichimescu

Voluntar corectură:

Gabriela Brebene

Finanțator:

Open Society Institute

© **ActiveWatch**

Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

☎ 021 313 40 47 📠 021 637 37 67

✉ office@activewatch.ro 🌐 www.activewatch.ro

Cont IBAN: RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX

Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă
C.I.F. 18912239

CUPRINS

METODOLOGIE	6
PREAMBUL	7
Mass-media, mai politizate ca oricând.....	7
Ziaristul - țintă a intervențiilor statului	7
Statul, inamic al cetățeanului	8
Mediile publice au rămas sub control politic	8
Abuzuri ale patronilor media față de zariști	9
Derapaje editoriale și corupție în presă	9
Aplicarea noului Cod Civil - o posibilă amenințare pentru libertatea de exprimare	9
I. PRESIUNI.....	10
I.1. Presiuni ale autorităților și instituțiilor publice.....	10
Presa - vulnerabilitate la adresa siguranței naționale	10
Agenți sub acoperire în redacția Jurnalul Național	11
Președintele interimar Crin Antonescu și USL cer serviciilor de informații și Procuraturii să identifice și pedepsească „dușmanii poporului”	11
Serviciile de informații și mass-media	12
Acțiuni de poliție politică împotriva unui jurnalist.....	13
Activist civic hărțuit de securiști de școală nouă	13
Presiuni judiciare asupra presei	13
Jurnalist, colonel fără voie	14
Expoziția foto de la One World, interzisă în pasajul de la Universitate	15
Agerpres pedepsește jurnaliștii care pun întrebări incomode	15
Ziarul Curentul nu mai călătorește cu CFR Călători	15
Școala îi vrea tunși	16
Solist amendat pentru declarații în concert.....	16
Panou împotriva exploatarei RMGC, demolat de Primăria sectorului 3	16
Cenzură în mediul universitar?	16
I.2. Presiuni politice.....	17
Războiul Președintelui cu presa	17
Cenzură la România literară	17
USL vrea cenzură.....	17
TVR cenzurează un spot electoral	17
Parlamentar dat afară de la recepția Prezidențială de 1 Decembrie	18
I.3. Politizarea discursului jurnalistic	18
Jurnaliști linșați mediatic și politic	18
Jurnaliști-politicieni și politicieni-jurnaliști	19
„Protestatari” plătiți de televiziunile de știri	20
Stenograme PNL referendum	20
Medaliați la Olimpiadă, insultați de jurnaliști	20
Televiziunea de partid a poporului	20
Putere-opoziție la TV	20
Campanii electorale.....	21
Plângerile din campanie	21
Televiziuni și jurnaliști de partid	21
Jurnalist Curentul: Am scris peste 300 de anchete la comandă	22
Atacuri între doi politicieni din USL, ambii având legături apropiate cu media	22
I.4. Presiuni economice	23
Clubul Steaua face victime în rândul jurnaliștilor.....	23
„Mitică” dictează în televiziuni	23
România liberă modifică textul unui jurnalist prin părțile esențiale	23
Două cotidiene cenzurează Roșia Montană din discursul lui Victor Ponta	24
I.5. Consiliul Național al Audiovizualului - victimă a bătăliei politice de anul trecut	24
Retragerea licenței postului OTV	26
II. TELEVIZIUNEA PUBLICĂ.....	28
III. AGRESIUNI	33
Autoritățile încalcă legea adunărilor publice.....	33

Libertatea de exprimare e confiscată de pe stadioane	33
Violențe împotriva libertății de exprimare	34
III.1. Agresiuni împotriva jurnaliștilor	34
Fotoreporter lovit cu pumnul	34
Mihai Goțiu, jurnalist și activist Salvați Roșia Montană, atacat la o emisiune Realitatea	35
Jurnaliști agresati în secția de votare	35
Jurnalistă agresată în timpul unei ședințe de Consiliu local	35
Cameraman bătut pentru că a încercat să-și apere colega	35
Jurnaliști ale căror autoturisme au fost vandalizate	36
Fotograf român arestat în Mexic	36
III.2. Insulte și amenințări	36
Fostul premier Victor Ciorbea l-a jignit în direct pe Mălin Bot	36
Traian Băsescu jignește jurnaliștii	36
Gigi Becali, insulte repetate la România TV	36
Ministrul Culturii, Puiu Hașotti, a făcut „tâmpit” și „idiot” un jurnalist ieșean	37
Ilie Năstase a agresat o echipă de jurnaliști	37
Liliana Ciobanu, jurnalist freelancer, amenințată pentru colaborările cu The Economist și CNN	37
Radu Mazăre, jigniri prin SMS la B1TV	37
Politicianul clujean Alin Tișe jignește jurnaliști care discută probleme de interes public	37
Laurențiu Reghecampf și Mihai Stoica amenință și jignesc jurnaliști	38
Un jurnalist băimărean a fost amenințat după ce a publicat o investigație	38
IV. DREPTUL LA DEMNITATE, IMAGINE, VIAȚĂ PRIVATĂ	39
Doctor Valeriu Nicula vs Tudor Știrbu și Clujeanul	39
Dumitru Sechelariu vs bloggerul Florin Popescu	40
Familia Calcis vs Florin Cuc și Informația de Vest	40
SC CONCAS SRL vs Răzvan Durlan	41
Soția deputatului Leșe vs Romeo Roșiiianu	41
Victor Ciutacu vs Radu Moraru	42
Zenyth Pharmaceuticals vs „Insula Îndoielii”	42
Cauzele CEDO privind libertatea presei în România - 2012	43
Frăsilă și Ciocirlan împotriva României	43
Tănăsoaica împotriva României	43
Ileana Constantinescu împotriva României	44
M. Ion Antonescu împotriva României	44
CAUZE COMUNICATE GUVERNULUI:	44
V. ACCESUL LA INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC	45
Contractele RAAPPS, făcute publice prin decizia instanței	45
Demnitarilor nu răspund nici la e-mail, nici la scrisori	45
CSM vrea să ascundă justiția de presă	46
Consiliul Superior al Magistraturii a refuzat să publice informații pe site-ul oficial	46
Curtea de Conturi a vrut să șteargă neregulile AGERPRES	46
Democrație la mare distanță	47
Primarul Onțanu retrage din cauza unor „întrebări nereale”	47
Jurnaliști acreditați de primar după CV	47
Secretomania a infestat și sistemul bancar	47
Jurnaliști freelance neacreditați de BEC la referendumul privind Roșia Montană	48
Negocierile cu FMI, ascunse de ochii presei/publicului	48
Modificarea Constituției, rezervată „elitei politice”	48
Proces câștigat de o publicație gorjeană	48
Legea 544/2001 în instanțe	48
Open data începe să producă rezultate	49
VI. PIAȚA DE MEDIA	50
VI.1. Presa scrisă 2012	50
VI.2. Piața TV	52
RCS&RDS lansează televiziuni pe bandă și „elimină” concurența din grilă	53
Grupul Pro, scos din grila Dolce	55
Măsurarea audiențelor, contestată de TVR și Realitatea TV	57
VI.3. Piața de radio	57
VI.4. Piața online	58
VI.5. Publicitate	58

VII. CONFLICTE DE MUNCĂ	59
„Climat dictatorial” de muncă la AGERPRES.....	59
„Mătrășirea” jurnaliștilor de la Ziarul de Bacău.....	60
Jurnalistul Florentin Deac vs Cuvântul Liber.....	60
Ziarișii de la Adevărul, somați să renunțe la o parte din drepturi	60
Trustul prahovean Alpha a făcut greve și un Memoriu către Parlament	61
Grevă la România Liberă.....	61
Protest „anonim” al redactorilor de la Jurnalul Național.....	61
S-a prelungit CCM Unic la Nivel de Ramură Mass-Media	62
VII. ETICĂ	63
Sima șantajează directorul unei publicații	64
„Atac la persoană” sub formă de șantaj.....	64
Jurnaliști condamnați sau judecați pentru șantaj.....	64
Un jurnalist promovează un proiect minier	64
Știri regizate	65
Invenții mediatice pentru audiență	65
Câteva televiziuni au prezentat un bărbat nevinovat drept criminal	65
„CSM duce o campanie antipresă”	66
Presa duce o campanie „anti-CSM”	66
Imagini cu premier gol sub pretextul interesului public	66
Evenimentul Zilei plătește „cetățeni vigilenți” în campania electorală	67
Jurnaliști fac ziare pentru campaniile electorale	67
Un jurnalist de la Libertatea, administrator pe site-ul lui Nicu Gheară	67
Discurs rasist în presă.....	67
Jurnalist concediat pentru plagiat.....	67
S-a înființat Consiliul de Onoare al SRR	67
Jurnaliștii români, despre problemele breslei	68
VIII. LEGISLAȚIE.....	69
Achiziții publice.....	69
ACTA <i>up and down</i> . Drepturile de autor	69
Accesul jurnaliștilor la informații publice în procesul de justiție	70
Codurile civil și penal	72
Legislația audiovizuală.....	72
Legea „Big Brother”.....	75
Turiștii, sub „Big Brother”	76
„Neînsemnatele” însemne	76
Parlamentul European votează propunerea ActiveWatch de interzicere a infiltrării redacțiilor de agenți ai serviciilor de informații	77

METODOLOGIE

Departamentul FreeEx a început să publice rapoarte anuale dedicate libertății presei în anul 2000. Scopul acestor rapoarte este să ofere o imagine asupra principalelor evenimente și tendințe în ceea ce privește libertatea de exprimare și, în special, în ceea ce privește libertatea presei.

Raportul de față acoperă în principal evenimentele anului 2012. Cazurile publicate au un rol ilustrativ. Am introdus în raport și cazuri care nu privesc în mod direct presa sau drepturile jurnaliștilor, atunci când am considerat că ele au relevanță pentru modul în care dreptul la libertatea de exprimare și libertatea presei sunt percepute în România.

Acest raport nu este unul exhaustiv, ci reprezintă o oglindă a evenimentelor, așa cum au ajuns acestea la cunoștința noastră și în măsura în care au putut fi documentate.

Încadrăm încălcările libertății de exprimare și ale libertății presei în:

- **Agresiuni:** implică atacuri fizice asupra jurnaliștilor sau a redacțiilor (lovire, confiscarea sau distrugerea echipamentelor de înregistrare, filmare, fotografiere, sechestrarea jurnalistului, devastarea redacției etc.);

- **Amenințări:** implică amenințarea cu moartea, amenințări cu punerea în pericol a integrității fizice a jurnalistului, a familiei sau a bunurilor acestuia, folosirea unui limbaj injurios la adresa jurnalistului;

- **Presiuni ale autorităților:** presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă, venite din partea unor instituții ale statului (anchete ale poliției, ale parchetului, ale gărzii financiare sau ale altor instituții ale statului, având drept scop intimidarea presei, arestarea sau reținerea în vederea cercetării, presiuni din partea organelor de anchetă pentru divulgarea surselor confidențiale, confiscarea sau copierea datelor din computere, confiscarea sau copierea unor documente, interceptarea comunicațiilor, introducerea unei legislații defectuoase - care afectează presa, refuzul de a reforma legi etc.);

- **Presiuni politice:** presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă, venite din partea unor oameni politici sau a unor partide (presiuni organizate, făcute cu scopul exclusiv de a proteja interesele politice sau de altă natură ale unor partide sau ale unor oameni politici; includ folosirea instituțiilor statului în acest scop, de către partide sau de oamenii politici);

- **Presiuni economice:** presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă, venite din partea unor companii sau a unor oameni de afaceri (oferirea sau anularea unor contracte de publicitate, condiționarea păstrării acestor contracte de nepublicarea unor informații sau de concedierea unor jurnaliști etc.);

- **Accesul la informațiile de interes public:** refuzul autorităților statului sau al unor instituții importante de a pune la dispoziția ziariștilor informațiile de interes public solicitate, ridicarea abuzivă a acreditării;

- **Cenzură:** interzicerea publicării, confiscarea tirajului, ridicarea abuzivă a licenței de emisie;

- **Autocenzură:** actul prin care jurnaliștii se abțin de la publicarea unor informații de interes public ca urmare a presiunilor indirecte venite din partea patronatului sau a conducerii redacției;

- **Conflicte de muncă:** încălcarea drepturilor jurnalistului ca salariat;

- **Legislația:** acte normative care afectează cadrul legislativ în care funcționează presa și care limitează libertatea de exprimare a jurnalistului.

Cadrul economic în care funcționează presa (împărțirea pieței, achiziții, fuzionări, cadrul legislativ, probleme economice etc.) afectează libertatea de exprimare a jurnaliștilor și calitatea produselor media.

Și nerespectarea normelor deontologice afectează dreptul la libertatea de exprimare. De aceea, raportul FreeEx dedică secțiuni speciale analizei a pieței de media și a principalelor probleme legate de etica și auto-reglementarea presei.

Raportul tratează și câteva cazuri în care dreptul la libertatea de întrunire sau la viață privată sunt încălcate. Am introdus aceste cazuri în măsura în care aceste drepturi au fost încălcate împreună cu dreptul la libertatea de exprimare. De asemenea, am notat cazurile în care dreptul la viață privată și cel la libertatea de exprimare au fost puse în balanță, în favoarea unuia dintre cele două, sau cazurile de încălcare a dreptului la viață privată, în măsura în care au reprezentat drepturi câștigate (sau pierdute) și pentru ziariști.

Cazurile raportate au drept sursă: investigațiile directe ale echipei FreeEx (discuții și corespondențe cu părțile implicate, cu avocați ai părților, cu instituțiile statului etc.), informații culese cu ajutorul rețelei Freeex (www.groups.yahoo.com/freeex), articole apărute în presa scrisă, știri radio și tv, bloguri și publicații on-line. Raportul nostru se bazează și pe rapoarte oficiale sau rapoarte publicate de alte instituții independente.

În multe dintre cazurile cuprinse în raport am fost sesizați direct de jurnaliști. Dacă ți-a fost încălcată libertatea de exprimare, scrie-ne la freeex@activewatch.ro!

PREAMBUL

În 2012, România s-a situat pe locul 42 în clasamentul anual al libertății presei, realizat de Reporteri fără Frontiere¹, după Spania (36), Franța (37), Letonia (39) și înaintea unor alți membri ai Uniunii Europene precum Ungaria (56), Italia (57), Grecia (84) sau Bulgaria (87). Totodată, potrivit raportului global privind independența presei realizat de Freedom House, mass-media din România sunt „parțial libere”².

Cele mai importante evenimente din 2012 cu impact negativ asupra libertății de exprimare:

- Confirmarea existenței agenților sub acoperire în redacții.
- Intensificarea practicilor de poliție politică împotriva unor jurnaliști și activiști civici.
- Înalți demnitari au instigat la intervenția serviciilor de informații și a procuraturii împotriva vocilor critice.
- Reprimarea abuzivă și violentă a protestelor de stradă și din arenele sportive.
- Folosirea instituțiilor media ca arme politice de către patronii de presă a fost mai vizibilă ca oricând, în contextul unui an politic marcat de alegeri locale și parlamentare și de referendumul pentru demiterea Președintelui.
- Partizanatul fățiș practicat de o însemnată parte a mass-media.
- Un număr mare de oameni de presă au intrat în politică.
- Sacrificarea temelor de interes public în favoarea unor dispute politice sterile, inclusiv pe durata campaniilor electorale.
- Criza economică a fragilizat și mai mult statutul jurnalistului în raport cu patronatul.
- Încălcarea drepturilor salariale și abuzurile patronatului au devenit un fenomen în piața media, pe fondul crizei economice.
- Creșterea numărului practicilor corupte de presă care au fost expuse public.
- Abundența a derapajelor editoriale.
- O serie de jurnaliști au fost linșați public de către colegii lor de breaslă.
- Revenirea în forță a discursului naționalist și homofob.
- Presiunile politice exercitate asupra Consiliului Național al Audiovizualului de ambele tabere politice, reprezentate de USL și PDL.
- Perpetuarea controlului politic asupra mediilor publice de radio și televiziune.
- La conducerea radioului și televiziunii publice au fost instalați un fost șef al Serviciului de Informații Externe (TVR) și un fost colaborator al Securității (SRR).
- Oprirea producției editoriale a televiziunii publice pentru șapte luni.
- Blocarea accesului la informații de interes public de instituțiile statului și accentuarea tendinței de decuplare a zonelor de decizie de restul societății.

- Interpretarea dată de unele instanțe noului Cod Civil aduce restrângeri grave libertății de exprimare.

Mass-media, mai politizate ca oricând

Anul 2012 a însemnat politizarea cronică a pieței de media, într-un an marcat de războiul politic dintre Președinte și USL și care a consemnat două alegeri și un referendum pentru demiterea Președintelui. Ambele tabere politice s-au aflat succesiv la putere și în opoziție, ceea ce a scos la iveală similaritatea comportamentelor adoptate de întreg mediul politic în raport cu mediile publice (TVR și SRR), cu instituțiile de reglementare și control (CNA), precum și instrumentalizarea instituțiilor media private ca agenți de propagandă politică.

Politica editorială a unei părți însemnate a presei private a fost pusă în slujba intereselor politice și economice ale patronilor de media, iar ambele tabere politice au beneficiat de sprijinul unor instituții media. Jurnaliști și instituții media s-au aliniat în spatele taberelor politice, sacrificând orice pretenție de echidistanță în favoarea unor poziții partizane fățișe.

Vocile pro USL sau anti-Bănescu au dominat spațiul mediatic, prin intermediul unui arsenal mediatic mult mai puternic. Importanți lideri USL controlează entități sau grupuri media. Dan Voiculescu, fondatorul Partidului Conservator, deține (prin familia sa) controlul trustului Intact, iar Sebastian Ghiță, senator PSD, este patronul televiziunii de știri România TV. O altă televiziune de știri, Realitatea TV, este controlată de un apropiat al PSD, Cozmin Gușă. De partea cealaltă, fostul jurnalist, actual consilier politic, Dan Andronic a dirijat corul susținătorilor președintelui Bănescu, vârfurile de lance fiind cotidianul Evenimentul Zilei și postul de televiziune B1TV. De remarcat traseul lui Andronic, care în trecut i-a consiliat pe foștii adversari ai lui Bănescu - Adrian Năstase și Călin Popescu Tăriceanu.

Pentru a spulbera și ultimele iluzii cu privire la independența presei, mai mulți jurnaliști au făcut pasul în politică, unii dintre aceștia regăsindu-se deja pe băncile Parlamentului. Din păcate, comportamentul acestor „vedete mediatică” riscă să compromită întreaga breaslă, aruncând o umbră de suspiciune asupra muncii pe care o depun în redacții miile de jurnaliști fără statut de persoană publică.

Ziaristul - țintă a intervențiilor statului

Dincolo de această politizare a discursului jurnalist, cele mai grave atacuri împotriva libertății de exprimare au venit din zona instituțiilor represive ale statului și a unor înalți demnitari. Pentru prima dată există confirmarea infiltrării în redacții a agenților sub acoperire ai serviciilor secrete (vezi cazul Jurnalul Național), fapt asumat inclusiv de Serviciul Român de Informații (SRI). Un jurnalist și o redacție din Tg. Jiu au fost puși sub urmărire informativă pe o perioadă de mai multe luni, având interceptate convorbile telefonice și comunicațiile electronice în baza unui mandat emis fără motivație susținută de probe.

Un tânăr activist civic a fost hărțuit cu metode specifice Securității comuniste de către agenți ai poliției Argeș, la

¹ Press freedom index 2013, Reporters Without Borders, En.RSF.org, <http://en.rsf.org/press-freedom-index-2013,1054.html>, clasament publicat în 2013.

² *Freedom of the Press 2012: A Global Survey of Media Independence*, Freedom House, FreedomHouse.org, raport publicat în 2012.

cererea Serviciului de Pază și Protecție București. Aceștia s-au deplasat la domiciliul părinților lui Mihail Bumbăș, adresând mamei sale întrebări privind deținerea unor arme de foc de către Bumbăș. Ulterior, polițiștii au solicitat și obținut fișa medicală a acestuia de la cabinetul medicului de familie.

Alți trei jurnaliști au fost incluși într-un rechizitoriu ce viza o grupare infracțională condusă de fostul deputat Mihail Boldea, trimis în judecată pentru înșelăciune și alte infracțiuni. Cei trei jurnaliști sunt acuzați de procurorii DIICOT care au întocmit rechizitoriul că au încercat să favorizeze infractorii punând presiune asupra procurorilor prin diverse materiale publicate. Procurorii nu au adus nicio dovadă în sprijinul acestor acuzații.

Politicieni și demnitari de rang înalt au avut discursuri agresive împotriva jurnaliștilor. Ambii președinți aflați succesiv în funcție anul trecut au cerut intervenția serviciilor de informații împotriva vocilor critice. Președintele Traian Băsescu a reiterat cererea sa mai veche de includere a presei printre vulnerabilitățile la adresa siguranței naționale, în raportul Consiliului Suprem de Apărare a Țării. Președintele interimar Crin Antonescu a cerut explicit serviciilor de informații să-i identifice pe cei care au „distrus” imaginea țării.

Multe amenințări, jigniri și violențe împotriva jurnaliștilor au ca autori oameni din fotbal. Discursul agresiv, amenințările și instigarea la violență împotriva unor jurnaliști nu au mai fost doar apanajul predilect al politicienilor; în 2012 și în primele luni ale lui 2013, oameni de presă și instituții media au lansat jigniri și au instigat împotriva unor jurnaliști. Numeroși jurnaliști care au criticat acțiunile întreprinse de coaliția guvernamentală în vara lui 2012 au fost supuși unui linșaj mediatic din partea unor colegi de breaslă, fiind acuzați că fac parte dintr-o conspirație împotriva USL, iar agresivitatea limbajului în aceste cazuri a depășit-o cu mult pe cea a politicienilor.

Accesul la informații de interes public nu s-a îmbunătățit în ultimul an, fiind vizibilă tendința mediului politic de a decupla actul decizional de ochii publicului. Jurnaliștii încă trăiesc cu riscul retragerii acreditării din cauza materialelor publicate, acte normative importante sunt discutate de instituții publice cu ușile închise, informațiile publice se obțin de multe ori prin decizii ale instanțelor și nu direct de la instituțiile publice. Procesul de modificare a Constituției demarat la începutul lui 2013 se desfășoară fără accesul presei sau al societății civile, conform deciziei lui Crin Antonescu (PNL), președinte al Senatului și al Comisiei pentru revizuirea Constituției. Un fapt pozitiv este instrumentalizarea conceptului de Open Data de tot mai mulți activiști independenți, dar și de jurnaliști.

Statul, inamic al cetățeanului

Anul 2012 a consemnat cel mai mare număr de abuzuri ale forțelor de ordine la acțiuni împotriva unor proteste stradale sau pe arenele sportive³. Jandarmeria intervine în forță pentru a reprimă orice adunare publică, invocând

lipsa unei autorizații, ceea ce reprezintă o interpretare abuzivă a legii adunărilor publice 60/1991, care nu prevede necesitatea autorizării. Șeful Jandarmeriei București, Eugen Meran, a fost demis de Ministrul Administrației și Internelor la începutul lui 2013 din cauza abuzurilor comise de cei aflați în subordinea sa, în urmă cu un an, la protestele din Piața Universității.

Mediile publice au rămas sub control politic

Respectând tradiția, noua putere a numit alte conduceri la serviciile publice de radio și televiziune. În cazul televiziunii publice, a fost demis vechiul Consiliu de Administrație (CA), Parlamentul respingând raportul de activitate pe 2011, chiar dacă rapoartele pe anii 2009 și 2010 nu fuseseră discutate și votate. În anii respectivi, TVR a avut o conducere dominată de actuala majoritate. Înlocuirea CA-ului a venit după ce Guvernul a pus sub sechestru conturile TVR din cauza datoriei imense acumulate la bugetul de stat. Măsura blocării conturilor a fost anulată după ce noua putere a numit un nou Consiliu de Administrație.

În cazul radioului public, noua putere s-a limitat la a înlocui Președintele Director General. Noul PDG este Ovidiu Miculescu, fost manager al Radio Europa FM.

Claudiu Săftoiu și Ovidiu Miculescu au avut legături cu serviciile de informații. Săftoiu a fost directorul Serviciului de Informații Externe pentru 6 luni în 2006-2007, în timp ce Ovidiu Miculescu a semnat un acord cu Securitatea comunistă în anul 1987, conform CNSAS.

O altă instituție publică expusă agresiunilor politice a fost Consiliul Național al Audiovizualului. Ambele tabere politice au supus instituția unor presiuni ce au afectat independența și buna sa funcționare, existând mai multe momente în care CNA s-a aflat în blocaj instituțional, nereușind să se pronunțe asupra unor spețe importante. PD-L și USL s-au acuzat succesiv, în funcție de statutul lor politic de moment, de nerespectarea înțelegerii privind alocarea locurilor în Consiliu, atunci când au fost numiți noi membri. De asemenea, au existat acuzații de partea ambelor tabere politice cu privire la existența unor presiuni politice asupra instituției. De fiecare dată, partidele care reclamau abuzuri se aflau în opoziție.

Noua conducere a televiziunii publice a demarat, sub presiunea datoriei de peste 140 milioane de euro acumulate și a unei Oronanțe de Urgență emisă de Guvern, un proces de restructurare instituțională fără precedent după 1989. Procesul a stârnit nemulțumiri și controverse în rândul salariaților și al unora dintre membrii Consiliului de Administrație, dar reacția salariaților a fost destul de firavă. De notat că majoritatea membrilor noului Consiliu de Administrație, precum și unii din membrii echipei care a gândit planul de restructurare, au făcut parte și din vechile Consilii, aceleași pe care le acuză că au produs dezastrul financiar al TVR. Peste 700 de salariați au fost disponibilizați, iar două canale TVR au fost închise (TVR Info și TVR Cultural). Între timp, TVR Info a fost redenumit TVR News și redeschis într-un parteneriat cu Euronews, conținutul editorial fiind

³ Descrie în raportul FreeEx 2011.

acoperit în proporție de 80% de programe Euronews.

Fapt fără precedent - ca o măsură de limitare a pierderilor, conducerea TVR a oprit producția editorială pentru 7 luni. Decizia ridică semne de întrebare cu privire la respectarea misiunii de serviciu public a TVR, așa cum este definită de Legea 41/1994 de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune.

Directorul general interimar Radu Călin Cristea și apoi PDG-ul Claudiu Săftoiu au exercitat presiuni asupra conducerii redacției siteului tvrinfo.ro, cu scopul de a obține sursa informației publicate de www.tvrinfo.ro în legătură cu plagiatul premierului Ponta. De asemenea, redacția tvrinfo.ro a fost împiedicată să mai relateze despre campania pentru referendumul de demitere a Președintelui, invocându-se succesiv o serie de argumente ridicole, detaliate în capitolul dedicat TVR.

Abuzuri ale patronilor media față de ziariști

Agravarea crizei economice ce afectează piața de media a intensificat încălcarea drepturilor salariale, comportamentul abuziv al patronatului de presă devenind o practică. Jurnaliștii sunt presați să renunțe la drepturile salariale și să accepte contracte pe drepturi de autor, care nu oferă nicio protecție jurnalistului și îi fragilizează poziția în raport cu patronatul. De asemenea, devin tot mai frecvente clauzele abuzive în contractele de muncă sau de colaborare care restrâng dreptul salariaților la liberă exprimare, interzicându-le acestora să facă publice problemele din redacții.

Situația economică a pieței de media a continuat să se înrăutățească, cel mai afectat sector fiind presa scrisă, care a traversat închideri de publicații, disponibilizări masive, scăderi substanțiale ale salariilor. Zona online a înregistrat o creștere a veniturilor din publicitate, dar acestea au fost absorbite în principal de marii jucători (Google și Yahoo). Potrivit datelor publicate de CNA în 2012, în România sunt peste 700 de televiziuni și peste 600 de posturi radio.

Acest context a contribuit la consolidarea poziției televiziunilor ca surse de informare a populației (94% din români folosesc televizorul ca principală sursă de informare) - fenomen îngrijorător, dacă ținem cont de profilul patronatului din piața audiovizuală. Marii jucători de pe piață, în special televiziunile de știri, au proprietari care sunt direct implicați în politică, unii dintre ei aflându-se pe băncile Parlamentului.

Anul 2012 a consemnat și o răbufnire a conflictului între distribuitorii și furnizorii de conținut. Mai multe posturi de televiziune au intrat în conflict deschis cu distribuitorii, existând situații în care cei din urmă au eliminat din grilă posturile de televiziune. În același timp, distribuitorii au devenit și furnizori de conținut, lansând o serie de posturi ce intră în competiție cu ceilalți furnizori de conținut. Situația este riscantă, distribuitorii fiind acuzați de abuz de poziție dominantă.

Derapaje editoriale și corupție în presă

Dificultățile financiare au amplificat compromisurile făcute de redacții, ceea ce a distorsionat conținutul editorial.

Presiunea audienței a generat o abundență a derapajelor editoriale, multe redacții manifestând un vizibil dispreț față de orice reguli profesionale și pentru demnitatea persoanelor. Știri inventate, regizarea unor show-uri televizate pretinse a fi autentice, vânarea ostentativă a aspectelor morbide, ridicole, murdare ale vieții unor persoane publice - au devenit practici obișnuite.

De asemenea, au apărut noi cazuri de șantaj de presă, iar în unele mai vechi au existat sentințe ale instanțelor. Fostul acționar al publicației online www.HotNews.ro, brokerul Cristian Sima l-a amenințat pe directorul publicației Bursa, Make (Florian Goldstein), că va face publice tranzacțiile sale pe piețele de capital străine în cazul în care va publica informații care ar putea compromite societatea sa de brokeraj. Bogdan Chirieac a reapărut într-un nou scandal de corupție de presă, fiind acuzat că a făcut trafic de influență pe lângă politicieni în favoarea unor companii străine.

Aplicarea noului Cod Civil - o posibilă amenințare pentru libertatea de exprimare

Noul Cod Civil intrat în vigoare în octombrie 2011 riscă să creeze o jurisprudență periculoasă pentru libertatea de exprimare. În raportul FreeEx pe 2011 prezentam cazul jurnalistului maramureșean Ioan Romeo Roșianu, căruia i-a fost interzis printr-o ordonanță președințială să mai scrie despre soția unui deputat, aceasta fiind medic și om de afaceri. În 2012, Curtea de Apel Cluj l-a obligat pe Roșianu să șteargă din spațiul online 12 articole, pentru că aduceau atingere drepturilor nepatrimoniale ale acestei persoane. Subiectele articolelor erau de interes public.

I. PRESIUNI

I.1. Presiuni ale autorităților și instituțiilor publice

Presa - vulnerabilitate la adresa siguranței naționale

În 2012, Președintele Traian Băsescu a reluat ideea din 2010 privind includerea presei ca vulnerabilitate la adresa siguranței naționale. Campaniile mediatice împotriva unor magistrați și a unor instituții precum ANI, consemnate în contextul acerbei bătălii politice din 2012, au fost invocate de Președinte drept argument în favoarea acestei propuneri.

Astfel, invitat într-o emisiune la România TV, Traian Băsescu afirma următoarele: „Unul din motivele pentru care am vorbit de vulnerabilități la adresa securității naționale a mass-media a fost legat de ceea ce face trustul Intact. Când ai o asemenea forță mediatică îndreptată spre dezinformarea populației, trebuie să ții cont că, la un moment dat, până la urmă, populația devine manipulabilă și ajunge să spună exact ce spune morsa competentă Chireac, eu așa îi spun, Gâdea [...], Radu Tudor [...]. Oamenii aștia de dimineață până seara plasează minciuni în capul oamenilor”. Băsescu a subliniat că trebuie găsită împreună cu Ministerul Justiției o soluție de protejare a justiției, făcând referire direct la soluții legislative: „Avem această vulnerabilitate și ea probabil că trebuie tratată legal. Pentru că nu se utilizează numai împotriva instituțiilor care fac parte din sistemul de justiție al României, se utilizează și împotriva altor instituții”⁴.

Recomandări similare conține și raportul MCV al Comisiei Europene din ianuarie 2013. Raportul MCV recomandă României „revizuirea standardelor existente pentru a se garanta existența unor mijloace de informare în masă libere și pluraliste, asigurându-se, totodată, măsuri reparatorii eficiente împotriva încălcării drepturilor fundamentale ale omului și împotriva exercitării de presiuni nejustificate și a recurgerii la acte de intimidare de către mijloacele de informare în masă asupra sistemului judiciar și a instituțiilor implicate în combaterea corupției”⁵.

Directorul SRI George Maior a reluat la începutul anului 2013 teza vulnerabilității la adresa securității naționale, susținând că investigațiile jurnalistice despre închisorile CIA din România expun țara pericolului terorist - „este perfect legitim să existe o investigație jurnalistică asupra presupuselor închisori CIA, problema e cui folosește; datorită acestor investigații putem fi mult mai expuși din punct de vedere al pericolului terorist despre care vorbim. Diverse organizații iau de bune aceste emisiuni și captează această posibilitate, iar România devine mai interesantă pentru ei decât era înainte”⁶. Declarația lui Maior a venit

4, „Băsescu: <<Mass-media este o VULNERABILITATE la securitatea națională>>”, Realitatea.net, 4 ianuarie 2013.

5 RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de cooperare și de verificare, http://ec.europa.eu/cvm/docs/com_2013_47_ro.pdf, 30 ianuarie 2013.

6 „Interviu cu George Maior, directorul SRI: Există centre de putere care vor să folosească SRI în bătălia prezidențială din 2014”, Sabina Fati, Româniliberă.ro, 22 februarie 2013.

la scurt timp după publicarea de către Antena 1⁷ și Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație⁸ a unui documentar TV în serial, „ROantano - Închisorile CIA din România”. Înainte de publicarea materialelor, SRI refuzase să facă orice comentarii pe tema investigației jurnalistice.

Referitor la recomandările din Raportul MCV, ActiveWatch a spus: „Considerăm că acestea fac abstracție de cadrul legal în vigoare și de standardele care rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și ignoră profilul clasei politice românești, care adeseori a încercat să restrângă libertatea presei, prin presiuni economice sau măsuri legislative. Există un risc real ca afirmații de tipul celor din MCV (<<revizuirea normelor existente pentru a garanta faptul că libertatea presei este însoțită de o protecție corespunzătoare a instituțiilor și a drepturilor fundamentale ale persoanelor, precum și pentru a pune la dispoziție măsuri reparatorii eficiente>>) să fie invocate de politicieni români pentru a justifica noi inițiative legislative menite să restrângă libertatea de exprimare, situație cu care ne confruntăm în fiecare an. (...) În acest context, atragem atenția că legislația în vigoare oferă suficiente instrumente de apărare celor care se consideră a fi victimele unor atacuri mediatice. Noul Cod Civil, precum și Legea Audiovizualului și Legea de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Magistraturii conțin prevederi explicite ce protejează dreptul la demnitate, la imagine, la onoare, la viață privată, inclusiv pentru membrii puterii judecătorești. Există deja decizii ale instanțelor pe noul Cod Civil care dau satisfacție celor care au apelat la justiție pentru a își proteja acele drepturi care, în opinia lor, au fost încălcate de mass-media”⁹.

Aprobarea de către Parlament a unei strategii naționale de apărare care prevede presa printre vulnerabilitățile pentru România va obliga organele cu atribuții de apărare să întocmească planuri de acțiuni și să programeze activități specifice pentru prevenirea, reducerea sau eliminarea vulnerabilității reprezentate de presă, la fel cum aceleași organe au obligația de a lua măsuri pentru prevenirea, reducerea sau combaterea oricărei alte vulnerabilități pentru România, prevăzută în strategie. În acest sens, în strategie se menționează chiar la punctul 1 din Introducere că „Ulterior adoptării acestui document, executivul și instituțiile cu responsabilități în domeniu vor fi chemate să-și dezvolte strategii sectoriale, ce vor trebui să conțină măsuri concrete specifice domeniului de acțiune, destinate contracarării și combaterii riscurilor, vulnerabilităților și amenințărilor din zona lor de responsabilitate”.

Marele pericol al deciziilor care decurg obligatoriu din aprobarea strategiei îl reprezintă măsurile cu caracter „operativ”, ocult, privind presa și ziarisții, care vor fi incluse în categoria informațiilor clasificate și care, din acest motiv, nu vor putea fi cunoscute și nici dezbătute public. În aceste condiții, pentru contracararea și combaterea vulnerabilității reprezentate de presă, ziarisții vor putea fi interceptați și supravegheați ca orice persoană care prezintă un pericol

7 : <http://a1.ro/roantano>

8 <https://www.crji.org/articole.php?id=4200>

9, „Comunicat referitor la Raportul MCV: Libertatea de exprimare nu are nevoie de noi legi, ci de protecție”, ActiveWatch, ActiveWatch.ro, 30 ianuarie 2013.

pentru securitatea națională, redacțiile ziarelor vor putea fi infiltrate cu agenți/colaboratori ai serviciilor de informații ca orice organizații periculoase pentru securitatea națională, iar ziaristii mai critici vor putea face obiectul unor acțiuni de compromitere și neutralizare, ca în cazul oricărui pericol la adresa securității naționale.

Într-un interviu apărut în 2010, directorul SRI afirma că SRI are agenți acoperiți în zonele de interes pentru securitatea națională¹⁰. Infiltrarea redacției cotidianului Jurnalul Național de către agenți sub acoperire ai SRI este cel mai grav exemplu al unor astfel de practici. Alți jurnaliști și redacții au fost puse sub supraveghere informativă, convorbirile telefonice fiind interceptate (vezi caz Daju în prezentul capitol).

În noiembrie 2012, ActiveWatch a cerut Comisiei pentru Libertăți Civile, Justiție și Afaceri Interne LIBE a Parlamentului European introducerea în cadrul raportului de inițiativă al deputatei PNL (ALDE) Renate Weber privind Carta UE „Norme standard pentru libertatea mass-media în UE” a unui amendament care să interzică infiltrarea redacțiilor în statele Uniunii Europene¹¹. Amendamentul a fost adoptat pe 21 februarie 2013.

Agenți sub acoperire în redacția Jurnalul Național

Serviciul Român de Informații (SRI) a recunoscut public că are agenți sub acoperire infiltrați în redacții. Subiectul este dezbătut de mai mult timp în interiorul breslei, dar acum este prima oară când apar documente ce atestă astfel de practici.

Cotidianul.ro a publicat pe data de 15 august o serie de documente purtând antetul și ștampila Serviciului Român de Informații. Documentele atestă existența unui agent sub acoperire în interiorul redacției Jurnalul Național, identificat sub numele conspirativ de Sofia Teodorescu. Conform documentului publicat, acesta oferea informații ofițerilor SRI cu privire la contextul apariției unui material despre SRI în paginile cotidianului, a persoanelor implicate în apariția lui, a profilului autorului, a atmosferei din redacție, cu un interes special acordat posibilei existențe a unui „atac mediatic” la adresa SRI. Articolul care a stârnit interesul SRI a apărut pe 16 ianuarie 2006 sub titlul „Armata SUA îngroapă gaura neagră a SRI”, fiind semnat de Răzvan Belciuganu.

Într-un comunicat transmis câteva zile mai târziu, SRI a admis autenticitatea documentelor publicate de cotidianul.ro. „Aspectele prezentate public reprezintă copii neautorizate ale unor extrase din materiale interne, fiind rezultatul unor demersuri dispuse de persoane din fosta conducere a SRI cu responsabilități pe linia protecției instituției, pentru clarificarea anumitor aspecte punctuale grave legate de o posibilă scurgere de informații clasificate din interiorul Serviciului, în contextul apariției unor articole de presă. (...) Menționăm că măsurile de verificare întreprinse în acea perioadă s-au realizat pe fondul identificării unui

10 „Au început să dispară ofițerii acoperiți din România”, Cornel Ivanciuc, Cațavencii.ro, 14 martie 2013.

11 „Parlamentul European a pus pe agendă interdicția infiltrării agenților sub acoperire în redacții”, ActiveWatch.ro, , 22 februarie 2013.

fost angajat al instituției noastre care, în conexiune cu persoane din mass-media, era implicat în activități având certe conotații penale, de resortul structurii de protecție internă a instituției”¹².

Pe 16 august trustul Intact a anunțat că îl concediază pe Valentin Zscheievici, unul dintre cei patru redactori-șefi ai ziarului, precizând că Intact Media Group (IMG) „consideră că infiltrarea instituțiilor media cu agenți sub acoperire ai Serviciilor secrete constituie o gravă limitare a libertății presei, garantate prin art.30 din Constituția României. (...) Intact Media Group solicită tuturor agenților secreți din presă să demisioneze: în caz contrar, pe măsura colectării probelor referitoare la existența unor angajamente/colaborări ale propriilor angajați cu serviciile secrete, Intact Media Group îi va acționa în instanță pe cei vinovați pentru prejudiciile create”¹³. Întrebat dacă el este Sofia Teodorescu sau știe cine ar putea fi acel personaj, Zscheievici a declarat: „Nu am nici măcar certitudinea existenței acestui personaj”¹⁴.

ActiveWatch a sesizat Comisia Parlamentară de control a activității SRI în legătură cu acest incident, solicitând acesteia să declanșeze o anchetă, să solicite SRI o situație a numărului agenților sub acoperire infiltrați în redacții, dar și să înceapă demersurile pentru modificarea legislației care permite infiltrarea redacțiilor de agenți ai serviciilor de informații.

Comisia nu a răspuns niciuneia dintre întrebările adresate. Mai mult, răspunsul trimis în numele Comisiei pare a aparține de fapt chiar SRI, atât prin semantica sa, cât și prin modul de adresare („*instituția noastră*”). ActiveWatch a revenit cu o nouă solicitare adresată Comisiei. Într-un nou răspuns din 31.10.2012, Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților și a Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații preciza:

- „Comisia nu poate face publică o activitate de examinare/verificare/cercetare derulată decât în măsura în care datele și informațiile accesate ori puse la dispoziție nu ar fi clasificate”.
- „SRI nu poate fi obligat de Comisie să informeze Comisia cu privire la mijloacele concrete utilizate în activitatea de culegere de informații”.
- „Toate lucrările și actele Comisiei sunt clasificate <<secret de stat>>, cu excepția concluziilor cuprinse în rapoartele Comisiei”.
- „Nu au fost evidențiate încălcări ale unor drepturi și libertăți garantate constituțional”.

Președintele interimar Crin Antonescu și USL cer serviciilor de informații și Procuraturii să identifice și pedepsească „dușmanii poporului”

În luna august, Crin Antonescu, președinte interimar al României după suspendarea lui Traian Băsescu, a susținut că

12 Comunicat de presă SRI, 15 august 2012.

13 „Redactorul-șef Valentin Zscheievici a fost concediat de la Jurnalul național”, ReporterVirtual.ro, 16 august, 2012.

14 „Dezvăluirile ziaristului concediat de la <<Jurnalul național>> despre scandalul <<agenții sub acoperire>>”, Simona Ionescu, EvZ.ro, 25 august 2012.

imaginea negativă a României a fost rezultatul unei acțiuni deliberate și a cerut serviciilor de informații să-i identifice pe cei responsabili: „(...) trebuie să înțelegem totuși mecanismul prin care imaginea unei țări a fost distrusă în două săptămâni într-o acțiune evident organizată, coordonată, finanțată. Trebuie să vedem totuși cine a făcut asta, pentru că este ceva ce afectează țara, toată țara”¹⁵. „Eu am spus, în cursul unei discuții, al unui interviu, al unei emisiuni televizate, în orice caz, faptul că ceea ce se vede este că împotriva imaginii României a existat o acțiune organizată, coordonată, finanțată și că eu socotesc că este cazul ca SIE să analizeze și să găsească prin mijloace specifice cum s-a petrecut această operațiune”¹⁶, a mai declarat Crin Antonescu.

Gestul lui Crin Antonescu a fost doar o verigă dintr-un lanț de acțiuni de intimidare a vocilor critice la adresa guvernului USL, mass-media fiind una dintre țintele principale.

Acum doi ani, jurnaliștii erau puși într-o situație similară de regimul condus de Traian Băsescu, atunci când CSAT a propus includerea presei printre vulnerabilitățile la adresa siguranței naționale, o decizie cu efect intimidant și care poate da naștere oricând unor acțiuni abuzive împotriva vocilor incomode.

Pe 19 iulie, vice-președintele Camerei Deputaților, Eugen Nicolaescu, a anunțat că USL a depus o plângere penală la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție împotriva a unor membri PD-L, a președintelui Traian Băsescu și a unor apropiați ai acestuia pe care îi acuză că au denigrat imaginea României și au manipulat mass-media internă și internațională în legătură cu acțiunile majorității USL care au precedat suspendarea președintelui Traian Băsescu¹⁷.

Serviciile de informații și mass-media

Prezența serviciilor de informații în mass-media a fost readusă în discuție și cu ocazia unui conflict mediatic izbucnit la începutul lui 2013 între televiziuni apropiate coaliției USL. Doi politicieni aparținând coaliției aflată la guvernare s-au acuzat reciproc de legături cu serviciile secrete. Astfel, senatorul PNL Sorin Roșca Stănescu l-a acuzat pe deputatul PSD Sebastian Ghiță că ar fi agent sub acoperire al SRI, în timp ce Ghiță a făcut referire la calitatea dovedită de colaborator al fostei Securități comuniste a lui S.R. Stănescu.

S.R. Stănescu a fost jurnalist și proprietar al cotidianului Ziua și acționar la alte entități media, actualmente membru în Comisia de cultură, arte și mass-media a Senatului. Sebastian Ghiță este proprietar al canalului de știri România TV și al unor publicații și televiziuni locale, este secretar al Comisiei parlamentare de control a activității SRI.

S.R. Stănescu a declarat despre Sebastian Ghiță: „Această televiziune, condusă de ofițerul acoperit Sebastian Ghiță, încearcă să lovească în PNL la vârf [...]. Eu nu pot să fac procese de intenție domnului Sebastian Ghiță și mi-e și greu pentru că domnia sa, fiind ofițer acoperit SRI, reacționează”¹⁵. „Antonescu, către SIE: Imaginea României, distrusă într-o acțiune organizată, coordonată, finanțată”, Mediafax.ro, 5 august 2012.

¹⁶ „COMUNICAT DE PRESĂ, Ref.: Declarații de presă ale președintelui interimar al României”, Crin Antonescu, Administrația Prezidențială, 8 august 2012.

¹⁷ „USL a depus plângere penală contra PDL-iștilor pe motiv că au denigrat imaginea României”, Antena3.ro, 19 iulie 2012.

impredictibil. (...) Îi amintesc dlui Ponta că Sebastian Ghiță nu vine din neant, el nu a parașutat așa pur și simplu în lumea media și a devenit mare patron de trust media venind din neant. Domnia sa vine direct din generalul Zamfir din Serviciul Român de Informații. Iar toate afacerile IT pe care dl Ghiță le-a făcut și din care și-a construit un imperiu financiar și, iată, un mic imperiu media acum, vin din afaceri făcute cu statul, prin intermediul SRI. Deci această relație trebuie demantelată”¹⁸. De asemenea, Mugur Ciuvică a declarat despre Sebastian Ghiță: „Cu toții am auzit că dl Ghiță este foarte prieten cu șefii din SRI, care șefii din SRI l-au ajutat pe dl. Ghiță și în afaceri”¹⁹.

La rândul său, Sebastian Ghiță a spus despre S.R. Stănescu: „Sorin Roșca Stănescu rămâne un om duplicitar care folosește metode securiste. Nu știu exact raporturile sale cu securitatea ceaușistă, dar obiceiurile sale sunt aceleași. Atacul său la adresa serviciilor de informații românești este de factură sovietică. Atacul a apărut într-o săptămână în care trustul lui Voiculescu atacă și el serviciile de informații ale României, partenerii lor din Statele Unite și credibilitatea lor, iar fostul ofițer al securității Ioan Nicolae, cunoscut colaborator al firmelor de gaze din Rusia, atacă în emisiuni plătite eforturile României în domeniul exploatării gazelor de șist și acuză și el SRI și SIE”²⁰.

Schimbul de acuzații s-a derulat în paralel cu un conflict mediatic între televiziunile de știri apropiate coaliției USL, între postul de știri controlat de deputatul PSD Sebastian Ghiță (România TV) și celelalte canale de știri concurente (Antena3 și Realitatea TV), care aparțin tot unor proprietari apropiați coaliției USL (familia Voiculescu și Cozmin Gușă). România TV a criticat în mai multe rânduri activitatea unor politicieni liberali, printre aceștia aflându-se liderul USL, Crin Antonescu.

În același timp, celelalte televiziuni de știri au acuzat România TV atât pentru abateri profesionale (cazul fiului ilegal al regizorului S. Nicolaescu - vezi capitolul de Etică al prezentului raport - sau afirmațiile nesustținute de probe cu privire la o presupusă anchetă a DNA asupra ministrului Muncii și Protecției Sociale, Mariana Câmpeanu), dar și pentru presupusele legături ale patronului Ghiță cu SRI. România TV a răspuns criticilor venite dinspre concurență, susținând că „atacurile Antenei 3 la adresa RTV au drept scop să-l apere pe Crin Antonescu”²¹.

Conducerea SRI s-a delimitat de acest scandal prin intermediul purtătorului de cuvânt, Sorin Sava: „Se induc tot felul de teme false și acuzații care sunt lipsite de substanță și nici măcar nu beneficiază de credibilitate având în vedere persoanele de la care provin. Aceste mesaje sunt reluate periodic în încercarea de a atrage SRI în polemici publice care au ca scop interese partizane”²².

¹⁸ „Sorin Roșca Stănescu (senator PNL) spune că patronul România TV este ofițer acoperit SRI”, Ampress.ro, 10 februarie 2013.

¹⁹ „Se încinge meciul mogulilor. Antena 3 contraatacă: <<Ghiță minte ca la RTV>>”, Laurențiu Ciocăzanu, ReporterVirtual.ro, 12 februarie 2013.

²⁰ „Se încinge meciul mogulilor. Antena 3 contraatacă: <<Ghiță minte ca la RTV>>”, Laurențiu Ciocăzanu, ReporterVirtual.ro, 12 februarie 2013.

²¹ „Război total! România TV: Antena 3 ne fură știrile și îl apără pe Crin Antonescu”, Laurențiu Ciocăzanu, ReporterVirtual.ro, 21 februarie 2013.

²² „Sorin Sava: SRI dezaproabă încercările de atragere în polemici publice sau politice. Serviciul este neutru și echidistant”, I.C., HotNews.ro, 16 februarie 2013.

Acțiuni de poliție politică împotriva unui jurnalist

Jurnalistul Narcis Daju de la publicația locală online GorjNews a depus în ianuarie 2013 o cerere la Parchetul de pe lângă Tribunalul Gorj pentru a afla dacă în ultimii doi ani au fost emise autorizații de interceptare a comunicațiilor sale telefonice și/sau a comunicațiilor sale ambientale.

Conform Codului de Procedură Penală, orice persoană ale cărei convorbiri și comunicații au fost interceptate și înregistrate trebuie înștiințată de către procurori după expirarea mandatului de interceptare cu privire la durata interceptărilor și motivația acestora. Daju nu a primit nicio înștiințare în acest sens și s-a adresat Parchetului pentru a afla dacă a fost sau nu urmărit.

Din informațiile trimise de Parchet rezultă că jurnalistului i-au fost ascultate telefoanele în ianuarie și februarie 2012 și interceptate comunicațiile prin internet în februarie și martie 2012, în cadrul unui dosar penal care avea ca subiect un interlop local, Șerban Doru Aristică, zis Habitu. Motivația procurorilor a fost că jurnalistul ar fi ținut legătura cu inculpatul și ar fi avut cunoștință de date ce priveau activitatea de urmărire penală, însă nu a adus nicio probă în sprijinul acestor afirmații. Din rechizitoriu reiese că a fost interceptat și un alt număr de telefon care era folosit de întreaga redacție GorjNews.

În urma interceptărilor, nu au rezultat date care să justifice urmărirea penală și nu s-a procedat la redarea convorbirilor și comunicațiilor în procese verbale.

Cererea de interceptare și înregistrare adresată de Parchet Tribunalului Gorj este nemotivată, lipsind temeiurile de fapt care să justifice măsura. De asemenea, decizia de autorizare emisă de Tribunalul Gorj este nemotivată, nu apar referiri la indicii temeinice privind săvârșirea unei infracțiuni.

ActiveWatch s-a adresat Consiliului Superior al Magistraturii, solicitând investigarea acțiunilor specifice poliției politice comise împotriva jurnalistului Daju: „*Considerăm că faptele semnalate de Narcis Daju impun o investigare atentă din partea instituțiilor abilitate (Inspekția Judiciară a CSM, secția pentru procurori și secția pentru judecători). Ne aflăm în fața unor indicii temeinice că avem de-a face cu acțiuni specifice poliției politice ce au avut drept consecință încălcarea unor drepturi constituționale ale unui cetățean. Mai grav, având în vedere calitatea de jurnalist a acestui cetățean și faptul că a fost interceptat și un telefon folosit de întreaga redacție a unei televiziuni locale considerăm că avem de-a face cu un act de presiune și intimidare a presei. Asemenea acțiuni de supraveghere a căror temeinicie faptică nu este probată nici în cererea procurorului, nici în decizia Tribunalului pun în pericol activitatea profesională a jurnalistului și a redacției din care face parte acesta prin afectarea relației cu sursele (relația confidențială a jurnalistului cu sursele sale este compromisă prin interceptarea comunicării), dar și dreptul cetățeanului la liberă informare. În plus, includerea unui jurnalist într-un dosar penal și asocierea nedovedită cu persoane urmărite*

penal riscă să compromită credibilitatea jurnalistului și a instituției media la care activează”²³.

Activist civic hărțuit de securiști de școală nouă

Patru angajați ai Inspectoratului de Poliție a Județului Argeș au descins acasă la părinții și vecinii activistului Mihai Bumbes și i-au interogată fără mandat²⁴. Polițiștii erau îmbrăcați în civil și au pus întrebări despre viața personală a acestuia și o presupusă deținere ilegală a unor arme de foc²⁵.

Polițiștii au întrebat-o pe doamna Bumbes „cât de des vine pe-acasă,, fiul ei, „dacă are mașină și carnet de conducere,, „de când nu a mai fost pe-acasă,, „dacă deține arme de foc,,²⁶. Când femeia a refuzat să răspundă polițiștilor, aceștia au amenințat-o și au șantajat-o, spunându-i că trebuie să se prezinte la secția de poliție pentru a da declarații, altfel fiul său va avea de suferit. De asemenea, cei patru polițiști au mers și la cabinetul medical din localitate unde au solicitat asistentei medicale informații din fișa medicală a lui Bumbes.

ActiveWatch și Miliția Spirituală au cerut Poliției Argeș să facă public mandatul care a permis acțiunea și să prezinte și indiciile conform cărora Mihai Bumbes ar deține o armă. Activistul a făcut plângere la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Pitești.

Rezoluția Parchetului din 12 decembrie 2012 îi identifică pe cei patru polițiști care au efectuat vizita la familia Bumbes. Conform informațiilor obținute de procurori, vizita agenților de poliție s-a efectuat în baza unei solicitări venite la adresa Inspectoratului de Poliție Argeș din partea Serviciului de Protecție și Pază București. Solicitarea viza obținerea de informații în legătură cu deținerea de armament în mod legal de către Mihail Bumbes, existența unor preocupări ale acestuia privind obținerea de armament și furnizarea de date privind comportamentul acestuia.

Presiuni judiciare asupra presei

Doi jurnaliști de la Jurnalul Național și-au găsit numele în Rechizitoriul întocmit de procurorii DIICOT în dosarul deputatului Boldea, trimis în judecată pentru înșelăciune, constituire de grup infracțional organizat și alte infracțiuni. În dosar apar transcrierile unor convorbiri telefonice între unul dintre inculpați (Boza Bogdan Alexandru) și doi jurnaliști de la Jurnalul Național. Unul dintre ei este menționat cu numele integral, celălalt este identificat cu inițialele.

Din conținutul dosarului reiese că publicația și cei doi jurnaliști ar fi derulat o campanie de presă la comanda unuia dintre inculpații din dosar, că au făcut presiuni, că au acționat la ordinele și în interesul inculpaților. Formulările procurorilor pun la îndoială buna-credință a jurnaliștilor și îi acuză pe aceștia că ar fi răspuns solicitărilor inculpaților

23 „*Scrisoare deschisă. Acțiuni specifice poliției politice, îndreptate împotriva unui jurnalist local*”, ActiveWatch.ro, 5 februarie 2013.

24 „2012 cu iz de '80 sau despre politica politică de ordin nou”, Mircea Toma, ActiveWatch.ro, 7 martie 2012.

25 „Miliția Spirituală cere autorităților statului să renunțe la practicile de poliție politică”, ActiveWatch.ro, 6 martie 2012.

26 Ibidem.

și că ar fi redactat materialele jurnalistice nu pentru a informa publicul în legătură cu un subiect de interes public inconstabil, ci pentru a intimida procurorii care anchetau cazul în speță²⁷.

Singura acuzație susținută de probe este cea adusă inculpatului Boza („urmărind exercitarea de presiuni asupra organelor de anchetă”²⁸), dar ea este extinsă și asupra jurnaliștilor, fără a fi aduse dovezi concrete în acest sens. Singura situație în care jurnalistul ar putea fi acuzat de complicitate cu inculpatul ar fi că nu s-a arătat deranjat de scopul urmărit de inculpat atunci când acesta din urmă l-a formulat explicit „Da’ el... te-ai... ai simțit tu că el ar fi înțeles de pe unde ar veni, așa ? Că nu mă deranjează să știe că, sincer, chiar vreau să-i intimidez pe ăștia, nu... Adică...”²⁹.

Un al treilea jurnalist apare în rechizitoriu, unde este identificat cu inițialele S.O. Jurnalistul lucrează la publicația online Lumea Justiției, Luju.ro. Și acestuia procurorii îi impută ajutorarea inculpaților prin publicarea unor materiale compromițătoare despre procurorii care anchetau cazul Boldea, dar nici în acest caz nu apar dovezi care să susțină aceste afirmații, singurele probe fiind tot convorbiri ale jurnalistului cu Boza, convorbiri care nu numai că nu susțin afirmațiile procurorilor, dar nu ies cu nimic din sfera unui dialog obișnuit între jurnalist și sursa sa. Din răspunsul transmis de Inspekția Judiciară organizației ActiveWatch care a cerut o anchetă în acest caz, reiese că al treilea jurnalist este Răzvan Savaliuc, de la Luju.ro.

ActiveWatch a sesizat organele de anchetă ale sistemului judiciar, considerând că afirmațiile procurorilor referitoare la jurnaliști riscă să compromită grav reputația profesională a acestora și să contribuie la decredibilizarea presei: „Nu sunt altceva decât aprecieri subiective care riscă să afecteze reputația jurnalistului. (...) Or, aceste extrase nu susțin acuzațiile grave aduse de procurori jurnaliștilor și publicației la care aceștia lucrează. Dosarul fiind public, aceste acuzații riscă să aducă grave prejudicii reputației profesionale a jurnaliștilor menționați, dar și publicației la care lucrează. Mai grav, ele riscă să arunce o umbră de suspiciune asupra întregii bresle jurnalistice, contribuind la decredibilizarea acestei profesii”³⁰.

Răspunzând sesizării ActiveWatch, Inspekția Judiciară a declanșat o anchetă. Aceasta nu a găsit indicii privind încălcarea unor norme de procedură penală sau a altor dispoziții legale, apreciind că „interpretarea probatoriului administrat (...) este în atribuția exclusivă a organului de urmărire penală, magistratul fiind independent în aprecierea pe care o dă utilității unei probe”³¹.

Jurnalist, colonel fără voce

Un alt subiect controversat a fost cel al jurnaliștilor care au fost avansați în grad de către Ministrul Apărării Gabriel Oprea. Pe 21 iunie, postul de televiziune Antena3 a dat

27 ActiveWatch, 11 septembrie 2012, Adresă către conducerea DIICOT.

28 Rechizitoriul DIICOT, 27 iulie 2012.

29 Ibidem.

30 Ibidem.

31 Inspekția Judiciară a CSM, Răspuns la petiția adresată de ActiveWatch,

29 septembrie 2012.

publicității un document al Ministerului Apărării Naționale care atesta că jurnalistul Robert Turcescu ar fi fost înaintat la gradul de colonel de către fostul Ministru al Apărării, generalul Gabriel Oprea. MAPN a confirmat existența documentului. Turcescu a susținut că nu a avut cunoștință de această avansare, că nu a făcut armata și că nu avea niciun grad militar astfel încât să poată fi avansat colonel. Singura sa legătură cu Armata ar fi fost un curs de bună guvernare absolvit în cadrul Colegiului Național de Apărare în anul 2010 și câteva prelegeri susținute în cadrul aceleiași instituții în 2011³².

Într-o scrisoare adresată Ministrului Apărării Naționale, Turcescu a solicitat anularea ordinului respectiv și revenirea la statutul său de persoană fără stagiul militar, precizând că, în cazul în care cererea sa nu este satisfăcută, va acționa în judecată MAPN. „Această situație îmi generează în momentul de față grave prejudicii de imagine prin inducerea în conștiința opiniei publice a unei false identități publice”³³, a precizat Robert Turcescu, adăugând pe blogul său: „[...] n-am făcut armata, n-am livret militar, nu sunt luat în evidență la vreun centru de recrutare sau de rezerviști”³⁴. La începutul lunii august, Turcescu a fost înștiințat de MAPN că a fost revocat ordinul prin care era avansat colonel³⁵.

Potrivit deputatului Costică Canacheu, Președintele Comisiei de Apărare de la Camera Deputaților, practica avansărilor în grad este larg răspândită în perioada post-decembristă, de ea beneficiind parlamentari, persoane din administrația publică: „S-a întâmplat asta, este aproape cutumă în ăștia 20 de ani. De regulă, atâta cât știu eu, cei care ajung să aibă demnități, fie în Parlament, fie în zona guvernamentală, fie în alte zone, sunt avansați în grad. Este un fel de tradiție, am înțeles, a Ministerului față de cei din comisiile de Apărare, de Control SIE sau de control a SRI, față de miniștri, secretari de stat. Sunt avansați prin ordin al ministrului Apărării, bănuiesc că sunt sute, mii de persoane în ultimii 16-18 ani. Probabil că sunt accente, funcție de temperamentul fiecărui ministru. Este o chestiune de tradiție, atunci când apar exagerări nu este în regulă, dar este o chestiune benignă, nu se întâmplă nimic”³⁶.

Un alt parlamentar, deputatul PDL Neculai Rebenciuc, a susținut că toți absolvenții Colegiului Național de Apărare, din ultimii doi ani, au fost avansați în grad sau au primit grade³⁷. MAPN a demarat o anchetă în acest caz, concluzia fiind că multe avansări au fost făcute ilegal³⁸.

32, ATAC. Gâdea: Turcescu e colonel! Turcescu: Trăgeți-vă un glonț în cap!”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 21 iunie 2012.

33 „M.A.p.N confirmă: Robert Turcescu e locotenent-colonel în rezervă. Turcescu: E o eroare regretabilă”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 22 iunie 2012.

34 „Glonțul, nemernicilor! MapN confirmă că a fost vorba de o eroare în cazul <<Turcescu - colonel>>!” , Robert Turcescu, Turcescu.ro, 26 iulie 2012.

35 Ibidem.

36 „Coloniada: Sute de oficiali, ofițeri peste noapte. <<Poți ajunge fără să știi>>”, Ovidiu Albu, Ziare.com, 26 iunie 2012.

37 Ibidem.

38 „Scandalul coloneilor în rezervă: Sute de înaintări în grad s-au efectuat ilegal”, Ziare.com, 3 august 2012.

Expoziția foto de la One World, interzisă în pasajul de la Universitate

Expoziția foto „Revoluții globale și mișcări occupy” a fost suspendată de Administrația Străzilor București pentru că, după părerea autorităților, fotografiile „instigă la violență, iar pasajul nu este o locație propice pentru astfel de manifestații”³⁹. Expoziția fusese inițial aprobată de aceeași instituție. Evenimentul a fost organizat în cadrul celei de-a cincea ediții a festivalului de film documentar dedicat drepturilor omului One World România și cuprinde imagini din opt țări în care au avut loc mișcări revoluționare începând cu anul 2011.

Expoziția avea aprobare scrisă, semnată pe 13 februarie 2012 de directorul Administrației Străzilor. În cererea adresată de către organizatorii One World România se menționa: „considerăm că o astfel de expoziție nu își are locul într-un spațiu expozițional convențional, iar spațiul pe care îl găsim ca fiind cel mai potrivit este Pasajul pietonal din Piața Universității”⁴⁰. Activitatea s-a suspendat însă, la o zi după aprobarea sa, în urma unor sesizări primite de Poliția Comunitară. Un motiv invocat este acela al încălcării Regulamentului de Ordine Interioară al Pasajului, conform căruia este interzisă prezența oamenilor sandwich [oameni cu pancarte pe piept - n.r.] în pasaj.

Agerpres pedepsește jurnaliștii care pun întrebări incomode

La începutul lunii iulie, jurnalistul Agerpres Claudiu Zamfir, acreditat la Guvern, a trimis un set de întrebări la Biroul de Presă al Palatului Victoria, către Andrei Zaharescu, purtătorul de cuvânt al Executivului, și către Anca Alexandrescu, șeful departamentului de comunicare al instituției⁴¹. Claudiu Zamfir solicita informații despre salariul generalului Wesley Clark, fost comandant NATO și proaspăt instaurat în funcția de consilier onorific pe securitate și economie al lui Victor Ponta. Clark este membru în conducerea unei companii petroliere care are operațiuni în domeniul gazelor de șist în Polonia⁴². La câteva ore de la trimiterea întrebărilor pe e-mail, șefii jurnalistului l-au anunțat că nu se mai ocupă de Guvern. Alte surse din interiorul Agerpres au declarat atunci pentru România Liberă⁴³ că superiorii au menționat drept motiv e-mailul trimis de jurnalist.

Contactat de ActiveWatch, directorul general adjunct Agerpres, Argentina Traicu, a declarat că „Domnul Claudiu Zamfir nu este sancționat și decizia de retragere a acreditării nu are conotații politice, ci este doar o măsură de reorganizare internă. Nu am împiedicat difuzarea niciunei informații”⁴⁴. Reprezentantul Agerpres a refuzat însă să dea detalii despre reorganizarea internă invocată.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ „Expoziție foto în Piața Universității: aprobată în scris, suspendată verbal”, Jurnalul.ro, 14 martie 2012.

⁴¹ „Ce riscă jurnaliștii de la Agerpres dacă pun întrebări incomode Guvernului Ponta”, Andreea Pocotilă, RomaniaLiberă.ro, 18 iulie 2012.

⁴² „Cine este Wesley Clark, consilier pe probleme strategice al lui Ponta: membru în conducerea unei companii petroliere unde Soros are 20% din acțiuni. Compania are afaceri cu gaze de șist în Polonia”, V.M., HotNews.ro, 5 iulie 2012.

⁴³ „Ce riscă jurnaliștii de la Agerpres dacă pun întrebări incomode Guvernului Ponta”, Andreea Pocotilă, RomaniaLibera.ro, 18 iulie 2012.

⁴⁴ „Presiuni guvernamentale la Agerpres”, ActiveWatch.ro, 18 iulie 2012.

Pe 18 iulie, Federația Română a Jurnaliștilor MediaSind a solicitat printr-o scrisoare deschisă premierului Victor Ponta „să pună capăt cenzurii politice din Agerpres”⁴⁵. Ei au protestat „față de politizarea excesivă a Agenției Naționale de Presă Agerpres și nerespectarea Legii nr. 19/2003 prin menținerea ilegală în funcție a actualului director general interimar Ioan Roșca”⁴⁶ și „impunerea unui regulament ilegal și inuman față de angajații celei mai mari agenții de presă publice din țară, ANP Agerpres, sunt transformați în sclavi politici”⁴⁷.

În februarie 2013, guvernul Ponta l-a înlocuit pe directorul general interimar Ioan Roșca cu șeful Biroului de presă al PSD, Alex Giboi.⁴⁸

Ziarul Curentul nu mai călătorește cu CFR Călători

În luna iulie, CFR Călători, companie al cărei unic acționar este statul român, a reziliat contractul de distribuție încheiat cu ziarul Curentul, invocând faptul că publicația ar fi făcut „propagandă politică” și ar fi promovat „mesaje indecente și instigatoare la adresa instituțiilor statului”, potrivit unei adrese trimise de companie, publicate pe rețelele de socializare. Notificarea companiei CFR Călători (semnată de Director - Ecaterina Pricope, Șef Divizie Comercial - Leonte Florian, Șef Divizie Exploatare - Fabian Viorel, Șef Birou Juridic - Cerchez Ioan) susține că ziarul Curentul ar fi încălcat obligațiile contractuale asumate, prin publicarea, în datele de 5, 9 și 11 iulie 2012, a unor materiale „ce au conotație de propagandă politică și care conțin mesaje indecente și instigatoare la adresa instituțiilor statului român”.

Mirela Iacob, Directorul General al ziarului Curentul, a declarat că publicația nu a semnat nici un contract care să îngreădească în vreun fel libertatea de exprimare a jurnaliștilor. Potrivit directorului publicației, restricțiile invocate de CFR Călători pentru rezilierea contractului se referă, în realitate, strict la rubricile destinate materialelor informative puse la dispoziție de S.N.T.F.C. CFR Călători, în baza contractului de distribuție încheiat, fără a avea efect asupra conținutului editorial al ziarului, în ansamblu. În aceste condiții, reprezentanții ziarului Curentul și-au anunțat intenția de a acționa în instanță decizia CFR Călători de reziliere a contractului de distribuție.

Contactat de ActiveWatch, Ștefan Roșeanu, Directorul general CFR Călători, a transmis un punct de vedere potrivit căruia „CFR Călători nu a dorit și nu dorește să cenzureze vreun mesaj politic, social sau economic și nici să îngreădească accesul la informație al cetățenilor țării”. Totodată, Roșeanu a precizat că „există o asociere de imagine și conținut între orice publicație distribuită în trenurile CFR Călători și societatea CFR Călători” și că anumite articole din Curentul ar fi încălcat o prevedere contractuală potrivit căreia „Prin conținutul lor, materialele realizate în baza prezentului

⁴⁵ „FRJ MediaSind solicită premierului Victor Ponta să pună capăt cenzurii politice din Agerpres”, MediaSind.ro, 18 iulie 2012.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ „Șeful Biroului de presă al PSD, propus în funcția de director general la Agerpres”, Carmen Maria Andronache, PaginadeMedia.ro apud Mediafax.ro, 25 februarie 2013.

contract nu vor face niciun fel de propagandă de natură politică sau religioasă, nu vor conține mesaje obscene, indecente și/ sau instigatoare la violență precum și reclame la arme, muniții, droguri, țigări sau alcool, nu vor contraveni intereselor SNTFC CFR Călători SA și nu vor face concurență neloială activității specifice CFR Călători”⁴⁹.

Școala îi vrea tunși

Directoarea liceului Ion Neculce din București, Cătălina Olaru, a refuzat la începutul lunii martie să mai primească în școală doi elevi cu părul lung, pe Andrei Nicolas Fiuciuc și Teodor Vasilescu. Directoarea a afișat la avizierul școlii un mesaj în care anunța că cei doi „nu vor mai intra în liceu decât după ce se tund”⁵⁰.

În urma sesizării Consiliul Național de Combatere a Discriminării (CNCD) de către ActiveWatch, CNCD a hotărât că prevederile privind lungimea corectă a părului pentru băieții așa cum apar ele în Regulamentul de Ordine Interioară a instituției sunt abuzive. Mai mult, CNCD a considerat că afișarea la avizierul liceului a hotărârii prin care elevilor li se restricționează accesul la ore reprezintă etichetare și poate fi percepută de adolescenții în cauză ca fiind umilitoare și degradantă⁵¹.

Liceul a fost sancționat cu avertisment și i s-a recomandat adaptarea „Regulamentului de Ordine Interioară” cu prevederile „Regulamentului de organizare și funcționare a unităților de învățământ preșcolar”, precum și cu legislația antidiscriminare în vigoare⁵².

Solist amendat pentru declarații în concert

Mihnea Blidariu, unul dintre cei doi vocaliști de la trupa rock Luna Amară, a fost legitimat după recitalul susținut de formație pe 29 iunie la festivalul Tuborg Green Fest/ Rock the City. „La piesa Albastru, am făcut o dedicație Jandarmeriei București, menționând că este pentru băieții cu scuturi și bastoane care au bătut oameni nevinovați în Piața Universității, în ianuarie și februarie 2012. Apoi am spus: dacă vreți, ridicați degetul mijlociu pentru Jandarmeria București. După concert, mai mulți jandarmi m-au așteptat la intrarea în backstage, m-au legitimat și mi-au spus că mă vor amenda pentru jigniri aduse organelor de ordine, potrivit legii 61/1991, art. 3, punctul 1. I-am întrebat la ce se referă și mi-au răspuns că e în legătură cu afirmațiile despre bătutul de oameni nevinovați; după ce m-am arătat foarte mirat de chestia asta, au menționat și faza cu «degetul mijlociu»... Am refuzat să semnez procesul verbal și am plecat”, a relatat Blidariu⁵³.

49 „Suspiciuni de cenzură politică exercitată de CFR Călători/ UPDATE: Poziția CFR Călători”, ActiveWatch.ro, 17 iulie 2012.

50 „Școala te vrea tuns. Fotografii și mărturii uluitoare ale elevilor pe care directoarea nu-i mai primește la ore cu plete”, Cristina Lica, Evz.ro, 6 martie 2012.

51 „Liceul Ion Neculce, sancționat cu avertisment de către CNCD ca urmare a unei sesizări a ActiveWatch”, ActiveWatch.ro, 29 noiembrie 2012.

52 Ibidem.

53 „Solistul Luna Amara amendat de Jandarmerie la Rock The City”, MetalHead.ro, 1 iulie 2012.

Panou împotriva exploatării RMGC, demolat de Primăria sectorului 3

Pe 14 noiembrie, o echipă a Poliției Locale a sectorului 3 și un reprezentant al Inspectoratului în Construcții sector 3 au demolat abuziv un panou stradal care milita împotriva exploatării miniere cu cianură de la Roșia Montană. Afișul făcea parte dintr-o campanie a organizației non-guvernamentale Alburnus Maior împreună cu agenția de publicitate Papaya Advertising. Mesajul panoului era adresat premierului României: „Cetățene Victor Ponta, o iei în căsătorie pe d-ra Cianură?”, „Sunt întrebări la care se răspunde cu DA sau NU. Electoratul așteaptă răspunsul până pe 9 decembrie, ora 7”⁵⁴. Panoul trimitea la site-ul rosiamontana.net, care informează și colectează adeziuni publice împotriva exploatărilor miniere cu cianuri pe teritoriul României⁵⁵.

Reprezentanții campaniei au spus că nimeni nu a primit nici un document scris privind motivele demontării. Dorina lordache, reprezentantul Inspectoratului în Construcții sector 3, a declarat că această decizie ar fi aparținut primarului de sector⁵⁶, Robert Negoită.

Cenzură în mediul universitar?

Radu Golban, profesor asociat la Universitatea de Vest din Timișoara (UVT), catedra de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, susține că Universitatea nu i-a prelungit contractul de colaborare din cauza activității sale publicistice. Conform lui Golban, Alexandru Jădăneanț, conducătorul Departamentului de Științe Politice din cadrul Facultății de Științe Politice, ar fi susținut că UVT „nu dorește colaborarea cu această persoană pentru articolele scrise în presă împotriva Germaniei”, declarație consemnată și în procesul verbal al ședinței de Consiliu al Facultății de Științe Politice din data de 23.10.2012.

Contactat de FreeEx, unul dintre cadrele universitare care au participat la această ședință a confirmat existența acestor afirmații, dar a subliniat că în cadrul respectivei ședințe nu a fost luată nicio decizie în privința prelungirii sau încetării colaborării cu R. Golban. Golban consideră că disputa a apărut după publicarea ultimei sale cărți, „Holograma Europa - politica externă a Germaniei”.

Directorul Bibliotecii Centrale a Universității, Vasile Docea, a susținut că singurul motiv al neprelungirii contractului a fost situația financiară proastă a facultății, aceasta nepermițându-și să continue colaborarea cu partenerii externi, deși singurul colaborator extern căruia nu i s-a prelungit colaborarea este R. Golban⁵⁷.

Acesta a depus plângere penală împotriva lui A. Jădăneanț pentru abuz în serviciu. Comisia de Etică a UVT nu a constatat nereguli în deciziile UVT care prevăd neprelungirea colaborării cu Golban, însă nu s-a pronunțat asupra motivului exprimat de Jădăneanț pentru neprelungirea colaborării.

54 „Mesh cu Victor Ponta împotriva proiectului Rosia Montana demolat de Primărie”, Adplayers.ro, 16 noiembrie 2012.

55 Ibidem.

56 „Ponta, Poliția, Inspectoratul pentru Construcții, Primăria și presa și-au dat mâna peste țară. Și au făcut liniște”, Mihai Goțiu, VoxPublica.ro, 18 noiembrie 2012.

57 „Renumitul economist Radu Golban - umilit la Timișoara”, Ovidiu Mărăscu, ZiuadeVest.ro, 22 noiembrie 2012.

I.2. Presiuni politice

Războiul Președintelui cu presa

Într-o serie de apariții publice din iulie 2012 ale președintelui suspendat Traian Băsescu, acesta a atacat presa folosind cuvinte jignitoare la adresa jurnaliștilor. De asemenea, a făcut afirmații conținând acuzații de manipulare la adresa unui trust media din România.

În cadrul unei dezbateri televizate în timpul campaniei pentru referendumul pentru demiterea președintelui, Traian Băsescu a identificat media drept responsabilă pentru fracturarea societății: „*Oamenii zic că politica a împărțit societatea în două. Nu e adevărat, media a împărțit societatea în două*”⁵⁸.

Traian Băsescu le-a cerut românilor să nu se mai uite la posturile de televiziune Antena 1, 2 și 3. „*Mă adresez vouă cu rugămintea să înțelegeți că aveți obligația să faceți un exercițiu, un exercițiu pe care vi-l cere președintele ales al românilor: Nu vă uitați timp de o săptămână la Antene! Vă asigur că, dacă faceți acest lucru, veți începe să vedeți România reală cu necazurile ei, cu problemele ei, cu nevoia ei de a avea o națiune solidară pentru atingerea obiectivelor ei*”⁵⁹, a spus președintele suspendat. Afirmația lui Traian Băsescu a fost făcută pe 29 iulie, în ziua referendumului pentru demiterea sa.

Invitat într-o emisiune la România TV, Traian Băsescu afirma următoarele: „*Unul din motivele pentru care am vorbit de vulnerabilități la adresa securității naționale a mass-media a fost legat de ceea ce face trustul Intact*”.

Președintele Traian Băsescu l-a acuzat deschis pe patronul televiziunii România TV, Sebastian Ghiță, că șantajează și l-a avertizat că va pierde contracte cu statul. „*Multe contracte cu statul o să pierzi, băiatule, nu poți să folosești banii statului ca să șantajezi*”⁶⁰.

În cadrul unei întâlniri la Grupul de Dialog Social, Traian Băsescu a adresat insulte jurnaliștilor, pe motiv că aceștia ar fi atacat intelectualii (vezi capitolul Agresiuni, amenințări, insulte). „*Am vazut cum intelectualii de marcă, minți strălucite, erau încinși în fiecare seară de golani din presă pentru că nu gândeau ca ei. Și când spun golani sunt conștient de sensul acestui termen*”, spunea acesta⁶¹.

Cenzură la România literară

Profesorul universitar Rodica Zafiu a încetat colaborarea cu revista „România literară” după ce directorul publicației, Nicolae Manolescu, i-a refuzat tipărirea unui articol despre plagiatul premierului Victor Ponta. Materialul cu titlul „Stilistica plagiatului”⁶² a fost scos de pe site la o zi după publicare, refuzându-i-se apariția în ediția tipărită. Publicat

58 „Băsescu către Sebastian Ghiță: <<Multe contracte cu statul o să pierzi, băiatule>>”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 24 iulie 2012.

59 „Comunicat. Traian Băsescu le-a cerut românilor să nu se mai uite la Antene”, ActiveWatch.ro, 31 iulie 2012.

60 „Traian Băsescu, despre un patron de televiziune: <<Multe contracte cu statul o să pierzi, băiatule! Ești un șantajist>>”, Gândul.info, 23 iulie 2012.

61 „Băsescu, enervat de <<Golani din presă>> care-i atacă la televizor pe <<intelectualii de marcă ai țării>>”, Clarice Dinu, Gândul.info, 18 septembrie 2012.

62 „Stilistica plagiatului”, Rodica Zafiu, DilemaVeche.ro, 9 iulie 2012.

ulterior în revista „Dilema Veche”, articolul critică dur lucrarea științifică publicată de premierul Victor Ponta.

Nicolae Manolescu a declarat atunci că nu i-a publicat materialul Rodicăi Zafiu pentru că nu e „normal să ne amestecăm sau să ne pronunțăm în privința unor lucruri care sunt în discuția sau în analiza unui organism al statului”⁶³.

Zafiu a scris la România literară de peste 30 de ani și a spus că: „niciodată, până acum, nu mi s-a refuzat niciun articol. (...) Fără să mă anunțe și fără să-mi dea vreo explicație, Nicolae Manolescu a eliminat un text al meu din paginile revistei. De ce? Pentru că în cuprinsul lui este criticată atitudinea actualilor guvernanți față de cultură”⁶⁴.

USL vrea cenzură

În plină campanie electorală, filiala din Ocna Mureș a Uniunii Social Liberale a cerut unui jurnalist să retragă toate articolele și comentariile cu referire la candidații USL.

Pe 2 mai, biroul de presă local al USL a trimis, în timpul campaniei electorale pentru alegerile locale, un comunicat în care cerea jurnalistului arădean Kolozsvari Csaba, proprietarul și administratorul site-ului OcnaMuresonline.ro, „*retragerea tuturor articolelor și comentariilor publicate pe site până la această dată, în care este folosit numele, profesia, funcția deținută de candidații*” USL⁶⁵. Potrivit aceluiași comunicat, „*Biroul de Presă al USL, urmărind evoluția articolelor și comentariilor publicate pe site-ul OcnaMuresonline.ro, constată că echidistanța clamată de d-voastră [se face referire la jurnalist - n.n.] a dispărut, fiind evidentă orientarea site-ului în susținerea candidatului PD-L*”.

După ce a discutat cu jurnalistul și cu primarul PNL, Augustin Drăguț, din Ocna Mureș, ActiveWatch a aflat că mărun discordei erau comentariile unor cititori, nu articolele de pe site. Un avocat al primarului i-a cerut lui Kolozsvari să modereze comentariile negative neargumentate și injurioase la adresa primarului, sau să divulge IP-urile comentatorilor, pentru a-i acționa în instanță. Jurnalistul a refuzat.

TVR cenzurează un spot electoral

În noiembrie 2012, Televiziunea Română a refuzat difuzarea unui spot pentru alegerile parlamentare al Partidului Popular Maghiar din Transilvania (PPMT). Spotul cuprindea următorul mesaj: „*Nu am intrat în spațiul Schengen din cauza corupției la nivel înalt. Și acest lucru nu ne place. Șeful nostru e FMI. Nu ne place. Oare, România e prea mare pentru politicieni sau conducătorii sunt prea mici pentru România? Noi avem soluții. Să ne luăm soarta în propriile mâini. Vrem o Transilvanie europeană într-o Românie federală! Vrem autonomie. În 9 decembrie, votați soluția transilvană pentru România. Votați Partidul Popular Maghiar din Transilvania!*”⁶⁶.

63 „Manolescu cenzurează un articol despre plagiat”, Dan Boicea, Adevarul.ro, 9 iulie 2012.

64 „Mineriada în cultură. Un articol refuzat de «România literară»”, Alex Ștefănescu, Evz.ro, 17 noiembrie 2012.

65 „<<Comunicatul USL Ocna Mureș un abuz!>>” Agenția de Monitorizare a Presei, Ocnamuresonline.ro, 08 mai 2012.

66 „TVR cenzurează un spot electoral. UPDATE: Poziția televiziunii publice”, ActiveWatch.ro, 25 noiembrie 2012.

Potrivit unui comunicat al PPMT, TVR a refuzat difuzarea spotului, deoarece coordonatorul emisiunilor de promovare electorală din TVR le-ar fi comunicat verbal studiourilor teritoriale ale Televiziunii publice că acest spot încalcă prevederile Constituției. ActiveWatch a solicitat televiziunii publice să revină asupra deciziei și a solicitat intervenția CNA. „Apreciem că invocarea argumentului <<încălțării ordinii constituționale>> pentru a opri clipul electoral este un abuz și un act de cenzură de natură a afecta sever procesul campaniei electorale. Formulările din clip sunt judecate prin scoatere din contextul campaniei generale a PPMT - informații accesibile oricui, inclusiv unui jurnalist cu funcție de coordonare editorială. Campania vorbește explicit despre <<mijloace pașnice și democratice până la atingerea obiectivului [...] final: autonomia>> (comunicat al PPMT). Constituția României prevede mijloacele <<pașnice și democratice>> prin care orice articol al legii fundamentale poate fi schimbat”⁶⁷ - a transmis public ActiveWatch.

În replică, Ion Stavre, coordonatorul campaniei electorale TVR, a precizat: „Ca urmare a legislației în vigoare, spotul trimis spre difuzare de Partidul Popular Maghiar din Transilvania studiourilor regionale ale SRTv din Timișoara și Cluj Napoca a fost supus unei analize de conținut (metodă de cercetare media care se predă în primii doi ani de facultate la jurnalism). Această metodă de analiză a fost aplicată tuturor spoturilor trimise de partidele aflate în campania electorală. Conform acestei analize, conținutul spotului electoral trimis de PPMT nu respectă art. 11, alin. 5, din Decizia 738/2012. În consecință, PPMT este rugat să modifice conținutul spotului pentru a fi în acord cu prevederile legale. Decizia SRTv poate fi contestată la CNA, autoritatea care a emis Decizia nr. 738 din 1 noiembrie 2012”⁶⁸.

Președintele CNA, Răsvan Popescu, a declarat pentru ActiveWatch că „CNA nu are competență legală pentru a se pronunța cu privire la decizia luată de TVR în cazul spotului respectiv”.

Parlamentar dat afară de la recepția Prezidențială de 1 Decembrie

Senatorul liberal Ioan Ghișe a fost dat afară de la recepția organizată de Ziua Națională de la Palatul Cotroceni, pentru că a încercat să-și scoată cămașa și cravata și să rămână într-un tricou pe care era inscripționat un mesaj critic, de protest la adresa Președintelui statului („Poporul a decis, Băsescu e demis!” - cu trimitere la referendumul din luna iulie).

Purtătorul de cuvânt al Președintelui, Bogdan Oprea, a declarat că senatorul liberal a fost îndepărtat pentru că i-a deranjat pe ceilalți invitați: „Imaginați-vă cum ar fi fost ca domnul Ghișe să se dezbrace și de pantaloni de față cu soții de ambasador, cu înalți prelați ai diferitelor culte și cu ceilalți oficiali prezenți. La asemenea evenimente se cuvine o conduită”⁶⁹.

Oprea a declarat pentru FreeEx că forțele de ordine au

⁶⁷ „TVR cenzurează un spot electoral. UPDATE: Poziția televiziunii publice”, ActiveWatch.ro, 25 noiembrie 2012.

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ „Cenzură la cel mai înalt nivel, de Ziua Națională. Protocolul NU este deasupra legii!”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 30 noiembrie 2012.

obligația să prevină incidente, nu doar să intervină după producerea acestora. „Ce pot să vă asigur este că forțele de ordine au decis să înceteze gestul înainte să escaladeze.”

Constituția României consfințește dreptul cetățenilor de a protesta pașnic. Potrivit articolului 30 din Legea fundamentală, „(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. (2) Cenzura de orice fel este interzisă.”

1.3. Politizarea discursului jurnalistic

Polarizarea extremă a presei în jurul taberelor politice a fost asumată transparent de unii jurnaliști care au jucat mai degrabă rolul unor propagandiști de partid decât acela de observatori critici ai structurilor de putere. Canalele de știri au fost vârful de lance ale acestei lupte politico-mediatică, existând o congruență între poziționarea politică a proprietarilor și discursul editorial.

Jurnaliști linșați mediatic și politic

Schimbările politice din vară au adus cu sine o serie de atacuri politice la adresa unor jurnaliști cu păreri critice la adresa guvernării USL. Carmen Valică, corespondenta România Actualități la Bruxelles,⁷⁰ Liliana Ciobanu, jurnalistă freelance colaboratoare a CNN și The Economist⁷¹, Vlad Odobescu, redactor YahooNews, Raul Sanchez Costa, de la cotidianul El Pais (fost bursier al Institutului Cultural Român), Mirel Bran (corespondent al cotidianului francez Le Monde), Valentina Pop (EU Observer) au fost acuzați în Cotidianul.ro⁷² că manipulează opinia publică din străinătate în favoarea președintelui Traian Băsescu, făcând parte dintr-o „conspirație” împotriva Uniunii Social Liberale. Ei au fost denumiți „agenți anti-români” aflați în solda președintelui, plătiți de Institutul Cultural Român.

De asemenea, Carmen Valică, corespondentul radioului public la Bruxelles, a fost acuzată de către senatorul PSD Dan Șova că ar fi dezinformat-o pe Viviane Reding, Comisarul pentru Justiție al Comisiei Europene. Cotidianul.ro a preluat informația fără a cere vreun punct de vedere jurnalistei. Publicația online nu a publicat nici dreptul la replică al jurnalistei. Aceasta a deschis un proces pentru defăimare împotriva senatorului și ministrului Dan Șova, care a preluat și perpetuat fără dovezi acuzațiile la televiziune împotriva lui Cornel Nistorescu și a cotidianul.ro, precum și împotriva lui Vlad Dumitraș, redactor cotidianul.ro (cel mai probabil un pseudonim). „Nimeni nu a cerut scuze, Cotidianul.ro nu a publicat drept la replică. Ba mai mult, după noul raport pe justiție (n.n. raportul Mecanismului de Cooperare și Verificare) Mihai Gâdea, de la Antena 3 a reluat acuzațiile pe larg. Le-am trimis drept la replică, dar nu l-au publicat nici pe ăsta”, ne-a relatat Valică. Procesul a început în aprilie 2013.

⁷⁰ „Cum a fost intoxicată Comisia Europeană de corespondentul RRA de la Bruxelles”, Cotidianul.ro, 07 iulie.2012.

⁷¹ „The Economist este de fapt Liliana Ciobanu, fost reporter la Realitatea TV”, Cotidianul.ro, 08 iulie 2012.

⁷² „Vlad Odobescu de la Dilema Veche îi spurcă pe români în Washington Post”, Cotidianul.ro, 31 august 2012.

La rândul ei, Liliana Ciobanu, jurnalist freelance (corespondent al CNN și colaborator al publicației The Economist), a fost acuzată că ar fi fost plătită de agențiile de informații, că ar fi scris sub acoperire și că firma ei ar fi primit finanțări de la stat. Aceasta a scris mai multe articole în perioada iunie - iulie 2012 despre situația politică din România, plagiatul premierului și scandalul dintre Victor Ponta și Traian Băsescu. După publicarea materialelor, jurnalista a primit o serie de telefoane cu numere anonime în care i se spunea „Ești urmărită!”,

Tot atunci, publicația online Cotidianul.ro a scris despre ea: „Încă un agent antiromân este descoperit de cotidianul.ro. The Economist este, de fapt, Liliana Ciobanu, fost reporter la Realitatea TV. Cazul Liliane Ciobanu demonstrează cât se poate de clar metoda prin care acești agenți dezinformează opinia publică din România, punând o presiune artificială în viața politică. Liliana Ciobanu se așază, în acest fel, în fruntea listei dezinformatorilor plătiți pentru astfel de servicii, alături de Carmen Valică de la Radio România, de profesoara Kim Lane Scheppele de la Universitatea din Princeton, de bulgarul Alexander Levy și de bursierul ICR Raul Sanchez Costa. Într-o listă care, în mod cert, rămâne deschisă”⁷³, scria Cotidianul. Liliana Ciobanu a trimis un drept la replică - nepublicat de Cotidianul.ro - în care a contrazis acuzațiile⁷⁴, însă jurnalista a renunțat la procesul împotriva ziarului din cauza costurilor de judecată.

Mirel Bran, corespondent român al cotidianului francez Le Monde, a fost denigrat de Cotidianul.ro pentru că s-a exprimat critic față de măsurile luate de majoritatea USL în timpul crizei politice din vara lui 2012. Bran a fost acuzat că este un „agent de influență (...) racolat în rețeaua de agenți politici ai PDL și ai lui Traian Băsescu”⁷⁵ „dovada” invocată fiind publicarea unei cărți ale sale de către editura Humanitas, editură condusă de Gabriel Liiceanu, unul din foștii susținători ai președintelui Băsescu. Cotidianul.ro continuă argumentația referindu-se la faptul că volumul lui Bran a fost tradus și publicat de Institutul Cultural Român în Franța și în SUA, ceea ce denotă, în opinia Cotidianul.ro, că Mirel Bran „susține interese de partid”. „Nu mai este o surpriză că aproape toate articolele din presa străină care vorbesc despre „lovitura de stat” din România au fost scrise de jurnaliști români aflați pe statele de plată ale unor instituții ce folosesc banii publici pentru a susține interese de partid”, a scris Cotidianul.ro.

Și spaniolul Raul Sanchez Costa, de la cotidianul El Pais (fost bursier al Institutului Cultural Român), care a publicat interviul despre plagiat cu premierul Victor Ponta, a fost acuzat de cotidianul.ro că ar fi „agent de presă al regimului Băsescu”.

În luna iulie, ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) au organizat o conferință de presă pentru a lămuri situația jurnaliștilor acuzați că ar fi „stricat” imaginea României. ActiveWatch și CJI au catalogat acuzațiile

⁷³ „Încă un agent antiromân este descoperit de Cotidianul.ro. <<The Economist>> este, de fapt, Liliana Ciobanu, fost reporter la Realitatea TV”, Ion Spânu, Cotidianul.ro, 08 Iulie 2012.

⁷⁴ „Solicitare drept la replică. Liliana Ciobanu vs Cotidianul”, ActiveWatch.ro, 9 Iulie 2012

⁷⁵ „Mirel Bran, corespondentul <<Le Monde>>, abonat la banii ICR”, Ion Spânu, 24 Iulie 2012.

nefonde făcute la adresa jurnalistelor drept „o vânătoare politică de vrăjitoare”. „Sunt tentative de a reorienta atenția publicului de la unele probleme. Este construită imaginea unei rețele internaționale de conspiratori”, a declarat Mircea Toma, președintele ActiveWatch.

Jurnaliști-politicieni și politicieni-jurnaliști

Raportul „incestuos” dintre presă și politic a devenit un fenomen atât de banal încât nu a mai surprins pe nimeni faptul că o avalanșă de oameni de media au candidat la alegerile parlamentare din 2012 din partea unor partide politice. Situația confirmă politizarea excesivă care a infestat industria media și nu face decât să contribuie la procesul decredibilizării presei.

În noua legislatură întâlnim pe băncile parlamentului o serie de foști jurnaliști sau proprietari de presă, printre care se află: Sorin Roșca Stănescu (senator PNL, fost director și acționar la cotidianul Ziu și alte publicații), Gabriela Vrânceanu Firea (senator din partea PC, fost prezentator știri TVR și moderator la Antena1 și Antena3), Tudor Barbu (deputat PP-DD, fost jurnalist la OTV), Sebastian Ghiță (deputat PSD, patron România TV și alte publicații locale), Dan Voiculescu (senator PC, proprietar al trustului Intact, prin intermediul familiei sale).

Rareș Bogdan, una dintre vedetele postului RealitateaTV, a fost protagonistul unui eveniment transformat în show mediatic. Pe 19 octombrie, Comitetul Național Executiv al PNL l-a inclus pe lista pentru a participa la alegerile parlamentare din 9 decembrie. Ziaristul s-a declarat onorat de ofertă și a cerut timp pentru a analiza propunerea: „Nu știu dacă e momentul acum pentru mine, dar cert e că e o onoare”⁷⁶, a declarat acesta. Momentul anunțului a fost transformat de RealitateaTV într-un show mediatic, cu un platou plin de invitați, unii având menirea a-l convinge pe jurnalist să candideze, ceilalți susținând continuarea activității jurnalistice. Rareș Bogdan a încheiat suspansul, anunțând că va rămâne alături de colegii săi jurnaliști.⁷⁷

De-a lungul timpului, trei primari ai unor orașe importante s-au lansat în politică tot prin intermediul presei: Iulian Bădescu (primar Ploiești), Radu Mazăre (primar Constanța), Lia Olguța Vasilescu (primar Craiova).

Unul din partidele recent intrate în Parlament poartă numele unui jurnalist, Partidul Poporului - Dan Diaconescu, acesta din urmă fiind patron și vedetă a postului OTV.

Alți foști jurnaliști care au sărit în barca politicii în ultimii ani sunt: europarlamentarul PD-L Traian Răzvan Ungureanu (fost BBC), Cristian Pătrășconiu (Fundația Creștin-Democrată, fost jurnalist la Evenimentul zilei), Cozmin Gușă (fost jurnalist, fost președinte al Partidului Inițiativa Națională, patron Realitatea TV), Cristina Țopescu (fost jurnalist, membru PSD).

Există însă și traseul invers - avem politicieni care au devenit moderatori ai unor talk-show-uri politice, cum ar fi

⁷⁶ „Rareș Bogdan: Voi anunța săptămâna viitoare dacă voi candida la parlamentare”, Realitatea.net, 20 octombrie 2012.

⁷⁷ „Rareș Bogdan declină oferta lui Antonescu: <<Voi continua să fac jurnalism>>”, Realitatea.net, 22 octombrie 2012.

Lavinia Șandru, fost lider al Partidului Inițiativa Națională, care a preluat la începutul lui 2013 funcția de moderator al unei emisiuni la Realitatea TV.

„Protestatari” plătiți de televiziunile de știri

Învățătoarea Cristiana Anghel, cea care a intrat în greva foamei în 2010 atunci când Guvernul Boc a redus salariile bugetarilor cu 25%, a devenit celebră datorită mediatizării de care a avut parte la postul Antena3 în anii 2011 și 2012. Din declarația de avere reiese că Anghel a fost plătită de Antena3 pentru participările la emisiunile sale cu suma de 13.613 lei în 2011. În 2012, Cristiana Anghel a devenit senator USL.

Stenograme PNL referendum

Stenogramele ședințelor *staff*-ului de campanie al PNL din perioada campaniei pentru referendumul pentru demiterea Președintelui au scos la iveală modul în care agenda editorială a unor televiziuni era stabilită de *staff*-ul de campanie al USL. „*Propun întâlnire între Relu Fenechiu, Dan Motreanu, Mihai Voicu și presa noastră să stabilim un target. Mă interesează să ne focusăm pe demitere, fără polemici.[...] Nu vor face emisiuni la comandă, trebuie să le dăm teme de atac pe golăniile din ministere*”⁷⁸, a declarat Relu Fenechiu, potrivit stenogramelor. De asemenea, în stenograme apare o listă cu o serie de personalități din societatea civilă propuse de PNL să participe la emisiunile TVR Info (Daniel Dăianu, Ilie Șerbănescu, Stelian Tănase, Cristian Pârvulescu, Dinu Giurescu, Alex Cumpănașu, Radu Călin Cristea, Dan Pavel, Zoe Petre).

Medaliați la Olimpiadă, insultați de jurnaliști

Până și medaliații olimpici au căzut victime ale acestui conflict politico-mediatic. După ce a obținut medalia de argint la judo în cadrul Olimpiadei de la Londra, sportiva Alina Dumitru a răspuns întrebărilor jurnaliștilor cu privire la prezența sa la referendumul de demitere a președintelui. Sportiva a declarat că nu a votat, fapt ce a stârnit furia lui Victor Ciutacu, moderator la Antena2, invitat la emisiunile de dezbatere ale Antenei3 și redactor la Jurnalul Național. Ciutacu a comentat pe contul său de twitter: „*Idolița snobilor cu acces la net, Alina Dumitru, e vexată că n-au sunat-o nici suspendatul, nici interimarul. Deci nu votează, nu se bagă. (...) Să tacă dracu' din gură, nu să fie ofuscată că n-au sunat-o mărimile. O să ia bani de la la stat pentru medalie.*”⁷⁹ Colegul său de trust, Mircea Badea, a comentat: „*O doare mâna cu care votează, că i-a făcut brazilianca armbar și a bătut-o la zero*”⁸⁰.

Televiziunea de partid a poporului

De-a lungul primăverii și verii anului 2012, CNA a decis în mai multe rânduri înjumătățirea licenței postului drept sancțiune pentru publicitatea politică făcută de OTV Partidului

78 „Stenograme PNL campanie referendum”, *ImparțialdeBacău.ro*, 11 iulie 2012.

79 „Ciutacu a șters pe jos cu judoka Alina Dumitru”, *Adevărul.ro*, 30 iulie 2012.

80 Ibidem.

Poporului - Dan Diaconescu (PPDD). Licența expira în aprilie 2013. Patronul postului și vedeta postului de televiziune, Dan Diaconescu susține că nu este membru al partidului, acesta purtând numai numele său⁸¹. Dan Diaconescu era gazda unei emisiuni pe teme politice ce se difuza în fiecare seară și în cadrul căreia era prezentat și se prezenta drept „viitorul președinte al României”. „*OTV este televiziunea PP, dar de ce nu sunt amendate toate televiziunile de partid, B1, ale UNPR și așa mai departe?*”, a spus Dan Diaconescu, la emisiunea „Ultima Oră”, de la România TV⁸².

Putere-opoziție la TV

Monitorizările CNA sunt o dovadă în plus a partizanatului politic fățiș practicat televiziuni, mai ales de televiziunile de știri. Dezechilibrele editoriale semnificative au fost întregite pe durata întregului an. În luna ianuarie, odată cu declanșarea protestelor de stradă împotriva guvernului Boc, monitorizările CNA arătau polarizarea televiziunilor⁸³:

- **TVR 1:** putere - 21 (PD-L), opoziție parlamentară - 11 (USL), independenți - 4
- **TVR 2:** putere - 8 (PD-L), opoziție parlamentară - 2 (USL)
- **TVR Info:** putere - 83 (PD-L), opoziție parlamentară - 70 (USL), partide neparlamentare - 3, independenți - 3
- **Antena 3:** putere - 20 (PD-L), opoziție parlamentară - 229 (USL), partide neparlamentare - 2, independenți - 7
- **B1 TV:** putere 70 (PD-L), opoziție parlamentară - 59 (USL), partide neparlamentare - 8, independenți - 2
- **Realitatea TV:** putere - 130 (PD-L), opoziție parlamentară - 143 (USL), partide neparlamentare - 16, independenți - 3, minorități - 2
- **România TV:** putere - 86 (PD-L), opoziție parlamentară - 139 (USL), partide neparlamentare - 22, independenți - 6, minorități - 2
- **OTV:** putere - 4, opoziție parlamentară - 2, partide neparlamentare - 57 toate - Partidul Poporului, minorități - 1

În timpul campaniei electorale pentru alegerile locale, rezultatele monitorizărilor arătau cifre asemănătoare, numai că între timp avusese loc modificarea majorității parlamentare și instaurarea guvernului USL. Reprezentanții USL au avut cele mai multe apariții în cadrul emisiunilor informative pe principalele posturi centrale participante la campania electorală, în perioada 11-31 mai, potrivit unei monitorizări CNA. Astfel, la Antena 3, USL a avut 162 de apariții în emisiuni informative, Sorin Oprescu - 32, PDL - 64, iar UDMR - 10. La Realitatea TV, USL a avut 144 de apariții, Sorin Oprescu - 21, PDL - 61, UNPR - 23. La România TV, USL a avut 271 de apariții, PDL - 219, Sorin Oprescu - 37, UNPR - 50. La B1 TV, USL a avut 95 de apariții în emisiuni informative, Sorin Oprescu - 28, PDL - 86, UNPR - 10. USL a dominat și în emisiunile informative la TVR 1 - 24 de apariții,

81 „*OTV a primit cea mai drastică pedeapsă de la CNA: mai poate emite până la 28 septembrie 2012, din cauza publicității politice*”, Costin Ionescu, *HotNews.ro*, 27 martie 2012.

82 „*Dan Diaconescu, după decizia CNA: Au primit ultimatum de la Băsescu să ne închidă*”, *RTV.net*, 15 martie 2012.

83 „*Antena 3 - amendată cu 25.000 de lei, iar TVR 1 și Realitatea TV - cu câte 5.000 de lei pentru dezechilibru politic în emisiunile de dezbatere*, V.O., *HotNews.ro*, 22 martie 2012.

față de 3 apariții monitorizate pentru reprezentanții PDL, 4 - UNPR și 3 - UDMR, în timp ce la TVR Info USL a avut 69 de apariții, PDL - 12, UNPR - 14, UDMR - 7. La Digi 24, PDL a fost dominant, cu 51 de apariții, comparativ cu 28 în cazul reprezentanților USL, 8 - Sorin Oprescu, 16 - PPDD și câte 12 - UDMR și UNPR⁸⁴.

Campanii electorale

Cele două campanii electorale și campania pentru referendum au reprezentat un nou prilej pentru actorii politici și taberele mediatică de a se confrunta. Deși campaniile electorale puteau fi prilejul unor dezbateri de substanță privind teme majore de interes public, mai ales cele legate de guvernarea țării, acestea au lipsit, dezbaterile de idei, de programe electorale fiind sacrificată în favoarea trântei dintre cele două tabere politice.

„O privire mai atentă asupra tuturor dezbaterilor din perioada 11 mai - 8 iunie 2012, ne arată că platourile de televiziune au fost monopolizate de politicieni care fie au discutat despre jocurile politice interne (pondera - 49%), fie despre cursul alegerilor locale (pondera - 28%). Restul subiectelor de interes public, precum educația, economia națională sau sistemul sanitar au beneficiat de prezențe infime care nu au depășit pragul de 5%.”⁸⁵

Președintele CNA a semnalat această situație încă din perioada campaniei pentru alegerile locale, Răsvan Popescu considerând că *„televiziunile trebuie să îmbunătățească prezența candidaților în emisiunile electorale”* și să respecte legislația care reglementează reflectarea campaniei electorale⁸⁶.

Rapoartele de monitorizare ale CNA și ale ActiveWatch⁸⁷ arată dezechilibre puternice în reflectarea actorilor politici în campaniile electorale. Antena3, România TV și Realitatea TV au favorizat alianța USL, în timp ce B1TV a sprijinit PD-L/ARD și pe Președintele Traian Băsescu. Multe din aceste dezechilibre au fost sancționate de CNA de-a lungul celor trei campanii, altele nu, ceea ce a născut o serie de conflicte în interiorul instituției, inevitabil însoțite de acuzații de subordonare politică între membrii Consiliului. Monitorizările CNA, prezentate mai sus, ilustrează modul în care TVR basculează editorial după fiecare schimbare a puterii politice.

USL a dominat și războiul mediatic, având în sprijinul său o colecție mai puternică de instituții media, a căror audiențe cumulate depășesc net audiențele presei favorabile actualei opoziții.

„Jurnalismul electoral a devenit un serviciu subordonat staff-urilor de campanie. Mulți profesioniști din presă au

cedat definitiv ispitei de a face sau de a schimba istoria”⁸⁸, a opinat Ionuț Codreanu, coordonatorul cercetării ActiveWatch asupra conținutului campaniei electorale în media.

Raportul OSCE privind alegerile parlamentare din luna decembrie consemnează această polarizare a presei în jurul grupărilor politice, precum și neglijarea dezbaterii politice pe teme de interes public în dauna unor sterile scandaluri politice. *„Lipsa unei dezbateri politice a fost reflectată în mass-media și pe durata campaniei. Aproape niciun program nu s-a dedicat unor analize serioase în jurul unor politici publice sau unor comentarii ale experților. Caracteristica dominantă a fost schimbul de atacuri personale și criticii dintre candidați, o tendință de multe ori susținută de radiodifuzorii dornici de audiențe”⁸⁹*, se afirmă în raportul OSCE.

Plângerile din campanie

Candidații au depus mai puține plângeri la CNA spre deosebire de alți ani. Potrivit fostului președinte, CNA a înregistrat 25 de plângeri, în majoritatea cărora, candidații/partidele politice au cerut drept la replică. Nu au fost plângeri legate de accesul candidaților la televiziuni.

Televiziuni și jurnaliști de partid

Televiziunile din Trustul Intact au fost folosite în anul electoral 2012 ca instrument de propagandă politică a USL. Exploatarea politică a manifestațiilor din ianuarie 2012, campaniile concertate de denigrare a membrilor CSM și a unora din membrii Curții Constituționale, atacurile împotriva Institutului Cultural Român, campania de susținere a fostului premier Adrian Năstase, condamnat la închisoare, au fost numai câteva din cazurile în care televiziunea Antena3 a funcționat ca o veritabilă „coloană a cincea” a grupării politice înființate de fostul colaborator al Securității, Dan Voiculescu (Partidul Conservator, membru al Uniunii Social Liberale), fostul patron al Trustului Intact, tatăl actualului patron al trustului, Camelia Voiculescu. Mai mulți politicieni ai USL au mulțumit Antenelor pentru sprijinul acordat în campania electorală (Victor Ponta, Radu Stroe). Printre aceștia s-a numărat și Liviu Dragnea, șeful de campanie al USL, care a transmis „mulțumiri pentru felul în care Antena 3 a ajutat USL să ajungă la putere”⁹⁰. Antena3 este postul de știri cu cea mai mare audiență la nivel național, emisiunile sale de dezbateri ocupând 11 din primele 12 locuri din clasamentul audiențelor.

Jurnalistul Grigore Cartianu, fost director editorial la Adevărul până în ianuarie 2013, a lansat în luna noiembrie o carte despre demiterea președintelui Băsescu. La evenimentul de lansare, jurnalistul a afirmat: *„În vara aceasta m-am simțit mai puțin ziarist, ci mai mult un luptător pe tărâmul democrației. În vara asta m-am simțit un soldat pe frontul adevărului”⁹¹*. În cadrul aceluiași eveniment, patronul

84 „Pe scurt: USL - dominant în emisiunile informative TV în campania electorală. Heineken România își va muta contul de media. Miliarde de euro cheltuite pe pliante în Europa”, V.O., HotNews.ro, 5 iunie 2012.

85 „Prime-time-ul de seară al democrației. Etica jurnalistică în programele TV nr.4”, ActiveWatch, 09 noiembrie 2012.

86 „CNA: Televiziunile trebuie să îmbunătățească prezența candidaților în emisiunile electorale”, mediafax.ro, 16 mai 2012. <http://www.mediafax.ro/cultura-media/cna-televiziunile-trebuie-sa-imbunatateasca-prezentarea-candidatilor-in-emisiunile-electorale-9633112/>

87 Alegeri Parlamentare 2012, Raport final, ActiveWatch, februarie 2013.

88 „Vara ispitelor politice”, Ionuț Codreanu, 31.07.2012.

89 „Raport OSCE alegeri 2012: presa, la dispoziția partidelor politice. Digi 24, un exemplu pozitiv”, Iulia Bunea, 18 ianuarie 2013

90 „Cinci membri ai CNA către Ponta: Unii membri CNA au sprijinit propaganda OTV”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 13 decembrie 2012.

91 „Grigore Cartianu: <<M-am simțit un soldat pe frontul adevărului>>”, Ionela Roșu, Adevărul.ro, 21 noiembrie 2012.

și moderatorul de emisiuni la televiziunea Nașul TV, Radu Moraru, a declarat: „Referitor la titlul cărții, «Jurnalul unui puci ratat», vreau să spun că nu ei au ratat, ci noi am reușit să le dejucăm jucăria, noi i-am făcut să rateze”⁹².

Jurnalistul și editorialistul Mircea Marian, de la cotidianul Evenimentul Zilei, a postat pe pagina sa de Facebook un comentariu în care își exprima dezamăgirea față de prestația unuia din liderii opoziției de dreapta, Mihai Răzvan Ungureanu, care nu ar fi reacționat în conformitate cu așteptările jurnalistului la o întrebare pe care acesta recunoaște că a adresat-o pentru a-i da interlocutorului prilejul de a „lovi” în adversarul politic. „Băsescu poate fi un punct de rezistență, cum să spun, ca o fortăreață puternică, dar sub asediu, însă nu mai poate fi în fruntea unei ofensive care să recapete teritoriile ocupate de USL. Din nou îmi vine în minte comparația cu Franța din 1940. Trebuie un general tânăr, care să fi probat că este capabil - de Gaulle, chiar dacă este o comparație riscantă. Ei, cine din ARD are forța asta? Acum, că s-a terminat, pot să spun: vineri, la B1, când am fost în emisiune cu MRU! Ne venea să ne împușcăm, noi, jurnaliștii. Discurs lemnos și lung a lui MRU. Dan Tapalagă îmi dă o pasă - USL rupe acordul cu FMI - eu i-am ridicat minge lui MRU și, stiiiimați telespectatori, MRU lovește pe lângă minge!”, a spus Mircea Marian.

Atacurile mediatic la adresa politicianilor au depășit adeseori nu numai limitele unui limbaj civilizat, dar și cadrul deontologic. O serie de acuzații au fost făcute în lipsa oricăror dovezi sau fără prezentarea opiniei părții acuzate.

Tot Mircea Marian a publicat pe 22 octombrie în Evenimentul Zilei un articol care acuza faptul că o cursă Tarom București-Bruxelles a fost întârziată cu 40 minute până s-a urcat la bord și europarlamentara Daciana Sârbu, soția premierului Victor Ponta. Articolul invocă „surse europarlamentare PD-L”.⁹³ În urma unui comunicat Tarom care menționează că respectiva cursă a decolat la timp, Evenimentul Zilei a prezentat scuze cititorilor ziarului și Daciane Sârbu pentru informațiile eronate pe care le-a publicat.

Jurnalist Curentul: Am scris peste 300 de anchete la comandă

Dan Badea, fostul redactor-șef adjunct al cotidianului online Curentul, a recunoscut că, în cei doi ani în care a lucrat acolo, nu a avut libertate editorială și a scris peste 300 de anchete la comandă. Jurnalistul a acuzat patronatul că limitează libertatea de exprimare în funcție de interesele sale economice și politice.

Pe 1 octombrie 2012, Dan Badea a fost împiedicat să-și mai desfășoare activitatea publicistică de către patronii publicației, Mihai și Mirela Iacob. Mai exact, echipamentul de serviciu (laptopul de redacție și telefonul de serviciu) i-a fost confiscat, rolul său de jurnalist fiind limitat la menționarea numelui său în caseta redacțională. „Mi s-a interzis, într-un mod brutal, să mai scriu la ziarul lui Vasile Blaga și al portocaliilor angrenați în afaceri dubioase (...). Până azi - 25

⁹² Ibidem.

⁹³ „Avionul către Strasbourg, subiect de controversă politică”, Vlad Macovei, EvZ.ro, 24 octombrie 2012.

noiembrie 2012 - n-am primit încă decizia de concediere, dar cârnățarii [n.n.: Mihai și Maria Iacob] m-au păstrat în caseta de redacție pentru că asta le dă credibilitate”⁹⁴, declara Dan Badea într-un articol de pe blogul personal.

Pe blogul său, Badea dezvăluie injuriile care i s-au adus zilnic de către Mirela Iacob și presiunile la care a fost supus în mod constant, pentru ca la sfârșit să semneze articole care, deși cu un temei legal, atacau adversari politici ai conducerii editoriale. „Niciodată nu mi-am închipuit că un ziarist profesionist poate ajunge să scrie după dictare (...). Dar uite că scriam. Eram, așadar, un fel de om de serviciu al cârnățarilor, care mă bombardau aproape zilnic cu mesaje, telefoane sau indicații despre ce, cum și cât să scriu, pe cine să sun, pe cine să nu sun, ce să vorbesc la telefon, ce să nu spun la telefon etc. etc.”⁹⁵. „Nu există libertate de exprimare la Curentul, sau ea a fost/este strict controlată când este vorba despre interesele politico-financiare sau private ale patronatului”, motivează fostul redactor-șef adjunct, a mai scris acesta.

Badea spune că s-a ajuns la această situație după ce a făcut o propunere de anchetă care contravenea intereselor politice ale patronilor. Atacurile dure aduse patronatului instituției de presă continuă. Jurnalistul a apelat la sprijinul Sindicatului Jurnaliștilor Profesioniști, afiliat Federației Române a Jurnaliștilor - MediaSind⁹⁶, pentru a semnala abuzurile la care a fost supus.

Atacuri între doi politicieni din USL, ambii având legături apropiate cu media

Au existat cazuri în care tensiunile politice din rândul unor alianțe politice au devenit vizibile prin intermediul unor conflicte mediatic dintre entități media aparținând unor oameni politici. Primele luni ale anului 2013 au fost marcate de acuzațiile aduse reciproc de cele două canale de știri, Antena3 și România TV, ambele controlate de politicieni ce fac parte din coaliția de guvernare USL. Antena3 este „controlată” de Dan Voiculescu (alianța PNL-PC) și România TV este condusă de Sebastian Ghiță (PSD).

Deși puțin vizibil în discursul politic, conflictul mediatic pare a avea destule motive politice, cele două tabere acuzându-se reciproc de colaborare cu fosta Securitate (Dan Voiculescu) sau cu actualele servicii de informații (S. Ghiță)⁹⁷. RTV a criticat în mai multe rânduri activitatea unor politicieni liberali, printre aceștia aflându-se liderul USL, Crin Antonescu. O victimă colaterală a acestui război mediatic a fost ministrul Muncii și Protecției Sociale, Mariana Câmpeanu (PNL), despre care RTV a relatat că ar fi anchetată de DNA pentru fapte de corupție, afirmație nesusținută de nicio probă și infirmată ulterior de DNA.

Televiziunile s-au mai acuzat de furt de știri, de derapaje editoriale (cazul fiului ilegal al regizorului S. Nicolaescu,

⁹⁴ <http://badeadan.blogspot.ro/2012/11/cenzura-mihai-si-mirela-iacob.html>

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ „Conducerea ziarului Curentul, în căldășie cu reprezentanții unei subsidiare a Google (Blogger), vor eliminarea celui de-al doilea blog al meu, încălcându-mi drepturile constituționale”, Dan Badea, DanBadea.net, 2 martie 2012.

⁹⁷ Caz descris mai jos.

vezi capitolul Etică al prezentului raport), iar vedeta Antena3, Mircea Badea, i-a urat colegului Cătălin Striblea de la România TV să aibă parte de un al doilea atac cerebral, în timp ce Striblea se afla internat în spital⁹⁸.

I.4. Presiuni economice

Clubul Steaua face victime în rândul jurnaliștilor

Pe 22 ianuarie 2013, conducerea cotidianului Evenimentul zilei l-a retrogradat pe jurnalistul Daniel Coțescu din funcția de șef al secției Sport, după ce acesta a publicat un material despre clubul Steaua sub patronatul lui Gigi Becali. **Simona Ionescu**, redactor șef al ziarului a motivat această decizie invocând faptul că „*articolul nu a reflectat ce s-a discutat la ședința de sumar*”. În schimb, jurnalistul a acuzat presiuni editoriale și a decis să demisioneze, împreună cu adjunctul său, Octavian Cojocar, alături de care a scris materialul respectiv. Coțescu acuză conducerea că l-a sancționat pentru că „*nu e executat un ordin: acela de a fi indulgent cu Gigi Becali*”⁹⁹.

Octavian Cojocar, a oferit mai multe detalii legate de acest incident: „*Textul de miercuri a fost varianta îmbunătățită după ce unul dintre acționari, Dan Andronic, nu a fost de acord cu ce scrisesem. Conducerea a schimbat textul nostru, astfel încât să rămână doar lucrurile bune despre Gigi [Becali n.n]. Au fost scoase multe declarații, poze și explicații foto care-l atacau pe finanțatorul Stelei! Au reușit să facă niște pagini omagiale, dar noi avem coloană vertebrală și nu acceptăm asta*”¹⁰⁰. Acționarul principal al publicației, consilierul politic Dan Andronic neagă acuzațiile și susține că jurnaliștilor nu li s-a cerut decât să scrie echilibrat: „*Nu i s-a cerut altceva decât să facă un material echilibrat despre mandatul lui Becali la Steaua în ultimii 10 ani, în niciun caz să-l cocoloșească*”¹⁰¹.

Un alt caz în care un jurnalist a avut de suferit în urma exprimării unor opinii critice la adresa echipei de fotbal Steaua a avut loc în luna martie 2013. Într-un comunicat al clubului Steaua din 10 martie, se comunică că au fost retrase acreditările redacțiilor de sport din trustul Media Pro (Pro Sport, Pro Tv și Sport.ro) la acțiunile clubului Steaua din cauza „*atacurilor repetate din emisiunea Ora de Pro Sport, moderată de către Ștucan Costin*”. Emisiunea menționată se difuzează pe canalul Sport.ro.

Conform cotidianului Gazeta Sporturilor, ridicarea acreditărilor a fost anulată pentru posturile de televiziune Pro Tv și Sport.ro după ce Costin Ștucan a fost înlocuit cu

98 „*Badea către RTV: <<Să crăpați în chinuri!>>. Care este miza războiului dintre Antena 3 și România TV*”, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 8 februarie 2013.

99 „*Demisie la EVZ din cauza lui Gigi Becali. Daniel Coțescu părăsește ziarul după 15 ani. Ce spun redactorul șef și patronul ziarului*”, lulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 ianuarie 2013.

100 „*Gigi face victime la EVZ. Doi ziaristi sportivi și-au dat demisia, susținând că li s-a impus ce să scrie într-un material despre Becali*”, Andrei Crăițoiu, GSP.ro, 24 ianuarie 2013.

101 „*Demisie la EVZ din cauza lui Gigi Becali. Daniel Coțescu părăsește ziarul după 15 ani. Ce spun redactorul șef și patronul ziarului*”, lulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 ianuarie 2013.

un coleg din postul de moderator al emisiunii Ora de Pro Sport¹⁰².

Contactat de echipa FreeEx, Felix Drăghici, șeful Departamentului sport din trustul Media Pro, a refuzat să comenteze acest caz.

Asociația Presei Sportive a protestat împotriva acestei decizii abuzive a clubului Steaua, susținând că „(...) libertatea presei este mai presus de orice interese de grup sau interese materiale și orice încălcare a ei trebuie sancționată fără întârziere. Chiar dacă un ziarist mai comite unele greșeli (și este destul de posibil ca Ștucan să fi comis câteva), este infinit mai important ca vocea lui să poată fi auzită, chiar dacă uneori ea este distonantă. Pericolul pumnului în gură este cu mult mai grav și cei care încearcă să practice o asemenea politică se vor lovi întodeauna de refuzul nostru”¹⁰³.

„Mitică” dictează în televiziuni

Dumitru Dragomir (zis „Mitică”), președintele Ligii Profesioniste de Fotbal, a trimis la jumătatea lunii martie un e-mail către compania de cablu RCS-RDS în care amintea corporației că în contractul de drepturi există o clauză prin care televiziunea nu are dreptul să aducă prejudicii de imagine conducătorilor fotbalului¹⁰⁴. RCS-RDS a retrimis e-mail-ul lui Dragomir propriilor angajați fără nici un fel de alt comentariu. Această clauză contractuală există și în acordul LPF cu Antena 1¹⁰⁵.

Mai mult, președintele LPF a obținut din partea televiziunilor care dețin drepturile de televiziune ale Ligii I (DigiSport, Dolce Sport și Antena 1- GSP TV) și promisiunea ca bannerele afișate de fani în tribune să nu fie filmate și difuzate¹⁰⁶. Acțiunea lui Dumitru Dragomir a venit ca urmare a protestelor tot mai dese împotriva lui și corupției din fotbalul românesc¹⁰⁷.

Liga I a vândut drepturile TV celor trei televiziuni pînă în 2014 pentru o sumă ce depășește 100 de milioane de euro¹⁰⁸.

România liberă modifică textul unui jurnalist prin părțile esențiale

Cristian Dogaru, jurnalist la România liberă a cerut drept la replică ziarului la care lucrează, după ce un material scris de el a fost modificat împotriva voinței sale de conducerea ziarului. Titlul jurnalistului - „*Petrom, are profit record. Va plăti dividende record?*” - a fost înlocuit de conducerea redacției cu: „*Petrom, profit record, taxe și impozite pe măsură*”. De asemenea, conținutul articolului a fost schimbat, fiind transformat într-un articol de PR pentru

102 „*Moderator executat la ordinul Stelei!* » După Banciu, Mironică și doi ziaristi de la EVZ, <<roș-albaștrii>> mai fac o victimă în presă”, GSP.ro, 12 martie 2013.

103 „*Steaua comite un abuz!*”, ApsMedia.ro, 10 martie 2013.

104 „*De ce trag mailurile, Mitică?*”, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 21 martie 2012.

105 Ibidem.

106 „*Mesajele anti-Dragomir sunt interzise la TV*”, Dan Zavaleanu, Cotidianul.ro, 20 martie 2012.

107 „*Mitică la brutărie. Suporterii protestează: «Sandu și Dragomir nu au nimic democratic, sînt ridicoli!»*», Gsp.ro, 5 martie 2012”.

108 „*Sfidare live pe milioane de euro! Dezvăluiri incredibile despre modul în care Steaua tratează o televiziune deținătoare de drepturi TV*, Bogdan Vladu, Gsp.ro, 21 august 2012

companie, asta după ce, în urma unor discuții cu conducerea editorială, Dogaru deja efectuase o serie de modificări ale textului, ținând cont de recomandările primite. Jurnalistul susține că nu a fost prima oară când s-a confruntat cu astfel de probleme atunci când a scris despre Petrom. Contactat de echipa FreeEx, Dan Turturică, redactor-șef România liberă, a respins acuzațiile de cenzură, susținând că „Discuția cu privire la textul articolului a fost un dialog firesc între editor și jurnalist”, iar „modul în care s-a schimbat titlul ține de filosofia ziarului. RL e un ziar de dreapta - atunci când abordează subiecte economice ține cont de impactul businessului asupra societății”. Un alt argument invocat de Turturică a fost faptul că România liberă a publicat în trecut editoriale semnate de Dogaru în care acesta exprima opinii critice la adresa Petrom.

Două cotidiene cenzurează Roșia Montană din discursul lui Victor Ponta

Deși a anunțat că va reda integral discursul rostit de Victor Ponta în fața Parlamentului, ziarul România liberă a omis tema Roșia Montană din discursul premierului. Mesajul premierului, potrivit căruia „La proiectul Roșia Montană sunt probleme majore: protecția mediului, folosirea resurselor în scop național, corupția politică și sponsorizarea politicianilor indiferent de partidul din care fac parte”, nu a fost redat de cotidian¹⁰⁹. Evenimentul zilei nu a omis din relatare atât tema Roșia Montană, cât și situația organismelor modificate genetic.

1.5. Consiliul Național al Audiovizualului - victimă a bătăliei politice de anul trecut.

Divizarea membrilor în tabere ce reflectă spectrul politic - mai vizibilă ca oricând

CNA a trebuit să facă față în 2012 atacurilor venite din zona radiodifuzorilor nemulțumiți de sancțiunile aplicate de instituție sau de atribuțiile de sancționare ale CNA, cât și din partea politicianilor care au încercat să instrumenteze activitatea instituției în scopuri politice sau pentru a favoriza televiziunile apropiate propriei tabere politice (și viceversa, pentru a defavoriza televiziunile apropiate adversarilor politici).

Politicizarea excesivă a discursului anumitor televiziuni apropiate taberelor politice și fidelitatea arătată de majoritatea membrilor CNA partidelor care i-au propus în Consiliu a dat naștere unor aprinse controverse interne, adeseori soldate cu blocarea adoptării unor decizii sau cu exprimarea unor opinii separate și a unor semnale de alarmă din partea unora dintre membri. Intensitatea bătăliei politice de anul trecut și implicarea activă a televiziunilor în bătălia politică au furnizat o cauzistică abundentă, multe dintre cazuri generând dispute majore între membrii Consiliului.

Raportul OSCE referitor la alegerile parlamentare

¹⁰⁹ „România Liberă cenzurează discursul lui Victor Ponta. Nici Evenimentul Zilei nu e mai generos, dar e mai modest”, Mircea Toma, Blog.ActiveWatch.ro, 12 februarie 2012.

consemnează această politicizare. „Chiar dacă fragmentarea politică a CNA a fost politic vizibilă de-a lungul ședințelor, organismul s-a străduit să acționeze cu profesionalism și să susțină discuții semnificative bazate în principal pe legislație”¹¹⁰, potrivit OSCE.

Ambele tabere politice s-au acuzat reciproc pentru același tip de practici. Există mai multe exemple în acest sens, de la numirea unor noi membri în Consiliu, până la blocarea unor ședințe prin lipsa de cvorum.

La începutul lui 2012, Parlamentul a votat numirea unor noi membri în CNA. Într-o primă etapă au fost votați Lorand Turos (propus de UDMR pe locul lăsat vacant de Atilla Szasz) și Valentin Jucan, propus de PD-L. Votul acordat celui din urmă a stârnit nemulțumirea PSD, pentru că locul rămas vacant aparținuse până în 2010 lui Grigore Zanc, din partea PSD. Zanc fusese propus din nou de PSD pentru un loc în Consiliu în 2011, însă Parlamentul dominat de majoritatea PD-L a amânat votarea propunerii, pentru ca apoi să-l voteze pe Jucan. Social-democrații au reclamat nerespectarea „practicilor parlamentare”, făcând referire la un „algoritm” care „vizează menținerea unui echilibru între putere și opoziție, fiind legitimat de votul popular”¹¹¹.

În toamnă, când Parlamentul a votat numirea a șase noi membri în CNA datorită expirării mandatelor, a venit rândul PD-L să reclame nerespectarea unei înțelegeri de către majoritatea parlamentară. Candidaturile lui Ioan Onisei (propus de PD-L) și a lui Avram Crăciun (propus de UNPR) nu au fost validate. Legea audiovizualului nu prevede existența unui algoritm de desemnare a membrilor CNA în funcție de configurația politică.

„În pofida înțelegerii convenite în reuniunea birourilor permanente ale celor două Camere, în virtutea căreia fiecare grup parlamentar, Guvernul și Președinția trebuiau să vină cu câte o nominalizare pentru componența CNA, ne-am trezit astăzi cu o listă în care grupul parlamentar al PSD a venit cu două nominalizări în loc de una.”¹¹², a declarat Radu F. Alexandru, senator PD-L, membru în Comisia de Cultură, Arte și Mass-Media a Senatului.

La începutul lunii aprilie, același senator Radu F. Alexandru a fost protagonistul unei controverse legale. După ce a fost votat de Parlament ca membru al CNA în locul demisionarului Dan Grigore, senatorul a refuzat să renunțe la fotoliul de Parlamentar, aflându-se astfel într-o situație de incompatibilitate. Radu F. Alexandru a declarat că a amânat momentul demisiei din Parlament pentru a nu afecta raportul de forțe din Senat. În cazul demisiei sale, PD-L, aflat încă la putere, ar fi fost egalat în Senat de partidele de opoziție.

„Sub nicio formă nu doresc să creez niciun fel de prejudiciu și să destabilizez majoritatea coaliției guvernamentale în Senat, anunț că, în deplin acord cu legea, îmi voi continua activitatea în Senat pe o perioadă conferită și stipulată clar

¹¹⁰ „Raport OSCE alegeri 2012: presa la dispoziția partidelor politice. Digi 24, un exemplu pozitiv”, Lulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 18 ianuarie 2013.

¹¹¹ „PSD acuză PDL că-și subordonează CNA”, HotNews.ro, 29 februarie 2012.

¹¹² „Radu F. Alexandru, despre numirile la CNA: Ponta a sunat azi-noapte, PDL să nu ia nimic”, Revista22.ro.

de lege. Rămân în continuare alături de dumneavoastră.”¹¹³, a spus Radu F. Alexandru, senator PD-L, membru în Comisia de Cultură, Arte și Mass-Media a Senatului.

În cele din urmă, la finalul lunii aprilie, senatorul Radu F. Alexandru a renunțat la locul în CNA în favoarea poziției de senator.

Ambele tabere din CNA au reclamat existența unor presiuni politice asupra instituției. Dan Grigore a demisionat din CNA pe 8 martie, invocând o declarație a președintelui PNL, Crin Antonescu, care l-a acuzat pe membrul CNA că este „lipsit de onoare”. Dan Grigore a fost propus de PNL pentru CNA. În motivarea demisiei, Dan Grigore face referire la „un climat de presiune permanentă, de lipsă de respect față de reguli, de fățărnicie și de măsluire sistematică a celor mai elementare principii, de monumentală rea-credință și de poluare gravă a spațiului public”¹¹⁴ în care ar funcționa CNA. După demisia sa, patru membri ai CNA numiți de majoritatea parlamentară au adresat o scrisoare deschisă Parlamentului¹¹⁵ acuzând existența unor presiuni politice asupra instituției. Printre aceste presiuni era enumerat comunicatul PSD care acuza majoritatea parlamentară condusă de PD-L că își subordonează CNA-ul prin numirea lui Valentin Jucan pe locul care fusese ocupat de Grigore Zanc „ceea ce oferă certitudinea unor abuzuri la adresa opoziției și a televiziunilor care nu servesc interesele lui Traian Băsescu și ale PD-L”¹¹⁶ - potrivit documentului.

Cele mai puternice atacuri la adresa instituției s-au consemnat după alegerile parlamentare din decembrie 2012. Senatorul PNL Sorin Rosca Stănescu a declarat la începutul anului 2013 că dorește modificarea atribuțiilor CNA, instituție pe care o consideră „răul teribil care a crescut ca un cancer”¹¹⁷.

„Aș dori să reducem această instituție care reglementează activitatea audiovizualului (n.red: CNA) strict la o instituție care veghează la standardele tehnice de emisie ale posturilor de radio și televiziune și care să nu aibă absolut nicio putere de a discuta, de a mai pune vreodată în discuție conținutul emisiunilor de radio și televiziune, lăsând acele încălcări pe seama Parchetului și pe seama altor instituții, cum ar fi Protecția Consumatorului, ca să le amendeze”, a declarat Sorin Roșca Stănescu.

Conflictul politic s-a regăsit și în interiorul instituției, existând mai multe situații în care membrii CNA s-au acuzat reciproc că favorizează o televiziune sau alta, în funcție de orientarea editorială a acesteia.

Mai multe decizii au fost blocate din cauza lipsei de cvorum, unii membri ai Consiliului părăsind sala și lăsând

113 „Radu F. Alexandru vrea și în Senat, și la CNA”, Lucian Gheorghiu, Cotidianul.ro, 02 aprilie 2012.

114 „Dan Grigore a demisionat de la CNA: <<Nu-mi place să fiu un sac de box>>”, Horia Tăbăcu, EvZ.ro, 8 martie 2012.

115 „Apel către Parlament> <<Vă sesizăm că se exercită presiuni politice>>. CNA are nevoie de sprijinul parlamentarilor”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 martie 2012.

116 „PSD acuză PDL că-și subordonează CNA”, HotNews.ro, 29 februarie 2012.

117 „Senatorul PNL Sorin Rosca Stănescu își dorește o nouă lege a audiovizualului: Atribuții minime pentru CNA, sancțiunile să treacă la Parchet. Senatoarea PSD Gabriela Firea sprijină amendarea legii”, HotNews.ro, 15 ianuarie 2013.

Consiliul fără cvorum legal, atunci când se discuta adoptarea unor sancțiuni care puteau fi defavorabile radiodifuzorilor apropiați forțelor politice care i-au propus în CNA.

Christian Mititelu și Narcisa Iorga au avut mai multe dispute legate de sancționarea unor canale de televiziune, acuzându-se reciproc că favorizează un anumit radiodifuzor.

De asemenea, în mai multe rânduri, membri ai Consiliului au exprimat opinii separate față de deciziile adoptate de instituție, ca o modalitate de a atrage atenție publică. Astfel, în luna noiembrie, cinci membri ai CNA au reclamat „nesancționarea unor abateri grave de la legislația audiovizualului înregistrate pe parcursul mai multor campanii difuzate de către Antena 3”¹¹⁸, referindu-se la emisiunile Antena3 în care au fost atacați membri ai CSM, Curții Constituționale și ai Institutului Cultural Român.

Aceiași cinci membri au părăsit sala de ședințe a CNA pe 10 decembrie, reclamând modul discreționar în care CNA a decis să analizeze abaterile comise de televiziuni în ziua votului. Conducerea CNA a inclus în ordinea de zi numai analiza cazului OTV și conținutul a două reclamații înregistrate la CNA. Cei cinci acuză faptul că ordinea de zi a fost, de fapt, impusă de declarația făcută de candidatul Victor Ponta în ziua alegerilor („solicit, nu ca prim-ministru, ci ca deputat, CNA să aplice legea pentru toată lumea. Încălcarea flagrantă, încălcarea tuturor regulilor, de către o singură televiziune, în condițiile în care toate celelalte au respectat sau sunt sancționate, denotă un regim juridic discreționar, în care unii sunt mai egali decât alții și în care legea se aplică doar la unii, și nu la ceilalți”¹¹⁹). Patronul și moderatorul-vedetă al postului OTV a fost contracandidatul premierului Victor Ponta într-un colegiu din județul Gorj, din partea Partidului Poporului-Dan Diaconescu. Într-o scrisoare deschisă trimisă deputatului Victor Ponta, cei cinci invocă o serie de declarații ale unor lideri politici drept presiuni la adresa CNA („În acest context, considerăm că se exercită presiuni politice cu privire la activitatea Consiliului Național al Audiovizualului, ceea ce aduce prejudicii statutului CNA de autoritate publică autonomă și imparțială”¹²⁰).

În februarie 2013, Valentin Jucan a acuzat noua majoritate din CNA că „trădează încrederea publicului” prin nesancționarea sau sancționarea prea blândă a ceea ce el apreciază a fi „mizeria din audiovizual”¹²¹.

Unul din membrii Consiliului, Narcisa Iorga, a sesizat Parchetul în legătură cu mesaje conținând jigniri, șantaje și amenințări cu moartea pe care le-ar fi primit pe telefon și email după ce prezentatorul emisiunii *În gura presei* a postului Antena3, Mircea Badea, a dat adresa de email în timpul emisiunii sale. Adresa de email este publică, fiind disponibilă pe site-ul CNA.

118 „Cinci membri CNA acuză blocajul din forul audiovizual pe seama mai multor <<campanii>> Antena 3 împotriva unor judecători CSR, magistrați CSM, ICR și președintelui: <<CNA riscă să devină garant al intereselor Antena 3>>”, C. Ionescu, HotNews.ro, 8 noiembrie 2012.

119 „Cinci membri CNA acuză blocajul din forul audiovizual pe seama mai multor <<campanii>> Antena 3 împotriva unor judecători CSR, magistrați CSM, ICR și președintelui: <<CNA riscă să devină garant al intereselor Antena 3>>”, C. Ionescu, HotNews.ro, 8 noiembrie 2012.

120 Ibidem.

121 „Un membru CNA despre Consiliu: <<Mizeria din audiovizual și cancanul, tolerate de majoritate>>”, Lulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 19 februarie 2013.

O formă de presiune s-a exercitat și în sens invers, dinspre CNA spre radiodifuzori, atunci când CNA a discutat solicitarea Antenei 1 de prelungire a licenței cu 9 ani, la sfârșitul lui martie 2012. Consiliul a decis atunci amânarea prelungirii, solicitând prezența acționarilor pentru a obține garanții în privința respectării grilei. „Amânăm ca să vină cu o grilă clară, precisă și în limba română. Propun să avem aici reprezentanții acționariatului. La nivelul executivului cred că garanțiile de genul celor pe care le-ați cerut nu se pot ține. Cer ca acționarul principal să fie prezent aici”, i-a spus vicepreședintele CNA, Ioan Onisei, Andreei Berecleanu, prezentatoarea Observatorului de la ora 19:00. „Dacă considerați că nu este cazul să deranjăm familia Voiculescu, eu îmi retrag propunerea”, a precizat și Narcisa Iorga¹²².

O altă situație care a stârnit controverse a fost decizia CNA de a sesiza Poliția cu privire la 42 de site-uri care ar difuza filme și seriale fără să respecte legislația audiovizualului și fără să dețină drepturile pentru conținutul transmis. Demersul a venit ca urmare a unei adrese venite de la SC Pro TV SA, societate care administrează cea mai puternică platformă de video *on demand* din România, voyo.ro. Articolul 41 din Decizia CNA nr. 320 din 2012 prevede că, până la data de 3 septembrie 2012, toți furnizorii de servicii media audiovizuale la cerere din România aveau obligația să completeze și să transmită la CNA cererea de notificare. Mai multe voci au acuzat instituția că își încalcă atribuțiile și că a acționat în interesul SC Pro TV SA, răspunzând solicitării acesteia fără nicio analiză temeinică a contextului legal.

Mihai Bătrâneanu, președintele Asociației Naționale a Providerilor de Internet din România (ANISP), a declarat că subiectul ține de drepturile de autor, iar CNA și-a încălcat atribuțiile, neavând competențe în domeniul internetului. „Cei care reprezintă interesele celor cărora le-au fost încălcate drepturile de autor se pot adresa justiției. Merg la tribunal și dau în judecată pe proprietarul site-ului care a oferit conținutul care se consideră că e ilegal distribuit. Câștigă procesul, obțin despăgubiri, obțin ștergerea conținutului de pe site-ul respectiv, în nici un caz închiderea site-ului și aceasta este procedura legală care ar trebuie aplicată. Nu un organism plătit din bani publici care n-are abilități în domeniul reglementării internetului să aibă o asemenea inițiativă și să semnaleze poliției închiderea unor site-uri. Este evident că CNA își depășește atribuțiile”¹²³, a spus Bătrâneanu.

Retragerea licenței postului OTV

Deciziile CNA în privința postului OTV au fost printre cele mai controversate. De-a lungul primăverii și verii anului 2012, CNA a decis în mai multe rânduri înjumătățirea licenței postului drept sancțiune pentru publicitatea politică făcută de OTV Partidului Poporului - Dan Diaconescu (PPDD). Licența expira în aprilie 2013. Patronul postului și vedeta postului de televiziune, Dan Diaconescu susține că nu este membru al

partidului, acesta purtând numai numele său¹²⁴. În aceeași perioadă, postul a intrat în insolvență. OTV a contestat în instanță deciziile CNA de înjumătățire a licenței, obținând suspendarea aplicării acestora până la o sentință definitivă a instanței. În ianuarie 2013 CNA a retras licența postului OTV pe motiv că nu a făcut dovada achitării unor amenzi aplicate de CNA în intervalul legal de 6 luni. Decizia a fost contestată de OTV, dar Curtea de Apel București a respins acțiunea¹²⁵.

Societatea care deține licența OTV, Ocram Televiziune, a obținut în instanță, în vara lui 2012, calitatea de „consumator captiv în raport cu CNA” până când licența acordată pentru OTV ar fi expirat. Noul președinte al CNA, Laura Georgescu a apreciat că respectiva decizie a instanței constituie un abuz¹²⁶. Potrivit Legii privind procedura insolvenței, art. 3 pct.32, „*prin consumator captiv se înțelege consumatorul care, din considerente tehnice, economice sau de reglementare, nu poate alege furnizorul*”. CNA nu are raporturi comerciale cu radiodifuzorii cărora le acordă licențe de funcționare, decizia instanței constituind o interpretare abuzivă a legii. CNA a introdus recurs, dosarul fiind în pronunțare la Înalta Curte de Casație și Justiție.

CONCLUZII:

- Intensificarea acțiunilor de poliție politică derulate de serviciile de informații asupra unor jurnaliști, redacții și activiști civici.
- Confirmarea existenței unor practici specifice poliției politice prin infiltrarea redacțiilor de către agenți sub acoperire ai serviciilor de informații constituie o gravă amenințare la adresa libertății presei.
- Politicieni și demnitari de prim rang au instigat împotriva unor voci critice și au urmărit instrumentalizarea unor instituții publice împotriva acestora.
- Transformarea presei în instrument de propagandă politică mai vizibilă ca oricând.
- Media este în continuare folosită de patroni ca armă în vederea obținerii unor avantaje politice și economice.
- Relațiile periculoase de apropiate între unii manageri sau patroni de presă și mediile politice și economice pun uneori în pericol independența editorială.
- Granița dintre jurnalism și activism politic a fost trecută cu ușurință de mulți jurnaliști, unii dintre ei devenind chiar și parlamentari.
- Tensiunile politice au răbufnit uneori ca dispute între entități media controlate de diverși competitori politici.
- Folosirea unor instituții ale statului pentru a discredita jurnaliști.
- Patronii și managerii sunt dispuși să sacrifice jurnaliști sau produse editoriale pentru a nu strica relația cu invitați care aduc audiență.
- Independența instituțiilor de reglementare și control

122 „CNA nu a prelungit licența Antenei 1”, Bianca Damian, ReporterVirtual.ro, 29 martie 2012.

123 „Războiul filmelor online. Șeful asociației furnizorilor de internet insistă: CNA, un organism plătit din bani publici, fără abilități în domeniul reglementării internetului, nu ar trebui să sesizeze Poliția privind închiderea unor site-uri”, Adrian Vasilache, HotNews.ro, 6 noiembrie 2012.

124 „OTV a primit cea mai drastică pedeapsă de la CNA: mai poate emite până la 28 septembrie 2012, din cauza publicității politice”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 27 martie 2012.

125 „Cererea de anulare a hotărârii CNA de retragere a licenței OTV, respinsă de Curtea de Apel București”, Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 3 aprilie 2013.

126 „Războiul OTV-CNA, frontul legal: Cum a ajuns o sentință <<unică în istoria CNA>> să arunce în aer raporturile dintre postul lui Dan Diaconescu și forul audiovizual”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 23 ianuarie 2013.

(CNA) este pusă în pericol de presiunile exercitate de mediul politic.

- Jurnaliștii independenți au devenit ținta unor atacuri agresive din partea unor politicieni sau a altor jurnaliști.
- Cele două campanii electorale de anul trecut nu au reușit să aducă în dezbaterile publice teme de interes public general, acestea fiind sacrificate în favoarea unor dezbateri politice sterile.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI ȘI EDITORI:

- Delimitați-vă ferm de tentativele de presiune (și ingerință) editorială și semnați public aceste situații.
- Invocați clauza de conștiință din contractul colectiv de muncă.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Evitați produsele editoriale sponsorizate de politicieni, autorități sau companii care sunt concepute ca materiale de propagandă.
- Solidarizați-vă cu jurnaliștii aflați în dificultate, chiar și atunci când aceștia lucrează la un post concurent. Breasla va deveni mai puternică atunci când veți lupta împreună pentru principii și drepturi, nu consumându-vă în sterile dispute politice.
- Păstrați o distanță față de mediul politic. Legăturile prea apropiate cu politicienii riscă să vă compromită credibilitatea.
- Nu lăsați politicienii să construiască agenda dezbaterilor în campaniile electorale.
- Nu sacrificați temele de interes public major pentru dispute politicianiste mărunte, mai ales în timpul campaniilor electorale.
- Existența unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă pot apăra de acuzațiile de cenzură.

RECOMANDĂRI PENTRU POLITICIENI, AUTORITĂȚI ȘI MEDIUL DE AFACERI:

- Încetați practicile de poliție politică. Ele se pot oricând întoarce împotriva voastră, odată ce nu veți mai fi la putere.
- Nu mai folosiți instituțiile statului pentru a intimida vocile critice.
- Sprijiniți presa care diseminează conținut editorial relevant și verificabil. Aceasta sprijină la rândul ei un cadru propice pentru inovație, un mediu de afaceri sănătos și o clasă politică competentă.
- Libertatea de exprimare și libertatea presei sunt vitale pentru o societate democratică. Susțineți și protejați libertatea de expresie și diversitatea exprimării în toate formele sale.
- Respectați independența editorială a presei. Presa liberă și responsabilă este mediul cel mai potrivit pentru a vă transmite mesajele.
- Campaniile electorale au rolul de a aduce în dezbaterile publice soluții și candidați. Nu le transformați în oportunități de prelungire a unor scandaluri politice. Aveți tot timpul anului pentru dispute politicianiste, respectați dreptul electoratului la informare în campaniile electorale.
- Lăsați jurnaliștii să aleagă temele și invitații dezbaterilor electorale.

II. TELEVIZIUNEA PUBLICĂ

Proaspăt instalat premier, Victor Ponta a făcut o serie de declarații de intenții cu privire la serviciile publice de media, promițând că nu va continua tradiția antecesorilor săi și nu va înlocui „politrucii lor cu politrucii noștri”, deși aprecia că managementul celor două instituții este politizat. „Eu cred că în acest moment Televiziunea Română - mai puțin Radioul, în primul rând Televiziunea Română - e profund politizată și practic denaturează și dezinformează populația României. Cred că are un management dezastruos pentru că știu că datoriile au depășit cu mult cei 40 de milioane de euro de care se vorbea la început, dar cred că soluția nu e să schimbi o conducere profund politică a președintelui Traian Băsescu și a PDL cu o conducere politică a USL”¹²⁷, a spus Ponta.

Conflictul din cadrul Consiliului de Administrație (CA) s-a acutizat după modificarea configurației politice în Parlament și preluarea guvernării de către USL. Pe 3 mai, CA a decis să desființeze funcția de Director Producție Editorială și Programe deținută de Dan Radu, considerat a fi un apropiat al PDG Alexandru Lăzescu. Funcția a fost eliminată din organigramă. Decizia a fost motivată de inițiatorul ei, Claudiu Brânzan (membru al CA), prin lipsa performanțelor manageriale ale lui Dan Radu. Dan Radu și ActiveWatch¹²⁸ au acuzat existența unui șantaj politic în spatele acestei decizii, printr-o tentativă de impunere a lui Claudiu Lucaci la conducerea Direcției Emisiuni Informative și Sport, propunere refuzată de A. Lăzescu. Dan Radu a contestat în instanță decizia de desființare a postului pe care l-a ocupat.

Acuzațiile au fost respinse de Claudiu Lucaci, iar Comisia de Etică a TVR a emis următoarele concluzii:

- „Considerăm că Președintele-Director General al TVR - a cărui funcție este asimilată categoriei ziariștilor de televiziune - avea datoria de a prezenta propria versiune asupra faptelor printr-o declarație publică promptă, explicită și responsabilă, în beneficiul adevărului, al instituției și al angajaților acesteia, așa cum prevede Statutul ziaristului din SRTv”;
- „Conținutul afirmațiilor jurnalistului Dan Radu contravine exigențelor stabilite de Statutul ziaristului din SRTv”.

Decizia Comisiei de Etică face referire și la concursul pentru conducerea Direcției Emisiuni Informative și Sport a TVR din 2010, concurs la care a participat și Claudiu Lucaci. Președintele ActiveWatch, Mircea Toma, membru al juriului, a depunctat proiectul lui Lucaci invocând traseul profesional al acestuia, fost purtător de cuvânt al Guvernului în mandatul lui Adrian Năstase, fost Consul General al României la Los Angeles și fost consilier al Ministrului Tineretului și Sportului, Monica Ridzi, judecată pentru acte de corupție făcute în perioada mandatului la minister. Comisia de Etică a considerat că „președintele ActiveWatch, Mircea Toma, a încălcat drepturile profesionale ale lui C. Lucaci în calitatea sa de membru al juriului de evaluare [...]”.

După numai câteva zile de la această situație, Agenția

Națională de Administrare Fiscală a blocat conturile TVR din cauza datoriei de 308 de milioane lei pe care instituția le are la bugetul de stat. Premierul Victor Ponta a declarat că nu va debloca conturile TVR până când conducerea acestei instituții nu vine cu un plan de reorganizare.

Pe 25 mai, CA a decis suspendarea plăților către colaboratorii TVR care lucrau și pentru alte instituții de presă¹²⁹. După ședință, 8 din cei 13 membri ai CA au trimis o scrisoare deschisă PDG prin care îi solicitau demisia, acuzând existența unor „ilegalități” și săvârșirea unor acte de corupție. Lăzescu a cerut celor opt să aducă dovezi în sprijinul acestor afirmații, păstrându-și dreptul de a se adresa instanțelor.

În paralel cu frământările din CA și cu presiunile venite din zona politică, TVR a anunțat că a încheiat un program prin care și-a definit misiunea, viziunea și valorile¹³⁰, în cadrul unui parteneriat cu Centrul pentru Jurnalism Independent. Cele trei documente erau menite a sta la baza Cartei TVR, un document ce ar fi trebuit să stabilească în detaliu modul de funcționare a instituției și valorile sale fundamentale. Proiectul a inclus și o cercetare sociologică din care a rezultat că 65% din români au încredere în televiziunea publică, iar știrile TVR conduc topul despre obiectivitate (66%), imparțialitate (53%) și respectă agenda cetățeanului (71%)¹³¹.

Pe 12 iunie, plenul reunit al Parlamentului a respins raportul de activitate al TVR pe anul 2011, ceea ce a atras demiterea CA-ului. De remarcat faptul că rapoartele de activitate ale TVR pe anii 2009 și 2010 (în 2009 CA avea o altă componență) nu au fost nici măcar cu acest prilej discutate și votate, deși erau restante. Senatorul Georgică Severin și-a avertizat colegii că respingerea raportului pe 2010 ar fi însemnat că TVR a funcționat ilegal în 2011. Jurnalistul Radu Călin Cristea a fost votat în aceeași zi director general interimar al TVR. Parlamentarii PD-L nu au participat la voturile din Comisiile de Cultură, Arte și Mass-Media și nici la cele din plen.

Câteva zile mai târziu, guvernul Ponta a decis să deblocheze conturile TVR pentru o perioadă de șase luni, declarând: „sunt absolut convins că televiziunea publică are nevoie de o depolitizare și de o restructurare pentru a nu mai produce pierderi și pentru a se ridica la standardele pe care o televiziune publică trebuie să le respecte atunci când cere bani publici”¹³².

Pe 26 iunie, Parlamentul a numit un nou Consiliu de Administrație. În ciuda asigurărilor exprimate de premierul Ponta („eu nu vreau să se schimbe o conducere pusă de PDL și de Traian Băsescu cu o conducere pusă de USL sau de PSD [...] Nu vreau să fie nimeni de la USL la conducerea televiziunii”¹³³) componența noului CA era alcătuită exclusiv din reprezentanți ai noii majorități formate de USL, UDMR și

129, „TVR nu-i mai plătește pe colaboratorii care lucrează și la EvZ, România Liberă sau revista 22”, C.I., HotNews.ro, 28 mai 2012.

130, „Misiunea, viziunea și valorile TVR”, TVR.ro, 10 iunie 2012.

131 „Televiziunea Română vrea să definească Carta TVR până la sfârșitul lui 2012”, Mediafax.ro, 6 mai 2012.

132 „Ponta: Am deblocat conturile TVR, dar sunt absolut convins că e nevoie de depolitizare”, Szasz Jutka, Cristiana Sabau, Mediafax.ro, 21 iunie 2012.

133 „Ponta: Guvernul nu deblochează conturile TVR, televiziunea trebuie să prezinte o soluție”, Andi Manciu, Mediafax, 3 iunie 2012.

127, „Victor Ponta: Conducerea TVR și RRA e politizată și se dezinformează acolo. Nu vom înlocui însă politrucii lui cu ai noștri”, Ionuț Balas, HotNews.ro, 9 mai 2012.

128 Noua putere ia cu asalt TVR, Comunicat ActiveWatch, 05.05.2012

de Grupul minorităților naționale din Parlament. Partidului Democrat-Liberal nu i s-a permis să facă propuneri în comisiile de specialitate pentru locurile din CA. PD-L a contestat această decizie a majorității la Curtea Constituțională. ActiveWatch a protestat împotriva acestui vot, considerând că el creează premisele unei „politizări totale” a TVR. *„Tergiversarea procesului de modificare a legii 41/1994 a dus la situația dezastruoasă în care TVR se află acum. Se repetă scenariul prin care noua majoritate parlamentară își adjudecă <<prada>>, înlocuind o veche administrație apropiată fostei puteri cu o nouă administrație alcătuită covârșitor din rândurile partidelor aflate la putere și din care opoziția este exclusă”*¹³⁴ - a afirmat ActiveWatch într-un comunicat de presă.

Noul Președinte Director General a fost ales Claudiu Săftoiu, fost director al Serviciului de Informații Externe între octombrie 2006 și martie 2007, având la ora alegerii sale funcția de vicepreședinte al filialei Gorj a PNL. După alegerea sa în funcția de PDG, Săftoiu s-a autosuspendat din PNL.

În luna septembrie, judecătorii Curții Constituționale au decis că modul de numire a noului CA al TVR de către Parlament a fost neconstituțional, decizie ce a obligat Parlamentul să reia procesul de numire a noului CA. Pe 9 octombrie, Parlamentul a votat componența unui nou CA, în care se regăsesc și doi reprezentanți ai PD-L.

Pe 27 iunie, la o zi după votarea noului CA, guvernul a emis Ordonanța de Urgență nr. 33, care impunea televiziunii publice să prezinte Parlamentului în termen de 45 zile un program de redresare economică.

Pe 3 iulie, noul Președinte Director-General al TVR, Claudiu Săftoiu, s-a autosuspendat din Partidul Național Liberal și din funcția de vicepreședinte al PNL Gorj.

Pe 26 iulie, CA a decis înființarea unui grup de lucru care să efectueze „analizele necesare elaborării unui program de redresare economică”¹³⁵. Componența grupului de lucru a fost alcătuită, în mare parte, din oameni care au contribuit la situația dezastruoasă a TVR, făcând parte din structurile de conducere ale TVR în perioada post-decembristă.

În aceeași ședință, Consiliul de Administrație a hotărât ca personalul angajat al TVR care ocupă funcții de conducere să nu poată fi, în același timp, realizator, producător și prezentator de emisiuni¹³⁶. Decizia a fost o repunere în funcțiune a prevederilor Regulamentului de Organizare și Funcționare, anulând derogările date în ultimii ani. Măsura pare a se aplica discreționar, cel puțin doi angajați cu funcții de conducere din cadrul Direcției de Emisiuni Informative și Sport (DEIS) fiind și prezentatori ai unor emisiuni. Astfel, Monica Ghiurco a fost numită pe 14 iulie coordonator editorial al departamentului TVR Interactiv care administrează site-ul www.tvrinfo.ro și a primit atribuții de coordonare editorială

134 „Noua putere continuă tradiția clasei politice de a-și subordona televiziunea publică”, ActiveWatch.ro, 26 iunie 2012.

135 „Conducerea TVR înființează un grup de lucru pentru redresarea instituției”, V.O., HotNews.ro, 26 iulie 2012.

136 „Măsuri la TVR: Claudiu Săftoiu își propune economii de peste un milion de euro la bugetul TVR”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 26 iulie 2012.

a producțiilor de știri și dezbateri de pe canalele TVR1, TVR2 și TVRInfo¹³⁷, dar a continuat să modereze emisiuni. Răspunzând unei sesizări a ActiveWatch, conducerea TVR preciza: *„Monica Ghiurco nu deține o funcție de conducere sau care să fie asimilată unei asemenea funcții. Cu toate acestea, precizăm că Monica Ghiurco a participat la emisiuni non-electorale, suplinind absența unor colegi, fie aflați în concediu, fie alocați emisiunilor stabilite cu staff-urile electorale, înaintea campaniei pentru Referendum. Monica Ghiurco nu a participat la nicio emisiune electorală, ci a realizat trei interviuri, pe spațiul unor emisiuni - ediții speciale, și a fost co-moderator, alături de jurnalistul Mihai Constantin, la dezbateri cu invitați apolitici din noaptea încheierii Referendumului”*¹³⁸. De asemenea, Claudiu Lucaci, directorul DEIS, era la data redactării acestui public unul din moderatorii emisiunii săptămânale de dezbateri *Ultima ediție*¹³⁹.

Pe 3 august, Consiliul de Administrație a schimbat componența Comitetului Director, după ce membrii vechiului CD au refuzat să demisioneze. Noul Comitet Director a fost anunțat ca fiind un interimat cu funcționare de 60 de zile, măsura fiind necesară pentru a implementa proiectul de redresare economică a TVR.

Programul de redresare elaborat de Grupul de lucru și Comisia de experți a fost aprobat în ședința CA din 10 august. Programul își propune o reșezare a costurilor de funcționare astfel încât TVR să-și poată achita datoria de peste 65 de milioane de euro față de stat într-un termen de 7,5 ani, precum și restul datoriilor față de partenerii comerciali. Raportul constata că structura existentă a TVR generează *„confuzie și o repartizare nejudicioasă a oamenilor pe emisiuni ducând la o ineficiență și din punct de vedere creator, cât și din punct de vedere al necesarului de producție”*, dar și că structura organizatorică alcătuită dintr-un număr de șapte direcții și 25 de departamente a generat costuri salariale foarte mari. În acest sens, a fost aprobată o nouă structură alcătuită din cinci direcții și zece departamente¹⁴⁰.

Principalele măsuri de austeritate au fost închiderea canalelor TVR Info și TVR Cultural, precum și demararea unui program de restructurare a personalului. TVR Info a fost rebotezat TVR News și a reînceput să emită din luna noiembrie, într-un parteneriat cu postul Euronews, majoritatea conținutului editorial fiind furnizat de Euronews.

În aceeași zi, coordonatorul editorial al siteului tvrinfo.ro a anunțat că vor fi disponibilizați toți colaboratorii siteului din cauza lipsei resurselor financiare.

Pe 1 septembrie, Guvernul României a aprobat un memorandum privind eşalonarea pe 7 ani a datoriilor fiscale ale TVR.

Pe 28 septembrie, conducerea TVR a anunțat o nouă

137 „Monica Ghiurco, coordonator pe știrile TVR Interactiv, TVR 1, TVR 2 și TVR Info”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 15 iulie 2012.

138 „Departamentul de comunicare al TVR, Raspuns solicitării ActiveWatch”, nr. 19.253/, 17 august 2012.

139 „Subiectele săptămânii, în dezbateri la Ultima Ediție”, TVR.ro, 8 martie 2012.

140 „TVR Info și TVR Cultural își vor înceta emisiile. Misiunea TVR Cultural, preluată de TVR 2 și TVR 3”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 10 august 2012.

schemă organizațională cu 2.395 de posturi, 872 de salariați urmând a fi disponibilizați.

Măsurile de restructurare au stârnit puternice controverse în interiorul instituției, câțeva voci din interiorul CA-ului criticând aspru aceste măsuri și modul în care au fost adoptate. Valentin Nicolau, fost PDG al TVR în perioada 2002-2005, a fost cel mai vocal critic, semnalând posibile ilegalități¹⁴¹, dar și faptul că unul din arhitecții planului de restructurare, consilierul PDG-ului, Cristian Zgabercea, fost angajat al TVR, a păgubit TVR cu o sumă de 330.000 dolari, conform unei sentințe judecătorești¹⁴².

Una din măsurile care au nemulțumit cel mai mult salariații din TVR a fost decizia de blocare a activității editoriale, decizie luată imediat după instalarea noului CA. Mai mulți jurnaliști au semnalat absurditatea unei situații în care erau plătiți pentru a nu face nimic și fără să-și îndeplinească atribuțiile prevăzute în fișele de post, conducerea interzicându-le să desfășoare orice activitate editorială. Singurul departament care a continuat să desfășoare activitate editorială a fost DEIS, dar și emisiunea Viața satului. Președintele Director General Claudiu Săftoiu a precizat că nu va relua activitatea editorială decât după încheierea procesului de restructurarea personalului¹⁴³.

Procesul de selecție a personalului a fost declanșat înainte de instalarea noului CA pe 9 octombrie, dar a fost modificat în mai multe rânduri. Comisiile desemnate a evalua salariații înscriși în acest proces au fost un alt motiv de controverse, printre membrii acestora aflându-se politicieni sau experți media proveniți de la posturi de televiziune concurente. Procesul de selecție a fost alcătuit din trei etape ce s-au derulat în luna noiembrie. Prima etapă a constat în depunerea unui memoriu de activitate (50% din nota finală), aceasta fiind urmată de susținerea unui test grilă (20% din nota finală), în ultima etapă candidații fiind intervievați de cele 13 Comisii de evaluare (30% din nota finală).

Rezultatele au fost afișate pe 10 decembrie, peste 700 de contestații au fost depuse. În cele din urmă, numărul total al personalului restructurat a fost de 698 persoane¹⁴⁴, TVR rămânând cu o structură de personal alcătuită din 2450 de angajați.

Unele dintre persoanele aflate pe listele de disponibilizare au declarat că se vor adresa instanțelor pentru a contesta deciziile de disponibilizare. Cezar Ion, fost director al Direcției Editoriale a TVR, și Sanda Vișan, realizator TV, susțin că nu au participat la procesul de selecție întrucât nu au primit notificări oficiale din partea instituției¹⁴⁵.

Claudiu Săftoiu susține că în urma procesului de restructurare, cheltuielile generale ale instituției s-au redus

141 „Delirul din TVR”, NoriiMei.ro, 7 octombrie 2012.

142 „<<Mortul>> TVR din dulapul PSD Constanța. Valentin Nicolau - <<Planul lui Zgabercea - Nouă sute de concediați și punerea pe butuci a TVR>>”, Lavinia Siclitaru, ZiuConstanța.ro, 17 octombrie 2012.

143 „Săftoiu: Nu voi umple grilele TVR cu programe noi până la definitivarea selecției de personal”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 12 octombrie 2012.

144 „CONCEDIERI la TVR: 698 de angajați vor pleca de la 1 februarie”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 23 ianuarie 2013.

145 „Sanda Vișan și Cezar Ion, aflați între angajații SRTV concediați, intenționează să dea în judecată TVR”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 29 ianuarie 2013.

cu aproximativ 30%¹⁴⁶. Pe 1 februarie 2013, conducerea TVR a făcut publică noua organigramă.

„Nefireasca autonomie” a jurnaliștilor de la tvrinfo.ro

În octombrie 2012, jurnalistul Vlad Stoicescu a reconstituit povestea publicării plagiatului premierului Victor Ponta de către site-ul www.tvrinfo.ro. Articolul, apărut pe site-ul Dela0.ro¹⁴⁷, prezintă pozițiile redactorilor direct implicați în decizia de publicare a știrii despre plagiat, dar și discuțiile purtate de aceștia cu Radu Călin Cristea, președinte director general (PDG) interimar și Claudiu Săftoiu, devenit între timp PDG.

Astfel, pe 21 iunie, la trei zile după publicarea știrii pe site-ul tvrinfo.ro, Mona Dîrțu, șeful în funcție a TVR Interactiv la acel moment, departamentul care se ocupă de coordonarea editorială a site-urilor Televiziunii, a fost chemată în cabinetul lui Radu Călin Cristea, pentru a da socoteală „de ce nu a fost informat despre publicarea unei informații care implică puternic instituția”. Mona Dîrțu i-a răspuns că PDG al TVR „nu are atribuții editoriale, iar subordonarea departamentului Interactiv este una strict administrativă”, se arată în articolul citat. Cristea era îngrijorat că apariția materialului a pus TVR într-o situație „delicată” și că „era nefiresc ca redacția tvrinfo.ro să aibă o asemenea autonomie editorială”, își amintește Mona Dîrțu¹⁴⁸. Totuși, președintele interimar al TVR nu a făcut reproșuri de natură jurnalistică și nici nu a amenințat cu măsuri punitive. „Domnul Cristea mi s-a părut mai degrabă stânjenit decât furios că trebuie să poarte o discuție pe această temă”, a mai spus Mona Dîrțu.

După patru luni de la publicarea știrii, președintele director general Claudiu Săftoiu exprima în continuare dubii cu privire la decizia editorială a jurnaliștilor tvrinfo.ro. „Mar fi bucurat să știu un lucru referitor la acea exclusivitate: verificarea din trei surse a validității acelei informații. Aceasta nu a venit niciodată din partea celor care au lansat această știre. Ea a părut că a venit intempestiv, neexplicată de nimeni, pur și simplu din alte considerente decât cele jurnalistice”, afirma Săftoiu într-un interviu¹⁴⁹ publicat de HotNews.ro în octombrie. PDG-ul SRTV completa că „la întrebările pe care le-am pus în mod repetat celor care au avut acea fericită, miraculoasă șansă de a fi fost primii care să afle lucrul acela, nu mi s-a răspuns concludent niciodată”.

Teodor Tiță, fost redactor-șef al tvrinfo.ro, a fost și el chestionat de Claudiu Săftoiu: „A fost o singură discuție pe tema asta, imediat după instalarea lui ca președinte-director general. A vrut să știe care este sursa documentelor

146 „INTERVIU - Claudiu Săftoiu: TVR va plăti 16,5 milioane de le celor 635 de angajați concediați”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 25 ianuarie 2013.

147 Vlad Stoicescu, fost jurnalist al tvrinfo.ro, acum freelancer, a publicat articolul „Poltergeist în casa televiziunii publice. Cum au încercat șefii TVR să afle identitatea sursei care a denunțat plagiatul lui Victor Ponta”, pe platforma independentă Dela0.ro”, pe 11 octombrie 2012.

148 „Șeful interimar al TVR: La site-ul tvrinfo.ro am constatat o <<tentativă de enclavizare>> și <<o autonomie editorială stranie>>. Site-ul a publicat în exclusivitate documentele ce stau la baza acuzațiilor de plagiat contra premierului Ponta”, C. Ionescu, HotNews.ro, 22 iunie 2012.

149 „Claudiu Săftoiu: <<Este foarte tendențioasă întrebarea dumneavoastră. Dacă credeți că obiectivul TVR este să alerge după exclusivități, iar misiunea acesteia nu este să informeze și să instruiască, atunci vorbim despre altceva”, HotNews.ro, 4 octombrie 2012.

obținute și publicate în cazul plagiatului. Am refuzat să-i spun. <<Nu vrei, nu?>>, m-a întrebat”, își amintește Tiță¹⁵⁰.

Cu toate astea, conducerea TVR nu a cerut niciodată explicații pe linie procedurală. „Niciuna dintre persoanele implicate în documentarea și publicarea articolului respectiv nu a fost solicitată să apară înaintea Comisiei de Etică din TVR, care e abilitată să tranșeze astfel de conflicte deontologice”, scria Stoicescu.

Mona Dîrțu consideră că „Lucrurile sunt, probabil, amețitor de simple. Materialul în discuție le-a creat celor doi șefi ai TVR un disconfort în relația cu premierul Victor Ponta. Asta-i tot”.

Regulamentul de Organizare și Funcționare al TVR prevede la capitolul IV, articolul 7, paragraful 10: „Controlul ierarhic redacțional poate fi solicitat și exercitat de orice persoană cu funcție de conducere care răspunde în linie directă, până la nivelul Președintelui - Director General, inclusiv, de activitatea compartimentului care a produs sau va produce materialul”.

Legea de organizare a Societății Române de Televiziune indică, însă, la articolul 14, alineatele 11 și 12: „Caracterul confidențial al surselor de informare a personalului de specialitate este garantat prin lege” și „Dezvăluirea acestor surse, motivată prin încălcarea interesului public, poate fi făcută numai în baza dispoziției emise de o instanță judecătorească”.

Dar lucrurile nu s-au oprit aici. Pe 14 iulie, noul PDG, Claudiu Săftoiu, a retras Monei Dîrțu (director al Direcției TVR Interactiv) atribuțiile de coordonare a activității editoriale a site-urilor tvrinfo.ro, tvrplus.ro, tvr.ro și le-a transferat Monicăi Ghiurco¹⁵¹, redactor-prezentator în cadrul Departamentului Emisiuni Informative. Decizia a provocat demisia Monei Dîrțu trei zile mai târziu¹⁵².

Pe 15 iulie, în plină campanie pentru referendumul pentru demiterea președintelui, conducerea TVR interzice redacției site-ului tvrinfo.ro dreptul de a realiza materiale proprii în timpul campaniei pentru referendum¹⁵³. Mai mult, noul coordonator al siteului, M.Ghiurco, le-a cerut celor din redacție eliminarea știrilor politice cu „valențe electorale” („curățarea homepage-ului de știri politice cu valențe electorale în favoarea subiectelor arzătoare, de interes public, tratate pe larg și exhaustiv în Jurnalele TVR”¹⁵⁴).

M. Ghiurco și conducerea TVR au oferit o serie de motive ridicole în sprijinul acestor decizii, de la invocarea legislației până la un prezumat „puternic caracter subiectiv”¹⁵⁵

150 „Șefii redacției Tvrinfo.ro acuză ingerințe în politica editorială a site-ului: TVRinfo.ro nu mai are dreptul să realizeze materiale proprii în timpul campaniei pentru referendum. Ni s-a interzis realizarea oricăror interviuri cu actori politici relevanți”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 18 iulie 2012.

151 „Monica Ghiurco, coordonator pe știrile TVR Interactiv, TVR 1, TVR 2 și TVR Info”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 15 iulie 2012.

152 „Șefa TVR Interactiv, Mona Dîrțu, demisionează: Nu mai am dreptul de a lua decizii editoriale pentru site-urile TVR/DL. Claudiu Săftoiu n-a discutat niciodată cu mine despre conținutul editorial”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 17 iulie 2012.

153 Explicație despre TVRinfo.ro, www.facebook.com, Alexandra Bădicioiu, 18 iulie 2012.

154 „TVR crește odată cu țara”, Marius Cosmeanu, Voxpublica.Realitatea.net, 18 iulie 2012.

155 Răspuns transmis ActiveWatch de Monica Ghiurco.

al materialelor realizate de redacția www.tvrinfo.ro și terminând cu argumente de natură financiară („costuri suplimentare dificil de acoperit în situația financiară în care ne aflăm”¹⁵⁶).

Pentru început, celor doi coordonatori ai site-ului rămași în funcție după demisia Monei Dîrțu, Teodor Tiță și Alexandra Bădicioiu, li s-a cerut să obțină de la CNA un document care să precizeze că nu există nicio prevedere a Consiliului în ceea ce privește mediul online, deși legea electorală și reglementările din audiovizual nu fac nicio trimitere la comunicarea online. Celor doi jurnaliști li s-a interzis și interviuarea actorilor politici relevanți în timpul campaniei pentru referendum. „Deși inițial am obținut un hohot de râs din partea membrilor CNA, am primit de la ei un răspuns în care se afirmă clar că TVRinfo.ro nu se află sub reglementarea instituției. În ciuda răspunsului CNA, ni s-a interzis expres realizarea oricăror interviuri cu actori politici relevanți în timpul campaniei pentru referendum. Ar fi de menționat și că, în momentul în care ne-am arătat disponibilitatea de a obține documentul de la CNA, ni s-a cerut să obținem și de la Parlament un document prin care să se precizeze că putem face interviuri”¹⁵⁷, au relatat cei doi jurnaliști pe Facebook.

ActiveWatch a condamnat public aceste practici într-un comunicat din 19 iulie: „Noua conducere a televiziunii publice prejudiciază interesul public eliminând materiale editoriale privind campania pentru referendum de pe site-ul tvrinfo.ro. Decizia este cu atât mai discutabilă și suspectă cu cât spațiul online nu este supus reglementărilor impuse de CNA mass-media audiovizuale. Corpul editorial al tvrinfo.ro are, așadar, libertatea de a produce și furniza material jurnalistic relevant într-un moment politic controversat și de a își consolida astfel poziția pe piața publicațiilor online. Din acest motiv, apreciem că decizia TVR este de a-și lăsa site-ul fără posibilitatea de a valorifica jurnalistic principalele evenimente pe care le trăiește România ca fiind un act de dublu sabotaj: pe de o parte, este și un act de sabotaj intern ce subminează poziția noului site tvrinfo.ro pe piață, iar pe de altă parte, un segment de public plătitor de taxe TV este privat de informațiile pentru care a plătit”.

CONCLUZII:

- În tradiția consacrată, noua majoritate politică a demis conducerea TVR și a numit un nou Consiliu de Administrație. Mulți membri ai noului CA au făcut parte din CA-urile anterioare.
- Numai Curtea Constituțională a reușit să tempereze elanul noilor guvernanți de a-și adjudeca toate posturile accesibile din noul Consiliu de Administrație al SRTV.
- S-au făcut presiuni asupra TVR din partea liderilor puterii, ai opoziției și președinției, însoțite de cereri de eliminare a taxei TVR (vezi capitolul Presiuni politice al raportului).
- Guvernul a pus sub sechestrul conturile TVR pentru

156 Ibidem.

157 „UPDATE Șefii redacției Tvrinfo.ro acuză ingerințe în politica editorială a site-ului: TVRinfo.ro nu mai are dreptul să realizeze materiale proprii în timpul campaniei pentru referendum / Monica Ghiurco: Normele interne legate de referendum sunt obligatorii pentru toate structurile TVR, inclusiv Tvrinfo.ro”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 18 iulie 2012.

neplata obligațiilor fiscal; măsura a fost suspendată imediat ce Parlamentul a numit un nou Consiliu de Administrație.

- TVR a trecut în 2012 printr-un proces de restructurare fără precedent și care a stârnit nemulțumirea multora dintre angajați.
- Două canalele TVR au fost închise - TVR Cultural și TVR Info; ulterior, TVR Info a fost rebotezat TVR News și redeschis printr-un parteneriat cu Euronews.
- Producția editorială a TVR a fost oprită pentru mai bine de 7 luni.
- Unii dintre artizanii procesului de restructurare au contribuit la situația actuală a TVR.
- Noua conducere a hărțuit echipa editorială a siteului www.tvrinfo.ro, care a publicat știrea despre plagiatul premierului Ponta.

administrație ale televiziunii și radioului public ar trebui selectate în baza unor criterii profesionale, și nu în baza negocierilor politice.

- Consiliul de Administrație trebuie să țină cont de prerogativele sale și să evite decizii arbitrare care pun în pericol instituția și autonomia corpului editorial.

RECOMANDĂRI PENTRU ANGAJAȚI:

- Folosiți-vă de protecția pe care o acordă Legea avertizorului public pentru a semnala abuzurile pe care le constatați în cadrul celor două instituții¹⁵⁸.

RECOMANDĂRI PENTRU POLITICIENI ȘI MEMBRII CONSILIULUI DE ADMINISTRAȚIE:

- Modificarea legii de funcționare a SRR/SRTV este premisa reformei instituționale a SRR/SRTV.
- Persoanele nominalizate de Parlament în consiliile de

¹⁵⁸ Ghidul avertizorului de integritate din instituțiile publice de media, publicat de ActiveWatch, 2012.

III. AGRESIUNI

Autoritățile încalcă legea adunărilor publice

În 2012, numărul protestelor aproape s-a dublat, comparativ cu anul anterior, potrivit răspunsurilor primite la cererile de informații de interes public adresate de APADOR-CH și ActiveWatch primăriilor din reședințele de județ¹⁵⁹. Forțele de ordine au intervenit mai violent ca niciodată pentru a dispersa protestele împotriva autorităților și au încălcat frecvent Legea 60 a adunărilor publice.

Cele mai grave și de amploare încălcări ale dreptului la liberă întrunire au avut loc în timpul manifestațiilor de protest din ianuarie 2012 (cazuri documentate în raportul FreeEx 2011.) Articolul 6 din Legea 60/1991 spune că „Organizarea adunărilor publice se declară la primăriile municipale, orașenești sau comunale, pe teritoriul cărora acestea urmează să se desfășoare”¹⁶⁰. Multe din acțiunile jandarmeriei de anul acesta s-au bazat pe faptul că manifestații nu ar fi avut autorizație și ar fi protestat „illegal”¹⁶¹, deși legea 60 nu specifică nimic despre așa ceva, ci doar despre notificarea protestelor.

Aproximativ 15 oameni, care s-au adunat pe 6 martie în fața Ministerului Economiei pentru a protesta față de întâlnirea reprezentanților Chevron cu oficialii români, au fost băgați în duba Jandarmeriei și au fost duși la secția de poliție. Oamenii protestau față de intenția Chevron de a începe exploatarea gazelor de șist în România printr-o metodă controversată, potențial toxică pentru mediu. Manifestanții nu au scandat, ci doar au afișat bannere cu mesaje anti-Chevron¹⁶². Singura problemă pe care jandarmii au semnalat-o a fost lipsa unei „autorizații pentru adunare”¹⁶³. „Banner înseamnă pichet de protest”, au spus jandarmii înainte să-i bage în dubă pe participanți¹⁶⁴.

Mai mulți opozanți ai proiectului minier de la Roșia Montană au organizat pe 15 martie un protest în fața Ministerului Mediului. Activiștii au încercat să blocheze accesul în Minister și să instituie, în mod simbolic, „carantina în instituția afectată de corupție”. Jandarmii au intervenit imediat, urcându-i cu forța pe protestatari în dube și rupând, fără somație, bannerul pe care era scris „Carantină - mediu contaminat de cianură și corupție în stadiu avansat”. Unul din participanții la protest a fost rănit grav la una din mâini. În semn de solidaritate cu activiștii urcați în dube de jandarmi, mai mulți tineri s-au strâns în fața aceluiași minister, câteva ore mai târziu. O dubă a Jandarmeriei a venit imediat, forțele de ordine somându-i să părăsească locul. În semn de non-violență, tinerii s-au așezat la pământ, moment în care jandarmii au făcut uz de forță. Protestatarii au fost târați pe jos, iar unul dintre ei a fost lovit cu pumnii¹⁶⁵.

159 „Adunările publice în România 2011-2012 - rolul primăriilor -”, APADOR-CH și ActiveWatch, Rolul primăriilor în avizarea adunărilor publice 2011-2012, Apador.org.

160 Legislație, Resursepentrudemocratie.org

161 „Plimbare cu blindata Jandarmeriei, de la Hala Matache la Secția 3”, ActiveWatch.ro, 6 octombrie 2012.

162 „Împotriva exploatării gazelor de șist: Peste 10 oameni au fost ridicati de jandarmi din fața Ministerului Economiei”, Totb.ro, 6 martie 2012.

163 Ibidem.

164 Ibidem.

165 „Violențe. Protest al activiștilor pentru Roșia Montană, înăbușit în forță de către jandarmi”, TOTB.ro, 15 martie 2012.

Tot în luna martie, câțiva oameni care manifestau pașnic împotriva modificării genetice a alimentelor au fost săltați de forțele de ordine din fața ministerului Agriculturii. Jandarmii au luat pe sus două persoane costumate în știuleți de porumbi și s-au chinuit câteva minute bune să le bage în dubă¹⁶⁶.

Șase ieșeni care l-au huiduit pe Victor Ponta, aflat într-o vizită oficială la Iași în luna martie, au fost amendați cu câte 700 de lei¹⁶⁷, după ce aceștia l-au acuzat pe Ponta că îl protejează pe Adrian Năstase și i-au strigat „Hoții!” și „Trădătorii!”. În fața clădirii din care a ieșit primul ministru se aflau și peste 150 de simpatizanți USL care au aplaudat în momentul în care premierul a ieșit din clădire¹⁶⁸.

Pe 6 octombrie, 25 de persoane au fost reținute și transportate cu blindata Jandarmeriei la Secția 3, pentru că s-au întâlnit la Hala Matache să reclame lipsa de verticalitate a Primarului Sorin Oprescu¹⁶⁹. Deși acesta a promis că va menține Hala Matache pe actualul amplasament, a lăsat Hala, care este monument istoric, pradă recuperatorilor de fier vechi și a declarat public că intenționează să o „mute”¹⁷⁰, lucrul acesta însemnând translatare prin demolare.

Timp de mai bine de o oră, zeci de jandarmi le-au interzis trecătorilor să se apropie de Hala Matache și le-au deviat traseul cu scopul de a preîntâmpina/ descuraja/ intimida strângerea oamenilor în jurul acestui monument istoric¹⁷¹.

Celor reținuți li s-au întocmit procese verbale de avertisment pe motiv că ar fi participat la un protest ilegal¹⁷².

Libertatea de exprimare e confiscată de pe stadioane

Protestele, cenzura, amenzi și violența au fost în acest an la ordinea zilei pe stadioanele din România. La sfârșitul lui februarie, în timpul celei de-a doua reprize a meciului amical dintre România și Uruguay, jandarmii și reprezentanții unei firme de pază au lovit cu bastoanele și au folosit gaze lacrimogene pentru a evacua suporterii de la Peluza Sud¹⁷³. Aceștia au fost dați afară de pe stadion după ce au scandat împotriva președintelui Federației Române de Fotbal, Mircea Sandu, și împotriva președintelui Ligii Profesioniste de Fotbal, Dumitru Dragomir. Forțele de ordine au confiscat de asemenea și un banner pe care scria „FRF=RMGC”. Mesajul a apărut după ce activiștii Roșia Montană au aflat că președintele Federației Române de Fotbal, Mircea Sandu, a trimis o cerere ca Roșia Montană Gold Corporation (RMGC) să

166 „«Băgați știuleții de porumb în dubă!» Jandarmii au luat pe sus protestatarii din fața ministerului Agriculturii”, A.M.P, Antena3.ro, 16 martie 2012.

167 „Iași: Persoanele care l-au huiduit pe Victor Ponta, amendate cu câte 700 lei pentru tulburarea ordinii și liniștii publice”, R.M., HotNews.ro, 31 martie 2012.

168 „Victor Ponta, huiduit la Iași. Un mic grup a scandat «Hoții» și «Trădătorii» și l-a acuzat pe premier ca îl protejează pe Adrian Năstase”, Alina Neagu, HotNews.ro, 31 martie 2012.

169 „Plimbare cu blindata Jandarmeriei, de la Hala Matache la Secția 3”, ActiveWatch.ro, 6 octombrie 2012.

170 „Hala Matache va fi reconstruită la 50 de metri de locul inițial, păstrându-se elementele originale”, Alina Neagu, HotNews.ro, 31 martie 2012.

171 „Plimbare cu blindata Jandarmeriei, de la Hala Matache la Secția 3”, ActiveWatch.ro, 6 octombrie 2012.

172 Ibidem.

173 „Oameni disperati și loviți pe Național Arena!”, Eduard Apostol Viorel Tudorache, Gsp.ro, 1 martie 2012.

sponsorizeze echipa națională¹⁷⁴. În timpul busculadei s-au folosit gaze lacrimogene, mai multe femei fiind lovite¹⁷⁵.

La meciul de rugby dintre România și Georgia din 9 martie, câțiva spectatori au afișat un mesaj asemănător pe care se putea citi „Stop distrugerii Roșiei Montane, stop corupției”. Reprezentanții firmei de pază au intervenit imediat și le-au cerut să ascundă banner-ul. În primă fază, suporterii au refuzat, dar s-au conformat după ce au venit jandarmii¹⁷⁶.

Suporterii dinamoviști au avut o altercație cu agenții de securitate la meciul Dinamo - Gaz Metan, după ce dinamoviștii au afișat un banner pe care era scris: „Mitică, la brutărie!”. Forțele de ordine au confiscat pâzna¹⁷⁷.

Pe 25 martie, jandarmii au intervenit cu violență și au reținut peste 40 de oameni, în urma unui protest organizat de suporterii unor cluburi de fotbal. Peste 1000 de fani ai echipelor Dinamo, Universitatea Craiova și Steaua s-au adunat în fața Muzeului Antipa pentru a protesta împotriva deciziei de dezafiliere a clubului Universitatea Craiova din competițiile organizate de FRF și LPF¹⁷⁸. Un reporter de la Gazeta Sportului a fost bruscat de jandarmi. Jurnalistul a fost agresat pentru că se apropiase să fotografieze momentul în care suporterii s-au luat la bătaie cu jandarmii. Până să fie duși spre dube, suporterii reținuți de forțele de ordine au fost loviți cu picioarele și pumnii de către jandarmi. Un bărbat a fost lovit de un jandarm pentru că filma cu telefonul mobil. După aceste incidente, Gabriel Enache, purtătorul de cuvânt al Jandarmeriei, a declarat că: „Orice acțiune pentru restabilirea ordinii publice presupune anumite riscuri și de multe ori imaginile sunt destul de dure, dar colegii mei acționează de fiecare dată în deplină cunoștință de cauză”¹⁷⁹.

Pe 14 noiembrie, la meciul România - Belgia, stewarzii au dispersat un grup de aproximativ 500 de suporterii, după ce aceștia au desfășurat un banner pe care scria: „Pe toți nașii i-ați legat, doar pe unul l-ați uitat”. „Nașul” este porecla președintelui Federației Române de Fotbal, Mircea Sandu. Câteva zile înaintea incidentului, mai mulți controlori de bilete CFR (cunoscuți popular și sub denumirea de „nași”) fuseseră arestați pentru fapte de corupție. În urma acestui incident, stewarzii au reținut cel puțin trei suporterii, pe unul dintre aceștia lovindu-l de mai multe ori cu picioarele în zona superioară a corpului¹⁸⁰.

Violențe împotriva libertății de exprimare

Organizatorii unei dezbateri și piese de teatru despre istoria homosexualității în România au fost agresați fizic pe

174 „Mircea Sandu a vrut să ia bani din aurul Roșiei Montane”, Iuliana Stan, Cotidianul.ro, 23 februarie 2012.

175 „Incidente la meciul România - Uruguay. Jandarmii au evacuat românii de la Peluza Sud VIDEO”, realitatea.net, 29 februarie 2012.

176 „Cenzură aplicată și la rugby. Jandarmii au interzis mesajele suporterilor”, Gsp.ro, 10 martie 2012.

177 „Nebunie curată! Dinamoviștii și forțele de ordine s-au luat la harță de la un mesaj inofensiv la adresa lui Dragomir! Ce scria pe acel banner”, ProSport.ro, 4 martie 2012.

178 Ultrajandarmeria » Reporterii Gazetei în violențele de la mitingul „Știința nu moare”: cum s-a transformat Piața Victoriei în teatru de luptă, Gabriel Berceanu, Gsp.ro, 26 martie 2012.

179 „Imagini dure de la mitingul „Știința nu moare” » Aproximativ 40 de persoane reținute”, Jurnalul.ro, 24 martie 2012.

180 „Incidente în tribune la meciul România - Belgia”, digi24.ro, 14 noiembrie 2012.

stradă, imediat după terminarea evenimentului. Incidentul s-a petrecut pe 6 noiembrie, în imediata apropiere a locului unde s-au desfășurat dezbaterile și piesa de teatru, Școala Națională de Studii Politice și Administrative. După terminarea reprezentației, șase dintre organizatorii spectacolului au fost abordați de către zece tineri care purtau glugi. Conform mărturiilor victimelor, agresorii i-au întrebat: „Ce, bă, sunteți gay?”, iar apoi i-au lovit cu pumnii¹⁸¹.

Câteva luni mai târziu, un grup de aproximativ 50 de activiști naționaliști au întrerupt difuzarea unui film din cadrul evenimentului „Luna LGBT” (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender), care se desfășura la Muzeul Țăranului Român. Pe 20 februarie, grupul a intrat cu pancarte în sala în care se proiecta filmul, cântând imnul național și apoi cântece bisericesti, însoțite de remarci homofobe, precum „Moarte homosexualilor”, „Nu vă vrem aici”, „Nu sunteți români”¹⁸².

Deși directorul MȚR, Virgil Nițulescu, a solicitat printr-un apel la 112 prezența forțelor de ordine, polițiștii și jandarmii sosiți la fața locului nu au intervenit pentru a pune capăt acțiunilor de intimidare și instigare la ură împotriva spectatorilor prezenți în sală. Acolo era și directorul adjunct al MȚR, Mihai Gheorghiu; nici acesta nu a intervenit, deși, conform obligațiilor sale profesionale, ar fi trebuit să ia măsuri pentru continuarea spectacolului.

Asociația Pro-Vita și Alianța Familiilor din România (AFR) au închiriat două panouri stradale de publicitate în apropierea Liceului Teoretic „George Coșbuc” din București, pe care au afișat acest mesaj: „Ți-ai vedea băiatul... homosexual? Ți-ai vedea fetița... lesbiană? pe Olari, în capătul străzii, se fac niște chestii...”. Mesajul celor de la Pro-Vita și AFR era îndreptat către conducerea liceului „George Coșbuc”, pentru că a organizat un seminar pe tema diversității și a drepturilor omului, cu ocazia „Lunii LGBT”¹⁸³. La scurt timp după această campanie, trei persoane au improșcat cu vopsea roz unul din panouri¹⁸⁴, iar primarul Sectorului 2, Neculai Onțanu, a dispus desființarea lor și amendarea societăților comerciale (care au dat spre închiriere spațiile de publicitate) cu câte 5.000 de lei¹⁸⁵.

III. 1. Agresiuni împotriva jurnaliștilor

Fotoreporter lovit cu pumnul

Pe 13 martie 2012, Aurel Teodorescu, fostul soț al Danielei Andreescu, fostă șefă a Secretariatului General al Guvernului, a lovit cu pumnul un fotoreporter care încerca să obțină o declarație din partea sa la ieșirea de la Tribunalul

181 „<<Ce, bă, sunteți gay?>> Organizatorii unei piese despre istoria gay în România, AȘTEPTAȚI DE UN GRUP ȘI BĂTUȚI după o reprezentanție la SNSPA”, Gândul.info, 6 noiembrie 2012.

182 „VIDEO Un grup de persoane cantand imnul si cantece bisericesti a intrerupt o proiectie de film la Muzeul Taranului Roman”, Hotnews.ro, 21 februarie 2013.

183 „VIDEO Un grup de persoane cantand imnul si cantece bisericesti a intrerupt o proiectie de film la Muzeul Taranului Roman”, Hotnews.ro, 21 februarie 2013.

184 „Anchetă la Liceul <<George Coșbuc>> din Capitală. Un părinte reclamă promovarea homosexualității în rândul elevilor”, Adevărul.ro, 8 februarie 2013.

185 „De ce am ieșit la 1 noaptea din casă cu o galeată de lavabilă și un mop”, Blog.ActiveWatch.ro, 21 februarie 2013.

Ilfov, unde se judeca procesul de divorț al celor doi soți¹⁸⁶. Incidentul s-a produs după o anchetă publicată de Antena 3, care a arătat cum rudele șefei SGG, Daniela Andreescu, desfășoară activități economice în diverse spații ale RA-APPS. Daniela Andreescu a fost demisă în urma anchetei.

În noiembrie 2011, realizatorul de emisiuni Antena 3 Mihai Gâdea a semnalat că, după difuzarea materialului, a primit amenințări pe telefon de la același Aurel Teodorescu, care i-ar fi scris: „Cândva, am să te scuipe în față, în prezența unor oameni de bună credință, ca și mine”¹⁸⁷.

Mihai Goțiu, jurnalist și activist Salvați Roșia Montană, atacat la o emisiune Realitatea

Jurnalistul Mihai Goțiu a fost agresat fizic înainte și după o emisiune realizată de Mihai Tatulici la Roșia Montană și a fost amenințat în timpul desfășurării acesteia. Emisiunea, difuzată de postul RealitateaTV în 5 februarie, avea ca temă exploatarea de aur din localitatea Roșia Montană. La fața locului exista un grup de persoane care aplauda susținătorii RMGC și îi huiduia pe opozanți. Înainte de emisie, jurnalistul Mihai Goțiu a fost lovit cu gheață și ouă de către cei din grup. După program, jurnalistul a fost nevoit să se refugieze în Muzeul Mineritului și a apelat la ajutorul poliției pentru a scăpa de grupul agresor. A doua zi, acesta și-a găsit mașina vandalizată. Goțiu este cunoscut pentru opiniile sale împotriva exploatarea de la Roșia Montană.

Urmare a emisiunii de la Realitatea TV, ActiveWatch a sesizat CNA și a atras atenția că moderatorul nu a intervenit decât o singură dată pentru a tempera grupul susținător RMGC, încalcând astfel Art. 40, al. 3 („Moderatorii au obligația să nu permită invitaților să [...] instige la violență”). O altă organizație care a depus plângere la CNA a fost Asociația Alburnus Maior¹⁸⁸.

Mihai Goțiu documentează situația de la Roșia Montană din anul 2002 și, deși spune că a mai fost amenințat, ziua de 5 februarie a fost prima dată când a fost agresat fizic. O parte dintre cei din grupul respectiv (pe care jurnalistul îi identifică ca fiind din „conducerea așa-zis-ului sindicat <<Viitorul Mineritului>>”) l-au mai abordat și la referendumul din 9 decembrie 2012, când l-au „provocat și amenințat verbal (...) chiar sub ochii jandarmilor și polițiștilor de la două secții din Abrud”. Într-un articol de pe blogul său Voxpublica, Goțiu spune despre aceștia că „sunt niște victime (iar adevărații responsabili pentru ceea ce s-a întâmplat sunt cei care i-au instigat). Sunt victime ale manipulărilor și politicilor <<comunitare>> ale companiei,,

Jurnalist bătut în scara blocului

În luna mai, jurnalistul Dan Bucura de la Realitatea TV a fost bătut de doi bărbați în scara blocului în care locuia. Bucura a fost lovit cu pumnul în față, apoi cu o bătă peste mâini, de doi agresori care aveau fețele acoperite. Conform declarațiilor jurnalistului, atacul are legătură cu

186 „De ce am ieșit la 1 noaptea din casă cu o galeată de lavabilă și un mop”, Blog.ActiveWatch.ro, 21 februarie 2013.

187 „Primarul Onțanu desființează panourile ce discriminează minoritățile sexuale și amendează autorii”, b365.ro, 21 februarie 2013.

188 „Primarul Onțanu desființează panourile ce discriminează minoritățile sexuale și amendează autorii”, b365.ro, 21 februarie 2013.

activitatea sa profesională, deoarece unul dintre agresori i-a transmis să nu mai apară la televizor - „Mai apari în m... ții m..ii la televizor?”. Bătașii au fugit apoi prin spatele blocului, fără să ia niciun bun de la victimă¹⁸⁹. Jurnalistul agresat a relatat că atacul a avut loc după ce Realitatea TV a prezentat un material realizat cu camera ascunsă despre o posibilă tentativă a candidatului la Primăria Sectorului 6 Ștefan Florescu de a mitui alegătorii și că una din sursele materialului a fost agresată cu puțin timp înaintea sa¹⁹⁰.

ActiveWatch a trimis o scrisoare deschisă în care le-a cerut organelor de anchetă să trateze cu maximă atenție acest caz. Contactat de FreeEX, Dan Bucura a declarat că ancheta este încă în desfășurare și că Poliția a identificat două persoane suspectate că ar fi agresat o sursă a materialului.

Jurnaliști agresați în secția de votare

Pe 29 iulie, în ziua referendumului pentru suspendarea Președintelui, o echipă B1 Tv a fost agresată în timpul unei transmisiuni de la o secție de votare din localitatea Vitănești, din județul Teleorman. Reporterul a fost agresat și dat afară de mai mulți bărbați. Imediat după ce a fost dat afară din secția de votare, acesta a fost tras cu forța înăuntru și i s-a cerut în mod ostentativ și violent buletinul. Incidentul a luat final doar după ce jandarmii au sosit la fața locului și au calmat spiritele¹⁹¹.

Jurnalistă agresată în timpul unei ședințe de Consiliu local

În luna octombrie, jurnalista Alice Hirsch de la cotidianul local Liderul de opinie a fost agresată de mai multe persoane în timpul ședinței Consiliului Local din Mihail Kogălniceanu. Jurnalista a fost îmbrâncită și i s-a pus piedică, aceasta căzând pe podea. Conform jurnalistei, agresorii au fost incitați de primarul localității, Anca Belu, care a arătat cu degetul spre ziaristă, spunând celor din jurul său că aceasta e cea care scrie articole critice la adresa lor. „Doresc să precizez că nu am nicio legătură cu evenimentele neplăcute de astăzi. De asemenea, fac precizarea că, contrar afirmațiilor făcute, potrivit cărora eu aș fi pus oamenii să agreseze jurnalistul, cei care au agresat-o nu au nicio legătură cu mine, ci mai degrabă este o înscenare a consilierilor PSD care au dorit să părăsească ședința”, a declarat primarul Anca Belu. Alice Hirsch a povestit că polițistul din comună i-a spus: „Vedeți, doamnă, dacă nu vă vedeți de treabă...”¹⁹².

Cameraman bătut pentru că a încercat să-și apere colega

La începutul lunii noiembrie, un cameraman la postul de televiziune Eforie Tv din județul Constanța a fost bătut crunt pentru că a încercat să-și apere colega reporter, care era la un pas să fie linșată din cauza unui scandal în trafic. Agresorii l-au bătut pe cameraman pentru că avea camera

189 „Jurnalistul Dan Bucura, BĂTUT și AMENINȚAT în scara blocului: <<Mai apari la televizor?>>, Realitatea.net, 17 mai 2012.

190 „Agresorii lui Dan Bucura ar putea fi identificați”, A.T., Puterea.ro, 17 mai 2012.

191 „O echipă B1 TV a fost agresată în secția de votare 330 din Vitănești, județul Teleorman”, B1.ro, 29 Iulie 2012.

192 „Ziarista Alice Hirsch a fost agresată la ședința Consiliului local Mihail Kogălniceanu”, Constanțeanul.com, 24 Octombrie 2012.

video pornită. După prima lovitură, camera a căzut și s-a întrerupt imaginea. Sunetul însă a mers în continuare, iar camerele de supraveghere din apropiere au înregistrat totul. Nici când a venit poliția, bătașii nu s-au calmat.

Contactați de ActiveWatch, jurnaliștii Iulian Eftimie și Manuela Moldoveanu au spus că au depus plângere penală împotriva agresorilor și că intenționează să-i acționeze pe aceștia în instanță. „Suntem încă în stare de șoc, ne uităm în fiecare seară să nu fie vreo mașină suspectă parcată în fața redacției. Luni vreau să merg și la psiholog”, a declarat cameramanul Iulian Eftimie¹⁹³. Bătașii s-au ales cu dosar penal pentru loviri și alte violențe.

Jurnaliști ale căror autoturisme au fost vandalizate

Victor Ciutacu, redactor-șef la Jurnalul Național, susține că a fost amenințat și că mașina soției sale a fost vandalizată. În luna iulie, acesta a observat că porbagajul mașinii sale era zgâriat cu o cheie, vandalii lăsându-i scris în vopsea cuvântul „Bătaie”. Pe lângă acest mesaj, când mașina a fost dusă la asigurator pentru constatare, mecanicii au găsit și o pungă înghesuită în motor. Ciutacu a depus plângere și așteaptă răspunsul autorităților¹⁹⁴.

În luna noiembrie, un alt autoturism, aparținând unei corespondente Antena 3, a fost devastat în parcare a unui bloc situat în municipiul Târgu-Jiu. Incidentul s-a petrecut la o zi după ce jurnalista Gabriela Mladin a moderat o emisiune politică în care unul din invitați a criticat modul în care anumiți candidați își fac campanie electorală. Jurnalista și-a găsit mașina cu cauciucurile sparte și parbrizul împroșcat cu vopsea¹⁹⁵.

Autoritățile nu au reușit să găsească făptașii în niciunul dintre aceste cazuri.

Fotograf român arestat în Mexic

Fotograful român freelance Mircea Topoleanu, stabilit în Mexic, a fost arestat în decembrie, în timpul luptelor de stradă ce au avut loc în capitala Mexicului între protestatari și forțele de ordine¹⁹⁶. Jurnalista a fost încarcerat timp de opt zile, într-o celulă cu alte câteva zeci de persoane, fiindu-le refuzat dreptul la un avocat. Ajuns în țară, Mircea Topoleanu a povestit că i-au fost reținuți banii și camera de fotografiat, a fost bătut și înjurat și i s-a dat de mâncare foarte puțin. Fotograful a fost salvat de închisoare de către sora sa, care a pornit, alături de presa din Mexic, dar și de organizațiile media din România, o campanie pentru eliberarea fratelui ei¹⁹⁷.

193 „ActiveWatch condamnă agresarea jurnaliștilor de la Eforie TV și solicită IPJ Constanța să sancționeze urgent făptașii”, ActiveWatch.ro, 4 noiembrie 2012.

194 „Victor Ciutacu și-a găsit autoturismul vandalizat și a primit amenințări cu bătaia”, Jurnalul.ro, 23 iulie 2012.

195 „Autoturismul unui jurnalist, vandalizat de anonimi”, Gorjexclusiv.ro, 27 noiembrie 2012.

196 „Un fotograf român a fost arestat în Mexic”, Digi24.ro, 3 decembrie 2012.

197 „Fotograful român arestat în Mexic s-a întors acasă”, Digi24.ro, 23 decembrie 2012.

III.2. Insulte și amenințări

Fostul premier Victor Ciorbea l-a jignit în direct pe Mălin Bot

Invitat la emisiunea România Exclusiv a postului de televiziune România TV, fostul prim-ministru Victor Ciorbea a avut o confruntare verbală cu jurnalistul Mălin Bot, de la cotidianul Adevărul, aflat și el în platou. Enervat de unele opinii ale jurnalistului cu privire la clasa politică, Victor Ciorbea a izbucnit într-o triadă de insulte la adresa acestuia.

Conflictul s-a iscat în urma afirmației făcute de Mălin Bot, cum că toți guvernării din ultimii 23 de ani au fost la fel. „Habar n-ai, bă, copile, erai în scutece sau nu erai născut și-ți permiți să...cine? Tu? Cine ești tu, măi? Învață un pic de istorie! Ești un papagal plătit ca să strigi aici! Nu știi nimic din ce-am făcut eu ca politician”, a răspuns Victor Ciorbea, iritat de comparația jurnalistului.

Când Mălin Bot a continuat spunând: „Domnul Ciorbea și-a dat dimensiunea propriei educații și a propriului caracter, după cum vorbește cu un jurnalist”, Victor Ciorbea și-a iese din fire: „Tu vorbești de educația mea, băi, copil în pampers? Tu ești în pampers, măi! Cine ești tu, măi? Ești un nemernic! Un nemernic care vorbește ca un tonomat! I-a cumpărat acuma izmene și l-a trimis la televiziune patronul și tre' să-și facă datoria”.

Încercând să pună capăt dezbaterii din platou, moderatoarea emisiunii a fost sfătuită de către Victor Ciorbea: „Niște derbedei, doamnă, nu-i mai invitați la emisiuni! Derbedei lăsați-i dracu' acolo, cu DD TV-ul”¹⁹⁸.

Traian Băsescu jignește jurnaliștii

Aflat în cadrul unei întâlniri la Grupul de Dialog Social, în luna iulie, Președintele (pe atunci suspendat) Traian Băsescu a adresat insulte jurnaliștilor, pe motiv că aceștia ar fi atacat clasa intelectuală. „Am văzut cum intelectuali de marcă, minți strălucite, erau încinși în fiecare seară de golani din presă pentru că nu gândeau ca ei. Și când spun golani sunt conștient de sensul acestui termen”, spunea acesta¹⁹⁹.

Gigi Becali, insulte repetate la România TV

În emisiunea „Știrile serii”, de la RTV, 13 noiembrie 2012, program cu caracter electoral, Gigi Becali a jignit-o pe Andreea Pora. Moderatoarea Laura Chiriac nu i-a cerut lui Becali să înceteze insultele la adresa invitatei. „Nu intru eu acum în discuție cu Andreea Pora. Becali, cu ciocănităoarea Pora. Ea este ciocănităoarea Woody”, a spus omul de afaceri în intervenția telefonică. Jurnalista a replicat: „V-am spus dinainte că nu doresc să am nici o discuție cu domnul Becali și că o să plec din emisiune. Nu vreau mahala de Ferentari aici, nu vreau ridicat de poale în cap, nu mă interesează persoana domnului Becali”, Laura Chiriac l-a întrebat apoi pe interlocutorul aflat la telefon ce ar face dacă va primi un portofoliu de ministru în următorul Executiv. „Aș dezvolta

198 „Victor Ciorbea, ieșire nervoasă în timpul unei emisiuni”, Rtv.net, 07 octombrie 2012.

199 „Băsescu, enervat de <<Golani din presă>> care-l atacă la televizor pe „intelectualii de marcă ai țării”, Clarice Dinu, Gândul.info, 18 septembrie 2012.

piața de ciocănitore [...] Aș face multe colivii pentru ciocănitore,, a insistat el, fără să fie somat de Chiriac să înceteze. Andreea Pora a plecat din studio în timpul emisiunii²⁰⁰.

Două zile mai târziu, tot Gigi Becali l-a jignit pe Radu Carp, directorul Institutului Diplomatic Român, în direct la aceeași televiziune, fără a fi întrerupt de moderatoarea Lulia Nagy. „Este un prost, eu nu discut cu proștii. Auzi, șeful diplomației... Este un prost, știe el despre norme,, spunea omul de afaceri în mod repetat. „Dacă aș avea în familia mea o femeie ca tine, aș exila-o. Ar fi cea mai mare rușine a familiei mele să existe o femeie ca tine în familia mea care stă în scări de blocuri,, îi spunea Becali Adriannei Săftoiu, într-o altă intervenție televizată, tot la România TV. Pentru cele trei intervenții postul de televiziune România TV a primit o sancțiune de 20.000 lei din partea CNA pentru încălcarea reglementărilor privind protejarea demnității umane, limbaj defăimător și obligația moderatorilor de a preveni un astfel de limbaj²⁰¹.

Ministrul Culturii, Puiu Hașotti, a făcut „tâmpit” și „idiot” un jurnalist ieșean

Valentin Huțanu, un reporter al tabloidului ieșean Bună ziua Iași, a fost insultat de ministrul Culturii, Puiu Hașotti, pentru că a dat mai multe telefoane pentru a solicita un interviu. Jurnalistul aflase că directorul Complexului Național Muzeal Moldova urmează să fie schimbat din funcție cu unul dintre colegii de partid, fost și coleg de școală al ministrului. După mai multe apeluri, Hașotti l-a făcut pe Huțanu „tâmpit și idiot,, pentru că nu a renunțat când i-a spus că nu poate da interviul²⁰². Ministrul a sunat, ulterior, să își ceară scuze pentru reacția avută.

Ilie Năstase a agresat o echipă de jurnaliști

În luna februarie, fostul tenisman Ilie Năstase a înjurat și agresat fizic o echipă de jurnaliști pe aeroportul Otopeni. Reporterii erau acolo pentru a obține o reacție la acuzațiile care i s-au adus de către Federația Română de Tenis privind nereguli financiare comise în perioada în care președintele federației era Ilie Năstase. „Băi! Pleacă, mă, de aici! Dă-te la o parte! Vrei să îți dau una? Tu ești prost, mă? Băi, tu ești prost? Vrei să te iau la bătaie? Băi, tâmpitul, pleacă, mă, dracu de aici!”, i-a spus fostul tenisman cameramanului²⁰³.

Liliana Ciobanu, jurnalist freelancer, amenințată pentru colaborările cu The Economist și CNN

Liliana Ciobanu, jurnalistă freelance, a fost amenințată și defăimată în urma colaborării sale cu CNN și The Economist²⁰⁴. Aceasta a scris mai multe articole în perioada iunie - iulie 2012

200 „Pora, jignită urât de Becali, a părăsit emisiunea în direct”, Rtv.net, 13 noiembrie 2012.

201 „RTV, amendat cu 20.000 de lei pentru ieșirile lui Gigi Becali”, Lulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 20 noiembrie 2012.

202 „Ministrul Culturii, către un jurnalist: Băi, ești idiot, ești tâmpit!”, Ziare.com, 5 octombrie 2012.

203 „<Băi, pleacă, mă de aici! Vrei să îți dau una?> Reacția lui Ilie Năstase față de reporterii Antena3”, Antena3.ro, 2 februarie 2012.

204 „Solicitare drept la replică. Liliana Ciobanu vs Cotidianul”, FreeEx, Blog. ActiveWatch.ro, 9 iulie 2012.

despre situația politică din România, plagiatul premierului și scandalul dintre Victor Ponta și Traian Băsescu.

După publicarea materialelor, aceasta a primit o serie de telefoane cu numere anonime în care i se spunea: „Ești urmărită!,,. Când jurnalista s-a dus la Poliție, aceștia i-au spus că nu pot întreprinde nici un demers, deoarece Legea 12/2012 cu privire la reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice nu le-ar permite o acțiune, pentru că telefoanele nu ar fi amenințări explicite.

Tot atunci, publicația online Cotidianul.ro a scris despre ea: „Încă un agent antiromân este descoperit de cotidianul.ro. <<The Economist>> este, de fapt, Liliana Ciobanu, fost reporter la Realitatea TV”. „Cazul Liliane Ciobanu demonstrează cât se poate de clar metoda prin care acești agenți dezinformează opinia publică din România, punând o presiune artificială în viața politică. Liliana Ciobanu se așază, în acest fel, în fruntea listei dezinformatorilor plătiți pentru astfel de servicii, alături de Carmen Valică de la Radio România, de profesoara Kim Lane Scheppele de la Universitatea din Princeton, de bulgarul Alexander Levy și de bursierul ICR Raul Sanchez Costa. Într-o listă care, în mod cert, rămâne deschisă,²⁰⁵, scria Cotidianul. (Citiți detalii în capitol despre „Presiuni”.)

Radu Mazăre, jigniri prin SMS la B1TV

În cadrul emisiunii „Sub semnul întrebării”, difuzată de postul de televiziune B1TV, din data de 4 iunie 2012, primarul municipiului Constanța, Radu Mazăre, i-a trimis un sms producătorului emisiunii, Robert Turcescu, în care folosea cuvinte jignitoare la adresa invitatului din platou, dar și a postului TV. Reacția a venit ca urmare a acuzațiilor făcute de invitatul emisiunii, candidatul PDL la primăria municipiului Constanța, Christian Gigi Chiru, acuzații referitoare la retrocedările avizate de primarul în funcție, Radu Mazăre. Contactat de realizatorul emisiunii pentru a-i cere un punct de vedere, Radu Mazăre nu a răspuns la apelul telefonic, trimițând ulterior un sms având conținutul: „Să mă pupe-n cur toate slugile băsiste! Și voi, și Chiru!”²⁰⁶.

Politicianul clujean Alin Tișe jignește jurnaliști care discută probleme de interes public

În 20 ianuarie 2012, Alin Tișe, președintele Consiliului Județean Cluj, l-a înjurat pe jurnalistul Mihai Șoica și l-a amenințat că îl calcă cu mașina. Tișe s-a simțit lezat când a fost întrebare mai multe chestiuni legate de contractul de mentenanță pentru stadionul Cluj Arena.

„Vă asigur că vă calc cu mașina,, spunea Tișe referitor la Mihai Șoica și fratele său, Horea Șoica, ambii jurnaliști în Cluj. Funcționarul le reproșa acestora că intră în viața lui privată după ce în 2011 au scris despre câte case are și după

205 „Încă un agent antiromân este descoperit de cotidianul.ro. <<The Economist>> este, de fapt, Liliana Ciobanu, fost reporter la Realitatea TV”, Ion Spănu, Cotidianul.ro, 08 Iulie 2012.

206 „Radu Mazăre, către emisiunea <<Sub semnul întrebării>>: <<Să mă pupe-n c... toate slugile băsiste. Și voi, și Chiru!>>, B1.ro, B1TV, 4 Iunie 2012.

ce au făcut un material de la botezul fiului său. Tișe a evitat subiectul legat de stadion²⁰⁷.

Laurențiu Reghecampf și Mihai Stoica amenință și jignesc jurnaliști

Laurențiu Reghecampf, antrenorul echipei de fotbal Steaua București, a amenințat jurnaliști. Pe 9 august 2012, când ieșea din hotelul în care era cazat pentru cantonamentul echipei sale în Austria, tehnicianul le-a spus acestora să nu mai facă fotografii. Jurnaliștii nu s-au oprit. „Vă sparg camerele și apoi vă bat pe toți de vă rup”, a strigat acesta, l-a făcut „prost”, pe operatorul Antena1, după care a plecat²⁰⁸. Stelistul a avut mai multe astfel de ieșiri.

Începând cu 30 iunie, echipa de fotbal Steaua București, cu noul antrenor Laurențiu Reghecampf, s-a aflat timp de mai bine de o săptămână într-un stadiu de pregătire în Austria. În Kaprun, orașul în care aveau loc antrenamentele, erau trimiși și mai mulți jurnaliști români de la publicații sportive. Gazeta Sporturilor l-a trimis acolo pe reporterul Ionuț Răureanu, iar ProSport, pe Daniel Vlad. În data de 2 iulie, unul dintre ei făcea un set de fotografii în timpul unui antrenament, iar jucătorii i-au zis că vor fi dați în judecată de club dacă publică imaginile. Seara, managerul Mihai Stoica i-a chemat pe aceștia la hotel pentru discuții despre colaborarea dintre Steaua și ziariști pe timpul deplasării. „Eu nu vă respect. Văd în ochii voștri că nici voi nu mă respectați”, și-a început discursul Stoica. Răureanu l-a întrerupt: „MM, nu am venit să faci tu psihoterapie cu noi”, iar atunci a intervenit antrenorul Reghecampf spunând: „Tu ești cam impertinent, ești obraznic. Ai cam mult tupeu, o să discut eu cu șeful tău!”, iar jurnalistului i-a spus că poate suna pe oricine că apelul nu va avea nici un efect. „O să îți demonstrez eu că dacă nu vreau să scrii ceva, nu o să scrii. O să îi sun pe șefii tăi și o să-ți arăt asta”, a adăugat Reghecampf, dar din nou jurnalistul GSP a apreciat că la publicația sa acest lucru este imposibil. În acel moment, antrenorul Stelei a ridicat tonul îndreptându-se către jurnalist, „Tu chiar ești dobitoc, ești tâmpit! Hai, dă-i drumul de aici că poate te iau la șuturi”, Mihai Stoica s-a pus în fața antrenorului spunându-i să se oprească²⁰⁹.

După incident, contactat telefonic pentru o intervenție într-o emisiune de sport, Laurențiu Reghecampf a confirmat dialogul, dar a adăugat: „Nu l-am amenințat și n-am sărit să-l bat. A fost pur și simplu o discuție bărbătească”.

207 „Alin Tișe, finul lui Boc, amenință un jurnalist că îl calcă cu mașina”, Știri de Cluj, 19 ianuarie 2012.

208 „Pe Reghe l-au lăsat, din nou, nervii: Vă sparg camerele și vă bat apoi pe toți”, Andrei Crăițoiu, Gazeta Sporturilor, 10 august 2012.

209 „Probleme în paradisi: <<Hai, bă, dați-i drumul de aici! Hai, la revedere!>> MM a izbucnit la adresa presei, Reghe a sărit să bată un jurnalist!”, Costin Ștucan, ProSport, 04 iulie 2012.

După meciul tur Steaua-Spartak Trnava, din 2 august 2012, contactat telefonic în direct la „Ora exactă în sport”, Mihai Stoica a avut o ieșire nervoasă, insultându-l pe jurnalistul Alin Buzarin, aflat în studioul Sport.ro. „Îți recomand să-ți vezi de treaba ta și să povestești ce vrei tu, dar nu-mi spune mie... nu-mi recomanda mie ceea ce trebuie să spun. Măi, obraznicule, imbecil notoriu. Dacă nu te interesează, nu mă mai suna. Măi, retardatule, dacă nu te interesează nu mă suna”, a mai spus Stoica și a închis telefonul.

Un jurnalist băimărean a fost amenințat după ce a publicat o investigație

După ce în urmă cu trei ani era atacat într-o parcare, jurnalistul băimărean Romeo Roșianu a fost din nou amenințat împreună cu familia sa pentru activitatea sa publicistică. Pe 1 iunie, Roșianu a intrat în posesia unei convorbiri între un coleg de redacție și omul de afaceri Dan Bucată, în cadrul căreia Bucată îl avertiza că le va face rău jurnalistului Romeo Roșianu și familiei sale și că îl va abuza sexual pe jurnalistul Claudiu Florescu ca urmare a unor articole scrise de către aceștia despre returnările ilegale de TVA. Dezvăluirile lor cu privire la returnările ilegale de TVA, publicate începând cu anul 2008, au făcut ca 16 persoane să fie arestate și 29 de persoane să fie judecate în stare de libertate. Dan Bucată este patron al uneia dintre firmele implicate în returnările ilegale de TVA, ancheta pe care cei doi jurnaliști au publicat-o în paginile publicației Necenzurat. Autorii articolelor au mai fost amenințați și după publicarea dezvăluirilor, în 2008, și au depus plângeri, dar cazul a fost clasat, iar jurnaliștii au solicitat redeschiderea acestuia.

Contactat de FreeEx, Romeo Roșianu a declarat: „e o mafie în Maramureș ceva de groază. Mi-a fost suspendată emisiunea după publicarea materialelor - semn că avem o clasă politică activă, am fost dat în judecată pentru publicarea unor documente publice și altele. E greu să fii cinsitit.” El a mai precizat că în perioada imediat următoare publicării anchetelor, firma care administrează publicațiile sale a avut 11 controale fiscale, iar site-urile i-au fost atacate de hackeri. -

CONCLUZII:

- Se perpetuează comportamentele abuzive ale forțelor de ordine la manifestațiile de stradă sau pe arenele sportive.
- În timpul acțiunilor de stradă, forțele de ordine acționează fără discernământ, nefăcând diferența între jurnaliști și protestatari.
- Au existat mai multe cazuri de agresiune la evenimente de promovare a drepturilor persoanelor LGBT.
- Politicienii sunt autorii celor mai multe insulte și amenințări la adresa jurnaliștilor.
- Câțiva ziariști au suferit agresiuni fizice dure, unul fiind atacat chiar în scara blocului în care locuia.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI ȘI POLITICIENI:

- Respectați misiunea jurnaliștilor de a colecta și difuza informații. Agresiunile, amenințările și insultele la adresa presei sunt inacceptabile, în special când vin din partea autorităților și a persoanelor publice.
- Reprezentanții forțelor de ordine trebuie să se autosesizeze atunci când un jurnalist (sau orice alt cetățean) este agresat, și să ia măsurile care se impun.
- Condamnați public agresiunile la adresa jurnaliștilor, informați despre sancțiuni și despre finalizarea cazurilor, diseminați studii de caz în Academia de Poliție și instituții similare de învățământ, la angajarea polițiștilor comunitari și la panourile de comunicare ale secțiilor de poliție.
- Pentru Jandarmerie și Poliție: Instruiți echipele de intervenție să-i respecte și să-i protejeze pe jurnaliști și pe cei care documentează realitatea din teren.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Depuneți plângeri împotriva agresorilor și faceți publice incidentele de acest fel, încercați să adunați probe, martori și date exacte.
- Sesizați organizațiile de media dacă sunteți agresați și solicitați sprijinul acestora (reacții publice, discuții cu autoritățile, asistență juridică etc.).

IV. DREPTUL LA DEMNITATE, IMAGINE, VIAȚĂ PRIVATĂ

Doctor Valeriu Nicula vs Tudor Știrbu și Clujeanul

În luna martie, jurnalistul Tudor Știrbu a fost obligat, în solidar cu societatea editoare a săptămânalului Clujeanul, la plata a 5.000 de euro daune morale pentru publicarea în 2006 a unui articol despre un caz care îl implica pe un medic.

Articolul se baza pe plângerea penală depusă de un cetățean italian care îl acuza de malpraxis pe doctorul Valeriu Nicula. Italianul afirma că dorise să facă un implant de păr și fusese supus de către dr. Nicula mai multor intervenții chirurgicale. În plângerea penală de la Poliție și Parchet, cetățeanul italian susținea că, după intervențiile suferite, s-a adresat medicilor specialiști din țara natală, iar aceștia i-au spus că vederea i-a fost afectată în proporție de 95% și că recuperarea era aproape imposibilă. Acuzațiile lui au fost întărite și de declarațiile făcute pentru ziar de fosta sa logodnică. Jurnalistul a publicat pe larg punctul de vedere al medicului implicat, care a explicat că italianul venise pentru o operație de întinerire, că astfel de intervenții comportă și riscuri și că examenul oftalmologic la externare arăta că vederea italianului nu fusese afectată. Articolul fusese redactat într-un mod echilibrat.

Cu o zi înainte de prescrierea termenului de 3 ani de la publicarea articolului, medicul a deschis un proces civil, solicitând 100.000 de euro daune morale, considerând că, prin titlul de pe prima pagină, i-a fost prejudiciată imaginea și, astfel, și-a pierdut o parte din clienți. Principalul cap de acuzare era titlul de pe prima pagină din Clujeanul: „A orbit după operația estetică”. Medicul a prezentat ca probă decizia Colegiului Medicilor, care îl absolvea de culpa medicală, și decizia parchetului - de neîncepere a urmăririi penale. Decizia Parchetului fusese dată la 7 luni de zile de la publicarea articolului. Medicul a acuzat că nu a fost publicat un drept la replică după finalizarea anchetelor Parchetului și Colegiului Medicilor.

Prima instanță, Judecătoria Cluj, a respins acțiunea, pe motiv că titlul nu poate fi citit decât împreună cu articolul și că, din analiza întregului conținut al textului, se desprinde concluzia că jurnalistul s-a conformat regulilor impuse de etica jurnalistică, urmărind doar să-și îndeplinească sarcina de a informa opinia publică asupra unui subiect de interes public, pornind de la un document oficial (plângerea penală a cetățeanului italian)²¹⁰. Referitor la refuzul ziarului de a publica un drept la replică, după finalizarea anchetelor, instanța a arătat că nu fusese produsă de către reclamant nicio probă în acest sens. În 2012, Tribunalul Cluj a obligat totuși jurnalistul și publicația Clujeanul la plata a 5.000 de euro daune morale și la plata cheltuielilor de judecată (aprox. 400 de euro), „considerând că acestea reprezintă o măsură rezonabilă și proporțională cu scopul urmărit, pentru restabilirea echilibrului dintre interesele

²¹⁰ Sentința civilă nr. 16176/03.12.2010 a Judecătoriei Cluj, în dosarul 6430/211/2009.

în cauză”²¹¹. Tribunalul a reținut că afirmațiile cuprinse în titlul articolului și în cuprinsul acestuia nu sunt conforme cu realitatea, întrucât ulterior publicării articolului s-a stabilit că reclamantul a procedat în mod corect în toate etapele terapeutice, iar intervențiile chirurgicale nu au afectat vederea pacientului²¹².

La finalul anului 2012, Curtea de Apel Cluj a admis parțial recursul formulat de jurnalist și de societatea editoare a săptămânalului Clujeanul²¹³. Curtea de Apel Cluj a constatat că tribunalul nu a analizat sub niciun aspect dacă în speță era îndeplinită cerința legală referitoare la vinovăția jurnalistului. Însă, printr-o nouă decizie, de la începutul anului 2013, Tribunalul Cluj a menținut sancțiunea de obligare la plata celor 5.000 de euro daune morale. La data publicării acestui raport, motivarea deciziei nu fusese încă publicată. Jurnalistul pregătește un nou recurs la Curtea de Apel Cluj.

Contactat de FreeEx, Tudor Știrbu a declarat: „Medicul Valeriu Nicula a venit o singură dată la redacția Clujeanul, în luna în care săptămânalul a ieșit pe tarabe (12 aprilie 2006), nemulțumit de faptul că articolul a fost publicat. Înainte de a fi publicat, în timpul documentării, i-am cerut o poziție vizavi de caz, reacție care a fost publicată în extenso în ziar. El n-a mai venit niciodată la redacție și n-a cerut niciodată să fie publicate rezultatele de la Colegiul Medicilor sau a cercetărilor Parchetului. M-am interesat eu la 3-4 luni, dar nu se înaintase cu anchetele, așa că nu aveam ce să public. Ulterior, el m-a dat în judecată, astfel că acest demers nu își mai avea rostul. Mi se pare important de subliniat faptul că, în paginile 4-5, articolul semnat de mine are titlul: <<100 de milioane de euro pentru lumina ochilor>>. Conținutul primei pagini nu făcea parte din atribuțiile mele redacționale. Unul din martorii medicului estetician, o femeie, a declarat în instanță că voia să-și facă ceva intervenții la dr. Valeriu Nicula, dar că, după ce a citit materialul pe internet, s-ar fi răzgândit. Cu toate acestea, a declarat că tot la el s-a dus! Mă întreb, atunci, în ce fel și-a pierdut clienții acest medic?”²¹⁴.

Dumitru Sechelariu vs bloggerul Florin Popescu

În septembrie 2012, jurnalistul și bloggerul băcăuan Florin Popescu (zis „Aghiuță”) a pierdut recursul la Curtea de Apel Bacău în procesul intentat de omul de afaceri Dumitru Sechelariu, fostul primar al Bacăului, pe motiv că i-ar fi lezată imaginea, onoarea și demnitatea²¹⁵.

Dumitru Sechelariu îl acționase în instanță pe Florin Popescu după ce acesta din urmă publicase mai multe articole pe blogul său, cu privire la Dumitru Sechelariu, în perioada 2009-2010, și apăruse într-o emisiune televizată în care comentase activitatea fostului primar. Dumitru Sechelariu solicitase 300.000 de lei daune morale. Judecătoria Bacău a decis că articolele și emisiunea televizată respectau

²¹¹ Decizia civilă nr. 162/A/2012 a Tribunalului Cluj, în dosarul 6430/211/2009.

²¹² Extras din Decizia Curții de Apel Cluj, nr. 4259/R/2012.

²¹³ Decizia Curții de Apel Cluj, nr. 4259/R/2012.

²¹⁴ Acest fapt este notat și în decizia Curții de Apel.

²¹⁵ Decizie Nr. 1474/2012 a Curții de Apel Bacău Secția I Civilă, în Dosarul Nr. 5414/180/2010.

limitele libertății de exprimare, însă a considerat că, în cazul unui sondaj de opinie publicat pe blog alături de un articol, „limitele libertății de exprimare au fost depășite”²¹⁶. Întrebarea sondajului cu pricina era: „Cât mai valorează onoarea familiei Sechelariu?”. Instanța a stabilit că variantele de răspuns ale sondajului („nici doi bani”, „două miliarde”, „nici Dunărea nu le-o mai spală”, „doi bani”) i-au provocat „zbucium, neliniște și durere sufletească” lui Dumitru Sechelariu, lucru confirmat de două angajate ale fostului primar, prezente la proces în calitate de martori²¹⁷.

Deși a susținut că sondajul incriminat era un pamflet menit să ironizeze împrejurarea în care trei membri ai familiei Sechelariu au dat în judecată, simultan, doi ziarști, cerându-le daune de 200.000 de lei (informație publicată în articolul ce însoțea sondajul), instanța l-a condamnat pe bloggerul Florin Popescu la plata a 5.000 de lei daune morale. Tribunalul Bacău a menținut sentința²¹⁸. Judecătoria au afirmat, în mod contrar spiritului articolului 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, că: „Libera exprimare nu trebuie să conducă în nicio situație la încălcarea drepturilor celorlalte persoane la onoare, demnitate și propria imagine”. Instanța a continuat, afirmând: „Astfel, deși presa are dreptul de a transmite informații și idei cu privire la problemele de interes public nu poate aduce încălcări reputației și vieții private a persoanei, prin implicarea și a membrilor familiei”. De precizat că familia lui Dumitru Sechelariu s-a implicat direct în afacerile acestuia (de exemplu, mama acestuia este proprietară a sistemului de transport public, privatizat în perioada în care Dumitru Sechelariu a fost primar al Bacăului, soția acestuia este acționar al trustului Deșteptarea, fondat de Sechelariu etc.). De asemenea, bloggerul nu a fost condamnat pentru afirmații care aveau implicații mult mai serioase asupra reputației fostului primar (acuze de colaborare cu fosta Securitate, acuze de corupție). La rândul său, Curtea de Apel Bacău, argumentând pentru respingerea recursului promovat de blogger, citează în sprijinul deciziei hotărârea Lingens vs. Austria²¹⁹, deși în acest caz jurnalistul a câștigat la CEDO după ce primise o amendă penală pentru că îl numise pe cancelarul Austriei la acea dată „imoral” și „oportunist”. Cu sprijinul APADOR-CH, jurnalistul a depus o plângere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Familia Calcis vs Florin Cuc și Informația de Vest

În iunie 2012, Judecătoria Oradea i-a obligat pe Florin Cuc și pe firma editoare a ziarului Informația de Vest (SC Daol Comimpex SRL) la plata în solidar a 10.000 de lei daune morale către familia Calcis²²⁰. La acestea se adaugă aproape 1.500 de lei, cheltuieli de judecată (taxa de timbru plătită de reclamant și la deschiderea procesului în 2007). Obiectul procesului l-a constituit un articol publicat în noiembrie 2006 în săptămânalul orădean Informația de Vest. Articolul viza presupuse ilegalități ale soților Calcis, care aveau

²¹⁶ Sentința Civilă Nr. 4158 din 12.05.2011, pronunțată de Judecătoria Bacău, Secția Civilă, în Dosarul Nr. 5414/180/2010.

²¹⁷ Ibidem.

²¹⁸ Decizia Civilă Nr. 303/2011 din 31 octombrie 2011, pronunțată de Tribunalul Bacău, Secția Civilă.

²¹⁹ Cererea nr. 9815/82, hotărârea Curții din 08.07.1986.

²²⁰ Sentința nr. 9351/21.06.2012 a Judecătoria Oradea, Secția Civilă, în dosarul 2355/271/2012.

în proprietate o pizzerie. Articolul se baza în principal pe acuzațiile unei locatari a imobilului în care era situată pizzeria. Instanța a considerat că articolul a fost redactat fără o verificare temeinică a informațiilor, așa cum ar fi cerut-o situația, mai ales că cele două persoane vizate nu erau persoane publice.

La începutul anului 2013, ziaristul Florin Ciuc a primit înștiințare de executare silită din partea biroului unui executor judecătoresc, apartamentul său din Oradea fiind scos la vânzare. În cele din urmă, Florin Ciuc și-a vândut apartamentul și a achitat daunele stabilite de instanță.

Ziaristul a făcut recurs la decizia Judecătorei Oradea.

SC CONCAS SRL vs Răzvan Durlan

Răzvan Durlan, jurnalist la revista Puterea, a fost dat în judecată în ianuarie 2012 de compania de construcții SC CONCAS SRL pentru articolul „Case ANL pline de dejecții”, publicat de Puterea și preluat ulterior de încă două publicații online. În articol, jurnalistul semnală existența unor „grave probleme de proiectare și execuție” și a unor „nișe de dejecții atât în camera de zi, cât și în bucătărie”. Reclamantul a solicitat daune de 100.000 lei, ca reparare a prejudiciului pe care considera că l-au cauzat afirmațiile „denigratoare” ale jurnalistului. De asemenea, petentul a solicitat publicarea unei scrisori publice de scuza în trei cotidiane centrale și două locale, precum și publicarea sentinței în două cotidiane locale.

Judecătoria București a respins cererile SC CONCAS SRL, constatând că informațiile publicate aveau un temei factual, că societatea își desfășoară activitatea într-un domeniu de interes public, a invocat elemente din Codul Deontologic al Clubului Român de Presă și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a considerat că jurnalistul nu a avut intenția de a denigra societatea de construcții, ci de a aduce faptele respective în atenția publicului.

Soția deputatului Leșe vs Romeo Roșianu

În 2012, Mihaela Leșe, medic, soția deputatului (la acea dată) Doru Leșe, a câștigat un proces împotriva jurnalistului maramureșan Romeo Roșianu și a firmei editoare a două site-uri (Știri MM și Ne-cenzurat), unde ziaristul activează și al căror proprietar este. Acțiunea medicului viza mai multe articole și emisiuni TV ale ziaristului. Articolele și emisiunile în cauză se refereau la activitatea profesională de medic a Mihaelei Leșe, dar și la calitatea de om de afaceri a reclamantei, jurnalistul semnalând posibile fapte de corupție, unele dintre acestea implicând și persoana deputatului Doru Leșe, soțul Mihaelei Leșe. În articole apăreau și referiri la aspecte care țineau de viața privată a Mihaelei Leșe (relațiile intime dintre aceasta și soțul ei, evaluări legate de aspectul fizic al reclamantei).

Printr-o sentință a Tribunalului Maramureș²²¹ din ianuarie 2012, instanța a admis cererea de ordonanță președințială formulată de reclamanta Leșe Eugenia Mihaela (soția deputatului Doru Leșe) și l-a obligat pe jurnalistul Ioan Romeo

Roșianu „la încetarea încălcării drepturilor cu caracter nepatrimonial privind imaginea, demnitatea și viața privată a reclamantei” în mod provizoriu, până la pronunțarea irevocabilă a sentinței în dosarul 7859/100/2012 înregistrat la Tribunalul Maramureș.

ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei a criticat într-o scrisoare publică această sentință, considerând-o ca fiind vagă, ambiguă, neargumentată, disproporționată în raport cu faptele, reprezentând un precedent extrem de periculos pentru exercitarea dreptului la liberă exprimare și pentru asigurarea dreptului publicului de a fi informat în legătură cu chestiuni de interes public²²².

La judecata pe fond, printr-o sentință din iunie 2012²²³, Tribunalul Maramureș a respins cererile reclamantei de la a-l obliga pe ziarist la ștergerea unui număr de articole de pe cele două site-uri și de pe alte site-uri care nu îi aparțineau. Instanța l-a obligat însă la plata unor daune morale în valoare de 10.000 de lei, la care se adăugau cheltuielile de judecată. Reclamanta solicitase daune în valoare de 5.262.000 de lei, plus 1.000 de lei pentru fiecare zi de întârziere în punerea în aplicare a sentinței. De asemenea, instanța i-a obligat pe jurnalist și pe fima editoare SC Intensiv Media Production SRL să transmită sonor și vizual, pe cheltuiela proprie, la postul de televiziune Maramureș TV sau la alte posturi de televiziune, în patru ediții succesive, în intervalul orar 18.30 - 20.00, și să publice pe site-urile ȘtiriMM și Ne-cenzurat dispozitivul sentinței, în termen de 10 zile de la rămânerea definitivă a acesteia.

În septembrie 2012, Curtea de Apel Cluj a schimbat această sentință²²⁴. Cuantumul daunelor morale și obligația la plata cheltuielilor de judecată (au fost adăugate și cele din recurs) au fost menținute. De asemenea și obligarea la publicarea dispozitivului sentinței. În premieră însă, instanța l-a obligat pe jurnalist la „eliminarea articolelor prin care se aduce atingere drepturilor nepatrimoniale ale reclamantei, din cadrul site-urilor Ne-cenzurat și ȘtiriMM” (12 articole menționate de sentință).

Instanța a luat această decizie nu doar pentru a sancționa afirmațiile jurnalistului care vizau viața privată a reclamantei, ci și pentru a sancționa și celelalte afirmații, care vizau activitatea publică a reclamantei.

Pe 5 martie 2013, Înalta Curte de Casație și Justiție a judecat cererea de suspendare a executării hotărârii, formulată de jurnalist. Cererea de suspendare a fost respinsă. Judecata pe fond a recursului se va face în decembrie 2013.

ActiveWatch a formulat un punct de vedere referitor la obligarea presei de a șterge articole care au un conținut de interes public. Astfel, ActiveWatch consideră că decizia Curții de Apel Cluj constituie un precedent periculos pentru libertatea de exprimare. Obligarea unui jurnalist la ștergerea unor articole care au un conținut de interes public poate

²²² O sentință a justiției împiedică un jurnalist să relateze despre soția unui deputat, Scrisoare deschisă publicată pe 26 martie 2012, <http://www.activewatch.ro/ro/freeex/reactie-rapida/o-sentina-a-justitiei-impiedica-un-jurnalist-sa-relateze-despre-sotia-unui-deputat>

²²³ Sentința nr. 1123/19.06.2012 a Tribunalului Maramureș, Secția I Civilă, în dosarul 7859/100/2011.

²²⁴ Decizia Civilă nr. 88/A/25.09.2012 a Curții de Apel Cluj, Secția I Civilă, în dosarul 7859/100/2011.

²²¹ Sentința nr 73/19.01.2012 a Tribunalului Maramureș, Secția I Civilă, în dosarul 7860/100/2011.

fi considerată drept o măsură care nu este necesară într-o societate democratică, care nu servește unei nevoi sociale presante și care suferă de lipsă de proporționalitate. Această măsură ar putea fi considerată incompatibilă cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului²²⁵.

Victor Ciutacu vs Radu Moraru

În 2012, Victor Ciutacu a câștigat definitiv procesul cu Radu Moraru și postul B1TV.

În 2009, Ciutacu, fostul redactor-șef al Jurnalului Național, actualmente realizator de talk-show la România TV, a dat în judecată postul B1 TV și pe Radu Moraru, care atunci realiza la acest post TV emisiunea „Nașul”. Ciutacu s-a declarat jignit de o serie de afirmații pe care Moraru le-a făcut la adresa lui de-a lungul mai multor ediții ale emisiunii TV pe care o modera. Ciutacu a solicitat daune morale de 100.000 de lei, catalogând cele spuse de Radu Moraru în emisiunile de la B1TV drept o campanie de presă îndreptată împotriva sa, prin prezentarea unor aspecte neadevărate legate de activitatea sa, de natură a-i știrbi demnitatea, a-l discreditat și de a aduce atingere imaginii sale publice.

Moraru susținea că Ciutacu „nu este ziarist”, că este „ziarist vopsit”, „o nulitate” și îl acuza că a asistat la „ciordelile” făcute de miniștrii „penali” Mușetescu și Sereș, al căror consilier a fost Ciutacu. Moraru a mai spus că, împreună cu Mușetescu, Ciutacu „a vândut țara”, „a privatizat”, „a dat în stânga și-n dreapta”.

În timpul procesului, Moraru s-a apărat spunând că cele afirmate se înscriu în zona libertății de exprimare a jurnaliștilor care atacă subiecte de interes public și național, precum privatizarea anumitor companii. El a pretins că, nefăcând referiri la viața privată a lui Ciutacu, ci doar la activitatea lui din perioada în care a fost funcționar al statului, nu a comis niciun delict.

Totuși, instanța de recurs (Tribunalul București) a ținut cont de faptul că, pe de-o parte, Moraru nu a verificat dacă Ciutacu a făcut într-adevăr parte din vreo comisie de privatizare pentru vreuna din societățile despre care s-a discutat în emisiunile indicate de reclamant²²⁶. Pe de altă parte, instanța a considerat că Moraru a folosit cuvinte jignitoare față de Victor Ciutacu, fără a furniza „o bază factuală suficient de solidă pentru imputațiile din emisiuni”.

În aceste condiții, judecătorii au ajuns la concluzia că Moraru a săvârșit o faptă ilicită ce a adus atingere dreptului la onoare, demnitate și reputație al lui Ciutacu, motiv pentru care au dispus, prin sentință definitivă, ca atât Radu Moraru, cât și SC News Television SRL, deținătorul postului B1TV, să-i plătească acestuia, în solidar, 20.000 de lei cu titlul de daune morale. Instanța inferioară dăduse aproximativ aceeași soluție, doar cuantumul daunelor morale a fost inițial mai mic, respectiv de 10.000 de lei.

Zenyth Pharmaceuticals vs „Insula Îndoielii”

În 2011²²⁷ și 2012²²⁸, blogul Insula Îndoielii²²⁹ a publicat o serie de articole în care critica proprietățile suplimentului alimentar ColonHelp, susținând că acesta nu are proprietățile prezentate de producător. Reprezentanții companiei au încercat să-l întâlnească pe autorul blogului pentru pentru ca acesta „să ia decizia să modifice sau să scoată articolele”²³⁰, însă bloggerul a refuzat, nedorind să-și dezvăluie identitatea.

Zenyth Pharmaceuticals a postat un comentariu la unul din articolele de pe blog prin care îi solicita autorului să șteargă toate materialele publicate deoarece acestea distrug reputația companiei și îl amenința că va trebui să plătească 100.000 de euro pentru „denigrarea și defăimarea produsului și pentru contrafacerea mărfii”:

„NOTIFICARE prin care vă solicităm următoarele:

- *Încetarea imediată a campaniei de denigrare și defăimare a produsului <<COLONHELP>> și implicit a societății noastre;*

- *Încetarea utilizării ilicite a mărcii <<COLONHELP>> și a oricărui element care aduce atingere drepturilor noastre de proprietate industrială;*

- *Încetarea imediată a publicării oricărui materiale mincinoase, denigratoare sau defăimătoare la adresa produsului <<COLONHELP>> în cadrul blog-ului <http://insulaindoielii.wordpress.com>, materiale ce aduc atingere drepturilor subscrisei;*

- *înlăturarea imediată a tuturor articolelor denigratoare și defăimătoare și a imaginilor ce conțin marca <<COLONHELP>> din cadrul blog-ului <http://insulaindoielii.wordpress.com>”²³¹.*

Autorul materialelor a refuzat să modifice conținutul articolelor publicate considerând că tot ce a scris este corect.

Compania farmaceutică a acționat în judecată compania americană (Automatic Inc) ce deține platforma (Wordpress) care găzduiește și blogul „Insula Îndoielii”, acuzând denigrarea produsului, cerând instanței să închidă blogul sau să dezvăluie identitatea persoanei din spatele blogului. De asemenea, Zenyth Pharmaceuticals a solicitat adoptarea unei Ordonanțe președințiale care să suspende articolele menționate sau să închidă blogul până la judecarea de fond a cazului. Judecătoria Sectorului 4 București a respins în ianuarie 2013 această cerere ca fiind neîntemeiată, însă Zenyth Pharmaceuticals a introdus recurs. Pe 1 martie, instanța respins ca neîntemeiată și acțiunea de fond introdusă de Zenyth Pharmaceuticals.

²²⁷ ColonHelp nu ajută colonul. Dar golește portofelul!, 03.07.2011, <http://insulaindoielii.wordpress.com/2011/07/03/colonhelp-nu-ajuta-colonul/>

²²⁸ Din nou despre ColonHelp și curățitorii intestinali, 28.05.2012, <http://insulaindoielii.wordpress.com/2012/05/28/din-nou-despre-colonhelp-si-curatitorii-intestinali/>

²²⁹ <http://insulaindoielii.wordpress.com/>

²³⁰ „WordPress a câștigat procesul cu producătorii ColonHelp”, www.totb.ro, 01.03.2013.

²³¹ <http://insulaindoielii.files.wordpress.com/2012/07/amenintarea-colonhelp1.pdf>

²²⁵ Scrisoarea ActiveWatch către Ioan Romeo Roșianu.

²²⁶ Decizie Nr. 1952/R din 13.07.2012 a Tribunalului București Secția a V-a Civilă, în Dosarul Nr. 34302/299/2009.

Cauzele CEDO privind libertatea presei în România - 2012

HOTĂRÂRI

Frăsilă și Ciocîrlan împotriva României²³²

Cauza privește imposibilitatea reclamanților, directorul și respectiv redactorul postului de radio *M Plus*, de a-și desfășura activitatea din cauza obstrucționărilor din partea conducerii postului *Tele M*, în sediul căruia postul de radio realiza transmisiunile, conform unui acord între cele două companii. În fapt, ambele companii au fost inițial administrate de primul reclamant, însă acesta a fost nevoit să vândă societatea *Tele M* din cauza unor constrângeri, în urma realizării a două reportaje critice la adresa unui politician local influent. Cu toate că au avut câștig de cauză în fața instanțelor interne, care au admis în decembrie 2002 o ordonanță președințială prin care se ordona acordarea accesului reclamanților în redacție, punerea în executare a acesteia nu a avut niciodată loc, toate încercările reclamanților în acest sens rămânând fără succes.

Reclamanții s-au adresat Curții de la Strasbourg, invocând încălcarea articolului 10 din Convenție în ceea ce privește pasivitatea autorităților în cadrul procedurilor de punere în executare a hotărârii definitive interne, din cauza căreia reclamanții nu și-au putut desfășura activitatea de jurnaliști radio, fiindu-le încălcat dreptul la liberă exprimare. Curtea a constatat încălcarea articolului 10 din Convenție și a condamnat statul român la plata a 18.000 de euro către cei doi reclamanți pentru prejudiciul moral și material suferit, precum și a sumei de 5.500 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată. Aceasta și-a motivat concluzia astfel: „În plus, Curtea amintește că statul este ultimul garant al pluralismului, în special în ceea ce privește presa audiovizuală, ale cărei programe se difuzează adesea pe scară foarte largă (...). Acest rol devine cu atât mai indispensabil atunci când independența presei suferă presiuni externe exercitate de politicieni și deținători ai puterii economice. Prin urmare, trebuie să se acorde o importanță specială contextului libertății presei din România la momentul faptelor. Or, conform rapoartelor întocmite de mai multe organizații naționale și internaționale, situația presei din România în perioada 2002-2004 nu era satisfăcătoare (...). În aceste rapoarte se subliniază, între altele, faptul că presa locală se afla, direct sau indirect, sub controlul responsabililor politici sau economici ai regiunii. Curtea nu poate ignora faptul că, în prezenta cauză, reclamantul afirmă că a suferit presiuni politice și economice care au determinat vânzarea unei părți din participația sa la o societate de televiziune (...). În aceste condiții, măsurile pe care trebuia să le adopte statul, având în vedere rolul acestuia de garant al pluralismului și al independenței presei, au o importanță considerabilă. Având în vedere considerentele anterioare, Curtea consideră că autoritățile naționale erau obligate să adopte măsuri eficiente pentru a asista reclamanții în punerea în executare a hotărârii judecătorești definitive și executorii din 6 decembrie 2002 a Tribunalului Neamț. Or, în ciuda demersurilor întreprinse de reclamanți, acestora li s-a refuzat accesul la redacția stației

232 Cererea nr. 25329/03, hotărârea Curții din 10.05.2012.

de radio. Doar reclamantului i s-au restituit, la 25 octombrie 2004, echipamentele aparținând societății *Radio M Plus*.²³³

Curtea s-a bazat inclusiv pe concluziile mai multor rapoarte cu privire la libertatea presei, făcând referire la raportul „FreeEx privind Libertatea presei în România” pe 2003, realizat de ActiveWatch - *Agenția de Monitorizare a Presei*, prin citarea unor extrase din acesta la paragraful 40 al hotărârii.

Tănăsoaica împotriva României²³⁴

Cauza privește condamnarea jurnalistului Petre Tănăsoaica, directorul ziarului *Viața Vâlcii*, pentru publicarea, la 15 noiembrie 2001, a unui articol intitulat „S.C.A. ne otrăvește cu amoniu”, având ca sursă un buletin de informare al Direcției Apelor Olt privind calitatea apei în județul Olt pentru luna precedentă. Respectivul buletin menționa ca surse de poluare numele a 11 societăți comerciale, printre care și cea care făcea obiectul articolului, cu un nivel al poluării cu amoniu de opt ori mai mare decât limita acceptată. Articolul făcea referire directă la directorul societății comerciale respective și era însoțit de o poză a acestuia²³⁵.

Ca urmare a unei plângeri penale formulate de directorul S.C. „A” S.A, jurnalistul a fost condamnat la plata unei amenzi penale de 5 000 000 de lei vechi (aproximativ 100 de euro) pentru insultă și a unor despăgubiri în valoare de 10 000 000 de lei vechi (aproximativ 200 de euro), cu suspendarea executării pedepsei, printr-o decizie a Tribunalului Vâlcea din 8 iulie 2002²³⁶.

Reclamantul s-a adresat Curții de la Strasbourg invocând încălcarea articolului 10 (libertatea de exprimare și de informare). Prin hotărârea din 19 iunie 2012, Curtea a dat câștig de cauză reclamantului, condamnând statul român la plata unei sume de 7.500 de euro pentru prejudiciul moral adus reclamantului în urma condamnării sale de către instanțele interne, motivând că „afirmațiile incriminate cu privire la B.S. decurgeau dintr-un buletin de informare provenind de la un organism oficial, care nu a fost contestat și care putea fi în mod legitim considerat credibil în ceea ce privește afirmațiile în litigiu. Pentru Curte, atunci când presa contribuie la dezbateră publică asupra problemelor care suscită o preocupare legitimă, aceasta ar trebui în principiu să se poată baza pe rapoarte oficiale fără a fi nevoie să întreprindă cercetări independente. În caz contrar,

233 Hotărârea Frăsilă și Ciocârlan împotriva României, 64 și 65, traducere a Institutului European din România www.ier.ro

234 Cererea nr. 3490/03, hotărârea Curții din 19.06.2012.

235 Hotărârea *Tănăsoaica împotriva României*, 8 (Traducere a Institutului European din România www.ier.ro): „Reclamantul, jurnalist de profesie și director al ziarului „Viața Vâlcii”, publica la 15 noiembrie 2001, în același ziar, un articol intitulat „SC A ne otrăvește cu amoniu”. Acest articol era precedat de următorul șapou: „în loc să-și facă treaba pentru care este plătit din bani publici, directorul B. S. are timp să dea în judecată ziarul «Viața Vâlcii»”. Textul era însoțit de o fotografie a directorului B.S. Acesta ținea în mână dreaptă un pahar.”

236 Motivarea instanței de recurs: „[...] Prin articolul publicat de inculpatul Tănăsoaica Petre în ziarul «Viața Vâlcii» din data de 15 noiembrie 2001, intitulat «SC A. ne otrăvește cu amoniu», prin afirmațiile făcute în acest articol și prin publicarea fotografiei părții vătămate, inculpatul a adus atingere onoarei și demnității de care se bucură partea vătămată în cadrul societății A., precum și în exteriorul acesteia, comițând astfel infracțiunea de insultă, prevăzută de art. 205 C. pen., astfel cum s-a stabilit de către prima instanță.”

presa ar putea cu greu să-și joace rolul său vital de <<câine de pază>>. Curtea consideră că reclamantul putea să se bazeze în mod rezonabil pe raportul Direcției Apelor Olt fără a fi nevoie să mai verifice el însuși exactitatea faptelor care fuseseră consemnate”.

Ileana Constantinescu împotriva României²³⁷

Cauza privește condamnarea reclamantei (profesor universitar și fiică a lui N.N. Constantinescu, fost profesor și membru al Academiei Române) pentru calomnie, prin publicarea unor pasaje critice la adresa unui coleg al tatălui său, în cadrul unei cărți despre viața acestuia din urmă, publicată postum. Instanțele interne au obligat reclamanta la plata unei amenzi penale de 5.000.000 lei vechi (aproximativ 100 de euro) și a unor despăgubiri în valoare de 30.000.000 lei vechi (aproximativ 650 de euro), considerând că nu a reușit să facă proba verității afirmațiilor sale denigratoare cu privire la activitatea profesională a colegului tatălui său.

Invocând articolul 10 din convenție, reclamanta s-a adresat Curții de la Strasbourg, care, prin hotărârea sa din 11 decembrie 2012, a constatat încălcarea dreptului reclamantei la liberă exprimare, prin măsurile disproporționate luate de instanțele interne împotriva sa, în raport cu circumstanțele cauzei. Curtea a condamnat Statul român la plata sumei de 1000 de euro pentru prejudiciul material, 7000 de euro pentru prejudiciul moral și 140 de euro cu titlu de cheltuieli de judecată.

M. Ion Antonescu împotriva României²³⁸

Reclamantul, în calitate de Secretar de stat pe probleme de cultură, a trimis o circulară, în ianuarie 2004, care ulterior a făcut obiectul mai multor articole în presă, prin care cerea directorilor celor 24 de teatre de stat din România să obțină informații de la I.C., fostul ministru al Culturii și președintele Uniunii Teatrale din România (*Uniter*), cu privire la folosirea fondurilor colectate. În urma unei plângeri pentru calomnie, bazate pe acuzațiile de delapidare aduse *Uniter*, reclamantul a fost condamnat la plata unei amenzi penale în valoare de 30.000.000 lei vechi (aproximativ 650 de euro) și a unor despăgubiri cu caracter simbolic.

Adresându-se Curții de la Strasbourg, acesta s-a plâns de încălcarea articolului 10 din Convenție. Prin hotărârea sa din 21 februarie 2012, după o analiză a aspectelor de fapt și de drept incidente în cauză, Curtea a statuat că decizia instanțelor interne a fost proporțională cu scopul vizat și că, în consecință, nu a încălcat dreptul reclamantului la liberă exprimare.

DECIZII

Făcând analiza principiilor și criteriilor stabilite în jurisprudența sa, Curtea a declarat inadmisibile următoarele două cereri, având în vedere circumstanțele specifice cauzelor:

- **Florian Goldstein și SC Ring Press SRL împotriva României²³⁹** - privind condamnarea reclamantului pentru

acte de concurență neloială pentru publicarea unei serii de articole privind un alt trust de presă;

- **Daniela Crina Dunca și SC Nord Vest Press SRL împotriva României²⁴⁰** - privind condamnarea redactorului șef al cotidianului *Gazeta de Nord Vest* la plata unei amenzi administrative pentru publicarea unor articole satirice despre patronul unui restaurant local.

De menționat este și cauza **Gheorghe Mocuța împotriva României²⁴¹** - în care Curtea a confirmat poziția instanțelor interne privind neîncălcarea dreptului reclamantului (procuror) la respectarea demnității și reputației sale prin publicarea în 2001 a unui articol satiric la adresa sa în *Academia Cațavencu*.

În cauza **Cristian Calmuc împotriva României²⁴²** Curtea a radiat de pe rol cererea reclamantului (jurnalist) privind condamnarea sa pentru calomnie, pe motivul că acesta nu dat curs solicitării Curții de a răspunde observațiilor Guvernului.

CAUZE COMUNICATE GUVERNULUI:

- **S.C. Ringier România S.R.L. împotriva României²⁴³** - privind obligarea societății reclamante (companie media care în trecut avea în portofoliu publicarea ziarului *Evenimentul Zilei*) la publicarea în mai multe ziare naționale a conținutului unei hotărâri judecătorești pronunțate în urma unei acțiuni civile având ca obiect un articol critic la adresa unui fost ministru;
- **Cătălin Petrică Cojocarul împotriva României²⁴⁴** - privind condamnarea reclamantului (redactor șef al săptămânalului *Orizontul*) pentru insultă și obligarea acestuia la plata unor despăgubiri pentru publicarea unor articole critice la adresa activității primarului municipiului Pașcani;
- **Ioan Romeo Roșianu împotriva României²⁴⁵** - privind imposibilitatea executării unor decizii definitive de obligare a autorităților să comunice informații cu caracter public reclamantului (jurnalist), necesare desfășurării activității sale profesionale;
- **Ralu Traian Filip împotriva României²⁴⁶** - privind obligarea reclamantului, fostul redactor șef adjunct al cotidianului *Curierul Național* (decedat, cererea la Curte fiind continuată de către membrii familiei), în cadrul unui litigiu civil, la plata unor despăgubiri pentru publicarea unei serii de articole critice la adresa activității unor procurori;
- **Liviu Aurel Man și alții împotriva României²⁴⁷** - privind desfășurarea anchetei, percheziția, arestul și confiscarea unor bunuri ale reclamantului (președintele trustului de presă *Gazeta*) în cadrul unei proceduri penale împotriva sa, precum și împotriva soției sale și a altor jurnaliști ai trustului, cu privire la pretinse acte de șantaj asupra unor politicieni și oameni de afaceri locali pentru a nu publica informații compromițătoare în schimbul unor beneficii financiare pentru trust;
- **Petru Prunea împotriva României²⁴⁸** - privind obligarea reclamantului, în urma unui litigiu civil, la plata unor

240 Cererea nr. 9283/05, decizia Curții din 20.11.2012.

241 Cererea nr. 10265/04, decizia Curții din 10.04.2012.

242 Cererea nr. 25177/06, decizia Curții din 13.03.2012.

243 Cererea nr. 71722/10, comunicată Guvernului la 10.04.2012.

244 Cererea nr. 32104/06, comunicată Guvernului la 21.05.2012.

245 Cererea nr. 27329/06, comunicată Guvernului la 26.06.2012.

246 Cererea nr. 46131/06, comunicată Guvernului la 4.10.2012.

247 Cererea nr. 39723/07, comunicată Guvernului la 4.10.2012.

248 Cererea nr. 47881/11, comunicată Guvernului la 18.10.2012.

237 Cererea nr. 32563/04, hotărârea Curții din 11.12.2012.

238 Cererea nr. 31029/05, hotărârea Curții din 21.02.2012.

239 Cererea nr. 877/04, decizia Curții din 10.04.2012, traducere a

Institutului European din România) www.ier.ro.

despăgubiri pentru insultă pentru publicarea unui articol, în jurnalul clujean Făclia, care viza conduita unui politician.

CONCLUZII:

- Politicieni, persoane publice și diverși cetățeni continuă să hărțuiască jurnaliști și să încerce să îi intimideze acționându-i în instanță fără un temei solid, pentru informații publicate de aceștia.
- Instanțele românești nu respectă întotdeauna jurisprudența CEDO, pe care uneori o citează greșit, și, de asemenea, acordă uneori cu ușurință pedepse pentru jurnaliști și cetățeni acuzați că ar fi insultat, calomniat sau denigrat. Aplicarea legii continuă să fie neunitară, ceea ce face ca mulți condamnați în instanțele românești să se adreseze CEDO.
- Anul 2012, prin intrarea în vigoare a noului cod civil, a fost marcat de câteva de câteva decizii ale instanțelor care au încălcat flagrant libertatea de exprimare și se pot constitui într-un precedent extrem de periculos pentru modul în care presa își va mai putea exercita rolul de informare în interes public.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Expuneți public deciziile abuzive ale instanțelor împotriva jurnaliștilor și a cetățenilor care își exercită dreptul la liberă exprimare.
- Faceți plângere la CEDO dacă sunteți condamnați definitiv la plata unor daune disproportionale sau dacă primiți pedepse exagerate pentru afectarea reputației sau demnității unei persoane sau pentru încălcarea dreptului la viață privată.
- Când sunteți implicați într-un proces, solicitați plata cheltuielilor de judecată.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI, POLITICIENI ȘI ALȚI CETĂȚENI:

- Respectați dreptul la liberă exprimare.
- Este recomandabil ca persoanele publice să evite acționarea în instanță a jurnaliștilor, deoarece au la îndemână alte mijloace de a contracara informațiile defăimătoare la adresa lor (discursuri publice, conferințe de presă etc.).

V. ACCESUL LA INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC

Instituțiile statului continuă să manifeste un profund dispreț pentru transparență și dezbateră publică a actelor normative. Acest tip de atitudine se regăsește nu numai în practicile instituțiilor și autorităților publice locale; din păcate, el se manifestă, uneori cu agresivitate, chiar și la cel mai înalt nivel al clasei politice. Această lipsă de respect față de principii elementare ale democrației prin blocarea accesului publicului la procesul legislativ a fost vizibil atunci când presa a fost evacuată de la dezbaterile asupra legii bugetului sau de la discuțiile cu FMI, dar mai ales în procesul de modificare a Constituției, în primele luni ale lui 2013.

Contractele RAAPPS, făcute publice prin decizia instanței

În martie, Asociația România Curată (ARC) a câștigat procesul cu Regia Autonomă de Administrație a Patrimoniului și Protocolului de Stat (RAAPPS). Instanța a obligat RAAPPS să respecte Legea 544/2001 și să publice raportul care analizează sumele de bani cheltuite pe întreținerea imobilelor în care locuiesc foști și actuali demnitari²⁴⁹ - la solicitarea ARC. Astfel, s-a aflat că în perioada ianuarie-decembrie 2010, RAAPPS a încheiat 181 de contracte în valoare de 96 de milioane de lei (peste 22 de milioane de euro la cursul din acel an). Printre companiile beneficiare întâlnim Rosal (deținută de familia deputatului PDL Silviu Prigoană), Polaris Holding SRL (deputatul PSD Eduard Martin), Euroconstruct (Dan Besciu și Sorin Vulpescu), Romprest (Walter Florian, patronul echipei de fotbal Universitatea Cluj)²⁵⁰.

Demnitarii nu răspund nici la e-mail, nici la scrisori

În luna martie, Facebrand.ro și APTI (Asociația pentru Tehnologie și Internet) au vrut să vadă cât de ușor pot fi contactați demnitarii români cu privire la o propunere legislativă²⁵¹. Au trimis câte un e-mail la toate adresele electronice cunoscute ale celor 322 de parlamentari (în total 663 de adrese de e-mail) și le-au cerut opinia despre cererea de respingere a unei propuneri legislative ce încalcă viața privată a cetățenilor, aflată în acel moment în dezbateră la Camera Deputaților. Nimeni nu a răspuns.

Organizatorii au luat apoi toate adresele poștale ale demnitarilor pe care le-au găsit pe site-ul Camerei Deputaților. Au trimis 322 de scrisori și au așteptat timp de 30 de zile un răspuns. 21 dintre acestea s-au întors la expeditor, iar, la restul de 301 scrisori trimise, APTI a primit trei răspunsuri - dintre care niciunul din cele trei nu a avut legătură cu subiectul.

²⁴⁹ „România curată câștigă procesul cu RAAPPS și va spune totalul achizițiilor publice ale Regiei pe anul 2010: peste 22 milioane euro”, Simona Popescu și Adrian Popescu, RomâniaCurată.ro, 11 martie 2012.

²⁵⁰ Ibidem.

²⁵¹ „Despre cum NU îi poți contacta pe parlamentarii noștri!”, Nicoleta Fotiade, Blog.Activewatch.ro, 23 martie 2012.

CSM vrea să ascundă justiția de presă

Un document de reglementare a relației dintre mass-media și sistemul judiciar a fost făcut public joi, 17 mai, cu câteva zile înainte de a fi adoptat. Proiectul urma să fie evaluat luni, să fie votat marți în plenul Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), și să fie lansat public miercuri în compania experților olandezi care au contribuit la elaborarea textului.

ActiveWatch, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație și Centrul pentru Jurnalism Independent și-au exprimat îngrijorarea privind „[a]doptarea acestui document într-un regim cvasi-ocult, (...) eludarea <<interesului public>> din corpul documentului, precum și introducerea unor propuneri extrem de restrictive privind accesul presei la dosare”²⁵². Organizațiile au solicitat CSM să prelungească cu cel puțin o lună termenul votării acestui ghid și să supună documentul unui proces deschis de consultare publică.

La această propunere, procurorul general Laura Codruța Kovesi a invocat inițial faptul că dezbaterea publică nu putea fi reluată, întrucât exista un termen-limită pentru proiect. Mai mult, Mona Pivniceru a declarat că „s-a optat pentru varianta cea mai liberală”²⁵³, iar magistratul Mircea Aron a „dezaprobat” faptul că anumiți colegi ai săi au sesizat presa, pe motiv că o idee lansată în spațiu public ajunge să fie dezbătută după bunul plac al fiecăruia și că „fiecare o pipăie cum dorește”²⁵⁴.

Ulterior, ca urmare a menținerii protestelor jurnaliștilor și asociațiilor de media, CSM a prelungit până la începutul lunii iunie perioada consultării publice cu privire la noul ghid pentru relația cu mass-media. Totuși, forma adoptată de plenul CSM pe 1 iunie nu a preluat decât o mică parte din observațiile venite din partea jurnaliștilor și a organizațiilor de media. (Pentru o analiză mai detaliată a prevederilor acestui ghid și a practicii accesului la informații la parchete și instanțe, vezi secțiunea Legislație a prezentului raport.)

Consiliul Superior al Magistraturii a refuzat să publice informații pe site-ul oficial

În iunie, Consiliul Superior al Magistraturii a anunțat printr-un comunicat de presă că nu va mai publica nici un fel de documente pe site-ul oficial. CSM a motivat decizia spunând că a fost sancționată recent de Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP) în urma publicării pe site-ul instituției a unor documente de uz intern, care conțin date personale. CSM a susținut că a primit avertisment, „nu pentru prelucrarea nelegală a datelor cu caracter personal”²⁵⁵, ci „drept urmare a publicării unor date personale pe site-ul oficial”²⁵⁶.

Procesul verbal întocmit de cei de la ANSPDCP a arătat însă că cei de la CSM au fost avertizați pentru „prelucrarea nelegală a datelor cu caracter personal”²⁵⁷. Autoritatea a

252 „CSM reia dezbaterea ghidului de relații dintre sistemul judiciar și mass-media”, FreeEx, Blog.ActiveWatch.ro, 22 mai 2012.

253 Ibidem.

254 Ibidem.

255 „ANSPDCP a sancționat CSM cu avertisment pentru prelucrarea nelegală a datelor cu caracter personal”, Juridice.ro, 25 iunie 2012.

256 Ibidem.

257 „Restaurația lipsei de transparență la CSM”, Adrian Neașu, MembriCsm.ro, 25 iunie 2012.

considerat că reprezentanții CSM au încălcat legea pentru că „nu au răspuns la solicitarea unui cetățean care și-a exercitat dreptul de intervenție asupra datelor personale din Raportul publicat pe site-ul operatorului”²⁵⁸. Conform legislației în vigoare, orice persoană are dreptul de a obține de la operatorul de date personale (Consiliul Superior al Magistraturii, în cazul de față), la cerere și în mod gratuit, rectificarea, actualizarea, blocarea sau ștergerea datelor, în special a celor incomplete sau inexacte. CSM era obligat să răspundă cetățeanului în termen de 15 zile, nu a făcut-o și, astfel, a primit sancțiune de la ANSPDCP.

Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal nu a cerut niciodată Consiliului Superior al Magistraturii să oprească publicarea dosarelor pe site-ul oficial al acestei instituții.

Curtea de Conturi a vrut să șteargă neregulile AGERPRES

Curtea de Conturi a României (CCR) a cerut Federației Române a Jurnaliștilor MediaSind să șteargă de pe site-ul federației, www.mediasind.ro, raportul CCR care semnală încălcările legislative și gestionarea frauduloasă a banilor publici de către conducerea Agenției Naționale de Presă AGERPRES²⁵⁹.

Documentul a fost obținut în baza legii 544/2001, după ce Tribunalul Municipiului București a hotărât, în urma cererii Sindicatului Jurnaliștilor Profesioniști MediaSind, administrația AGERPRES să comunice Raportul Curții de Conturi²⁶⁰. MediaSind a anunțat instanța de la bun început că dorește să publice raportul și „să-l aducă la cunoștința membrilor săi și a opiniei publice”²⁶¹.

Valentin Chiș, șeful Serviciului de Comunicare, Imagine și Relații Publice din Curtea de Conturi, a amenințat MediaSind că, în cazul refuzului de a șterge acel raport, „va recurge la măsuri de ordin legal pentru a fi retrase de pe serverul care le găzduiește”²⁶². Chiș și-a motivat cererea spunând că „neregulile descoperite de inspectorii au fost îndreptate, iar articolul publicat este incomplet și părtinitor”²⁶³. Afirmatie nu este susținută de probe - în niciun raport ulterior al Curții de Conturi nu se face referire la vreo îndreptare a neregulilor.

Ioan Roșca, directorul AGERPRES, a fost purtătorul de cuvânt al actualului șef CCR, Nicolae Văcăroiu, pe vremea când acesta conducea Guvernul României.

AGERPRES a contestat decizia Tribunalului București. Pe 1 octombrie 2012, Curtea de Apel București a respins recursul introdus de AGERPRES, împotriva sentinței Tribunalului Municipiului București²⁶⁴.

258 Ibidem.

259 „Curtea de Conturi interzice publicarea rapoartelor privind gestionarea frauduloasă a banului public în AGERPRES!”, MediaSind.ro, 25 mai 2012.

260 „MediaSind a câștigat procesul cu Agerpres”, Bianca Damian, ReporterVirtual.ro, 15 decembrie 2011.

261 „Curtea de Conturi interzice publicarea rapoartelor privind gestionarea frauduloasă a banului public în AGERPRES!”, MediaSind.ro, 25 mai 2012.

262 Ibidem.

263 Ibidem.

264 „Curtea de Apel București obligă conducerea ANP AGERPRES să facă publice informațiile solicitate de sindicat”, Comunicat Mediasind, MediaSind.ro, 1 octombrie 2010.

Democrație la mare distanță

Primăria Generală a Municipiului București a restricționat din luna iulie accesul cetățenilor la ședințele Consiliului General al Municipiului București (CGMB) motivând lipsa de spațiu²⁶⁵.

Primarul General Sorin Oprescu a trimis cetățenii care vor să participe la ședințele publice în fosta cantină a Primăriei Generale, unde au fost montate trei televizoare pentru vizionarea ședințelor de consiliu. Dacă vor să comunice cu edilii, oamenii o pot face prin intermediul camerei web, însă doar în condițiile în care există o notificare prealabilă depusă la registratura Primăriei cu minim trei zile înainte de ședințe. Chiar și așa, consilierii generali votează dacă cetățenii înscriși să ia cuvântul pot interveni în cadrul ședințelor.

În semn de protest față de această decizie, CeRe (Centrul de Resurse pentru participare public) și ActiveWatch, împreună cu alte 26 de ONG-uri au trimis, în luna august, o scrisoare deschisă Primarului General al Municipiului București, Sorin Oprescu, membrilor CGMB și Prefectului Capitalei, prin care cereau accesul nemijlocit al cetățenilor la ședințele CGMB²⁶⁶.

În lipsa unui răspuns favorabil, ActiveWatch și CeRe au organizat în noiembrie un protest sub sloganul „Chuck Norris unde ești / Pe Oprescu să-l oprești”²⁶⁷. Acesta a avut loc în fața Primăriei Generale a Municipiului București în timpul unei ședințe a Consiliului General.

Primarul Onțanu retrace din cauza unor „întrebări nereale”

Pe 28 august, primarul sectorului 2 Neculai Onțanu a retras acreditarea corespondentului Agerpres Mihaela Tudorache, motivul invocat fiind „*comportamentul total neadecvat*” al redactorului față de primar, care ar fi generat „*o serie de presiuni nefirești care nu își au locul în relația dintre un redactor și o instituție a administrației publice locale*”, fapt ce „*rezultă și din întrebările tendențioase și nereale*”²⁶⁸ adresate de jurnalistă.

Sesizat de jurnalistă, Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști a precizat că motivul prezentat de primarul Onțanu pentru retragerea acreditării „*nu justifică măsura abuzivă exercitată asupra jurnalistei, atât timp cât acesta, în calitatea sa publică, are obligația să răspundă întrebărilor presei, chiar dacă acestea sunt incomode și au legătură cu viața sa privată*”²⁶⁹.

Jurnaliști acreditați de primar după CV

Consiliul local de la Ocna Mureș a adoptat în septembrie un Regulament de acreditare a ziariștilor la primărie

265 „Bucureștenii se vor putea adresa CGMB doar de la distanță”, Adevărul, 12 iulie 2012.

266 „Mai multe ONG-uri cer primarului Sorin Oprescu să permită accesul cetățenilor la ședințele Consiliului General”, România Liberă, 28 august 2012.

267 „CeRe și ActiveWatch PROTESTEAZĂ: Chuck Norris unde ești / Pe Oprescu să-l oprești”, România Liberă, 27 noiembrie 2012.

268 Comunicat Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști, 29 august 2012, www.mediasind.ro.

269 Comunicat Sindicatul Jurnaliștilor Profesioniști, 29 august 2012, www.mediasind.ro.

care încălca grav legea accesului la informații publice. Regulamentul a fost adoptat fără dezbateri publice.

Conform aceluși act, acreditarea jurnaliștilor se putea face doar pe baza aprobării primarului orașului Ocna Mureș și doar la cererea instituției de presă la care era angajat jurnalistul. Acesta din urmă era obligat să trimită primăriei, pentru acreditare, un Curriculum Vitae, fotografii și o adeverință de salariat. Mai mult, articolul 12 din regulamentul stipula că „primăria poate retrage acreditarea ziariștilor care aduc grave prejudicii de imagine instituției, precum și a celor care comit abateri față de prezentul regulament”²⁷⁰.

Cătălin Nistor, redactor-șef la publicația OcnaMureșeanul.ro, scria la începutul lui octombrie un articol în care semnală adoptarea abuzivă a regulamentului și încălcarea legii de acces la informațiile publice²⁷¹. După publicarea acestor informații²⁷², mai multe organizații și instituții (Centrul pentru Jurnalism Independent, Prefectura Județului Alba, ActiveWatch) au cerut autorităților să modifice regulamentul de acreditare din Ocna Mureș.

ActiveWatch a adresat primăriei o scrisoare deschisă în care a cerut să se facă „demersurile necesare astfel încât Regulamentul de acreditare să respecte litera și spiritul legii 544/2001”²⁷³.

Câteva zile mai târziu, Primăria Ocna Mureș a emis un comunicat de presă care spunea că instituția „consideră binevenite și oportune aceste observații și recomandări făcute de asociațiile și agențiile de monitorizare și de asemenea consideră că este de datoria ei să alinieze acest regulament la normele evidențiate, pentru a avea un regulament competitiv și care să respecte libertatea presei și dreptul la informare a cetățeanului”²⁷⁴.

Pe 25 octombrie, la ședința ordinară a Consiliului Local din Ocna Mureș, s-a modificat Regulamentul de acreditare a jurnaliștilor în așa fel încât acesta să fie conform cu legea 544/2001²⁷⁵.

Secretomania a infestat și sistemul bancar

La rândul său, mediul de business manifestă uneori atitudini ostile principiilor transparenței și accesului la informații de interes public.

În luna noiembrie, Asociația Română a Băncilor (ARB) a demarat o investigație pentru a determina cum a apărut în presă scrisoarea adresată Băncii Naționale, Ministerului Justiției și comisiilor parlamentare privind noile prevederi din codul de procedură civilă care ar putea afecta veniturile din comisioane considerate de instanțe ca fiind abuzive. „Acel material nu trebuia să apară în presă. Investigăm în continuare cum a apărut (...) Acela este punctul nostru de

270 „Libertatea de exprimare la Ocnă. Ocna Mureș.”, Ioana Avădani, OcnaMureșeanul.ro, 11 octombrie 2012.

271

272 „Ocna Mureș, trezește-te!”, Cătălin Nistor, OcnaMureșeanul.ro, 1 octombrie 2012.

273 „O bilă neagră pentru Primăria Ocna Mureș”, Kolozsvari Csaba, OcnaMuresOnline.ro, 5 octombrie 2012.

274 „Comunicat al Primăriei orașului Ocna Mureș referitor la Regulamentul de acreditare a ziariștilor pe lângă Primăria orașului Ocna Mureș”, PrimăriaOcnaMures.ro, 8 octombrie 2012.

275 „Astăzi se modifică Regulamentul pentru acreditarea ziariștilor”, Cătălin Nistor, OcnaMureșeanul.ro, 25 octombrie 2012.

vedere, este adevărat, la care nu mai am nimic de adăugat. Nu trebuia să apară, este o dezamăgire”²⁷⁶, a declarat președintele ARB, Radu Ghețea, la un seminar organizat de Alpha Bank, BNR și ARB.

Jurnaliști freelance neacreditați de BEC la referendumul privind Roșia Montană

În decembrie, jurnalistul Mihai Goțiu nu a primit acreditare din partea Biroului Electoral de Circumscripție - BEC - Alba pentru a participa în calitate de observator la Referendumul cu privire la eventualitatea repornirii mineritului în Munții Apuseni și la exploatarea minieră de la Roșia Montană. Autoritățile au susținut că „jurnaliștii independenți nu se pot acredita la referendum”. Motivarea se baza pe Hotărârea Biroului Electoral Central nr. 2 din 29 noiembrie 2012²⁷⁷.

Negocierile cu FMI, ascunse de ochii presei/publicului

Pe 28 ianuarie 2013, președintele Comisiei de buget din Camera Deputaților, Dan Radu Rușanu, a decis să evacueze presa de la discuțiile purtate cu reprezentantul FMI Erik de Vrijer, la cererea acestuia. Solicitarea lui Erik de Vrijer a venit ca urmare a dezbaterilor aprinse din cadrul întâlnirii, în care Rușanu a criticat dur măsurile economice impuse de FMI. Erik de Vrijer l-a acuzat pe Rușanu că încearcă să exploateze mediatic respectiva întâlnire și i-a cerut evacuarea presei pentru a avea o discuție „constructivă”. „Înțeleg că aveți motivele dumneavoastră de a spune aceste lucruri, care sunt afirmații lipsite de temeii. (...) Eu știu că participăm la o întâlnire fără presă. Dacă vreți să avem un schimb de opinii constructiv, aș dori să continuăm discuția fără reprezentanții media”²⁷⁸, a spus Vrijer.

Aceeași comisie a votat, la propunerea președintelui Dan Radu Rușanu (PNL), limitarea prezenței presei la o oră pe zi la ședințele în care se discută bugetul pe anul 2013. Motivul invocat de Rușanu a fost că parlamentarii stau „înghesușiți” în sala de ședință și că dezbaterile sunt oricum transmise integral pe site-ul Camerei Deputaților.

Decizia fost adoptată cu 24 de voturi „pentru”, 11 voturi „împotriva” și o abținere. Măsura a fost criticată de mai mulți membri ai comisiei, atât din partea puterii, cât și din partea opoziției. Deputatul PSD Petre Petrescu a susținut că „Niciodată, nici când PDL ne punea pumnul de gât, la Cameră nu am adoptat asemenea măsură. Prezența presei e binevenită, oricum bugetul s-a discutat peste tot. Nu există elemente care să conducă către această concluzie că nu e binevenită prezența presei. Supuneți la vot să fie prezentă toată ziua”²⁷⁹.

Modificarea Constituției, rezervată „elitei politice”

În 2013, politicienii români au hotărât ca procesul de modificare a legii fundamentale să se desfășoare în spatele ușilor închise, fără accesul presei sau al societății civile. Președintele Senatului și al Comisiei pentru revizuirea Constituției, Crin Antonescu, a anunțat că presa și societatea civilă nu vor avea acces la lucrările Comisiei, invocând competența exclusivă a elitei politice în acest proces. „Modificarea Constituției este o lucrare de natură politică, nu de tehnică juridică. Comisia este formată din parlamentari, aleși de partidele politice. Nu este cazul să participe și presa la lucrările Comisiei, nici eu nu particip la ședințele voastre din redacție. Nu va fi niciun secret, informațiile vor fi făcute publice. Fiți pe pace”²⁸⁰, a declarat Antonescu.

Tudor Chiuariu, președintele Comisiei Juridice a Senatului, a avut același tip de reacție cu a colegului său de partid, Crin Antonescu. Răspunzând solicitării unor organizații neguvernamentale care au cerut deschiderea accesului la lucrările de modificare a Constituției, Chiuariu a declarat că prezența presei și a ONG-urilor la lucrări echivalează cu „cercul” - „există o anumită tentație de a face cerc, în loc să facem ce trebuie să facem și anume o nouă Constituție”²⁸¹.

Proces câștigat de o publicație gorjeană

Publicația GorjNews.ro a solicitat în Complexului Energetic Rovinari (companie aparținând statului român), sucursală a Complexului Energetic Oltenia S.A. (CEO), o serie de informații legate de: contractele pe care compania le are cu firma de pază (durata acestora, procedurile de achiziții publice), prejudiciile înregistrate de companie în urma furturilor în ultimii ani; existența unor anchete ale organelor de drept cu privire la legalitatea atribuirii și derulării contractelor de pază, precum și documentele aferente. Compania Energetică Rovinari a răspuns parțial solicitării, refuzând să pună la dispoziția jurnaliștilor documentele solicitate. Jurnalistul Narcis Daju a acționat în instanță compania, Judecătoria Gorj obligând CEO prin sentința din 11 mai 2012 să pună la dispoziția jurnalistului informațiile solicitate. CEO a făcut recurs, procesul aflându-se acum la Curtea de Apel Craiova.

Legea 544/2001 în instanțe

Institutul pentru Politici Publice (IPP) a publicat în 2012 un raport asupra tuturor proceselor din instanțele din România, de la nivelul anilor 2009 și 2010, având ca obiect aplicarea Legii nr. 544/2001. În total au fost analizate 876 de dosare (unele în curs de soluționare). IPP a ajuns la următoarele concluzii:

- „În numeroase cazuri, practica judiciară în materie este neunitară: cauze cu același obiect sunt admise de unele instanțe în timp, ce altele le resping;

280 „Antonescu revizuieste Constituția la secret: <<Este o lucrare de natură politică. Nu e cazul să participe și presa la lucrările Comisiei>>”, Sorina Ionaș, Gândul.info, 18 februarie 2013.

281 „Chiuariu: Există tentația de a face cerc, dacă lăsăm presa și ONG-urile la comisia de re-jurnalistul Narcis Daju, vizuire a Constituției”, Cosmin Rusciur, Radio France International, 28 martie 2013.

276 „ARB investigatează cum a ieșit în presă scrisoarea privind codul civil și comisiunile abuzive”, Ovidiu Tempea, Ziarul Financiar, 21 noiembrie 2012.

277 „<<Acuma îți f** două!>>”. Teroare în Alba. La referendumul cu Roșia Montană. Biroul Electoral Alba refuză să acrediteze jurnaliști independenți”, Mihai Goțiu, voxpublica.realitatea.net, 6 decembrie 2012.

278 „Rușanu a criticat dur FMI la începutul discuției din comisii. De Vrijer a cerut să iasă presa”, Mediafax.ro, 28.01.2013

279 „Prezența presei, limitată la dezbaterile pe buget; discuțiile pot fi urmărite pe site”, Ziarul financiar, Liviu Dadacus, Ziarul Financiar, 30 ian 2013.

- *Există în practică situații evidente în care informațiile solicitate sunt de interes public, însă prima instanță dă câștig de cauză autorității, de cele mai multe ori. Practic, doar 38,5% din acțiunile înaintate în materia legii nr. 544/2001 sunt admise de Tribunale.*
- *Durata medie a unui proces pe legea nr. 544/2001 este de 7,4 luni, dar există și procese care au durat mai bine de 4 ani;*
- *Curtea de Apel București are pe rol cele mai multe procese în baza legii nr. 544/2001 - aproximativ o treime din totalul proceselor înregistrate într-un an la nivel național.*²⁸²

De asemenea, IPP a lansat un portal on-line cu informații detaliate despre jurisprudența în materia legii privind liberul acces la informații de interes public - Jurisprudența 544²⁸³.

Open data începe să producă rezultate

Conceptul de acces deschis la date și informații de interes public (open data) a devenit cunoscut și a început să fie utilizat de mai multe publicații online²⁸⁴. În România, conceptul a fost promovat de platforma online geo-spatial.org²⁸⁵, care a avut ideea creării unei aplicații cartografice interactive pentru prezentarea rezultatelor de la alegerile parlamentare din 2012. Rezultatul acestei idei s-a concretizat în proiectul PoliticalColours.ro²⁸⁶, dezvoltat sub umbrela Laboratorului de Inovație Media The Sponge²⁸⁷, proiect ce a câștigat competiția Open Media Challenge.

CONCLUZII:

- Informația relevantă din perspectiva interesului public este blocată uneori de la publicare din rațiuni politice și/sau economice.
- La 11 ani de la intrarea în vigoare a Legii 544/ 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt încă departe de a înțelege spiritul legii și de a respecta prevederile ei.
- Autoritățile tergiversează sau ignoră obligația de a oferi informații de interes public și uneori chiar îngreunează (birocratic) accesul la aceste informații.
- Accesul presei și al publicului este blocat sistematic la dezbaterile unor acte normative importante.
- Conceptul open data începe să fie instrumentalizat de jurnaliști și activiști și să producă rezultate.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI ȘI EDITORI:

- Citiți și folosiți Legea accesului la informațiile de interes public.
- Solicitați număr de înregistrare pentru fiecare cerere de informații de interes public.

282 „Ghid practic pentru unificarea jurisprudenței în materia legii privind liberul acces la informații de interes public, Lavinia Lefterache, Elena Iorga, Institutul pentru Politici Publice”, IPP, aprilie 2012.

283 <http://www.ipp.ro/jurisprudenta544/>

284 „Harta candidaților la Camera Deputaților și Senat. Vezi listele complete din colegiul tău”, Victor Cozmei, Luminița Pîrvu, HotNews.ro, 1 noiembrie 2012.

285 <http://www.geo-spatial.org>

286 <http://www.politicalcolours.ro/>

287 <http://thesponge.eu/>

- Potrivit Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt obligate să vă informeze în scris cu privire la întârzierea răspunsului, dacă depășesc 10 zile de la înregistrarea cererii.
- Dacă autoritățile nu vă răspund în 30 de zile de la înregistrarea solicitării de informații, adresați-vă instanței.
- Utilizați instrumentele open data, colaborați cu activiști din domeniul IT pentru a construi baze de date ce pot produce date relevante folosind informațiile disponibile în spațiul public.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI:

- Legea 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public are caracter obligatoriu, nu facultativ.
- Sprijiniți misiunea presei de a informa și nu obstructionați accesul cetățenilor la informațiile publice.
- Presa independentă, care publică articole relevante și verificabile, are nevoie de o infrastructură de resurse și informații publice.
- Asigurați accesul gratuit și online la informațiile de interes public.
- Pentru a evita o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare zi de întârziere a furnizării informațiilor, respectați termenul legal prevăzut de Legea 544/ 2001.

RECOMANDĂRI PENTRU MEDIUL PRIVAT

- Entitățile private trebuie să respecte dreptul cetățeanului de a fi informat și să se abțină de la măsuri ce limitează circulația informației de interes public.

VI. PIAȚA DE MEDIA

În 2012, presa românească a funcționat la cote de avarie. La fel ca în 2011, peisajul media a fost măcinat de criza economică, schimbări de management și acționariat, falimente (financiare și/ sau „morale”), soluții de supraviețuire nesustenabile, intrări în insolvență, presiuni politice și economice, întâzieri salariale, greve, restructurări și demisii.

VI.1. Presa scrisă 2012

Presa scrisă a continuat să fie un mijloc de informare marginal în 2012. Precum în anii precedenți, tirajele, investițiile în publicitate și numărul publicațiilor scrise au scăzut vertiginos²⁸⁸ pe fondul prelungirii crizei economice, iar interesul s-a mutat pe televiziuni, în presa online și, potrivit Raportului PwC Global Entertainment and Media Outlook, pe strategiile media de dezvoltare în mediul digital (pe tablete, smartphone-uri etc.)²⁸⁹.

Audiența în print a scăzut cu aproximativ 25%, tirajele publicațiilor - cu 35-40%, iar bugetele alocate pentru publicitatea în print s-au redus cu până la 85% în perioada 2008 - 2013, potrivit președintelui Biroului Român de Audit al Tirajelor, Silviu Ispas²⁹⁰.

În 2012, ziarele românești cu cele mai mari tiraje au fost: tabloidele Click! și Libertatea, cotidienele România liberă, Adevarul, Jurnalul Național și Evenimentul Zilei, ziarele sportive Gazeta Sporturilor și Pro Sport și publicațiile financiare Ziarul Financiar, Capital, BIZ și Business Magazin, conform Biroului Român de Audit al Tirajelor (BRAT)²⁹¹. În ordinea descrescătoare a tirajelor, situația exemplarelor tipărite vândute în ultimul trimestru din 2012 a fost următoarea: Click (132.947), Libertatea (92.622), România liberă (30.290), Gazeta Sporturilor (29.989), Jurnalul Național (19.693), Pro Sport (18.272), Adevarul (17.939), Evenimentul Zilei (15.902), Ziarul Financiar (8.446), Capital (8.084), BIZ (6.481), Business Magazin (5.281)²⁹².

Totodată, cele mai vândute cotidiene din presa locală sunt Ziarul Unirea - din județul Alba, Jurnalul Arădean, Gazeta de Sud - din Craiova și Tribuna - din Sibiu, potrivit BRAT²⁹³.

Cele mai multe dintre aceste publicații și grupurile de care aparțin s-au confruntat însă cu numeroase dificultăți determinate de scăderea bugetelor din publicitate. Estimările Media Fact Book²⁹⁴, realizate de Agenția de Publicitate Initiative, au indicat investiții de 23 de milioane de euro în publicitatea din presa scrisă pentru 2012 - ceea ce înseamnă o scădere dramatică, de aproximativ 75%, față de anul 2008,

288 „Ultimele cifre de vânzări în print: <<Adevarul>> cade pe ultimul loc în topul quality”, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 4 martie 2013.

289 Raportul PwC Global Entertainment and Media Outlook, PWC.ro.

290 „BRAT: Tirajele ziarelor au scăzut cu circa 35-40%. Bugetele de publicitate au scăzut cu 80-85%, din 2008”, Revista22.ro, apud Mediafax, 27 martie 2013.

291 Cifre de difuzare, Biroul Român de Audit al Tirajelor, BRAT.ro

292 „Ultimele cifre de vânzări în print: <<Adevarul>> cade pe ultimul loc în topul quality”, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 4 martie 2013.

293 „Presa locală ia fața celei centrale. Adeveratele amenințări ale ziarelor din provincie”, Raluca Abrihan, DailyBusiness.ro, 3 decembrie 2012.

294 MediaFactBook.ro, 2012.

când investițiile în publicitatea din print au fost de 82 de milioane de euro²⁹⁵.

Adevarul Holding. Din cauza dificultăților financiare, trustul Adevarul Holding, deținut de omul de afaceri Dinu Patriciu, a luat în ultimii ani mai multe măsuri de austeritate (a închis suplimente ale ziarului Adevarul, a făcut restructurări masive de personal, s-a confruntat cu mai multe cereri de intrare în insolvență din partea unor furnizori etc.)²⁹⁶. În 2012, situația s-a înrăutățit, datoriile au crescut, iar trustul a mai renunțat la două publicații - Cațavencii și Forbes -, a redus salariile unor angajați cu până la 30%²⁹⁷, a întârziat în mai multe rânduri plata salariilor, uneori chiar și timp de două luni²⁹⁸, și s-a confruntat cu alte cereri de intrare în insolvență și cu demisiile multor jurnaliști cu experiență.

La începutul anului 2012, zece jurnaliști de la Adevarul și-au dat demisia într-o singură lună²⁹⁹. În luna august, jurnalistul Mihnea Măruță (fost redactor-șef la Cotidianul în perioada 2007-2008) a fost numit redactor-șef al ziarului Adevarul în locul lui Grigore Cartianu (care a devenit director editorial al editurii Adevarul Holding și, ulterior, în ianuarie 2013, ombudsman al ziarului). În comunicatul de presă emis de Adevarul, Mihnea Măruță a declarat că intenționa să creeze „un model de echilibru pentru întreaga presă din România”³⁰⁰. Patru luni mai târziu (în decembrie 2012), însă, Mihnea Măruță a demisionat de la Adevarul, în semn de protest față de restructurările care se anunțau în redacție³⁰¹, și a fost înlocuit, la începutul lui 2013, de jurnalistul Dan Marinescu (fost redactor-șef Ziarul).

În iunie 2012, mărcile Adevarul Holding, Click, TV Click și Click FM au fost scoase fără succes la licitație, ca urmare a unei sentințe a Tribunalului București, care a dispus ca Adevarul Holding să plătească peste 15,5 milioane de lei către agenția de publicitate Odyssey Communication, societate deținută tot de Dinu Patriciu³⁰². Mărcile Adevarul Holding, inclusiv Dilema Veche și Click, au fost scoase din nou la licitație, în luna septembrie, pentru aceeași datorie către agenția de publicitate Odyssey Communication. Reprezentanții Adevarul au negociat cu creditorii și au amânat licitația, dar problema datoriilor s-a acutizat în lunile următoare, iar, în noiembrie 2012, Tribunalul București a admis deschiderea procedurii de insolvență a trustului, ca urmare a unei cereri formulate chiar de societatea Adevarul Holding, alături Banca Comercială Română, Elida Media Consulting și Arena Advertising Key³⁰³.

295 „Ce suntem noi: viitor sau trecut?”, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 13 septembrie 2012.

296 Detalii în Raportul FreeEx 2011 - Libertatea Presei în România, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro.

297 „Tăieri de salarii la Adevarul. Șefii, minus 30%”, Lulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 12 iulie 2012

298 „Salariile de la Adevarul, o întârziere de două luni”, Bianca Damian, ReporterVirtual.ro, 13 februarie 2012

299 „Plecări de la Adevarul: toată secția eveniment pleacă la B1”, Lulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 22 ianuarie 2012.

300 „Mihnea Măruță, redactor-șef la Adevarul. Grigore Cartianu, director editorial”, Lulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 30 iulie 2012.

301 „Exclusiv. Mihnea Măruță a demisionat de la Adevarul”, Lulia Bunea, Adevarul.ro, 27 decembrie 2012.

302 „Mărcile Adevarul Holding și Click, scoase la licitație, miercuri, pentru o datorie de 15,5 mil. lei”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 5 iunie 2012.

303 „Adevarul Holding a intrat în insolvență. Averea debitorului, sigilată și încredințată administratorului judiciar provizoriu”, Livia Ispas, Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 12 noiembrie 2012.

În 2012, revistele Cațavencii și Forbes s-au desprins din trust. Cațavencii a ieșit din trustul Adevărul Holding în luna august și a fost preluată de societatea Patetic Media SRL, deținută de Doru Bușcu (50%) și Mircea Dinescu (50%)³⁰⁴. O lună mai târziu, licența revistei de business Forbes România, deținută de Adevărul Holding și lansată în martie 2009, a fost preluată de firma BP Publishing, aparținând fostului director al diviziei de reviste din cadrul Adevărul Holding, Raluca Badea³⁰⁵.

În octombrie, după o lună de negocieri, Adevărul Holding a fost preluat de omul de afaceri Cristian Burci (fondatorul agenției de publicitate Graffiti BBDO, al canalului de televiziune Prima TV și al postului de radio Kiss FM³⁰⁶), iar Peter Imre a rămas director general al grupului. Potrivit site-urilor ReporterVirtual.ro și Realitatea.net, Cristian Burci a încercat să preia controlul datoriilor grupului prin firma Elida Media, deținută de un apropiat al său (Răzvan Enache)³⁰⁷, totodată principalul creditor, care a negociat și preluat creanțe în valoare de 50 de milioane de euro³⁰⁸. Inițial, Elida Media fusese desemnată Președinte al Adunării Creditorilor, fiind unul dintre cei trei membri ai Comitetului Creditorilor (alături de BCR SA și Media Digital SRL), însă alți trei creditori (SC Pro TV SA, SC Domino Production SRL, SC ProVideo SRL³⁰⁹) au contestat componența Comitetului. Drept urmare, instanța a anulat această decizie și a hotărât „desemnarea unui Comitet Creditor format din cinci membri, din care să facă parte în mod obligatoriu și reprezentanții creditorilor bugetari”, introducând astfel ANAF în Comitetul Creditorilor³¹⁰.

Pe 19 noiembrie, site-ul Adevărul.ro s-a relansat și a introdus o secțiune de bloguri după modelul publicației americane Huffington Post³¹¹.

Jurnalul Național (prin Editura Intact, deținută de familia omului de afaceri și politicianului Dan Voiculescu - Partidul Conservator) s-a confruntat, în ultimul an, cu dificultăți financiare care s-au reflectat în prăbușirea vânzărilor, reducerea salariilor angajaților și trecerea acestora pe contracte de drepturi de autor, restructurări și intrarea în insolvență.

În ianuarie 2013, societatea care editează Jurnalul Național (Editura Intact) a intrat în insolvență, cu datorii totale de 13,6 milioane de euro, principalii creditori fiind tipografia G Canale, firma cipriotă Crescent Commercial & Maritime Limited (condusă de familia Voiculescu), precum și

unele companii din trustul Intact³¹².

În noiembrie, angajații Jurnalul Național au fost puși să aleagă între reducerea cu 25% a salariilor și trecerea pe contracte de colaborare, prin care își cesionau drepturile de autor pe 50 de ani și se angajau să-și plătească singuri dările la stat³¹³. Cei mai mulți angajați au ales cea de-a doua variantă, dar acest compromis nu a făcut decât să deschidă șirul unor îndelungi întârzieri salariale (de patru luni³¹⁴) și restructurări. În aprilie 2013, mai mulți redactori ai ziarului au lansat un protest online anonim (întrucât contractul nu le permitea să și-l asume) în care semnalau că drepturile angajaților au fost încălcate „cu premeditare”, și au publicat integral clauzele abuzive din contractele pe drepturi de autor. Protestatarii au solicitat plata salariilor restante și renegocierea condițiilor contractuale, acuzând că „Intact Media Group își acoperă din datorii și își limitează pagubele înregistrate cu societățile care au deținut marca Jurnalul Național, pe seama angajaților și colaboratorilor publicației”³¹⁵. A doua zi după începerea protestului, managerul Daniel Matiescu le-a comunicat pe e-mail angajaților Jurnalul Național că va urma o nouă serie de restructurări și că s-au „identificat soluții de achitare a onorariilor”, cu mențiunea că plata salariilor restante se va face eșalonat³¹⁶.

În martie 2013, Intact Media Grup le-a comunicat angajaților printr-un mesaj intern³¹⁷ că strategia companiei urma să se concentreze pe TV și Online. Ulterior, trustul a sistat apariția pe hârtie a publicațiilor Jurnalul de Duminică, Jurnalul TV și Income. O lună mai târziu, Jurnalul Național și-a redus ediția print la 16 pagini³¹⁸.

Grupul Intact continuă să fie sub influența controversatului politician și om de afaceri Dan Voiculescu. În ultimii ani, politicianul (PC) și omul de afaceri Dan Voiculescu, proprietarul trustului Intact (prin intermediul unor membri ai familiei), a fost acuzat că s-ar fi folosit de calitatea de senator pentru a strămuta de la o instanță la alta judecarea sa într-un proces în care este acuzat de corupție (în dosarul privind privatizarea Institutului de Cercetări Alimentare)³¹⁹. Astfel, Dan Voiculescu a candidat pentru funcția de senator și a demisionat în mai multe rânduri, ceea ce, potrivit procurorilor, a determinat tergiversarea procesului și „plimbarea” dosarului său de la Înalta Curte de Casație și Justiție la Tribunalul București și viceversa, în funcție de calitatea inculpatului³²⁰. De asemenea, în 2010, Curtea

304 „Revista Cațavencii a fost preluată de Dinescu și de Bușcu. Află ce plănuiesc noii proprietari”, Andreea Pandelea, Capital.ro, 27 august 2012.

305 „Mutare surpriză. Licența Forbes va fi preluată de fostul șef al revistelor Adevărul Holding”, Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 1 octombrie 2012.

306 „Patriciu vinde Adevărul Holding. Cumpărător este Burci, fondatorul Prima TV”, Cristina Negraru, Wall-Street.ro, 4 septembrie 2012.

307 „Regatul lui Burci. Pentru un cal hăituit”, DailyBusiness.ro, 21 martie 2013.

308 „Cristian Burci pierde controlul datoriilor Adevărul Holding. Statul intră în Comitetul Creditorilor”, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 5 martie 2013.

309 „Cristian Burci pierde controlul datoriilor Adevărul Holding. ANAF intră în Comitetul Creditorilor”, Realitatea.net, 5 martie 2013.

310 „Cristian Burci pierde controlul datoriilor Adevărul Holding. Statul intră în Comitetul Creditorilor”, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 5 martie 2013.

311 „Adevărul are față nouă”, Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 19 noiembrie 2012.

312 „Insolvență. Jurnalul, aproape 14 milioane de euro datorii. Crescent, G Canale și Intact Publishing, principalii creditori”, Petrișor Obae, PaginadeMedia.ro, 29 ianuarie 2013

313 „Ghid de transformat jurnaliștii în sclavi”, Tiberiu Lovin, ReporterVirtual.ro, 21 noiembrie 2012.

314 „Protest al redactorilor de la Jurnalul Național”, Protest-Jurnalul.blogspot.ro, 10 aprilie 2013.

315 Ibidem.

316 „Strategia lui Marius Tucă și promisiunile lui Matiescu”, Protest-Jurnalul.blogspot.ro, 11 aprilie 2013.

317 „Update. Trustul lui Voiculescu închide revista Income pe print. JN se mai tipărește. Deocamdată”, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 12 martie 2013.

318 „Intact Publishing, o nouă etapă”, Intact Publishing, Jurnalul.ro, 1 aprilie 2013.

319 „Dosarul lui Dan Voiculescu privind privatizarea Institutului de Cercetări Alimentare, retrimis de la ICCJ la Tribunalul București”, Cătălin Lupășteanu, Livia Ispas, Mediafax.ro, 6 februarie 2013.

320 „Dan Voiculescu, acuzat de procurori că tergiversează procesul”, Româniliberă.ro, 5 februarie 2013.

de Apel București a confirmat, prin sentință definitivă și irevocabilă³²¹, că Dan Voiculescu a colaborat cu Securitatea (în timpul regimului comunist).

În 2012, și cotidianul **România liberă**, deținut de omul de afaceri Dan Adamescu, a dat semne că are probleme financiare, dovadă fiind întârzierea repetată a salariilor angajaților. În luna noiembrie, angajații au semnalat public (într-o scrisoare deschisă) că nu și-au primit remunerația și au criticat managementul ziarului³²². După aproximativ trei luni de restanțe salariale, situația a culminat cu o grevă a jurnaliștilor ziarului, în februarie 2013, când aceștia au publicat pe site-ul publicației că „Din cauza neonorării de către conducerea administrativă a cotidianului România liberă a obligațiilor financiare față de redacție, ziaristii de la departamentele Print și Online au decis să întrerupă activitatea pe termen nedeterminat”. Activitatea a fost reluată la scurt timp (după patru ore), după ce conducerea administrativă a ziarului a promis remedierea situației³²³.

În aprilie 2012, postul B1 TV a anunțat că Dan Andronic a devenit oficial acționarul majoritar al publicațiilor **Evenimentul zilei** și **Capital**, dar această informație s-a confirmat la Registrul Comerțului abia în 2013³²⁴. Neoficial, Dan Andronic (fost manager al campaniilor electorale și de imagine pentru politicianii Adrian Năstase, PSD, și Călin Popescu Tăriceanu, PNL) a devenit proprietarul publicațiilor încă din 2011, după ce le-a preluat de la omul de afaceri Bobby Păunescu. În martie 2013, Dan Andronic l-a numit director general al Editurii **Evenimentul și Capital SRL** pe Marian Dușan, președinte al asociației de antreprenori **Romanian Business Accelerator**³²⁵.

Deși tabloidele au fost cele mai citite ziare și în 2012³²⁶, nici presa mondenă nu a rămas neafectată de condițiile de criză economică traversate de publicațiile scrise. Astfel, **Grupul CanCan**, care deține tabloidul **CanCan** și revistele **Ciao!** și **Spy**, a hotărât, în august, să renunțe la versiunea tipărită a publicației **CanCan**. Comunicatul emis de grupul de presă a motivat decizia spunând că „noul tip de consum informațional, rapiditatea cu care circulă astăzi informația, precum și deficiențele nerezolvabile din sistemul românesc de distribuție de presă cotidiană au dus la lipsa de perspectivă a produsului în varianta sa de print”³²⁷. Tabloidul **CanCan** a avut, în primul trimestru al anului 2012, vânzări de 29.396 de **exemplare**, în scădere față de primul trimestru al lui 2011, 321 Dosar nr. 22502/3/2008, Curtea de Apel București, Secția a VIII-a Contencios Administrativ și Fiscal, Sentință Civilă nr.671, Ședința publică din data de 05.02.2010, Curtea Constituită din: Președinte - Radu Constantin Daniel, Grefier - Constantin Doina. Dosar publicat integral în articolul: „Dan Voiculescu, în 13 iunie 2006, în declarația dată CNSAS: <<Felix sunt eu...>>”, *InvestigațiiMedia.ro*, 17 aprilie 2013.
322 „Jurnaliștii de la România liberă, în pragul grevei. Salarii neplătite de trei luni”, *Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro*, 29 noiembrie 2012.
323 „Greva jurnaliștilor de la România liberă a încetat după promisiunea de plată a salariilor restante”, *Departamentul Life, Mediafax.ro*, 28 februarie 2013.
324 „La un an și jumătate de la preluarea EvZ, Dan Andronic apare și oficial ca acționar la Registrul Comerțului”, *Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro*, 2 aprilie 2013.
325 „Marian Dușan a preluat conducerea publicațiilor **Evenimentul zilei** și **Capital**”, *Departamentul Life, Mediafax.ro*, 25 martie 2013.
326 „Cele mai citite ziare din România. Lipsesc mai multe publicații, inclusiv **Click**, cel mai citit cotidian”, *Cristina Negraru, Wall-Street.ro*, 25 septembrie 2012.
327 „CanCan își încetează apariția în print”, *Departamentul Life, Mediafax.ro*, 3 august 2012.

când vindea, în medie, 43.017 de exemplare, potrivit datelor BRAT³²⁸.

După ce, în martie 2012, revista **Dilema Veche** a introdus în premieră românească plata pentru lectura online a articolelor³²⁹, publicația regională **Gazeta de Sud (GdS)** a trecut, la rândul său, pe sistem de plată pentru conținutul online, în luna august³³⁰. Potrivit sistemului paypal introdus, cititorii care citează online mai mult de 15 articole pe lună pot continua lectura dacă plătesc un abonament de 2 euro/lună, care asigură accesul la toate articolele, anunțurile și arhiva publicației. Totodată, **Gazeta de Sud** a introdus și conceptul de abonament premium: „Pentru toți cei care au renunțat la foșnetul ziarului tipărit în favoarea ecranului de computer și care vor să susțină jurnalismul onest și dedicat cititorilor, **Gazeta de Sud** oferă ocazia să devină abonați premium, plătind prin card sau SMS. Nu este doar o plată pentru accesul complet la munca echipei GdS, ci și o contribuție activă la stabilitatea financiară a ziarului”³³¹.

Agenția de presă **NewsIn**, deținută de **Realitatea Media**, intrată în insolvență din martie 2012, a fost declarată falimentară de Tribunalul București în ianuarie 2013, când s-a decis și dizolvarea societății, sigilarea și scoaterea la licitație a bunurilor³³² și disponibilizarea angajaților rămași. Reamintim că, la începutul anului 2010, **NewsIn** a trecut prin restructurări masive când, din cei aproximativ 100 de angajați, aproape 70 au fost dați afară³³³. Întrebat cum s-a ajuns la faliment, reprezentantul administratorului judiciar al **NewsIn**, Silvan Găvenea, a declarat că „nu au reușit să asigure veniturile strict necesare pentru a continua și pentru că **Realitatea Media** nu a luat o decizie referitoare la planul de reorganizare propus de noi. Majoritatea creanțelor erau deținute de **Realitatea Media**, iar planul de restructurare nu a putut fi votat din cauza repetatelor schimbări ale administratorului judiciar al acestei societăți din ultimul an”³³⁴.

VI.2. Piața TV

Anul electoral 2012, marcat de alegerile locale și parlamentare, a fost prilej de lansare a numeroase televiziuni locale, regionale și naționale, fenomen preconizat și început încă din 2011³³⁵, când CNA a acordat peste 50 de licențe de televiziune³³⁶. Cele mai multe dintre televiziunile apărute în această perioadă sunt asociate cu politicieni sau

328 „Tabloidul **CanCan** își încetează apariția în versiune tipărită, păstrează activitățile online și TV”, *V.O., HotNews.ro*, 3 august 2012.

329 „**Dilema Veche** introduce plata online”, *Julian Comănescu, TheIndustry.ro*, 8 februarie 2012.

330 „**Gazeta de Sud** adoptă modelul paypal. Plătești pentru conținutul online”, *Dumitru Stircu, Ecronicar.ro*, 9 august 2012.

331 „Anunț important din partea redacției GdS”, *Gds.ro*, 8 august 2012

332 „Agenția de presă **NewsIn** a intrat în faliment”, *Alina Neagu, HotNews.ro*, 19 ianuarie 2013.

333 „Exclusiv Mihnea Vasiliu: Reducerile de personal vor fi consistente. **NewsIn** nu mai poate fi o agenție generalistă”, *Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro*, 19 ianuarie 2010.

334 „**NewsIn** a intrat în faliment. Ce datorii avea compania”, *Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro*, 18 ianuarie 2013

335 „Anul electoral 2012 vine cu televiziuni pe bandă rulantă”, *Andreea Ștefan, DailyBusiness.ro*, 29 noiembrie 2011.

336 „Războiul televiziunilor de partid. Cine va minți mai convingător în 2012?”, *Ticu Ciubotaru, Cristian Hagi, Claudiu Pădurean, Andreea Pocotilă, Românialiberă.ro*, 15 decembrie 2011.

oameni de afaceri suspectați că finanțează presa în scop propagandistic³³⁷.

Deși contextul economic a fost și este unul defavorabil, la începutul anului 2013 datele CNA indicau existența a peste 700 de televiziuni românești³³⁸. Un comunicat de presă transmis de Consiliul Național al Audiovizualului în mai 2012 a indicat că audiovizualul românesc conținea 750 de televiziuni, 633 de posturi de radio și 3.727 de rețele de distribuție prin cablu³³⁹. De asemenea, potrivit informațiilor publicate de CNA în martie 2013, în anul precedent „peisajul audiovizual românesc s-a diversificat prin acordarea a aproximativ 400 de licențe audiovizuale pentru posturi de televiziune și peste 700 licențe audiovizuale pentru posturi de radio difuzate pe cale radioelectrică terestră sau prin satelit”³⁴⁰.

Televizorul a rămas și în 2012 principala sursă de informare a românilor. Potrivit Eurobarometrului publicat în toamnă, 97% dintre români au declarat că urmăresc cel puțin o dată pe săptămână informațiile transmise la televizor. „La o diferență semnificativă, urmează presa/ziazele (51%), radio-ul (64%), internet-ul (accesat de 43% dintre respondenți) și rețelele de socializare (folosite de către 28% dintre români). Consultarea și informarea cu privire la chestiunile politice naționale este realizată în primul rând cu ajutorul televizorului (94%), urmat de presă/ziaze (46%), radio (44%) și Internet (23%). Același trend ierarhic este menținut și în cazul informării cu privire la chestiunile politice europene: televizor (88%), presă/ziaze (43%), radio (41%) și Internet (22%)”, se menționează în Eurobarometru (date culese în perioada 2-18 noiembrie 2012, pe un eșantion reprezentativ la nivel național de 1.014 persoane de peste 15 ani, marja de eroare fiind de +/-3,08%)³⁴¹.

Potrivit Raportului PwC Global Entertainment and Media Outlook, România se situează pe locul al treilea în topul celor mai dinamice piețe media și de divertisment din Europa Centrală și de Est, după Turcia și Rusia³⁴².

Grupurile Pro și Intact au dominat (trei sferturi din) piața de publicitate în 2012, potrivit estimărilor PaginaDeMedia.ro. Astfel, televiziunile din grupul Pro au atras reclamă în valoare de 100-105 milioane de euro, iar Antenele au difuzat publicitate de 50-55 de milioane de euro, pe o piață în valoare de aproximativ 200 de milioane de euro³⁴³.

Printre televiziunile lansate pe parcursul anului 2012 se numără: Giga TV (televiziune apropiată de primarul PDL Gheorghe Ștefan, din Piatra Neamț³⁴⁴(postul și-a oprit emisia

337 Ibidem.

338 „Nebunia televiziunilor”, Emil Aluș, Româniliberă.ro, 13 februarie 2013.

339 „Statistică: Câte televiziuni și radiouri sunt în România”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 24 mai 2012.

340 „Situatii privind licențele audiovizuale și avizele de retransmisie”, Consiliul Național al Audiovizualului, CNA.ro, 12 martie 2013.

341 Eurobarometru Standard 78, Daniela Ionescu, cercetător pentru Studiarea Opiniei și Pieței, Opinia publică în Uniunea Europeană, Raport Național România, Toamnă 2012, p. 13.

342 Raportul PwC Global Entertainment and Media Outlook, PwC.ro, 17 iulie 2012.

343 „Analiză. Câți bani au încasat posturile TV anul trecut. Pro TV și Antena, trei sferturi din piața TV”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 18 aprilie 2013.

344 „Pe scurt: Giga TV, postul lui Pinalti, începe să emită. Contul de publicitate și PR al Praktiker - la Lowe&Partners și GolinHarris, cel de media - la United Media”, V.O., Economie.HotNews.ro, 23 ianuarie 2012.

și a fost închis la numai nouă luni de la înființare, directorul executiv invocând că „nu mai sunt bani”³⁴⁵), Transilvania Look - redenumită Look TV (parte a trustului de presă Transilvania, deținut de fostul politician PSD Vasile Dâncu, politicianul PSD Ioan Rus și omul de afaceri Arpad Paszkany; Dâncu și Rus s-au retras la începutul lui 2013 din acționariatul grupului³⁴⁶), Nașul TV (televiziune deținută de omul de televiziune Radu Moraru), Agro TV, TV City, Money.ro TV etc.

Un alt fenomen marcant pe parcursul lui 2012 a fost escaladarea unor conflicte dintre televiziuni și unii operatori de cablu, care au dus la scoaterea unor posturi din grilele operatorilor de cablu și la litigii între companii.

RCS&RDS lansează televiziuni pe bandă și „elimină” concurența din grilă

În 2012, operatorul de cablu RCS & RDS a lansat televiziunea națională de știri **Digi 24** (în luna martie³⁴⁷) și filialele regionale ale acesteia (Digi 24 Iași - în iunie, Digi 24 Timișoara - în iunie, Digi 24 Oradea - în august, Digi 24 Constanța - în septembrie), precum și posturile Digi World și Digi Life (în octombrie³⁴⁸). De asemenea, în octombrie 2012, RCS & RDS a obținut licență audiovizuală prin satelit de la CNA pentru lansarea postului Digi Animal World³⁴⁹.

La începutul anului, reprezentanții RCS&RDS au susținut că nu doreau ca televiziunea de știri Digi 24 să intre în competiție comercială cu alte televiziuni, nici să monetizeze ratingul prin publicitate, ci „să adauge valoare portofoliului” companiei³⁵⁰. Cu toate acestea, concomitent cu numeroase lansări de televiziuni, operatorul de cablu RCS&RDS a intrat în conflict cu mai multe posturi locale și naționale care au contestat (în instanță) decizia RCS&RDS de a le scoate din grila de programe (Antenele, Nașul TV, Discovery etc.).

Reamintim că, în mai 2011, RCS&RDS a scos din grila de programe postul GSP TV (din Grupul Intact), înlocuindu-l cu un canal propriu, DigiSport³⁵¹. În octombrie, CNA a sancționat operatorul de cablu cu o amendă de 10.000 de lei³⁵², deoarece GSP TV se afla în lista programelor cu obligativitate la difuzare (*must-carry*), dar operatorul de cablu a continuat să ignore acest aspect până în decembrie, când Judecătoria Sectorului 5 a emis o ordonanță președințială care dispunea introducerea GSP TV în grilă³⁵³ (decizie asumată de RCS&RDS abia în ianuarie 2012³⁵⁴). De asemenea, CNA a mai sancționat

345 „Giga TV s-a închis”, Bianca Damian, ReporterVirtual.ro, 3 noiembrie 2012.

346 „Echipa Transilvania Live se destramă!”, NapocaNews.ro, 5 martie 2013.

347 „Televiziunea Digi 24 s-a lansat joi, promițând <<mai multe știri și mai puține comentarii>>, în prezența premierului Ungureanu”, Red. Știri, HotNews.ro, 1 martie 2012.

348 „RCS își completează portofoliul de posturi tv cu Digi World și Digi Life”, BusinessCover.ro, 2 octombrie 2012.

349 „RCS&RDS lansează Digi Animal World”, Ziare.com, 30 octombrie 2012.

350 „Răzvan Mitroi, redactor-șef la viitorul post de știri RCS&RDS: Digi 24 nu intră în competiția comercială cu celelalte canale de știri. Avel rolul să adăugăm valoare la portofoliul companiei”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 27 februarie 2012.

351 „GSP TV, scos din grila de programe a RCS-RDS”, Sorin Breazu, EVZ.ro, 22 mai 2011.

352 Decizia nr. 591 din 11 octombrie 2011, CNA.ro.

353 „RCS RDS refuză să introducă în grilă GSP TV, deși Judecătoria Sectorului 5 a emis ordonanță președințială în acest sens”, Antena3.ro, 20 decembrie 2011.

354 „RCS&RDS va reintroduce GSP TV în grila de programe”, Wall-Street.ro, 11 ianuarie 2012.

RCS&RDS cu o amendă-record de 100.000 de lei³⁵⁵, în decembrie 2011, pentru că a scos din grilă televiziunea locală arădeană West TV³⁵⁶.

În 2012 s-au întezit acuzațiile potrivit cărora RCS&RDS se folosește de poziția sa de principal operator pe piața de cablu pentru a scoate din grila de programe posturile concurențele celor lansate de companie³⁵⁷.

În luna aprilie, RCS&RDS a scos din DTH (grila de satelit, urmărită de aproximativ 1,5 milioane de telespectatori) posturile **Antena 1, Antena 3 și Euforia TV**, motivând că nu putea plăti suma (de șapte milioane de euro) cerută de Antena Group pentru retransmiterea posturilor pe satelit³⁵⁸. Comunicatul operatorului de cablu a anunțat atunci că „Antena Group, proprietarul celor 3 posturi TV, a retras acordurile de difuzare a acestor programe în rețeaua Digi TV prin satelit și, ca urmare, RCS & RDS a fost obligat să întrerupă difuzarea lor. RCS & RDS nu poate accepta să platească peste 7 milioane de Euro pe an, suma solicitată de Antena Group în cadrul unei somații trimise cu doar câteva săptămâni în urmă, pentru difuzarea prin satelit a canalelor grupului, între care Antena 1 și Antena 3, pe care chiar reprezentanții Antena Group le-au declarat în mod repetat ca fiind libere la retransmisie (*must-carry*)”³⁵⁹. În replică, un comunicat al trustului Intact a precizat că „RCS își sfidează în continuare abonații, ignorând solicitările acestora și urmărind un interes meschin: acela de a mări taxa de abonament. [...] Respectarea interesului telespectatorului înseamnă prezența posturilor TV Intact în pachetul de bază al tuturor operatorilor de cablu și de satelit. Miile de mesaje sosite din țară și din străinătate susțin acest adevăr. Abonații RCS sunt telespectatorii noștri. Solicităm companiei de cablu să nu îi ignore”³⁶⁰.

Totodată, în aceeași perioadă, posturile grupului Intact au fost scoase și din grila operatorului de cablu UPC/Focus SAT³⁶¹. Disputele ce au urmat între grupul Intact și operatorii de cablu au determinat de Consiliul Concurenței să demareze o anchetă³⁶². În decembrie 2012, Consiliul Concurenței, răspunzând unei cereri de aviz venită din partea Guvernului, a făcut o serie de recomandări, printre care se specificau următoarele: aplicarea principiului *must-carry* fără diferențiere (deci, fără condiționări tehnice sau financiare) între programele TV transmise prin cablu și cele retransmise prin satelit (DTH), introducerea posturilor în grila de programe în ordinea crescătoare a audienței, și neimpunerea transiterii programelor tv la aceeași calitate (întrucât dispun de aparaturi și parametri diferiți

de funcționare)³⁶³. Astfel, în virtutea propunerilor Consiliului Concurenței, și dacă acestea ar fi puse în aplicare de către Guvern, operatorii de cablu ar fi obligați să retransmită și prin satelit (nu doar prin cablu) televiziunile incluse în *must-carry* (printre care se numără și unele dintre posturile grupului Intact). Pe de altă parte, în martie 2013, la aproape un an de la debutul conflictului dintre Intact și RCS&RDS, CNA a sancționat cu somație publică posturile Antena 1 și Antena 3, pentru atacurile mediatic (informații părtinitoare, denaturate, unilaterale) lansate la adresa operatorului de cablu ulterior excluderii posturilor grupului Intact din grila de programe³⁶⁴.

În iunie 2012, televiziunea generalistă Nașul TV, lansată pe 22 aprilie 2012, a sesizat Consiliul Concurenței, acuzând RCS&RDS că încalcă principiul egalității de șanse și libertatea presei, întrucât refuza să introducă postul în grila de programe³⁶⁵. Nașul TV, televiziune patronată de realizatorul TV Radu Moraru, a organizat, în ianuarie 2012, prima subscripție publică de acțiuni de pe piața media românească³⁶⁶. Moraru a scos astfel la vânzare, pentru susținere financiară, 20% din acțiunile companiei sale - SC Nașul, Prietenii de Pretutindeni și Asociații S.A. Realizatorul TV Radu Moraru a încercat să obțină și o colaborare cu postul de televiziunea B1TV, dar nu a primit nici un răspuns, potrivit spuselor sale³⁶⁷. Moraru a plecat în 2011 de la Zece TV, televiziune deținută de RCS&RDS, după ce acționarul majoritar Zoltan Teszari a încetat să mai investească în post fără să acorde o explicație oficială³⁶⁸. În 2013, după ce Nașul TV a fost inclus în lista *must-carry*, CNA a somat RDS&RCS să includă postul în grila de programe, în sistem digital, iar operatorul de cablu s-a conformat acestei decizii la scurtă vreme³⁶⁹.

RCS&RDS s-a confruntat cu noi acuzații de abuz de poziție dominantă în noiembrie 2012, după ce a scos din ofertele de cablu analog și digital posturile **Discovery** (Discovery Channel, Discovery World, TLC, Animal Planet), la scurtă vreme după lansarea posturilor proprii Digi World și Digi Life³⁷⁰ și cu puțin timp înainte să anunțe lansarea Digi Animal World. „RCS & RDS nu intenționează să renunțe la difuzarea canalelor documentare, ci doar să le înlocuiască pe unele dintre acestea. Compania noastră nu poate fi de acord să continue difuzarea canalelor Discovery, cu plata unor tarife de 3 ori mai mari decât cele pentru alte canale similare, pentru toți abonații săi, în condițiile în care cota medie de audiență a canalelor Discovery este de aproximativ

355 Decizia nr. 707 din 14 decembrie 2011, CNA.ro.

356 „Amendă record de 100.000 de lei pentru RCS&RDS, pentru scoaterea din grilă a televiziunii West TV”, Jurnalul.ro, 14 decembrie 2011.

357 „RCS&RDS scoate din grilă concurenții propriilor posturi tv. Cazul Discovery Channel e doar ultimul dintr-un șir de <<coincidențe>>”, Julius Constantinescu, DailyCotcodac.ro, 29 noiembrie 2012.

358 „Lovitură! RCS&RDS scoate Antena 1 și Antena 3 din grila de satelit. Vezi câți telespectatori pierd”, RTV.net, 20 aprilie 2012.

359 „RCS&RDS a scos televiziunile Antena 1, Antena 3 și Euforia TV de pe platforma sa de satelit DIGI”, Mădălina Cerban, Gândul.info, 20 aprilie 2012.

360 „Intact Media Group își respectă promisiunea făcută telespectatorilor săi și revine cu informații utile privind abuzurile RCS”, Antena3.ro, 27 aprilie 2012.

361 „Și UPC scoate Antenele din grilă”, Financiarul.ro, 11 mai 2012.

362 „Surse: Disputa Antenelor cu RCS&RDS și Focus Sat a ajuns la Consiliul Concurenței. Posturile Intact, reclamate pentru posibil abuz de poziție dominantă”, Adrian Vasilache, HotNews.ro, 25 mai 2012.

363 „Exclusiv. Consiliul Concurenței: Antenele ar putea intra gratuit pe rețeaua Digi. Ce spune Consiliul Concurenței despre ordonanța Guvernului”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 7 decembrie 2012.

364 „Antena Grup sancționată cu somație publică de CNA, din cauza unei campanii incorecte împotriva RCS&RDS”, Capital.ro, 19 martie 2013.

365 „Nașul TV sesizează Consiliul Concurenței”, C.I., Nașul.tv, 14 iunie 2012.

366 „Radu Moraru: Nasul TV va începe să emită indiferent de rezultatul subscripției publice. Am încercat o colaborare cu B1, dar am fost refuzați”, HotNews.ro, 29 ianuarie 2012

367 Ibidem.

368 „Radu Moraru: Încep să mă gândesc că sunt presiuni politice la baza deciziei lui Zoltan Teszari de a distruge 10 TV”, Cristian Pantazi, Economie. HotNews.ro, 5 octombrie 2011.

369 „RCS-RDS acceptă să difuzeze Nașul TV”, Româniliberă.ro, 26 martie 2013.

370 „RCS&RDS se războiește cu Discovery. Televiziunea a fost scoasă de pe platforma de satelit Digi”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 23 noiembrie 2012.

1%”³⁷¹ - a anunțat un comunicat RCS& RDS. Reprezentanții Discovery au declarat că decizia de neprelungire a acordului de retransmisie (care expira la 30 noiembrie) a fost luată unilateral și au apelat la CNA. „RCS a respins toate ofertele noastre comerciale, astfel încât nu s-a putut ajunge la un nou acord. Precizăm că nu am cerut, în niciun moment al negocierilor, creșterea tarifelor pentru distribuția canalelor noastre”³⁷², au declarat reprezentanții Discovery.

La rândul său, Consiliul Național al Audiovizualului a sesizat Consiliul Concurenței și Protecția Consumatorului (ANPC) cu privire la litigiul dintre cele două companii³⁷³, dar nu a așteptat un răspuns din partea acestor autorități, ci a aprobat, în ianuarie 2013, scoaterea posturilor Discovery din grila RCS&RDS (un singur membru CNA s-a declarat împotriva acestei hotărâri - Valentin Jucan). În privința acestei decizii, reprezentanții Discovery Networks au declarat: „Având în vedere lipsa unui precedent și situația complexă în care discutăm despre un potențial abuz de poziție dominantă și tratament discriminatoriu din partea RCS, am sperat ca CNA să acorde mai mult timp analizei cazului, tocmai pentru a preveni efectele negative pe termen lung asupra pieței de media și pentru protejarea intereselor publicului. Nu înțelegem cum aprobarea eliminării canalului documentar numărul 1 de pe piață și înlocuirea sa cu canalele distribuitorului predominant (RCS&RDS, n.n.) servește interesele publicului larg [...]”³⁷⁴.

Grupul Pro, scos din grila Dolce

La începutul lui 2013, și grupul Pro a intrat în conflict cu distribuitorii DTH - de data aceasta, cu rețeaua Dolce, deținută de Romtelecom³⁷⁵: în urma unor negocieri eșuate, posturile grupului Pro au fost scoase din grila platformei de satelit Dolce și au rămas disponibile doar în rețeaua de cablu NextGen, deținută de Romtelecom. „Ca urmare a cererilor financiare nerezonabile exprimate de ProTV S.A. către Romtelecom, de creștere de 3 (trei) ori a costurilor de difuzare a celor 11 canale ale grupului (ProTV, ProTV International, ProTV HD, Acasă TV, Acasă Gold, Acasă HD, ProCinema, Sport.ro, Sport.ro HD, MTV România, VH1) pe platformele TV ale Romtelecom, negocierile dintre cele două părți au eșuat. Astfel, Romtelecom este forțată, începând de astăzi, 3 ianuarie, să retragă cele 11 canale din grila TV a abonaților Romtelecom. Canalul ProTV va fi transmis în continuare pe platformele IPTV [televiziune prin Internet - n.r.] și CATV, conform principiului *must-carry*. Toate canalele grupului Pro TV S.A. continuă să fie disponibile la această dată pe platforma [de cablu - n.n.] NextGen, companie deținută de Romtelecom”³⁷⁶ - a precizat un comunicat de presă transmis de Romtelecom.

371 „RCS&RDS explică eliminarea Discovery din grilă: 1% audiență și tarife imense”, A.I., Ziare.com, 26 noiembrie 2012.

372 „Nou conflict pe cablu. Discovery Channel nu se mai vede pe platforma Digi a RCS”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 23 noiembrie 2012.

373 „Războiul RCS&RDS - Discovery: CNA sesizează Consiliul Concurenței și Protecția Consumatorului”, Agenda.ro, 4 decembrie 2012.

374 „Ce spune Discovery despre decizia CNA privind scoaterea din grila RDS”, Capital.ro, 25 ianuarie 2013.

375 „Canalele Pro TV au ieșit de pe Dolce la miezul nopții. Două posturi HBO în locul lor”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 3 ianuarie 2013.

376 „Romtelecom anunță eșuarea negocierilor cu Pro TV: Din 3 ianuarie, cele 11 canale ale Pro TV vor fi retrase de pe platforma de satelit Dolce/ Două canale HBO, alături de alte posturi TV de calitate vor înlocui conținutul grupului Pro TV”, Adrian Vasilache, HotNews.ro, 3 ianuarie 2013.

În martie 2012, grupul MediaPro a anunțat apariția unui nou canal dedicat femeilor, **Acasă Gold**, care difuzează telenovele vechi³⁷⁷. Principalul post de televiziune al grupului, Pro TV, a fost lider de audiență în 2012 la nivelul publicului comercial, cu vârste cuprinse între 18 - 49 de ani, având 3,3 puncte de rating și o cotă de piață de 16%³⁷⁸. În luna septembrie, directorul general Pro TV SA Costi Mocanu a preluat funcția de vicepreședinte senior al platformei online Voyo, din cadrul Central European Media Enterprises (CME, companie care deține Grupul MediaPro), iar fosta sa poziție a fost ocupată de Anca Budinschi, fost director executiv Pro TV³⁷⁹.

În luna noiembrie, după ce televiziunea the Money Channel s-a împărțit în două (în urma rupturii dintre Realitatea TV și RTV³⁸⁰), s-a lansat televiziunea **Money.ro TV**. Noul post are în componența sa fosta echipă de la Money Channel și foști angajați de la Realitatea TV³⁸¹ și a fost condusă inițial de omul de televiziune Mihai Tatulici (project manager) și de Daniel Apostol (director general). În februarie 2013, Mihai Tatulici a demisionat, iar Daniel Apostol a fost înlocuit de Alexandru Sassu, fost director TVR³⁸². Televiziunea este deținută de Sorin Freciu, fost președinte al Consiliului de Administrație al grupului Realitatea-Cațavencu și fost redactor-șef la Money Channel (cu 95% din acțiuni) și de Sorin Codiță (cu 5% din acțiuni), prin intermediul societății Media Advertising & Sales SRL³⁸³. Pe de altă parte, televiziunea The Money Channel (din care s-a desprins Money.ro) a rămas proprietatea Realitatea Media.

Postul **Realitatea TV** a fost marcat de tensiuni financiare determinate de starea de insolvență, și de diverse schimbări la nivel de conducere editorială și administrativă.

În luna iulie 2012, o anchetă publicată de Centrul de investigații Rise Project în parteneriat cu PaginadeMedia.ro a relevat că acționariatul majoritar al televiziunii a revenit celor doi copii ai lui Sorin Ovidiu Vîntu (SOV) și că omul de afaceri Elan Schwartzberg este acționar minoritar. Dezvăluirea a venit în contextul în care, în mai 2011, Elan Schwartzberg a susținut că ar fi cumpărat 92% din acțiunile companiei offshore Bluelink Comunicazione, deținătoare a trustului Realitatea³⁸⁴. Investigația Rise Project a demonstrat că cedarea televiziunii către Elan Schwartzberg a fost una formală, înregistrată pe termen limitat în perioada în care SOV a fost arestat preventiv pentru șantajarea omului de afaceri Sebastian Ghiță (fost manager Realitatea TV, devenit apoi proprietar al televiziunii RTV, desprins din Realitatea ca urmare a conflictului dintre Ghiță și Vîntu).

377 „Compania Pro TV lansează Acasă Gold, un nou canal de telenovele”, Wall-Street.ro, 27 martie 2012.

378 „Pro TV, lider absolut de audiență și în 2012”, Departamentul Life, Mediafax.ro, 28 decembrie 2012.

379 „Costi Mocanu, numit vicepreședinte senior la Voyo. Anca Budinschi preia conducerea companiei Pro TV”, Wall-Street.ro, 18 septembrie 2012.

380 Detalii, în Raportul FreeEx 2011 - Libertatea Presei în România, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, publicat în mai 2012.

381 „Războiul clonelor: scindare la Money Channel. Echipa postului a lansat brusc un nou canal”, Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 4 octombrie 2012.

382 „Tatulici: Alexandru Sassu, numit la Money.ro de <<noii investitori>>”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 19 februarie 2013.

383 „Sorin Freciu a primit aprobarea CNA pentru a lansa televiziunea Money.ro TV”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 11 octombrie 2012.

384 „Anchetă bombă. Realitatea TV s-a întors la Vîntu”, Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 3 iulie 2012.

Realitatea TV a traversat un amplu proces de restructurări în perioada 2012-2013. În august 2012, trei departamente (resurse umane, contabilitate și juridic) ale Realitatea Media au fost închise de către administratorul judiciar al companiei. Cozmin Gușă, președintele Comitetului Creditorilor la acea dată, a spus că a fost decizia administratorului judiciar să se externalizeze departamentele care „consumă, dar nu produc”³⁸⁵. Fostul director general al Realitatea TV, jurnalistul Gabriel Bugnar, a anunțat, în luna septembrie, că televiziunea de știri va trece printr-un proces de restructurare, iar din cei 630 de angajați vor rămâne aproximativ 300³⁸⁶. Gabriel Bugnar a spus atunci că „300 este cifra ideală pe care au stabilit-o alte televiziuni de știri. [...] Sky News din Marea Britanie are, spre exemplu, 198 de angajați”³⁸⁷. Două săptămâni mai târziu, Bugnar a demisionat. „În urmă cu două săptămâni, când am acceptat să conduc Realitatea TV, am sperat că momentul de criză poate să fie depășit și, prin dialog cu cei care au destinul financiar al Realității Media, lucrurile, încet-încet se pot rezolva. Astăzi, la exact două săptămâni de la acel moment, mă văd nevoit să demisionez. Este imposibil ca o televiziune care în prima jumătate a anului a avut pierderi lunare între șase sute de mii și peste un milion de euro, dintr-o dată, să ajungă la zero, ba chiar să fie, dacă se poate, pe profit. În primele șase luni ale anului, din încasările de publicitate nici măcar salariile nu au fost integral acoperite”³⁸⁸, a spus acesta. În locul lui Gabriel Bugnar a fost numită Carmen Ghiță. În ianuarie 2013 au fost restructurați alți 50 de angajați, pe motiv că această decizie face parte din planul de reorganizare pentru ieșirea din insolvență³⁸⁹.

În martie 2013, familia Vîntu și Elan Schwartzberg s-au retras din acționariatul Realitatea Media SA, iar deținătorul a 80% din grupul media a devenit societatea Strategies Research Investment SRL³⁹⁰, care aparține în proporții egale lui Cozmin Gușă (fost politician și consilier politic) și lui Maricel Păcuraru (om de afaceri trimis în judecată în 2009 pentru că ar fi contribuit la un prejudiciu de 14 milioane de lei adus Poștei Române - sentința a fost ulterior casată pe motiv că judecătorul „nu era specializat în judecarea cauzelor de corupție”³⁹¹). Anterior, în ianuarie 2013, Cozmin Gușă obținuse aprobare de la CNA pentru lansarea televiziunii Realitatea Plus, care ar urma să emită în România, Republica Moldova, Croația, Serbia, Muntenegru, Albania, Bosnia și Herțegovina, Republica Macedonia³⁹². Actualii acționari majoritari ai Realitatea Media SA, Cozmin Gușă și Maricel Păcuraru, apropiați ai lui Sorin Ovidiu Vîntu, au cumpărat,

în anul 2011, societatea cipriotă Elbahold, deținătoare a 55% din acțiunile PSV Company, fostă Petromservice³⁹³. La câteva ore³⁹⁴ de la încheierea acestei tranzacții, Sorin Ovidiu Vîntu, sindicalistul Liviu Luca și alte opt persoane au fost arestați preventiv pentru delapidare și spălare de bani în cadrul falimentării controlate a Petromservice³⁹⁵, fiind ulterior cercetați în libertate, cu interdicția de a părăsi țara. În septembrie 2012, Vîntu, Luca și alți 10 suspecți au fost trimiși în judecată de procurori pentru spălare de bani și delapidarea Petromservice³⁹⁶. În dosar, procurorii au considerat că Realitatea Media a fost implicată în structura care a contribuit la infracțiunile care au dus la falimentarea Petromservice. Din iunie 2012, Vîntu ispășește o pedeapsă cu închisoarea de un an de zile pentru că l-a șantajat pe Sebastian Ghiță, fost manager Realitatea TV, devenit la sfârșitul lui 2011 proprietar al postului România TV (RTV)³⁹⁷, desprins din Realitatea TV ca urmare a conflictelor dintre Vîntu și Ghiță.

România TV (RTV) a fost în centrul mai multor controverse încă de la înființarea sa de către omul de afaceri Sebastian Ghiță, proprietar al grupului IT&C Asesoft. Antena 3 a scris că omul de afaceri ar fi lansat televiziunea cu bani obținuți de la stat (aproximativ 15 milioane de euro) pentru un proiect ce viza protecția păsărilor sălbatice, a florei și a faunei sălbatice³⁹⁸.

Cercetat în mai multe dosare pentru că ar fi prejudiciat statul român³⁹⁹, Ghiță ar fi fost implicat, în anul 2000, la vârsta de 22 de ani, într-o rețea care ar fi păgubit statul român cu 20 de miliarde de lei prin neplata taxelor aferente unor tranzacții cu produse petroliere, potrivit procurorilor⁴⁰⁰. De asemenea, din ianuarie 2012, Sebastian Ghiță (alături de Robert Negoită și Viorel Hrebenciuc) este cercetat penal și pentru sponsorizarea ilegală a campaniei lui Mircea Geoană (PSD) pentru candidatura la Președinție, deoarece, potrivit procurorilor, proprietarul Asesoft, alături de Robert Negoită și de Viorel Hrebenciuc, ar fi spălat bani prin intermediul institutului de cercetare INSOMAR⁴⁰¹. De-a lungul timpului, Ghiță a finanțat câteva dintre cele mai importante partide politice din România: Partidul Social Democrat, Partidul Democrat Liberal, Partidul Național Liberal și Partidul Conservator⁴⁰².

385 „Realitatea Media, trei departamente închise. Gușă: <<au fost externalizate>>”, Petrișor Obae, PaginadeMedia.ro 7 august 2012.

386 „Realitatea TV, în proces de restructurare. Câți angajați vor fi concediați?”, Mediafax.ro, 4 septembrie 2012

387 „Realitatea TV concediază jumătate dintre angajați”, Crișan Andreescu, DcNews.ro, 4 septembrie 2012

388 „Gabriel Bugnar a demisionat de la conducerea editorială a Realitatea TV”, Bianca Damian, ReporterVirtual.ro, 19 septembrie 2012.

389 „Restructurări la Realitatea: 50 de angajați, concediați”, Lulia Bunea, Pagina de Media.ro, 31 ianuarie 2013.

390 „Gușă, acționar majoritar la Realitatea TV. Schwartzberg și copiii lui Vîntu au ieșit din acționariat”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 20 martie 2013.

391 „Cum au scăpat Maricel Păcuraru și fostul director al Poștei de ani grei de închisoare”, Virgil Burlă, EvZ.ro, 3 martie 2013.

392 „CNA a aprobat o licență prin satelit pentru Realitatea Plus”, Răzvan Cărcu, Adevărul.ro, 17 ianuarie 2013.

393 „Cozmin Gușă: <<Am cumpărat Petromservice>>”, Adevărul.ro, 27 noiembrie 2011.

394 Ibidem.

395 „Liviu Luca și Sorin Ovidiu Vîntu, arestați preventiv pentru 29 de zile. Procurorii povestesc cum au delapidat cei doi Petromservice”, Departamentul Social, Gândul.info, 8 noiembrie 2011.

396 „Vîntu și Liviu Luca, trimiși în judecată pentru spălare de bani și delapidarea Petromservice. Care era circuitul banilor și cine erau <<beneficiarii finali>>”, Livia Ispas, Mediafax.ro, 13 septembrie 2012.

397 „Sebastian Ghiță lansează postul RTV, din același sediu cu Realitatea TV. Șeful CNA susține că nu a primit nicio cerere”, Robert Veress, Jurnalul.ro, 11 octombrie 2011.

398 „Sebastian Ghiță (PSD) a primit 15 milioane de euro de la stat, pe vremea lui Boc. Ce viza contractul”, Antena3.ro, 25 martie 2013.

399 „Cum se judecă procesul lui Sebastian Ghiță de nouă ani. Managerul Realității TV, acuzat de procurori că a eludat <<taxa Băsescu>>”, Attila Biro, HotNews.ro, 29 aprilie 2011.

400 Potrivit informațiilor RiseProject - <http://www.riseproject.ro/litigiu/dosar-penal-47582008-acuzatia-inselaciune/>

401 „Sebastian Ghiță, Viorel Hrebenciuc și Robert Negoită, cercetați penal. Vezi ce acuzații li se aduc”, Antena3.ro, 12 ianuarie 2012.

402 Potrivit RiseProject - <http://www.riseproject.ro/persoana/sebastianghita/>

Ales în decembrie 2012 deputat PSD de Prahova⁴⁰³, Sebastian Ghiță a devenit ulterior secretar al Comisiei Parlamentare de Control a Serviciului Român de Informații.

În ianuarie 2013, Consiliul Național al Audiovizualului a retras, cu unanimitate de voturi, licența de emisie a postului OTV, deținut de Dan Diaconescu, deoarece postul nu a plătit amenzile primite în timp pentru încălcarea Legii Audiovizualului⁴⁰⁴.

Emisia televiziunii a fost întreruptă la propunerea președintelui CNA Laura Georgescu, după ce OTV a fost sancționat de CNA în mai multe rânduri pentru că a făcut campanie electorală fără a respecta legislația în vigoare și nu a plătit amenzile date de CNA pentru abaterile de la Legea Audiovizualului în perioada 2009 - 2012⁴⁰⁵. Reprezentanții OTV au depus contestație, dar Curtea de Apel București a menținut decizia CNA⁴⁰⁶. La o săptămână de la retragerea licenței de emisie prin cablu, postul OTV a început să emită live pe Internet⁴⁰⁷.

Televiziunea Publică (TVR) a fost în centrul mai multor dispute pe tema datoriilor acumulate de instituție în ultimii ani.

În luna iunie, Președintele-Director General TVR, Alexandru Lăzescu, a fost demis din funcție, după respingerea Raportului de Activitate al Televiziunii Române pe 2011, de către Parlament⁴⁰⁸. Ulterior, funcția lui Lăzescu a fost ocupată de Claudiu Săftoiu, fost consilier al Președintelui Traian Băsescu în perioada 2004-2006, fost director al Serviciului Român de Informații Externe și fost vicepreședinte PNL Gorj⁴⁰⁹. După numirea lui Claudiu Săftoiu, Consiliul de Administrație al TVR a desființat canalele TVR Info și TVR Cultural și a disponibilizat aproape 700 de salariați.

De asemenea, o ordonanță de urgență emisă de Guvern a decis eşalonarea datoriilor fiscale ale Televiziunii publice pe o perioadă de șapte ani. Din expunerea de motive a documentului a reieșit că SRTV a acumulat, până la finele anului 2011, pierderi de 481 de milioane lei (117,6 milioane euro), datoriile restante la bugetul general consolidat erau la sfârșitul anului 2011 în sumă de 272,7 de milioane lei (63 milioane euro) și alte obligații restante în sumă totală de 222,6 de milioane lei (52 milioane euro)⁴¹⁰.

403 „Sebastian Ghiță, ales deputat cu 69,8% în Prahova”, Money.ro, 10 decembrie 2012.

404 „CNA a retras licența OTV. Postul lui Dan Diaconescu a încetat emisia. Află de ce!”, Răzvan Chiruță, Mihaela Ene, Româniliberă.ro, 22 ianuarie 2013.

405 „OTV a rămas fără licență. Postul lui Dan Diaconescu și-a întrerupt emisia la ora 18:00”, I.G., Nașul.tv, 22 ianuarie 2013.

406 „Instanța a decis: OTV rămâne închis”, Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 31 ianuarie 2013.

407 „Dan Diaconescu nu renunță. OTV a început să emită online”, Roxana Gagi, RTV.net, 28 ianuarie 2013.

408 „Parlamentul a respins raportul TVR. Lăzescu a fost demis de la conducerea TVR”, Realitatea.net, 12 iunie 2012.

409 „Claudiu Săftoiu a fost ales Președinte al Consiliului de Administrație al TVR”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 9 octombrie 2012.

410 „SRTV își va putea plăti datoriile fiscale în termen de șapte ani, a decis Senatul”, Eliana Rădulescu, Mediafax.ro, 11 martie 2013.

Măsurarea audiențelor, contestată de TVR și Realitatea TV

În ianuarie 2012, Televiziunea publică a semnalat existența unor „discrepanțe” în ceea ce privește măsurarea audiențelor de către Kantar Media, companie care furnizează, din 2012, servicii către Asociația Română pentru Măsurarea Audiențelor (ARMA), și datele furnizate anterior de GfK România. Potrivit unui comunicat al instituției, „TVR a constatat variații mari, bruște, în sens negativ, ale cifrelor de audiență odată cu schimbarea furnizorului datelor de audiență, inclusiv la programe care înregistrau audiențe constante”⁴¹¹. Același comunicat a acuzat „probleme privind acuratețea sistemului de măsurare a audiențelor TV în România și ale TVR în particular”, „probleme legate de creșterea încrederii în capacitatea celor care gestionează sistemul de măsurare a audienței de a asigura o deplină securizare a datelor”, „probleme privind valabilitatea sistemului de măsurare bazat pe peopletre”.

În februarie 2013, Realitatea TV a acuzat că se distorsionează cifrele de audiență în favoarea anumitor posturi de televiziune⁴¹² și, în martie, a chemat în judecată Kantar Media pentru „prejudicii financiare și decedibilizarea postului de televiziune”⁴¹³. Totul a pornit după ce Kantar Media a prezentat documente care arătau că audiența uneia dintre emisiunile Realitatea TV ar fi fost de 0% pe un anumit segment de public, timp de 45 de minute. ARMA a calificat acuzațiile reprezentanților Realitatea TV drept „nefondate” și a dat un drept la replică în care a susținut că postul informează „eronat” cu privire la acest incident. „Cerem din nou conducerii Realitatea TV să înceteze campania de dezinformare a publicului prin denigrarea a serviciului de măsurare a audiențelor TV”⁴¹⁴ - a precizat ARMA, în cadrul comunicatului de presă. „Specificațiile sistemului sunt în conformitate cu normele internaționale și cu prevederile contractului Serviciul Național pentru Măsurarea Audiențelor TV (SNMATV), așa cum este furnizat de către Kantar Media”⁴¹⁵, a declarat ulterior Lucia Antal, președintele ARMA, după realizarea unui audit de către compania britanică Helen Harrison & Company.

VI.3. Piața de radio

În primăvara anului 2012, potrivit Studiului de Audiență Radio realizat de IMAS - Marketing si Sondaje si GfK Romania, Kiss FM a fost cel mai ascultat post de radio la nivel urban, în timp ce Radio Zu a urcat pe locul doi, devansând Radio România Actualități și Europa FM⁴¹⁶. Realizat pe 9.458 de persoane, studiul a indicat că postul Kiss FM avea 2.861.000 411 „TVR a solicitat ARMA explicații în legătură cu discrepanțele în noile date de audiență”, TVR.ro, 26 ianuarie 2012.

412 „Scandalul privind măsurarea audiențelor, departe de final”, Anca Simionescu, EvZ.ro, 28 februarie 2013.

413 „Scandalul audiențelor, pe masa CNA. Jurnaliștii Realitatea TV, nedreptățiți”, Realitatea.net, 6 martie 2013.

414 Comunicat de presă ARMA, 1 martie 2013.

415 „ARMA: Auditul făcut de o companie britanică a confirmat că serviciile Kantar Media sunt ok. Reprezentanții Realitatea TV au contestat corectitudinea unor date prezentate”, DP, HotNews.ro, 12 martie 2013.

416 „Audiențe radio de primăvară: Kiss Fm - cel mai ascultat radio la nivel urban. Radio Zu rămâne lider în București, urcă pe locul doi în urban”, V.O., 21 mai 2012

de ascultători, România Actualitati - 1.970.700, Radio Zu - 1.833.000, Pro FM - 1.737.300, Europa FM - 1.535.000, Antena Satelor - 776.600, Magic FM - 740.000, Radio - 21 685.000, Național FM - 300.000, Rock FM - 163.300.

Problemele financiare ale presei s-au răsfrânt și asupra posturilor de radio. Astfel, la sfârșitul lui septembrie, Radio Guerrilla, Realitatea FM și Gold FM au avut emisia tăiată pe parcursul a câtorva ore, deoarece Realitatea Media, trustul care are licențele acestor stații radio, este în insolvență și nu a plătit costurile de chirie, utilități și curent la stația de emisie a posturilor⁴¹⁷.

VI.4. Piața online

În 2012, publicitatea online a continuat să crească, ajungând pe locul doi după TV, iar companiile au cheltuit aproximativ 25 de milioane de euro pentru publicitate pe acest segment⁴¹⁸. În această sumă nu intră Google, despre care specialiștii spun că face peste 15 milioane de euro pe an din GoogleAds în România⁴¹⁹.

De asemenea, blogosfera a câștigat în 2011 aproximativ 619.750 de euro de la companii, potrivit unui studiu realizat de Refresh.ro și Vola.ro. Bloggerii câștigă bani mai ales din advertoriale și marketing afiliat. Se dau mai puțini pentru branding de pagină, publicitate în feed-ul RSS și publicitate în video⁴²⁰. Conform Zelist.ro, în România sunt active 12.000 de bloguri, iar, la întrebarea „Care subiecte au avut cel mai mare impact în blogosfera românească?”, 45% au spus că politica este pe primul loc, urmată îndeaproape de către subiecte din new-media, divertisment, știri generale, monden, tehnologie, și subiectele personale⁴²¹. Studiul s-a desfășurat în perioada 1 februarie - 25 martie 2012 și au participat 712 de bloggeri.

În luna septembrie, Cristian Sima, fostul președinte Sibex Sibiu, și-a vândut participația de 9% din cadrul firmei MediaBit Software SRL, care operează site-ul de știri **HotNews.ro**, către Răzvan Cornețeanu, fost director general Adevărul Holding⁴²².

De asemenea, în noiembrie 2012, Răzvan Cornețeanu, Adrian Halpert (fost director editorial Adevărul Holding) și Laurențiu Ciocăzanu (fost director al ziarului Adevărul) au devenit acționari ai site-ului de media **ReporterVirtual.ro**, deținut de Tiberiu Lovin (fost jurnalist la România liberă).

VI.5. Publicitate

Spre finele lui 2012 (luna octombrie), Consiliul Concurenței a demarat o anchetă pe piața de publicitate, în urma unor sesizări, pentru a investiga dacă anumite firme s-au asociat pentru a elimina concurența de la licitațiile de atribuire a conturilor de publicitate ale clienților români⁴²³.

417 „Radio Guerrilla, Realitatea FM și Gold FM emisie tăiată pe motiv de neplată”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 29 septembrie 2012

418 „Piața de publicitate online pe final de 2012”, DoruPanaitescu.ro, 15 decembrie 2012

419 Ibidem.

420 „Cât câștigă românii din bloguri”, Diana State, Adevărul.ro, 2 mai 2012

421 Ibidem

422 „Răzvan Cornețeanu a devenit acționar la HotNews.ro”, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 30 septembrie 2012.

423 „Consiliul Concurenței a demarat o investigație în piața de publicitate. Vezi câte firme sunt vizate și cât va dura ancheta”, Ema Ene, Românialiberă.ro, 23 octombrie 2012.

Bogdan Chirițoiu, președintele Consiliului Concurenței, a declarat că au fost verificate 13 sedii de firme media și că ancheta ar putea să dureze până la doi ani⁴²⁴. Controalele inopinate ale Consiliului Concurenței⁴²⁵ au vizat inclusiv toate agențiile de media care, în luna octombrie, au înființat „Clubul de media” - organizație care a susținut că și-a propus să dezvolte un cod de etică și un ghid de organizare a unei licitații⁴²⁶. Fondatoarele Clubului de Media sunt: Brand Programming Network, Initiative Media, MEC România, MediaCom, Mindshare, Optimedia, Starcom MediaVest Group, United Media, Universal McCann, Zenith România⁴²⁷.

CONCLUZII:

- Criza economică a cotinuat să aibă impact puternic mai ales asupra presei scrise - multe publicații au fost închise sau mutate pe Internet, sute de angajați au fost disponibilizați ori au ales să își schimbe locul de muncă, să se reorienteze profesional, tensiunile generate de lipsa finanțărilor din publicitate s-au accentuat. Potrivit BRAT, publicitatea în print s-au redus cu până la 85% în perioada 2008 - 2013.
- Trei sferturi din piața de publicitate pentru televiziuni au fost acaparate de grupurile Pro și Intact.
- Trei dintre cele mai importante cotidiene naționale au întârziat luni de zile plata salariilor.
- Dificultățile financiare au determinat creditorii să ceară insolvența mai multor televiziuni. Au urmat disponibilizări în masă ale angajaților și abuzuri ale patronatelor în relația cu propriii angajați.
- Consolidarea poziției televiziunilor ca surse de informare a populației poate fi un fenomen îngrijorător, dacă ținem cont de profilul patronatului din piața audiovizuală, care folosește presa pentru a-și satisface propriile interese politice/economice. Anul electoral a alimentat lansarea unor televiziuni nesustenabile, menite să funcționeze pentru a face propagandă politică.
- Audiovizualul românesc cuprinde peste 700 de televiziuni și mai mult de 600 de posturi de radio. Credibilitatea și independența celor mai multe dintre acestea sunt afectate de netransparența financiară și de afilierea politică a patronatelor sau a principalilor finanțatori ai acestora.
- Conflictul de interese provocat de faptul că distribuitorii de cablu sau DTH au devenit și furnizori de conținut a creat o situația riscantă pe piața audiovizuală. Unii distribuitori au fost acuzați de abuz de poziție dominantă și de blocare a accesului publicului la televiziunile concurente celor înființate de ei.

RECOMANDĂRI PENTRU PROPRIETARI DE MEDIA:

- Folosirea presei pentru ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.

424 Ibidem.

425 „Agențiile din Clubul de Media, controlate de Consiliul Concurenței”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 22 octombrie 2012.

426 „Zece agenții au format Clubul de media. Planul: un cod de etică și un ghid pentru licitații”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 4 octombrie 2012.

427 Ibidem.

- Presa responsabilă e un câștig pe termen lung. Investiți în profesionalizarea angajaților media și asigurați-le jurnaliștilor și editorilor un mediu de lucru independent!

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI ȘI EDITORI:

- Evitați compromisurile profesionale, deoarece vă pot decredibiliza permanent în conștiința breslei și a publicului.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu!

VII. CONFLICTE DE MUNCĂ

Acutizarea crizei economice a slăbit și mai mult statutul jurnalistului în raport cu patronatul, mulți jurnaliști devenind și mai vulnerabili la compromisuri, exploatare și la încălcarea drepturilor lor de muncă.

În aceste condiții de tensiune financiară și morală, tot mai mulți angajați media au decis să-și schimbe locurile de muncă sau să se reorienteze profesional, fie să facă publice abuzurile la care au fost supuși, să-și acționeze în judecată angajatorii sau să facă greve.

„Climat dictatorial” de muncă la AGERPRES

La fel ca în anul precedent, în 2012 sindicatele au continuat să acuze conducerea interimară a Agenției Naționale de Presă AGERPRES de încălcarea drepturilor salariaților, lipsă de transparență și cheltuieli nejustificate din bani publici.

Potrivit Federației Române a Jurnaliștilor - MediaSind, peste 140 de angajați AGERPRES au dat în judecată instituția și au depus plângeri penale pentru:

- „modul în care administrația condusă de directorul general interimar al ANP AGERPRES, Ioan Roșca, a folosit banii publici,
- presiunile editoriale îndreptate împotriva unor jurnaliști ai agenției,
- hărțuirea membrilor de sindicat și a persoanelor care nu s-au subordonat unor ordine discreționare ale directorului general,
- dinamitarea dialogului social în cadrul agenției,
- impunerea unui Regulament intern care îi transformă pe salariați în sclavi pe moșie,
- restricționarea accesului reprezentanților organizației sindicale în comisia de disciplină,
- înlăturarea panourilor de afișaj ale sindicatului, distrugerea adreselor de comunicare ale organizației către membrii săi,
- împiedicarea transmiterii informațiilor către adresele de mail ale angajaților,
- încălcarea Contractului Colectiv de Muncă din Mass-Media, a CCM la nivel de ANP AGERPRES,
- promovarea unui climat conflictual între angajații instituției, denigrarea celor care au avut curajul să se împotrivescă unor decizii arbitrare,
- imixtiune în activitatea sindicală prin împiedicarea dreptului sindicatului de a-și apăra membrii”⁴²⁸.

În februarie 2013, Federația Română a Jurnaliștilor - MediaSind a sesizat Comisia Europeană cu privire la faptele penale din AGERPRES. MediaSind a trimis o scrisoare deschisă către președintele Comisiei Europene - Jose Manuel Durao Barosso, președintele Federației Europene a Jurnaliștilor - Arne Konig, președintele Federației Internaționale a Jurnaliștilor - Jim Boumelha, Organizației Internaționale a

⁴²⁸ „Scrisoare-raport despre AGERPRES” realizată de Comitetul Executiv al Federației Române a Jurnaliștilor - MediaSind, adresată Parlamentului României, membrilor Comisiei de Cultură, Arte și Mijloace de Informare ale Parlamentului, Doamnei Raluca Turcan - Președinte, Domnului Sergiu Nicolaescu - Vicepreședinte, Nr. 68/ 5 iunie 2012.

Muncii, Confederației Europene a Sindicatelor, Confederației Internaționale a Sindicatelor - în care a atras atenția asupra lipsei de reacție a autorităților române față de abuzurile constante ale conducerii Agenției Naționale de Presă AGERPRES împotriva propriilor angajați⁴²⁹.

„Mătrășirea” jurnaliștilor de la Ziarul de Bacău

În iulie 2012, jurnalistul Ovidiu Pauliuc, de la Ziarul de Bacău (publicație deținută din 2007 de Liviu Cenușă, vărul primarului băcăuan Romeo Stavarache - PNL), a fost dat afară fără o explicație oficială, după ce i s-a reproșat verbal de către conducerea ziarului că a publicat pe blog și pe Facebook nemulțumirile sale legate de neplata salariilor⁴³⁰. În luna septembrie, redactorul șef al ziarului, jurnalistul Răzvan Bibire, a primit o decizie de concediere pe motiv de restructurare a postului. A refuzat să o semneze și a plecat în concediu de odihnă. Între timp, a primit decizia prin poștă, dar, cum nu era acasă, decizia s-a întors la redacție. Câteva zile mai târziu, a fost anunțat telefonic că i-a expirat preavizul. După alte câteva zile, a primit o hârtie prin care era chemat să discute faptul că nu a venit la muncă după ce i-a expirat concediul⁴³¹. Jurnalistul s-a dus la redacție împreună cu avocatul său, în ziua stabilită să discute cu conducerea, dar nu a găsit pe nimeni. Între timp, la Ziarul de Bacău a fost angajat un nou redactor-șef. La scurt timp după aceea, jurnalistele Mădălina Rotaru și Laura Huiban au demisionat.

În ultimii ani, mai mulți angajați ai Ziarului de Bacău au decis să părăsească redacția, unii - sătui să lucreze fără să-și ia banii, alții - pentru că atmosfera din redacție „nu mai putea duce decât spre blazare, deprofesionalizare”, potrivit declarațiilor celor contactați de FreeEx. Printre nemulțumirile majore semnalate de jurnaliștii de la Ziarul de Bacău intervievați se numără: imixtiunile patronatului („Politica editorială era trasată de Liviu Cenușă. Care a devenit tot mai agresiv” - a declarat un jurnalist), înlocuirea contractelor de muncă cu contracte pe drepturi de autor (în 2010), concedieri, tăieri și întârzieri ale plăților salariale, decizii repetate ale conducerii de a înceta temporar apariția ziarului - fără a furniza o explicație oficială către cititori și ziariști etc.

„Alungarea” jurnaliștilor de la Ziarul de Bacău a fost începută de fostul patron al publicației, Constantin Șoșu, care, potrivit jurnaliștilor, a făcut și el presiuni în redacție, în 2006, pentru a bloca publicarea unui articol care demonstra incompatibilitatea viceprimarului Bacăului de la acea vreme, Constantin Scripăț (pe atunci, membru PNL). Jurnalista Mirela Romanet, pe atunci angajată a ziarului, a descoperit că acesta era și administrator la două companii private, ceea ce îl pune în situația de conflict de interese. Constantin Șoșu dorea blocarea anchetei pe această temă deoarece voia să folosească tăcerea jurnaliștilor în schimbul

429 „FRJ MediaSind a sesizat Comisia Europeană cu privire la faptele penale din AGERPRES”, MediaSind.ro, 19 februarie 2013.

430 „Patronul și ziarul, baba și mitraliera”, Ovidiu Pauliuc, www.Pauliuc.net, 28 septembrie 2012.

431 „Surprize, surprize: după ce m-au dat afară de la ziar, sunt invitat să explic de ce nu mai vin la muncă”, Răzvan Bibire, Contrasens.com, 13 noiembrie 2012.

bunăvoinței politicianilor, întrucât avea un contract de salubritate cu municipalitatea⁴³², aflată și atunci sub administrația Stavarache (PNL). Atunci, în septembrie 2006, Mirela Romanet, autoarea articolului, redactorul șef Eduard Adam și directorul Nicoleta Bichescu și-au dat demisiile de onoare de la Ziarul de Bacău, după ce au decis să publice articolul, împotriva comenzii patronale. La scurt timp, primarul Romeo Stavarache a trimis un comunicat în care a negat că ar fi făcut presiuni asupra patronului ziarului⁴³³.

Concurența despre care jurnaliștii au declarat pentru FreeEx că „nu reprezintă o alternativă” în Bacău este ziarul Deșteptarea, care s-a aflat în posesia lui Dumitru Sechelariu (decedat în februarie 2013), fostul primar (PSD) al orașului, cunoscut pentru intervențiile sale menite să intimideze și să limiteze libertatea de exprimare a propriilor angajați.

Jurnalistul Florentin Deac vs Cuvântul Liber

După doi ani de procese cu foștii săi angajatori de la ziarul Cuvântul Liber, ziaristul târgmureșean Florentin Deac a câștigat, în septembrie 2012, cel de-al doilea proces intentat după ce a fost concediat în iulie 2010⁴³⁴.

Reamintim că Florentin Deac lucra de 13 ani la Cuvântul Liber când a fost concediat „din rațiuni financiare”, potrivit redactorului șef al publicației, Lazăr Ladariu. Așa cum am consemnat în rapoartele FreeEx anterioare, ziaristul Florentin Deac a acționat în instanță decizia concedierii sale și a solicitat să i se acorde și unele drepturi de care nu beneficiase. El a reclamat neplata salariilor în conformitate cu pregătirea sa, faptul că nu a primit trei salarii convenite la plecare, faptul că nu i s-a acordat fidelitatea de 25%, deși a fost obligat să semneze un contract în acest sens, și neplata vechimii.

În martie 2011, Instanța a obligat „Cuvântul Liber” să-i acorde jurnalistului Florentin Deac plata pe trei ani pentru studiile superioare, vechime și fidelitate. În septembrie 2012, jurnalistul a câștigat un al doilea proces, prin care instanța i-a obligat pe foștii săi angajatori să-i achite trei salariile compensatorii convenite în momentul în care a fost concediat.

Ziariștii de la Adevărul, somați să renunțe la o parte din drepturi

În noiembrie 2012, la scurt timp după preluarea Adevărul Holding de către omul de afaceri Cristian Burci de la Dinu Patriciu, redactorii ziarului Adevărul au fost puși să aleagă între desfacerea contractului de muncă și scăderea cu 15% a salariilor, coroborată cu trecerea pe contracte pe drepturi de autor. Totodată, jurnaliștii au fost puși să semneze niște anexe la contract, prin care se angajau să primească eșalonat plata salariilor restante și să plătească 8000 de euro în caz că **divulgau informații din interiorul companiei**⁴³⁵.

432 Totodată, la acel moment, administratorul ziarului era Vasile Dumitraș, totodată director la firma de colectare-reciclare deșeurilor a aceluiași patron.

433 Caz semnalat în Raportul FreeEx 2006 - Libertatea Presei în România, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, publicat în mai 2007.

434 „Povestea jurnalistului Florentin Deac, concediat după 13 ani în slujba <<Cuvântului Liber>>”, FreeEx, Blog.ActiveWatch.ro, 31 ianuarie 2011.

435 „Update. Ziariștii, șantajați la <<Adevărul>> lui Burci. Taxe neplătite din 2011. Adevărul.ro, în picaj”, ReporterVirtual.ro, 28 noiembrie 2012.

Jurnalistele Mariana Bechir și Ioana Oancea, cărora le-au fost desființate posturile pentru că au refuzat să semneze documentele impuse de conducerea Adevărul Holding, au declarat că vor apela la Inspectoratul Teritorial de Muncă și la acționarea în instanță a trustului⁴³⁶.

Trustul prahovean Alpha a făcut greve și un Memoriu către Parlament

În februarie 2013, după mai multe greve și întreruperi de emisie (în perioada 2009-2012), 27 din cei 50 de angajați ai trustului prahovean Alpha, din care fac parte televiziunea Alpha TV și ziarul Telegraful de Prahova, au înaintat un Memoriu către 20 de parlamentari români, semnalând „grave încălcări ale drepturilor salariale, încălcări flagrante ale deontologiei profesionale și presiuni morale uriașe din partea patronilor”⁴³⁷.

Jurnaliștii Alpha TV și Telegraful de Prahova au semnalat că le-au fost încălcate drepturile atât în perioada vechii conduceri a trustului, reprezentată de sindicalistul Liviu Luca (finanțator informal al trustului) și de finul de cununie al acestuia (Arthur Zafiriadis - manager și proprietar formal al trustului), cât și după preluarea trustului de către Cozmin Gușă - fost politician (PSD, PD, PIN) și consilier pentru politicieni/ oameni de afaceri⁴³⁸.

În Memoriul trimis de ziariștii prahoveni către 20 de parlamentari români, angajații Alpha TV și Telegraful de Prahova au precizat că au continuat să lucreze, deși nu au fost remunerați pentru perioadele noiembrie 2011 - iunie 2012 și noiembrie 2012 - februarie 2013. „Salariații AlphaTv Ploiești nu și-au primit salariile cuvenite pe perioada noiembrie 2011 - iunie 2012, deși oamenii au continuat să vină la muncă și să își facă treaba profesionist. În momentul în care am considerat că este mai mult decât suficientă această uriașă bătaie de joc și încălcarea drepturilor lor salariale și civile, răspunsul din partea direcțiunii, care tocmai se schimbase în acel moment, a fost acela că plățile retroactive nu vor mai avea loc și că cine nu este mulțumit poate pleca. Apoi, pentru a calma spiritele și a face ca lucrurile să pară că funcționează, au apărut salarii pe perioada august-octombrie 2012, ultima plată efectuată fiind la data de 15 octombrie a anului trecut. Din acel moment, lucrurile au revenit în vechea lor matcă pentru șefii și angajații AlphaTv Ploiești și Telegraful de Prahova. Suntem în februarie 2013. Din octombrie 2012 și până acum, patronii și directorii și-au văzut în continuare de interesele personale și de ginta politică și financiară, iar noi ne-am văzut de munca prestată fără remunerație sau de drum, o parte dintre noi plecând cu orice risc. Și spunem risc pentru că, pe lângă uriașa încălcare a drepturilor acestor oameni care muncesc sau au muncit în AlphaTv Ploiești și Telegraful de Prahova, există și presiuni de ordin moral asupra foștilor și actualilor angajați ai celor

436 Ibidem.

437 „Angajații Alpha TV Ploiești și Telegraful de Prahova, neplătiți de luni de zile”, Mihai Popescu, ObservatorulPH.ro, 21 februarie 2013.

438 O parte din documentarea pentru acest caz a fost realizată în cadrul proiectului „Harta Televiziunilor Locale”, realizat de ActiveWatch în colaborare cu Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație. Raportul realizat în cadrul acestui studiu este în curs de apariție.

două entități media”⁴³⁹ - au susținut ziariștii prahoveni.

Până la data finalizării prezentului raport, ziariștii de la trustul prahovean Alpha nu își primiseră salariile restante, deși au primit promisiuni în acest sens din partea conducerii trustului.

Grevă la România Liberă

La sfârșitul lui februarie 2013, ziariștii de la România liberă (publicație deținută de omul de afaceri Dan Adamescu) au intrat în grevă, acuzând neplata salariilor pe ultimele trei luni. „Din cauza neonorării de către conducerea administrativă a cotidianului România liberă a obligațiilor financiare față de redacție, ziariștii de la departamentele print și online au decis să întrerupă activitatea pe termen nedeterminat, începând de astăzi, 28 februarie, ora 14.00”⁴⁴⁰ - au anunțat greviștii de la România liberă pe Facebook. Ziariștii mai făcuseră un protest în noiembrie 2012, când i-au trimis patronului ziarului o scrisoare deschisă în care au criticat managementul de la România liberă și au protestat față de întârzierea salariilor pentru lunile septembrie și octombrie⁴⁴¹. După aproape patru ore, greva din februarie 2013 s-a încheiat, ca urmare a unei discuții avute cu conducerea administrativă a publicației, care a promis plata salariilor restante, în perioada următoare.

Protest „anonim” al redactorilor de la Jurnalul Național

În aprilie 2013, mai mulți redactori de la Jurnalul Național, ziar din trustul Intact - aparținând familiei politicianului și omului de afaceri Dan Voiculescu, au demarat un protest online anonim, pe blogul Protest-Jurnalul.Blogspot.ro, din cauză că anumite clauze din contractul încheiat cu trustul Intact le interziceau să-și asume nominal un astfel de demers. „Am ales această formă de protest anonim, din pricina clauzelor contractuale impuse de conducerea Intact Publishing SRL, care interzic orice formă de protest, orice divulgare a clauzelor contractuale și orice informație dată publicității, care ar putea aduce atingere intereselor societății. Sancțiunea pentru abaterea de la aceste clauze este denunțarea imediată a contractului și <<amendă>> de 5.000 de euro” - au scris redactorii de la Jurnalul Național, pe blogul de protest.

Totodată, aceștia au semnalat public, în mediul online, că drepturile lor salariale au fost încălcate „cu premeditare” și au publicat clauzele abuzive din contractele pe drepturi de autor, pe blogul creat în semn de protest. Potrivit angajaților de la Jurnalul Național, în noiembrie 2012, aceștia au fost puși să aleagă între reducerea cu 25% a salariilor și trecerea pe contracte de colaborare, prin care își cesionau drepturile de autor pe 50 de ani și se angajau să-și plătească singuri dările la stat⁴⁴². Cei mai mulți angajați au ales cea de-a

439 „Angajații Alpha TV Ploiești și Telegraful de Prahova, neplătiți de luni de zile”, Mihai Popescu, ObservatorulPH.ro, 21 februarie 2013.

440 „Grevă la România liberă, de la ora 14.00. Protestul s-a încheiat. Ziarul apare mâine”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 28 februarie 2013.

441 „Criză. Angajații România liberă, către patronul Adamescu: <<situația a scăpat de sub control>>”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 29 noiembrie 2012.

442 „Ghid de transformat ziariștii în sclavi”, Tiberiu Lovin, ReporterVirtual.ro, 21 noiembrie 2012.

doua variantă, dar acest compromis nu a făcut decât să deschidă șirul unor îndelungi întârzieri salariale (de patru luni⁴⁴³) și restructurări (fără salarii compensatorii). Drept urmare, în aprilie 2013, protestatarii au solicitat plata salariilor restante (pe ultimele patru luni) și renegocierea condițiilor contractuale, acuzând că „Intact Media Group își acoperă din datorii și își limitează pagubele înregistrate cu societățile care au deținut marca Jurnalul Național, pe seama angajaților și colaboratorilor publicației”⁴⁴⁴. A doua zi după începerea protestului, managerul Daniel Matiescu le-a comunicat pe e-mail angajaților Jurnalul Național că va urma o nouă serie de restructurări și că s-au „identificat soluții de achitare a onorariilor”, cu mențiunea că plata salariilor restante se va face eșalonat⁴⁴⁵.

La cinci zile de la crearea blogului de protest, redactorii au scris că semnalarea publică a abuzurilor la care au fost supuși și preluarea mesajelor de pe blog de către restul presei a pus presiune pe conducerea ziarului pentru identificarea unor soluții de efectuare a plății salariilor către jurnaliști. Totodată, inițiatorii blogului au declarat că pun la dispoziție platforma online creată de ei către toți jurnaliștii dispuși să demaște neregulile din redacțiile unde lucrează.

„Le mulțumim tuturor celor interesați de soarta noastră. Fără acest interes, conducerea Jurnalului Național nu ar fi dat doi bani pe protestul nostru și nici nu s-ar fi angajat la plata eșalonată a obligațiilor restante de peste patru luni. Încă nu avem un calendar de plată, dar este limpede că, până la apropiatele Sărbători, cel puțin onorariile convenite pentru luna decembrie vor trebui achitate, ca să se păstreze un dram de credibilitate în privința intențiilor managementului. Am sărbători Paștele, cu banii <<de Crăciun și Anul Nou>>. Rămânem optimiști în această privință, chiar dacă veștile dinspre contabilitate nu sunt, deocamdată, dătătoare de speranțe”⁴⁴⁶ - au scris redactorii protestatari.

Pe 18 aprilie, încă 15 jurnaliști au fost anunțați că vor fi disponibilizați⁴⁴⁷.

S-a prelungit CCM Unic la Nivel de Ramură Mass-Media

În februarie 2013, Federația Română a Jurnaliștilor - MediaSind a anunțat că efectele juridice ale Contractului Colectiv de Muncă Unic la Nivel de Ramură Mass-Media și ale Codului Deontologic al Jurnalistului au fost prelunghite de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice până la data de 14 ianuarie 2014. „Astfel, acest important document de autoreglementare ce conține atât drepturi, cât și clauze profesionale, cum ar fi clauza de conștiință a jurnalistului, poate să garanteze, în continuare,

libertatea de exprimare”⁴⁴⁸ - a precizat un comunicat de presă transmis de MediaSind.

CONCLUZII:

- În contextul prelungirii crizei economice, mulți angajatori au făcut presiuni pentru înlocuirea cărților de muncă cu contracte pe drepturi de autor și au încercat să-i determine pe jurnaliști să renunțe la drepturile lor.
- În multe cazuri, contractele pe drepturi de autor sunt folosite pentru șantajarea jurnaliștilor și pentru a eluda prevederile legale privind drepturile jurnaliștilor.
- Cei mai mulți jurnaliști care atacă în instanță deciziile abuzive ale angajatorilor au câștig de cauză.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI:

- Informați-vă în permanență cu privire la drepturile dumneavoastră și nu acceptați clauze care contravin Contractului Colectiv de Muncă Unic la Nivel de Ramură Mass-Media (CCM), întrucât sunt ilegale. CCM include și clauza de conștiință - instrument de protecție împotriva imixtiunilor patronale.
- Când vă confrunțați cu un litigiu de muncă, apelați la sprijinul unui avocat, al unui sindicat pentru jurnaliști sau al unui ONG media.

443 „Protest al redactorilor de la Jurnalul Național”, Protest-Jurnalul.blogspot.ro, 10 aprilie 2013.

444 Ibidem.

445 „Strategia lui Marius Tucă și promisiunile lui Matiescu”, Protest-Jurnalul.blogspot.ro, 11 aprilie 2013.

446 „O invitație către colegii noștri”, Protest-Jurnalul.blogspot.ro, 15 aprilie 2013.

447 Concedieri la Jurnalul Național. 15 jurnaliști au fost notificați, www.paginademedia.ro, 18.04.2013 | Iulia Bunea, http://www.paginademedia.ro/2013/04/concedieri-la-jurnalul-national-15-jurnalisti-au-fost-notificati/

448 „Contractul Colectiv de Muncă din Mass-Media și Codul Deontologic al Jurnalistului produc efecte juridice până la 14 ianuarie 2014!”, MediaSind.ro, 5 februarie 2013.

VII. ETICĂ

„2013 consfințește, în redacțiile noastre, dispariția mult-doritei frontiere dintre jurnalism și afacere, dintre partea editorială și <<vânzări>>, dintre iluzii și cinism. Încercarea de a separa munca de presă de interesele patronale a supraviețuit doar câțiva ani, după înlocuirea gărzii SRS - CTP - Nistorescu & co. În trusturi nu a mai rămas niciun loc necontrolat, nicio oază de autonomie, iar lunile viitoare vor aduce implozia. S-a instalat noua gardă, iar modelul este același, verificat: un singur om, Executantul Dispus, controlează atât operațiunile de business, cât și conținutul editorial. Șefii lui nu sunt din presă și nu apar în presă.” (A scris pe Facebook jurnalistul Mihnea Măruță, fost redactor-șef la Adevărul, la scurt timp după ce a demisionat)

Goana după senzațional și vânarea unor situații umiltoare, ridicole sau tragice din viața unor persoane au devenit „produsele premium” ale televiziunilor comerciale și ale presei tabloide. Moartea unor personalități⁴⁴⁹ sau viața intimă a unor vedete⁴⁵⁰ sunt transformate în spectacole mediatice, cu dispreț pentru demnitatea umană și viața privată. Se pare că numai amenințările cu procese reușesc să tempereze pornirile tabloidelor. După ce Andreea Marin a avertizat public că se va adresa instanțelor pentru a-și proteja viața privată, tabloidul Libertatea a scris în paginile sale că „înțelege să respecte dreptul la viață privată al soților Andreea Marin și Ștefan Bănică jr, aflați în acest moment în pragul unui divorț. Din acest motiv, Libertatea va oferi informații legate de acest subiect doar dacă acestea vor servi interesului public al cititorului, așa cum este cazul și materialului de mai sus”⁴⁵¹.

Mai grav, atunci când realitatea nu oferă situații suficiente de „suculente” pentru agenda editorială, realizatorii regizează ei înșiși astfel de situații, inventând știri⁴⁵² sau situații pe care le prezintă publicului ca fiind adevărate. Cazul unei tinere care făcea „mărturisiri” născocite de producătorii TV⁴⁵³ a determinat CNA să inițieze modificarea Codului de Reglementare în Audiovizual cu scopul de a obliga televiziune să înștiințeze publicul atunci când difuzează imagini/scene regizate în cadrul unor emisiuni de tip reality show.

Retorica naționalistă a revenit în forță la începutul anului 2013. Au fost redezgroplate teme precum „pericolul maghiar” sau „romii care pătează imaginea României în străinătate”. Pe 29 ianuarie 2013, postul de televiziune Antena 3 a difuzat emisiunea Sinteza zilei, având ca temă situația fierbinte 449 „Patru posturi amendate în cazul Nicolaescu, în prima ședință a CNA în noua formula. Președintele ales al noului CNA, Laura Georgescu: Să fim parteneri cu televiziunile pentru interesul public”, C.I., HotNews.ro, 10 ianuarie 2013.
450 „Andreea Marin, la un pas de accident. <<Agresivitatea reporterilor a depășit orice limită>>. Ce mesaj a postat vedeta pe Facebook”, D.D., Antena3ro, 21 ianuarie 2013.,
451 „Salonul oficial al Andreei Marin, plătit de un ONG antidrog | A fost ajutată de o organizație neguvernamentală pentru a o putea proteja pe micuța Violeta de ochii paparazzilor”, Elena Matei, Libertatea.ro, 21 ianuarie 2013.
452 „<<Mirela bugetara>> lovește din nou. <<Actori>> și mărtisoare, la DiGi 24. Interviu exclusiv cu <<actorul>>”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 26 februarie 2013.
453 „Explicațiile loanei Tufaru pentru apariția la Acces Direct: A fost un rol. Mă face să mă simt actriță. Antena 1, sancționată cu 20.000 de lei”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 12 februarie 2013.,

din Ținutul Secuiesc. Realizatorul Mihai Gâdea a prezentat informația conform căreia pe site-ul oficial al Consiliului Județean Covasna totul este în limba maghiară, neexistând o versiune în limba română. ActiveWatch a demonstrat atunci că postul de televiziune falsificase imaginea site-ului Consiliului Județean, siteul având și o pagină în limba română, și a sesizat CNA⁴⁵⁴.

Minoritățile sexuale au fost, la rândul lor, subiectul unor produse jurnalistice făcute fără a se ține seama de rigorile profesionale. La începutul lui ianuarie 2013, cotidianul ProSport a publicat o anchetă-serial despre „cazurile de lesbianism” din handbal. Majoritatea știrilor despre acest subiect încalcă flagrant dreptul la viață privată și la demnitate și insinuează existența unei legături între orientarea sexuală și predispoziția pentru comiterea abuzurilor sexuale⁴⁵⁵. Exprimările jurnaliștilor sunt grăitoare: „Lesbianism în handbal”, „Alina Dobrin, acuzată că nu și-a menajat fiul nici în cantonament”, „acuze de homosexualitate”, „Cu doar 1.500 de jucătoare legitime, handbalul românesc e un spațiu mic, închis, cu puține șanse de înprospătare a genei”, „scene ascunse”, „detalii șocante”, „soacra le-a prins în flagrant”, „Cum să scapi din lagăr?”⁴⁵⁶.

Televiziunea publică a organizat o dezbatere tendențioasă despre activitățile pedagogice pe tema minorităților sexuale într-un liceu bucureștean⁴⁵⁷. Dezbateră a fost dezechilibrată din cauza atitudinii moderatorului și a lipsei din studio a profesoarei care a organizat respectivele activități didactice.

Legăturile corupte ale unui jurnalist cu mediul politic

Bogdan Chirieac, unul dintre cei mai vizibili comentatori TV, a fost acuzat că a făcut trafic de influență în favoarea unor companii multinaționale, de la care a încasat bani pe care i-a transferat ulterior unor diverși politicieni⁴⁵⁸.

Acuzația a fost făcută de brokerul Cristian Sima, fost președinte al bursei de instrumente financiare derivate Sibex Sibiu. Potrivit lui Sima, Chirieac a fost partener al lui Sima în WBS Holding între 1998 și 2001.

Jurnaliștii RISE Project⁴⁵⁹ au investigat aceste acuzații și au probat asocierea în WBS Holding a lui Thomas Lundin, fost reprezentant al companiei Ericsson în România. Lundin are în prezent un litigiu în instanțele suedeze cu Ericsson, compania acuzându-l că a deturnat fonduri în valoare de 7 milioane de euro. Lundin susține că banii respectivi au fost plătiți unor politicieni români pentru a facilita contracte pentru Ericsson⁴⁶⁰. Chirieac l-a dat în judecată pe Sima pentru afirmațiile de mai sus.

454 Sesizare către Consiliul Național al Audiovizualului - Emisiunea Sinteza Zilei (Antena3) din 29 ianuarie 2013, ActiveWatch.

455 „Apel către jurnaliști. Orientarea sexuală nu este subiect de interes public”, ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei, ActiveWatch.ro, 11 ianuarie 2013.

456 „Răspunsurile ActiveWatch la întrebările adresate de ProSport”, ActiveWatch.ro, 17 ianuarie 2013.

457 „Gay Pride într-o școală publică. Lecții de toleranță sau abuz?”, TVRNews.ro, 08 februarie 2013.

458 „Scrisoarea a IV-a de Cristian Sima: CTP, crucișătorul Potemkin al presei românești, a venit la Hotnews să-și ofere serviciile”, Adina Vlad, Adevărul.ro, 15 octombrie 2012.

459 <http://www.riseproject.ro/despre-noi/>

460 „Fostul șef al Ericsson România: Am plătit politicieni”, riseproject.ro, 6 noiembrie 2012.

Bogdan Chiriac este unul dintre invitații cu cele mai multe prezențe la TV în 2012, situat pe locul 2, după Mugur Ciuvică, președintele asociației Grupul de Investigații Politice, potrivit unei analize MediaTrust România din luna septembrie 2012⁴⁶¹. Televiziunea care l-a chemat cel mai des în studio pe Chiriac a fost Antena 3. În 2009, Bogdan Chiriac a fost implicat într-un scandal de șantaj, când din stenogramele discuției dintre acesta și Sorin Roșca Stănescu, publicate de ziarul Curentul, reieșea că cei doi îl șantajau pe președintele Agenției Naționale pentru Integritate. Clubul Român de Presă și Asociația Jurnaliștilor din România l-au sancționat pe Chiriac, cerându-le instituțiilor media să nu îl mai prezinte drept jurnalist.

Sima șantajează directorul unei publicații

Într-o altă dispută, directorul publicației economice Bursa, Florian Goldstein (Make), a fost amenințat de Sima că, în cazul în care publică informații care pot afecta clienții WBS Holding, atunci va face publice pe www.hotnews.ro, „pe surse”, tranzacțiile pe care le-a efectuat pe diferite piețe financiare în numele său. Make a fost client al WBS Holding. „*Pentru că îți jur pe ce am mai sfânt că dacă tu faci măgărie cu toți clienții și arunci WBS-ul în aer, eu, tot pe surse, la Hotnews, că eu nu mai sunt la Hotnews și nici la WBS, îți dau toate tranzacțiile lui Make*”⁴⁶², ar fi declarat Sima, potrivit lui Make.

Sima a fugit din țară la începutul lui octombrie 2012, după ce firma pe care o deține a pierdut banii clienților în numele cărora tranzacționa pe piețele de capital. Brokerul susține că a fugit din teama amenințărilor pe care le-ar fi primit indirect din partea unor politicieni sau oameni de afaceri⁴⁶³.

De-a lungul ultimilor 10 ani, Sima a fost o prezență constantă în platourile televiziunilor pentru a comenta diverse teme legate de piețele financiare. Cristian Sima a deținut până în luna septembrie 9% din acțiunile publicației online HotNews.ro (pe care a și finanțat-o) și pe care le-a vândut în luna septembrie 2012 lui Răzvan Cornățeanu, fost manager la mai multe publicații și grupuri de presă din România, printre care Adevărul Holding. Publicația a scris că „Cristian Sima a fost investitor financiar în firmă, fără niciun rol în activitatea de zi cu zi a platformei HotNews.ro”.

„Atac la persoană” sub formă de șantaj

În luna octombrie 2012, jurnaliștii Florin Paraschivescu și Nicușor Simion au fost arestați pentru 29 de zile sub acuzația de șantaj. Potrivit procurorilor, în septembrie 2012, sub pretextul că sunt director, respectiv redactor la o publicație (Atac la persoană), cei doi l-ar fi constrâns președintele Universității Bioterra să le plătească suma de 150.000 euro, sub amenințarea că vor publica mai multe materiale compromițătoare la adresa lui⁴⁶⁴. Cu un an în urmă, Mihai

461 „Abonații televiziunilor de știri: Mugur Ciuvică, Marius Pieleanu și Bogdan Chiriac”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 17 octombrie 2012.

462 „Absurd: Sima încearcă să mă șantajeze”, Bursa.ro, 11 octombrie 2012.

463 „Cristian Sima: Am venit în Islanda de frica unor politicieni”, Adevărul.ro, octombrie 2012.

464 „Șantajistii rectorului de la Bioterra, arestați pentru 29 de zile”, Virgil Burlă, Ionel Stoica, EvZ.ro, 02 octombrie 2012.

Ghezea, patronul ziarului Atac la persoană era reținut de procurori, fiind acuzat că l-ar fi șantajat printr-un contract de publicitate pe Ioan Niculae, patronul Holdingului InterAgro și al echipei de fotbal Astra Ploiești. Tribunalul București a decis cercetarea în libertate a lui Mihai Ghezea⁴⁶⁵.

Jurnaliști condamnați sau judecați pentru șantaj

La începutul lui 2013, doi jurnaliști au fost condamnați la închisoare cu suspendare pentru acte de șantaj și un al treilea a fost trimis în judecată.

În luna ianuarie, șefii unor publicații ieșene, Florin Asimionesei și Alin Tocan, au fost condamnați la trei ani, respectiv doi ani de închisoare cu suspendare pentru șantaj, după ce au fost acuzați că între 2001-2004 au cerut mai multor persoane politice și oameni de afaceri bani pentru publicitate. Alin Tocan a fost redactor-șef al ziarului Ziua de Iași, iar Florin Asimionesei este patron al publicației Bună ziua, Iași⁴⁶⁶.

Corespondentul PRO TV Baia Mare, Raul Kreiter, a fost trimis în judecată de procurorii Parchetului de pe lângă Judecătoria Baia Mare pentru săvârșirea infracțiunii de șantaj. Conform rechizitoriului, Raul Kreiter ar fi obținut în luna septembrie 2011 o înregistrare audio compromițătoare privind viața intimă a unui profesor de la Centrul Universtar Nord, pe care l-ar fi amenințat cu demararea unei anchete jurnalistice. Jurnalistul a pretins și a primit sume de bani de la partea vătămată⁴⁶⁷.

Un jurnalist promovează un proiect minier

Emisiunea „Patrimoniul nimănu”, difuzată în data de 5 februarie 2012 și moderată de Mihai Tatulici, a generat 23 de reclamații la CNA, fiind acuzată de lipsă de imparțialitate și tolerarea instigării la violență⁴⁶⁸. Emisiunea pune în discuție exploatarea resurselor de la Roșia Montană.

Cei cinci invitați din platoul emisiunii au declarat că sunt pro exploatarea la Roșia Montană. Pe lângă aceștia, au mai avut intervenții de la fața locului doi jurnaliști, dintre care unul (Mihai Goțiu) era împotriva exploatării de către Roșia Montană Gold Corporation (RMGC)⁴⁶⁹. Alături de invitați, în public, exista un grup care îl huiduia și amenința pe Goțiu, în vreme ce susținătorii exploatării erau aplaudați. Mihai Tatulici nu a intervenit decât o singură dată pentru a-i tempera pe aceștia. Goțiu a fost agresat înainte și după emisiune de grupul de susținători ai proiectului de la Roșia Montană (caz detaliat în capitolul Agresiuni).

Pe parcursul emisiunii, moderatorul i-a „certat” pe specialiștii că nu ajung la un verdict categoric privind beneficiile sau pericolul exploatării, sugerând că oamenii

465 „Mihai Ghezea, patronul ziarului <<Atac la persoană>>, va fi cercetat în libertate pentru șantaj”, Lupășteanu Cătălin, Gândul.info, 10 octombrie 2011.

466 „Doi ziariști ieșeni, condamnați cu suspendare pentru șantaj; printre părțile vătămate era și Relu Fenechiu”, V.M., HotNews.ro, 3 ianuarie 2013.

467 „Jurnalist din Baia Mare, trimis în judecată pentru șantaj”, Ziarul de Maramureș, 1 Martie 2013.

468 Pentru „instigarea la violență” vezi descriere în capitolul Agresiuni, amenințări, insulte.

469 Decizia nr. 100 din 21 februarie 2012, CNA.ro.

mor de foame și au nevoie de locurile de muncă create cu ocazia eventualei exploatare. În timpul emisiunii a fost difuzat un film documentar pro-exploatare.

Mihai Tatulici a luat parte în 2010 la o „călătorie de documentare” în Noua Zeelandă, finanțată de RMGC.

Ca urmare a reclamațiilor, CNA a hotărât sancționarea postului cu somație publică pentru încălcarea obligațiilor legale referitoare la asigurarea de către radiodifuzor a imparțialității și echilibrului punctelor de vedere exprimate. Membrii Consiliului au afirmat că *”recunosc dreptul la opinie al moderatorului, care poate fi una de sprijin al proiectului, însă apreciază că acest drept trebuie exercitat rezonabil”*, prin neutralitate și *„favorizarea formării unei opinii libere a telespectatorilor, iar nu influențarea acestei opinii”*⁴⁷⁰. Răsvan Popescu, președinte CNA, a declarat în timpul dezbaterii despre emisiune din plenul Consiliului. CNA *„Este o problemă faptul că se organizează foarte puține dezbateri în legătură cu acest subiect și foarte multă publicitate pe acest subiect. E important ca dezbaterile să fie echilibrate, echidistante astfel ca publicul să-și poată forma singur o opinie”*⁴⁷¹.

Știri regizate

În martie 2012, Observatorul Antenei 1 a difuzat o știre despre cum măsurile de austeritate îi fac pe români să cumpere legume la bucată. Știrea prezenta o femeie „Mirela, bugetară”, care cumpăra doar două roșii într-o piață, fiindcă nu ar mai avea bani să cumpere „la kilogram”. În fundalul imaginilor care au urmat, „Mirela bugetara” putea fi văzută cum vinde la o tarabă, din aceeași piață. Antena1 a confirmat că reportera era lipsită de experiență și că a fost „sancționarea drastică”. Aceasta fusese șefă de promoție la **Intact Media Academy**, școala de media dezvoltată de grupul care deține Antena 1. Postul de televiziune a scos imaginile de pe site-ul propriu și a raportat pentru „încălcarea copyright-ului” acele site-uri care au preluat materialul⁴⁷².

Realitatea TV a fost, de asemenea, acuzată că a regizat o știre despre furtuni de nisip pe litoral, în luna mai⁴⁷³. În timpul relatării, în fundal apare un bărbat care aruncă cu nisip⁴⁷⁴. Reporterul Realitatea a susținut că bărbatul surprins era cameramanul DIGI 24, Marius Panțu, care făcea „o glumă proastă”. Acesta a negat acuzația colegului de breaslă. În februarie 2013, Panțu a fost concediat de DIGI 24, împreună cu o reporteră, după ce paginademedia.ro a dezvăluit că personajele dintr-un reportaj difuzat de televiziune erau false, fiindcă organizatorul unui târg de cadouri și o expozantă erau prezenți drept client, respectiv consultantă de imagine.

470 Ibidem.

471 „Tatulici, tras de urechi din cauza Roșia Montană”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 21 februarie 2012.

472 Pagina „Casa Jurnalistului” a fost raportată în acest sens.

473 „Realitatea și Digi24 își aruncă reciproc nisip în ochi”, Tudor Borcea, mediaddict.ro, 18 mai 2012.

474 http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=5A_OgUIMJw0

Invenții mediatiche pentru audiență

Televiziunile regizează situații pe care le prezintă ca fiind reale. Reprezentativ este cazul Ioana Tufaru⁴⁷⁵, care a determinat CNA să inițieze modificarea Codului de Reglementare în Audiovizual cu scopul de a obliga televiziunile să înștiințeze publicul atunci când difuzează scene regizate.

Emisiunea Happy Hour (Pro TV) a difuzat o înregistrare în care Tufaru, fiica Andei Călugăreanu, povestea cum s-ar fi prostituat, în timp ce **Acces Direct** și **Un show păcătos (Antena 1)** au dat imagini cu aceasta în lenjerie intimă. S-a constatat că acțiunile și poveștile Ioanei Tufaru făceau parte dintr-un scenariu stabilit în prealabil de producătorii TV și agreat de aceasta, situație recunoscută inclusiv de reprezentanții televiziunilor în cadrul audierilor de la CNA. *„Personajul Ioana Tufaru a venit către noi ca un personaj care se construiește pe TV, e adevărat nu noi am descoperit-o, ci s-a construit la o altă televiziune, și am decis să facem o poveste inspirată 80% din viața ei reală”*, a declarat la CNA reprezentantul Antena1⁴⁷⁶. Consiliul Național al Audiovizualului a amendat postul Antena 1 cu 50.000 de lei și Pro TV cu 30.000 de lei⁴⁷⁷ pentru ipostazele în care au prezentat-o pe Ioana Tufaru⁴⁷⁸.

Pe 4 ianuarie, postul de televiziune România TV a anunțat că este în posesia unor **„documente incendiare” legate de moștenirea regizorului Sergiu Nicolaescu, decedat cu o zi înainte**. România TV a titrat pe burtieră *„Documente către instanță”*, *„Nicolaescu, acte șoc”*, *„Oprirea incinerării”* - pentru a anunța în jurnalul de la ora 20.00 că două persoane au depus, la Judecătoria Sectorului 1, cereri de recunoaștere a paternității, spunând că ar fi fiii nelegitimi ai regizorului decedat în 3 ianuarie 2013. Datele de identificare ale unuia dintre presupușii „fii” aparțin unui jurnalist, fostul prezentator de știri sportive de la Realitatea TV, Vasile Rotaru. România TV este o televiziune ce s-a desprins în toamna lui 2011 din redacția RealitateaTV. Vasile Rotaru a susținut că i-a fost folosită abuziv identitatea și că nu are nici o legătură cu solicitarea de stabilire a paternității. Rotaru a sesizat organele de anchetă penală.

Câteva televiziuni au prezentat un bărbat nevinovat drept criminal

În luna martie, televiziunile B1 TV⁴⁷⁹, Realitatea TV și Antena 3 au prezentat un tânăr român din Norvegia, Cosmin Chițu, ca fiind ucigașul unui profesor dintr-o școală de voluntari și agresorul nevestei acestuia.

Se pare că motivul confuziei a fost o traducere greșită realizată prin intermediul Google Translate⁴⁸⁰ a unui articol

475 „Explicațiile Ioanei Tufaru pentru apariția la Acces Direct: A fost un rol. Mă face să mă simt acrită. Antena 1, sancționată cu 20.000 lei”, Lulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 12 februarie 2013.

476 Ibidem.

477 „Amenzi în cazul Ioana Tufaru. Antena1 - 50.000 lei, ProTV - 30.000 lei”, Lulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 11 octombrie 2012.

478 „Emisiunile-tabloid ar putea fi obligate să prezinte mesajul: Acest program este o ficțiune”, Lulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 14 februarie 2013.

479 <http://www.youtube.com/watch?v=yF4akZ0Bnzs&feature=youtu.be>

480 „Cum l-a făcut Google Translate criminal pe un român nevinovat”, Adevărul.ro, 06 martie 2012.

care spunea doar că tânărul acuzase respectiva școală de rele tratamente⁴⁸¹. La șase luni după incident, în septembrie 2012, cele trei televiziuni au fost sancționate de Consiliul Național al Audiovizualului cu amenzi de 5.000 de lei.

„CSM duce o campanie antipresă”

La 31 ianuarie 2012, Consiliul Suprem al Magistraturii (CSM) lansa un comunicat de presă în contextul afirmațiilor lui Sorin Ovidiu Vântu (SOV) din cadrul procesului acestuia (14 noiembrie, la Curtea de Apel București), redate de posturile de televiziune Realitatea TV, Antena 3, Antena 1 și Pro TV, publicația online HotNews și cotidianul Evenimentul zilei. SOV a spus că va lua justiția în propriile mâini și că procurorii sunt „rău intenționați sau idioti”. CSM, prin intermediul comunicatului, sugerează că presa a comis o eroare difuzând declarațiile inculpatului, care „sunt de natură să aducă atingere prestigiului și credibilității justiției”. Mai mult, comunicatul susține ideea că „necesitatea protecției autorității și independenței puterii judecătorești precum și a reputației judecătorilor și procurorilor (...) reprezintă elemente care justifică limitarea libertății de exprimare recunoscută presei”. Cristi Dănilă, membru CSM, s-a distanțat de conținutul comunicatului și spune că pare că „noua conducere a CSM duce o campanie antipresă”⁴⁸².

Presa duce o campanie „anti-CSM”

Câteva luni mai târziu, după ce a fost victima unei campanii agresive a postului Antena3, Cristi Dănilă a amenințat jurnaliștii invocând articole din Codul Penal „*Mai constat că unii așa ziși analiști/comentatori instigă la revolte publice împotriva magistraților*”⁴⁸³ - a declarat acesta. CNA a analizat cazul, care a stârnit controverse aprinse în rândul membrilor, însă nu s-a pronunțat asupra lui, deoarece propunerile de sancționare nu au întrunit numărul necesar de voturi. Situația i-a determinat pe cinci dintre membrii Consiliului să exprime o opinie separată în luna noiembrie asupra cazului Dănilă, dar și a altor magistrați sau instituții publice supuse atacurilor de postul de televiziune Antena3. Cei cinci (Ioan Onisei, Narcisa Iorga, Gelu Trandafir, Mircea Valeriu Deaca și Valentin Alexandru Jucan) consideră că în emisiunile Antena3 s-au comis „abateri grave”⁴⁸⁴ de la legislația audiovizuală.

„*Considerăm că libertatea de expresie și demersurile jurnalistice în interes public justificat nu au nicio legătură cu felul în care au fost purtate aceste campanii, fără respectarea legii, a eticii și codurilor profesionale. Nu au fost respectate prevederile legale privind principiul „audiatur et altera pars”, principiul informării corecte a publicului, care presupun confruntarea și echilibrul unor puncte de vedere aflate în opoziție, distincția între fapte*

481 „Presa spintecătoare”, Ionuț Codreanu, Blog.ActiveWatch.ro, 12 martie 2012.

482 „Comunicat al biroului de presă CSM față de afirmațiile lui SOV că va lua justiția în propriile mâini: <<materialele publicate sunt de natură să aducă atingere prestigiului și credibilității justiției>>. Danilă: Actualul Csm duce o campanie anti-presă”, Atilla Biro, HotNews.ro, 31 ianuarie 2012.

483 „Cine atacă procurorii riscă închisoarea”, Cristi Danilă, CristiDanilă.wordpress.com, 17 august 2012.

484 Cinci membri CNA spun că Antena 3 nu e sancționată corespunzător; alți patru resping acuzațiile, de Madalina Cerban, Mediafax, 08.11.2012

și opinii. Astfel, au fost aduse prejudicii grave de imagine unor persoane și instituții fundamentale ale statului care nu puteau fi reparate din punctul nostru de vedere prin dreptul la replică. Pe de altă parte, publicul a fost privat de formarea unei opinii libere cu privire la faptele prezentate”⁴⁸⁵, au spus cei cinci.

La începutul lui 2013, televiziunea de știri Antena3 a pornit o nouă campanie împotriva unor magistrați membri ai CSM, Oana Hăineală, Cristi Danilă și Alina Ghica. Campania a apărut în contextul alegerilor pentru conducerea Consiliului Superior al Magistraturii (în urma cărora Oana Hăineală a devenit președinte, iar Alina Ghica vicepreședinte) care au avut loc la începutul lunii ianuarie și care au declanșat o serie de dispute în interiorul sistemului de justiție, dar și în mediul politic, miza fiind numirea conducătorilor Parchetului General și ai Direcției Naționale Anticorupție. CSM oferă aviz consultativ propunerilor venite din partea Ministrului Justiției pentru conducerea celor două instituții.

CSM a reclamat la Consiliul Național al Audiovizualului șapte ediții ale emisiunilor Antena 3, difuzate în luna ianuarie 2013. În 28 februarie 2013, postul a fost sancționat de CNA pentru lipsa informării obiective, nerespectarea dreptului la propria imagine și pentru faptul că acuzațiile făcute în respectivele emisiuni n-au fost susținute cu dovezi⁴⁸⁶.

Imagini cu premier gol sub pretextul interesului public

Televiziunile au difuzat în februarie 2012 imagini cu fostul premier al României, Emil Boc, gol la vestiar, sub pretextul că SPP-ul nu era acolo, să-l protejeze⁴⁸⁷, ceea ce ar ridica semne de întrebare legate de siguranța națională. ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent și Convenția Organizațiilor de Media au considerat că „*acest material nu poate fi considerat un produs jurnalistice, nu respectă nici o normă profesională și nu are nimic în comun cu informarea publicului sau cu interesul public*” și „*încalcă flagrant dreptul la viața privată*”.

Antena 1, postul de televiziune care a lansat imaginile cu premierul nud în cadrul emisiunii „Un show păcătos”, a fost sancționat de Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) prin suspendarea emisiei timp de 10 minute. Totodată, CNA a amendat și postul OTV cu 200.000 de lei pentru difuzarea imaginilor⁴⁸⁸. „*Este probabil cazul cel mai grav, este o încălcare foarte gravă privind dreptul la propria imagine și protecția demnității umane, sub masca interesului public*”, a declarat președintele CNA, Răsvan Popescu⁴⁸⁹.

485 Cinci membri CNA spun că Antena 3 nu e sancționată corespunzător;

alți patru resping acuzațiile, de Madalina Cerban, Mediafax, 08.11.2012

486 „Antena 3, amendată cu 15.000 de lei pentru lișaj mediatic la adresa unor magistrați”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 28 februarie 2013.

487 „Scandal de proporții! Emil Boc, în fundul gol în incinta unei săli de fitness”, Libertatea.ro, 13 februarie 2012.

488 „Sanțiuni pentru imaginile cu Emil Boc gol: Antena 1, fără emisie 10 minute. OTV, 200.000 lei amendă. Președintele CNA: E probabil cel mai grav caz”, B1.ro, 16 februarie 2012.

489 Ibidem.

Evenimentul Zilei plătește „cetățeni vigilenți” în campania electorală

Ziarul Evenimentul Zilei a acuzat alianța politică Uniunea Social Liberală (USL) că intenționează să fure voturi la referendumul din iulie 2012 pentru demiterea președintelui și că membri ai conducerii „dau premii consistente, alocații bugetare pentru cei care își îndeplinesc cotele la voturi”⁴⁹⁰. Ca într-o competiție, ziarul a oferit la rândul său bani și premii în valoare de 10 000 de euro pentru oamenii care raportează fraude ale USL⁴⁹¹.

Jurnaliști fac ziare pentru campaniile electorale

Condițiile economice precare din presa locală i-au împins pe unii jurnaliști să își ofere serviciile în campaniile electorale unor diverși candidați pentru care au editat ziare de campanie. Situația prezentată de platforma online paginademedi.ro⁴⁹² s-a întâmplat într-un județ învecinat cu Bucureștiul, unde zece jurnaliști au lucrat la ziarele de campanie pentru alegerile locale din iunie 2012. Ediția era plătită cu 1.000 de lei, iar jurnalistul intervievat a admis că practica „nu este etică” și că, dacă ar avea un salariu decent, „nu și-ar vinde astfel meseria”⁴⁹³.

Un jurnalist de la Libertatea, administrator pe site-ul lui Nicu Gheară

Site-ul NicuGheara.ro este platforma de comunicare a lui Nicu Gheară, pe care acesta a postat poze și știri cu și despre el, dar și articole în apărarea fratelui său Constantin Gheară, arestat de către procurorii DIICOT într-un dosar despre o rețea de falsificatori de carduri⁴⁹⁴. Nicu Gheară a fost acuzat în nenumărate articole de conexiuni cu lumea interlopă și cu grupări de crimă organizată⁴⁹⁵.

Site-ul www.NicuGheara.ro a fost creat la 24 mai 2012, iar la datele administrative este trecută adresa de e-mail a lui Ionuț Constantin, jurnalist de la Libertatea⁴⁹⁶. Totodată, Ionuț Constantin este semnatarul unor articole despre Nicu Gheară, publicate pe site-ul Libertatea.ro, care preiau imagini de pe site-ul lui Nicu Gheară⁴⁹⁷.

Contactat de FreeEx pentru a-și exprima punctul de vedere, jurnalistul Ionuț Constantin nu a vrut să comenteze.

Discurs rasist în presă

Consiliul Național de Combatere a Discriminării (CNCD) a amendat un jurnalist pentru un editorial discriminator la 490, „Dăm 10.000 de euro! Stai cu ochii pe fraude!”, Gabriel Gachi, EvZ.ro, 28 iulie 2012.

491 Ibidem.

492, „EXCLUSIV. Incredibilele dezvăluiri ale unui ziarist local mercenar de ocazie”, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 13 aprilie 2012.

493 Ibidem.

494, VIDEO. Fratele lui Nicu Gheară a fost reținut în dosarul falsificatorilor de carduri. În locuințele lor au fost găsite bijuterii, 110 telefoane și sume mari de bani”, EvZ.ro, 29 martie 2013.

495 „Conexiunea Barca-Gheară: <<Nașul din Ibiza și crima organizată>>”, Mihai Munteanu, Paul Radu, Cristi Ciupercă, RiseProject.ro, 1 februarie 2012.

496, „Aur la Olimpiada Jurnaliștilor pentru LIBERTATEA”, Libertatea.ro, 25 septembrie 2009.

497 „Radu Mazăre și Nicu Gheară, ski și grătare în Austria / FOTO”, Ionuț Constantin, Libertatea.ro, 1 februarie 2013.

adresa romilor. Grigore Cartianu și ziarul Adevarul au fost sancționați cu câte 1.000 de lei în urma unei plângeri la CNCD făcută de către Asociația Jurnaliștilor Rromi, Alianța Civică a Romilor din România, Romani CRISS și Asociația E-Civis⁴⁹⁸.

Articolul „Puciul Țigănesc”⁴⁹⁹, apărut în Adevarul la data de 28 august 2012, descrie în termeni peiorativi romii și folosește stereotipuri pentru a sugera că aceștia sunt printre cele mai negative probleme ale României. CNCD a decis că mesajul transmis afectează dreptul la demnitate al membrilor etniei, garantat de Constituție, și că „vizează crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, îndreptată împotriva comunității rrome. Anumite comportamente negative, condamnabile, sunt atribuite comunității de rromi, în întregime”⁵⁰⁰.

Jurnalist concediat pentru plagiat

La începutul lunii noiembrie, publicația Gazeta Sporturilor a reacționat la acuzațiile de plagiat aduse unui angajat angajat și l-a concediat după ce a stabilit că acestea erau întemeiate. Jurnalistul Andrei Niculescu „a încălcat normele de documentare din surse externe, folosind idei și figuri de stil ale unor jurnaliști străini și prezentându-le ca aparținându-i”, conform raportului GSP⁵⁰¹. Potrivit comunicatului GSP⁵⁰², prin scrisori punctuale, publicația și-a cerute scuze surselor externe a căror muncă a fost folosită fără a fi citată și își asumă eroarea de a nu fi activat filtre mai bune de verificare.

S-a înființat Consiliul de Onoare al SRR

În 14 mai 2012, ia naștere Consiliul de Onoare al Societății Române de Radiodifuziune (SRR), organism intern de autoreglementare⁵⁰³. Organismul trebuia înființat încă din 1994, odată cu intrarea în vigoare a Legii de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune, legea obligând radioul și televiziunea publică să adopte coduri etice și organisme care să vegheze la respectarea lor.

Pe parcursul anului 2012, Consiliul de Onoare s-a pronunțat în nouă cazuri, dintre care opt reclamații. Cel mai cunoscut caz este al corespondentei SRR la Bruxelles, Carmen Valică. Aceasta fusese acuzată de mai multe publicații și de liderul PSD Dan Șova că ar fi dezinformat-o pe Viviane Reding, comisarul european pe Justiție, cu privire la posibile arestări ale judecătorilor de la Curtea Constituțională, iar aceste informații false ar fi stat la baza poziției critice pe care comisarul european a exprimat-o la adresa Guvernului român. Consiliul a constatat că jurnalista nu a încălcat prevederile Statului jurnalistului din SRR⁵⁰⁴.

498 „Grigore Cartianu și Adevarul, sancționați pentru un editorial despre rromi”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 27 decembrie 2012.,

499 „Puciul țigănesc”, Grigore Cartianu, Adevarul.ro, 27 august 2012.

500 „Jurnalistul Grigore Cartianu și ziarul Adevarul, sancționați pentru un articol discriminator la adresa rromilor”, George Lăcătuș, AJRR.ro, 28 decembrie 2012.,

501 „Gazeta Sporturilor a reziliat contractul cu Andrei Niculescu”, GSP.ro, 26 noiembrie 2012.,

502 Ibidem.

503 „Radioul Public are un Consiliu de Onoare, care trebuie să vegheze la respectarea normelor editoriale”, Realitatea.net, 16 mai 2012.,

504 Liderul PSD Dan Șova trebuie să probeze acuzațiile grave la adresa unei jurnaliste de la RRA sau să își prezinte demisia!, ActiveWatch.ro, 6 iulie 2012.

Jurnalist somat să-și ceară scuze pentru discurs rasist

Într-un alt caz, comentatorul Radio GSP Gabi Safta a fost somat de compania la care lucra, Convergent Media⁵⁰⁵, să-și ceară scuze publice pentru un mesaj discriminator⁵⁰⁶ transmis nu în calitate de jurnalist, ci de crainic pe stadion la meciul de fotbal Rapid-Steaua, disputat în septembrie 2012. Safta a lansat de la stația de amplificare a stadionului mesajul „Am avut și vom avea mereu boală pe țigani”, preluat apoi de spectatori, oficiali și jucători steliști. Crainicul a trimis o scrisoare prin care și-a recunoscut vina și a demisionat din funcția de crainic⁵⁰⁷.

Jurnaliștii români, despre problemele breslei

Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării a lansat la finele lui 2012 studiul „Responsabilitate și transparență în presa din România”⁵⁰⁸. Cercetarea a fost realizată în anul 2011 asupra unui eșantion de 100 de jurnaliști și manageri de presă din România și și-a propus să analizeze dezvoltarea și impactul sistemelor tradiționale de asigurare a responsabilității sociale a media.

Rezultatele studiului arată că jurnaliștii intervievați identifică presiunile economice ca fiind principala problemă a jurnalismului din România. Astfel, 68% dintre aceștia consideră că presiunile economice dăunează calității actului jurnalistic, în timp ce presiunile guvernamentale sunt indicate de 52% dintre respondenți. Celelalte tipuri de probleme identificate sunt: neasumarea unor standarde profesionale (57%), slaba instruire profesională (60%) și salariile mici (60%).

Aproape 80% consideră că cel mai mare impact asupra comportamentului jurnaliștilor îl are politica editorială, toate celelalte variante de răspuns fiind considerate a avea un impact nesemnificativ (coduri etice, criticile venite din partea publicului sau a colegilor de breaslă etc).

În privința transparenței, 77% dintre respondenți consideră că instituțiile media ar trebui să publice un cod deontologic; tot 77% cred că ar trebui să facă publice structura acționariatului și interesele politice și economice ale acestuia.

⁵⁰⁵ Care deține Radio GSP și Gazeta Sporturilor.

⁵⁰⁶ „Reacția companiei la evenimentele care l-au avut în prim-plan pe Gabi Safta”, GSP.ro, 26 septembrie 2012.

⁵⁰⁷ „Gabi Safta: <<Le cer scuze fanilor rapidiști și demisionez din funcția de crainic de studio”, GSP.ro, 26 septembrie 2012.

⁵⁰⁸ Responsabilitate și transparență în presa din România, MediaAct, www.fjsc.ro

CONCLUZII:

- Dificultățile financiare au amplificat compromisurile editoriale făcute de redacții.
- Presiunile economice sunt privite ca principala problemă pentru mass-media din România de către jurnaliști, potrivit studiului Responsabilitate și transparență în presa românească realizat de Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării (Universitatea din București).
- Șantajul de presă riscă să se transforme într-un fenomen.
- Au apărut noi dezvăluiri despre legăturile corupte ale unor vedete media cu mediul politic.
- Media, mai ales televiziunile, au speculat decesul unor celebrități și au transformat moartea acestora într-un spectacol mediatic.
- S-au înregistrat noi cazuri de știri inventate sau de emisiuni de tip reality show regizate.
- Retorica naționalistă și homofobă e revenit în forță în 2012 și 2013.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI ȘI EDITORI:

- Sancționați public derapajele etice.
- Dezbateți, adoptați și faceți public un cod etic al redacției.
- Delimitați strict rolurile în cadrul companiilor de presă. Jurnalistul nu trebuie să fie agent de marketing.
- Verificați cu atenție sursele din care vă culegeți informația.
- Informați publicul despre fapte relevante și verificabile.
- Nu transformați dramele, tragediile sau scandalurile unor persoane în spectacol mediatic. Respectați demnitatea persoanelor aflate în suferință.
- Tratați echidistant și responsabil subiectele referitoare la minorități. Nu atribuiți unei minorități incidente singulare.

VIII. LEGISLAȚIE

Achiziții publice

În octombrie, Guvernul a adoptat o Ordonanță de Urgență pentru modificarea și completarea OUG 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii.

ANRMAP propunea ca pragul pentru alocarea directă a contractelor să fie ridicat de la 15.000 la 30.000 de euro (modificarea art. 19). În plus, era practic eliminată obligația de transparență privind alocarea contractelor de publicitate (publicarea contractelor atribuite în sistemul electronic de achiziții publice SEAP - www.e-licitatie.ro), impunând respectarea ei doar de la valoarea nominală de 30.000 de euro/contract, față de valoarea de 15.000 de euro, așa cum prevedea legislația în vigoare. Astfel, în forma propusă de ANRMAP, alineatul (1) al articolului 58 se modifica și avea următorul cuprins: „(1) În cazul atribuirii contractelor de publicitate media, cu o valoare estimată mai mare decât cea prevăzută la art. 19, autoritatea contractantă are obligația de a publica un anunț de participare și un anunț de atribuire, în sistemul informatic de utilitate publică disponibil pe internet, la o adresă dedicată, precum și pe pagina proprie de internet”.

În plus, noua formă a legii propusă de ANRMAP permitea operatorilor privați să stabilească singuri ce informații din oferta lor vor să nu fie date publicității. Astfel, articolul 170 se modifică după cum urmează: „Ofertantul elaborează oferta în conformitate cu prevederile din documentația de atribuire și indică în cuprinsul acesteia care informații din propunerea tehnică și/sau din propunerea financiară sunt confidențiale, clasificate, sau sunt protejate de un drept de proprietate intelectuală”. Prevederile în vigoare statuau: Art. 170 - „Ofertantul are obligația de a elabora oferta în conformitate cu prevederile din documentația de atribuire”; Art. 215 - „(1) Dosarul achiziției publice are caracter de document public. Accesul persoanelor la aceste informații se realizează cu respectarea termenelor și procedurilor prevăzute de reglementările legale privind liberul acces la informațiile de interes public și nu poate fi restricționat decât în măsura în care aceste informații sunt clasificate sau protejate de un drept de proprietate intelectuală, potrivit legii”.

Centrul pentru Journalism Independent (CJI) și ActiveWatch au afirmat că forma propusă de ANRMAP afecta „grav” transparența alocării contractelor de achiziții publice, în principal a celor de publicitate, și au solicitat Guvernului să respingă Ordonanța⁵⁰⁹. Cele două organizații au afirmat că amendamentele încalcau prevederile legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, precum și legea 182/2002 privind informațiile clasificate (care nu reține termenul de „informație confidențială”). Institutul pentru Politici Publice (IPP) a criticat la rândul său proiectul de ordonanță pentru că a considerat că „interzice accesul

509 „Centrul pentru Journalism Independent și ActiveWatch cer Guvernului să respingă propunerile de modificare a Legii Achizițiilor Publice”, Comunicat de presă, 26 noiembrie 2012.

publicului la informații de interes public din dosarul achiziției publice sub pretextul protejării principiului concurenței între ofertanți și nu combate corespunzător fenomenul conflictelor de interese”⁵¹⁰.

Potrivit ultimului raport de monitorizare al Centrului pentru Journalism Independent⁵¹¹, valoarea estimată a publicității de stat este de aproximativ 50-60 de milioane de lei pe trimestru. „Alocarea arbitrară a acestor sume este de natură să distorsioneze mecanismele pieței libere și ale liberei concurențe”, au mai afirmat CJI și ActiveWatch în scrisoarea adresată Primului Ministru.

În forma adoptată de Guvern pe 27 noiembrie, pragul pentru alocarea directă a contractelor nu a fost ridicat la 30.000 de euro, „întrucât s-au primit semnale din partea societății civile”, după cum a declarat purtătorul de cuvânt al guvernului⁵¹². De asemenea, a fost reinstabilită⁵¹³ obligația de a publica în SEAP (www.e-licitatie.ro) o notificare pentru achizițiile directe a căror valoare depășește echivalentul în lei al sumei de 5.000 euro fără TVA⁵¹⁴. Însă parte din prevederile prin care accesul la informații de interes public este blocat a fost menținută, articolul 170 fiind modificat conform proiectului inițial⁵¹⁵.

ACTA up and down. Drepturile de autor

România a semnat în 26 ianuarie 2012 controversatul Acord Comercial de Combatere a Contrafacerii (ACTA) care conținea dispoziții ce puteau duce la reglementarea internetului, situație ce a condus la critici și proteste în

510 „Deși Comisia Europeană cere mai multă transparență în achizițiile publice, Guvernul dorește secretizarea ofertelor depuse de participanții la licitații și nu previne eficient conflictele de interese”, IPP, București, 26 noiembrie 2012. IPP a mai spus, referitor la modificarea art. 170: „Prin amendamentele propuse, Guvernul României lasă, în mod nemaifăcut în Europa, la latitudinea operatorilor economici să indice/decidă care informații din ofertele depuse într-o achiziție sunt publice și care sunt confidențiale/clasificate sau protejate de un drept de proprietate intelectuală. Invocând preocuparea pentru protejarea competiției între operatorii economici, de fapt Guvernul blochează accesul cetățenilor la informații de un interes public evident. Consecința: orice viitoare încercare a unei persoane de a se informa cu privire la conținutul unui dosar de achiziție se va lovi de refuzul Autorității Contractante căreia firmele participante îi vor indica, cel mai probabil, că toate documentele din oferte sunt confidențiale. Institutul pentru Politici Publice a cerut Guvernului ca documentele achiziției să rămână publice cu anumite excepții identificate pe baza practicii europene”.

511 <http://www.cji.ro/?p=1761>.

512 „Guvernul menține pragul pentru achizițiile publice directe la 15.000 de euro, invocând reacții din partea societății civile”, de R.M., HotNews, 27 noiembrie 2012.

513 Pentru o analiză a istoricului modificărilor legii achizițiilor publice vezi și Raportul FreeEx Libertatea Presei 2010, publicat de ActiveWatch în mai 2011.

514 Art. 19¹. - (1) În situația prevăzută la art. 19, autoritatea contractantă transmite în SEAP o notificare cu privire la achiziția directă a cărei valoare depășește echivalentul în lei al sumei de 5.000 euro fără TVA, în cel mult 10 zile de la data primirii documentului justificativ ce stă la baza achiziției realizate.

(2) Transmiterea notificării prevăzute la alin. (1) se va efectua în format electronic prin utilizarea aplicației disponibile la adresa de internet www.e-licitatie.ro și va cuprinde următoarele informații: a) denumirea și datele de identificare ale operatorului economic; b) obiectul achiziției; c) codul CPV; d) valoarea achiziției; e) cantitatea achiziționată; f) data realizării/atribuirii achiziției.

515 Ordonanță de urgență nr. 77 din 27/11/2012. Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 827 din 10/12/2012.

întreaga Europă⁵¹⁶.

Una din noutățile ACTA era că încuraja furnizorii de rețele și de servicii de comunicații electronice să ajungă la înțelegeri private cu reprezentanții titularilor drepturilor de autor pentru supravegherea utilizatorilor finali în scopul unei „iluzorii” mai bune aplicări a legislației drepturilor de autor, dar aceste înțelegeri conduceau la nerespectarea drepturilor omului pentru utilizatorii obișnuiți⁵¹⁷.

O critică adusă ACTA este că acest acord a fost negociat netransparent și a luat în calcul doar punctele de vedere ale industriei. Societății civile i-a fost refuzat dreptul de a participa la discuțiile cu privire la tratat, iar documentele negociate nu au fost niciodată făcute publice. Au fost publicate rapoarte care concluzionau că ACTA va afecta libertatea de exprimare, viața privată, comerțul internațional și va reprezenta un obstacol în calea inovării⁵¹⁸.

Argumentele pro ACTA s-au bazat pe combaterea „pirateriei” și protejarea consumatorului de bunuri contrafăcute⁵¹⁹.

În 4 iulie 2013, Parlamentul European a respins ACTA, ceea ce înseamnă că nu poate deveni lege în Uniunea Europeană⁵²⁰. Este pentru prima oară când Parlamentul a respins un acord comercial internațional.

Pe de altă parte, în România au apărut inițiative de modificare a Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe. În 2012 a fost înregistrată pentru dezbatere și adoptată în Senat o inițiativă de modificare semnată de câțiva deputați PD-L (Brândușa Novac, Raluca Turcan, Mircea Toader). Proiectul depus prelua cu fidelitate prevederile unui proiect în lucru în 2010 la Ministerul Culturii, care nu fusese dezbătut public și care rămăsese, după primele observații critice, suspendat. Proiectul preluat de cei trei deputați a fost adoptat de Senat pe 24 septembrie, fiind înaintat spre dezbatere în Camera Deputaților. Câteva dintre prevederile acestui proiect pot avea impact asupra libertății de informare și a libertății de exprimare. Una dintre ele se referă la „operele orfane”, concept care lipsea din vechea lege. Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI) și Organizația Română pentru Drepturile de Utilizator (ORDU) au arătat că deși introducerea acestora în lege este salutară, legea ar trebui să permită utilizarea gratuită a oricărei opere în scop ne-comercial, iar pentru utilizarea în scop comercial ar trebui plătite niște remunerații fixe stabilite de ORDA, care să ajungă către o instituție de stat care finanțează

516 Proteste la nivel mondial se desfășoară de 3 ani. În februarie 2012 au fost organizate proteste în sute de orașe europene și peste 1 milion 800 de oameni au semnat o petiție online împotriva Acta, potrivit The Economist. În 11 februarie 2012 au avut loc proteste și în România, la Piața Universității. Acestora li s-au alăturat protestatari în Cluj-Napoca, Sibiu, Timișoara, Ploiești, Craiova, Iași, Alba Iulia, Cugir. În mediul online, aproape 72.000 de români și-au anunțat susținerea protestelor anti-ACTA. În aceeași perioadă, gruparea Anonymous a spart site-ul Institutului Național de Fizică și Inginerie Nucleară, unde a postat un mesaj împotriva ACTA.

517 Vezi <http://register.consilium.europa.eu/pdf/ro/11/st12/st12196.ro11.pdf>

518 Potrivit raportului realizat de *AccessNow.org* în colaborare cu *EDRI* și *TACD* (traducere în limba română de *Asociația pentru Tehnologie și Internet - ApTI*).

519 Vezi *Asociația Internațională pentru Mărcile Înregistrate* (International Trademark Association).

520 <http://www.europarl.europa.eu/news/ro/pressroom/content/20120703IPR48247/html/Parlamentul-European-respinge-ACTA>.

proiecte culturale (cum ar fi Administrația Fondului Cultural Național) și nu în bugetul organismelor de gestiune colectivă, care realizează acțiuni doar în interesul membrilor lor, nu în interesul cultural general⁵²¹. O altă critică adusă de cele două organizații a fost cea referitoare la „perioada absurd de lungă de protecție a operelor protejate de drept de autor - viața autorului + 70 de ani după aceea”⁵²². Astfel, în proiect se prevede că, dacă autorul nu mai are moștenitori, drepturile de autor vor fi preluate de un organism de gestiune colectivă. În plus, percheziționarea unui calculator găsit într-un loc în care există un mandat de percheziție va fi mult mai simplă, fără să conteze cui aparține acel calculator: „Ori de câte ori autorizația de percheziție domiciliară este dispusă pentru constatarea unei infracțiuni săvârșite prin intermediul unui sistem informatic, se prezumă că este dispusă și pentru accesul în orice sistem informatic ce se găsește în acest domiciliu (art. 145 alin. 4)”, au spus ApTI și ORDU.

Accesul jurnaliștilor la informații publice în procesul de justiție

Secretomania și reaua credință a autorităților judiciare în raport cu jurnaliștii pe tema accesului acestora la informațiile publice din dosarele aflate în faza de urmărire penală sau de judecată s-au manifestat clar prin noul ghid realizat de Consiliul Superior al Magistraturii în 2012.

În luna mai 2012 s-a aflat pe căi neoficiale despre intenția Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) de a adopta fără consultare publică un ghid privind relația dintre sistemul judiciar din România și mass-media. CSM a considerat că dezbaterea publică se realizase, în condițiile în care proiectul fusese publicat pe site-ul instituției cu temen limită pentru dezbatere de o zi⁵²³. Urmare a protestului unui grup de organizații de media⁵²⁴ și a criticilor lansate public de mai mulți ziariști, CSM a organizat o întâlnire cu reprezentanți ai mass-media și ai societății civile și a prelungit cu câteva zile termenul de adoptare a Ghidului, în așa fel încât să se poată formula (pe grabă) observații ale celor interesați de conținutul acestui document. Totuși, la forma finală a Ghidului adoptată pe 1 iunie au fost aduse doar câteva mici modificări proiectului inițial de ghid, deși au existat sugestii de amendamente venite din mai multe surse⁵²⁵.

521 „Modificările legii drepturilor de autor - comentarii APTI”, ApTI.ro, 25 septembrie 2010.

522 „ACTA se amână, dar legea drepturilor de autor tot devine mai dură”, Bogdan Manolea, Legi-Internet.ro, 24 februarie 2012.

523 „CSM reia dezbaterea ghidului de relații dintre sistemul judiciar și mass-media. CSM a organizat debateri publice cu circuit închis, pe banii Olandei”, Blog.ActiveWatch.ro, 22 mai 2012. Conform relatării membrilor echipei FreeEx prezenți la dezbaterile de la CSM, „Magistratul Mircea Aron a dezaprobat faptul că anumiți colegi ai săi au sesizat presa, pe motiv că o idee lansată în spațiu public ar putea să fie dezbătută după bunul plac al fiecăruia și <<fiecare o pipăie cum dorește>>”. Conform aceleiași surse, Mona Pivniceru, membru CSM, declarase că „s-a optat pentru varianta cea mai liberală”.

524 Vezi comunicatul - protest al ActiveWatch, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație și Centrul pentru Jurnalism Independent din 21 mai 2012, care condamnă lipsa de transparență și de consultare a conducerii CSM cu privire la noul ghid pentru relația justiție - mass media. Organizațiile semnatară au chemat jurnaliștii să protesteze la CSM împotriva adoptării acestui ghid fără consultarea profesioniștilor din mass-media. (www.active-watch.ro secțiunea FreeEx/Reacții).

525 ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație și Asociația pentru Tehnologie și Internet au depus observații, majoritatea nefiind acceptate.

În esență, noul Ghid⁵²⁶ detaliază atribuțiile purtătorilor de cuvânt și ale „structurilor” de comunicare ale instanțelor și ale CSM, definește regulile de acces la dosare (inclusiv la cele din faza de urmărire penală) și la ședințele instanțelor de judecată în procesele penale și, separat, în cele civile. Deși Ghidul are meritul că detaliază regulile de acces la dosare și la ședințele de judecată, făcând astfel mai previzibile și mai clare situațiile în care accesul presei este permis, documentul instituie limitări care sunt excesive din punctul de vedere al dreptului la informare și nu rezolvă cerințe de acces la informație, așa cum fuseseră formulate în trecut de către mass-media.

Noul Ghid al CSM nu reușește să stabilească o practică unitară a purtătorilor de cuvânt ai instanțelor și parchetelor în raport cu jurnaliștii acreditați. Fiecare instituție aplică după propria viziune prevederile Ghidului CSM sau, mai grav, în funcție de gravitatea și notorietatea fiecărui caz/acuzat în parte.

Documentul introduce un paragraf care lasă practic la latitudinea purtătorului de cuvânt al unității de parchet sau a instanței ce anume comunică dintr-un rechizitoriu, act care, potrivit mai multor texte de lege, coroborate, este, în conștiința jurnaliștilor români, un act public. Paragraful incriminat de ziariști prevede ca rechizitoriul să fie „curățat” de orice referire la probele instrumentate de procuror în faza urmăririi penale înainte de a fi pus la dispoziția presei. Or, conform DEX, rechizitoriul înseamnă „expunerea procurorului într-o instanță în care se formulează punctele pe care se sprijină acuzarea”. Logica ne spune, așadar, că ar fi imposibil să înțelegi punctele pe care se sprijină acuzarea unei persoane în lipsa referirilor la probele adunate împotriva ei.

Ghidul nu lămurește în ce moment un jurnalist are acces la conținutul unui rechizitoriu: la momentul redactării lui, la momentul avizării lui de către procurorul ierarhic superior, la momentul la care primește număr de înregistrare, după ce pleacă de la procuror către instanță sau odată înregistrat la instanță. Această ambiguitate este cu atât mai nepotrivită în contextul unei concurențe acerbe pe piața de media din România.

Un alt aspect problematic este acela că accesul pentru presă la datele din dosarele penale se face numai după ștergerea datelor cu caracter personal. Principiul ar trebui să fie că atunci când prelucrarea datelor personale se face exclusiv în scopuri jurnalistice și datele sunt strâns legate de calitatea de persoană publică a persoanei vizate ori de caracterul public al faptelor în care este implicată, prelucrarea datelor beneficiază de un regim derogatoriu de la condițiile prelucrării datelor cu caracter personal, în

conformitate cu legea 677/2001⁵²⁷. Altfel, o anonimizare a datelor personale înainte de a pune informațiile respective la dispoziția jurnaliștilor ar afecta în mod direct posibilitatea mass-media de a prezenta informații de interes public. De aceea, accesul la dosarul aflat la instanță trebuie să fie permis în mod integral. Jurnalistul ar putea eventual să completeze o declarație pe proprie răspundere prin care: a) se angajează să dezvăluie public datele personale doar a persoanelor publice sau acolo unde dezvăluirea ar fi necesară pentru un interes public; b) va fi responsabil pentru orice încălcare a vieții private cf Codului Civil sau a prelucrării datelor personale cf legii 677/2001.

De asemenea, în lista dosarelor exceptate de la acces se află și unele care ar putea avea un vădit caracter de interes public (vezi art. 27, 43 și 48 din Ghid). În plus, furnizarea de informații de interes public privind activitatea judiciară poate fi restrânsă pentru motive vagi, cum ar fi: „interesul moralității” sau al „ordinii publice” (art. 36 din Ghid). Nu a fost prevăzută nicio posibilitate de acces la variantele electronice ale rechizitoriilor sau motivărilor hotărârilor judecătorești, deși o astfel de comunicare a datelor ar veni în întâmpinarea nevoilor presei de acces rapid la informație, care să fie comunicată către public în timp real și ar ușura inclusiv activitatea celor care oferă accesul la dosare.

În practică, modul în care jurnaliștii acreditați pe lângă instanță au acces la informațiile din dosarele penale aflate pe rol (care și ele sunt, în principiu, publice) nu este lămurit încă în sistemul judiciar din România. Acolo unde accesul este permis, jurnaliștii sunt obligați să copieze de mână conținutul unor acte din dosar, neavând la dispoziție echipamente de copiat/scanat sau, în rarele cazuri în care ele există, prețul practicat de instanțe pentru aceste servicii este prohibitiv. Așadar, jurnaliștii se văd obligați să apeleze la mijloace care le îngreunează munca, fapt ce, în unele situații, privează publicul de dreptul la informare.

Pentru filmare, fotografiere și înregistrare audio în sala de judecată, în loc să se prezume accesul presei, interdicțiile constituind excepția, accesul este excepția (vezi art. 32). Mai mult, accesul se solicită obligatoriu înainte de ședință, de preferință cu 24 de ore, prin biroul de relații publice. În afara sălii de ședință, filmările se pot face doar în locurile din cadrul instanței anume stabilite de către biroul de relații publice (deci filmarea pe holurile instanței nu mai este posibilă - vezi art. 32 alin. 7). Oricum, nici în această problemă nu există o practică unitară a instanțelor. Aceste elemente continuă să rămână la arbitriul completului de la fiecare dosar în parte. Regula generală rămâne totuși aceea

⁵²⁷ Sunt aplicabile excepțiile de la art. 11, art. 12 alin. 3 și art. 13 alin. 6 din Legea nr. 677 din 21/11/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date: Art. 11. - Prevederile art. 5, 6, 7 și 10 nu se aplică în situația în care prelucrarea datelor se face exclusiv în scopuri jurnalistice, literare sau artistice, dacă prelucrarea privește date cu caracter personal care au fost făcute publice în mod manifest de către persoana vizată sau care sunt strâns legate de calitatea de persoană publică a persoanei vizate ori de caracterul public al faptelor în care este implicată.

Art. 12 (3). - Prevederile alin. (2) nu se aplică atunci când prelucrarea datelor se efectuează exclusiv în scopuri jurnalistice, literare sau artistice, dacă aplicarea acestora ar da indicii asupra surselor de informare.

Art. 13 (6). - Prevederile alin. (2) nu se aplică atunci când prelucrarea datelor se efectuează exclusiv în scopuri jurnalistice, literare sau artistice, dacă aplicarea acestora ar da indicii asupra surselor de informare.

⁵²⁶ Adoptat prin Hotărârea nr. 482 a Plenului CSM din 1 iunie 2012. Poate fi găsit pe site-ul CSM (www.csm1909.ro) doar în secțiunea Hotărâri, nu și în secțiunea Legislație, în care se află la data publicării acestui raport doar Ghidul vechi, din 2006.

că filmatul și fotografiatul în sala de judecată sunt strict interzise. Există însă și cazuri în care jurnaliștilor li se permite să asiste la ședințe și să și filmeze sau să fotografieze, însă fără a lua imagini cu magistrații din completul de judecată.

Instituțiile judiciare din România nu și-au reformat mentalitatea față de jurnaliști, nu au reușit să ajungă să-i privească pe aceștia ca pe niște parteneri onești.

Pe de altă parte, în lipsa unor mecanisme, chiar legale, de responsabilizare a jurnaliștilor acreditați pe lângă instituțiile judiciare, conduita acestora lasă de multe ori de dorit. Jurnaliștii nu au sprijinul instituțiilor judiciare pentru a se responsabiliza și pentru a se profesionaliza, de aici apariția în spațiul public a multor informații false sau neverificate, a anumitor date personale ce nu ar trebui divulgate etc.

Inerția și secretomania care domină încă instituțiile din sistemul judiciar împiedică purtătorii de cuvânt să aibă o atitudine activă în dezbaterile publice pe anumite chestiuni la zi sau chiar pe anumite dosare, astfel că acele informații eronate difuzate de jurnaliști și, uneori, chiar de avocații părților, din eroare sau rea-credință rămân necontrazise de autorități în spațiul public, întipărirându-se în mod greșit ca fiind adevărate în conștiința publicului, care astfel poate ajunge să aibă convingeri greșite despre un anumit proces. Astfel de întâmplări duc și ele, alături de alte probleme ale sistemului judiciar, la un climat predominant de neîncredere a publicului în sistemul judiciar românesc.

Codurile civil și penal

Noul Cod civil a intrat în vigoare pe 1 octombrie 2011⁵²⁸. Despre istoricul adoptării acestui act legislativ și despre prevederile cu impact asupra libertății de exprimare și a libertății presei am scris în rapoartele FreeEx anterioare. Noul cod civil a fost adoptat nu în urma dezbaterii parlamentare, ci prin procedura cvasi-nedemocratică a angajării răspunderii guvernului. Astfel, s-a votat în bloc, în grabă, un text care conține 2664 articole. Drept urmare, a fost nevoie de rapide și numeroase modificări ulterioare. Rezultatul: la un an de la intrarea în vigoare, s-a ajuns deja la a patra variantă a noului Cod Civil: var. I - cea inițială; var. II - după modificarea prin Legea 71/2011; var. III - după modificarea prin OUG 79/2011; var. IV - după modificarea prin L 60/2012.

Codul a început deja să își producă efectele, mai mulți ziariști și instituții de presă fiind sancționați pentru încălcarea dreptului la demnitate, imagine și viață privată al unor persoane. Sancțiunile au variat, de la plata de daune morale, până la obligarea de a publica sentința sau chiar până la obligarea de a șterge de pe internet niște articole (vezi exemple în secțiunea Procese a prezentului raport).

Noul cod civil a putut funcționa și sub vechiul cod de procedură civilă. Pentru noul cod de procedură civilă (Legea 134/2010) legea de punere în aplicare a fost adoptată de abia în 2012 (Legea 76), prevăzând ca termen de intrare în vigoare al codului data de 15.02.2013. Inițial, termenul de intrare în vigoare era 1.09.2012, apoi termenul s-a prelungit până la 1.02.2013 (art. 81 din Legea 76/2012 a fost modificat 528 Așa cum prevede art. 220 al. 1 din Legea 71/2011 pentru punerea în aplicare a noului Cod Civil (Legea 287, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 511 din 24/07/2009).

prin OUG 44/2012). Termenul a fost din nou prelungit cu două săptămâni, până la 15.02.2013, prin OUG 4/2013 (care mai conține și câteva alte modificări ale Legii 76/2012). Noul cod de procedură civilă a fost adoptat prin procedura obișnuită pentru legile organice, deci nu prin angajarea răspunderii guvernului.

Noul cod penal (Legea 286/2009) va intra în vigoare la 1.02.2014 (potrivit art. 246 din Legea 187/2012 pentru punerea în aplicare a noului cod penal). Și acesta, ca și codul civil, a fost adoptat prin procedura cvasi-nedemocratică a angajării răspunderii guvernului. A fost deja modificat prin Legea 27/2012 și Legea 63/2012.

Rămâne întrebarea: dacă intră în vigoare după cinci ani, de ce a fost nevoie de graba adoptării prin angajarea răspunderii guvernului în 2009? Întrebarea este valabilă și pentru noul cod civil.

Codul de procedură penală (Legea 135/2010) a fost adoptat prin procedura obișnuită pentru legile organice, deci nu prin angajarea răspunderii guvernului. La finalul anului 2012 a fost înregistrat la Senat proiectul legii de punere în aplicare, inițiată de Ministerul Justiției.

Legislația audiovizuală

Cea mai interesantă și controversată intenție de modificare a legislației audiovizuale în 2012 a ajuns în atenția publică la finalul anului. Presa a aflat la începutul lunii noiembrie 2012 că pe ordinea de zi a guvernului se afla un proiect de ordonanță de urgență de modificare a legii audiovizualului, care nu fusese pus în dezbateri publice. Prevederile acestei ordonanțe nu erau cunoscute nici măcar de Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), în ciuda cererilor oficiale ale Consiliului. Și industriile publicității și de cablu cereau să fie consultate oficial. Mai mult, au fost comunicate public (oficial și neoficial) mai multe variante diferite ale proiectului de ordonanță. Adoptarea ordonanței s-a produs două săptămâni mai târziu, în 27 noiembrie, fără vreo consultare oficială a CNA, a Consiliului Concurenței sau a industriilor de cablu, publicitate, ori a radiodifuzorilor. Cinci membri CNA au organizat o conferință de presă, au protestat și s-au adresat Comisiei Europene⁵²⁹. Guvernul nu mai a publicat ordonanța adoptată în Monitorul Oficial, trimitând-o în 29 noiembrie la Consiliul Național al Audiovizualului, ANCOM și Consiliul Concurenței pentru avizare.

Când a primit în mod oficial ordonanța de urgență, Consiliul Național al Audiovizualului a organizat în 5 decembrie 2012 o dezbateri⁵³⁰ la care au participat și Asociația Română de Comunicații Audiovizuale (ARCA), Asociația de Comunicații prin Cablu (ACC), International Advertising Association (IAA). La aceasta dezbateri nu a participat vreun reprezentant al Guvernului sau al Ministerului Comunicațiilor care să susțină și să explice prevederile Ordonanței de Urgență.

În urma acestei dezbateri, Consiliul nu a putut preciza un punct de vedere și a decis să ceară Guvernului să organizeze

529 „Cinci membri CNA: Modificarea Legii audiovizualului prin OUG este neconstituțională, CNA este <<amputat>>, pe ordonanța <<scrie Intact>>, vrem sa ne adresam CE si PE. Seful CNA: Ordonanta e in favoarea media”, de Costin Ionescu, HotNews.ro, 28 noiembrie 2012.
530 <http://cna.ro/Extras-din-procesul-verbal-al-5650.html>

dezbateri publică: „Consiliul a hotărât să se trimită adresă răspuns către Guvernul României și MCTI. Având în vedere păreri divergente atât în rândul membrilor Consiliului, cât și a reprezentanților mai sus enumerați, ar fi bine ca în afară de ANCOM, CNA și Consiliul Concurenței să fie consultați și principalii actori din piață”. Consiliul Concurenței a formulat oficial mai multe obiecții față de prevederile acestei ordonanțe. Ordonanța nu a mai fost publicată și nu se știe să mai fi existat vreun demers instituțional în ceea ce privește „soarta” acesteia OUG.

Prima variantă, care a fost discutată în sesiunea guvernului din 6 noiembrie, conținea, se pare (o variantă oficială nu a fost comunicată), prevederi care ar fi permis demiterea în bloc a membrilor CNA după respingerea de către Parlament a raportului anual. Prevederea a fost criticată pentru că ar fi afectat independența Consiliului și a fost „ștearsă” din a doua variantă adoptată și comunicată oficial.

În „proiectul de ordonanță” comunicat oficial și trimis CNA, ANCOM și Consiliului Concurenței după adoptarea ordonanței din 27 noiembrie, se regăseau modificări la legea audiovizualului în ce privește prevederile referitoare la *must-carry*, publicitate și regimul sancționatoriu. Modificările aduse erau atât de radicale încât au declanșat dezbateri furtunoase, cu opinii pro și contra.

Astfel, retransmisia prin DTH (transmisia prin satelit) era scutită de aplicarea principiului *must-carry* (prevedere care era deja în vigoare prin decizia CNA adoptată la începutul anului 2012, care reglementa retransmisia de programe)⁵³¹. Consiliul Concurenței a cerut în avizul său din decembrie⁵³² ca aceste prevederi să fie revizuite. Consiliul a cerut armonizarea ordonanței cu decizia CNA care reglementa retransmisia de programe. Consiliul Concurenței a reamintit, pe de altă parte, că a declanșat o anchetă cu privire la această decizie a CNA: „ale cărei prevederi pot limita autonomia comercială a întreprinderilor și stabilesc criterii pasibile a fi discriminatorii pentru activitatea acestora”⁵³³. „Chiar dacă CNA, la momentul emiterii Deciziei 72/2012, a considerat pe baza unei opinii ANCOM, că DTH este o tehnologie care folosește exclusiv spectrul radio și, ca atare, a exceptat-o de la aplicabilitatea *must-carry*, Consiliul Concurenței consideră că tehnologia DTH, prin acoperirea întregului teritoriu național, poate să asigure accesibilitatea serviciilor de programe audiovizuale în conformitate cu obiectivele de serviciu universal urmărite de Directiva 2009/136/CE”⁵³⁴ - a precizat Consiliul Concurenței. Consiliul Concurenței a recomandat CNA o „reanalizare a obligațiilor de tip *must-carry*, atât din punctul de vedere al ponderii în grila de programe cât și din punctul de vedere al conținutului”⁵³⁵.

Alte prevederi ale ordonanței care au suscitat critici au fost cele referitoare la sancțiunile administrate

531 Decizia CNA nr. 72, adoptată în data de 2 februarie 2012, reglementează condițiile de eliberare și modificare a avizului de retransmisie.

532 www.consiliulconcurenței.ro

533 „Consiliul Concurenței dă, oficial, aviz favorabil ordonanței care schimbă Legea audiovizualului, dar îl condiționează și recomandă schimbări esențiale”, de C.I., HotNews.ro, 21 decembrie 2012.

534 Ibidem.

535 Ibidem. O analiză a principiului *must-carry* poate fi găsită și în raportul FreeEx „Libertatea presei în România 2010”, publicat de ActiveWatch în 2011.

radiodifuzorilor, versus sancțiunile administrate operatorilor de cablu. Astfel, ordonanța permitea introducerea unei excepții de la executarea unei penalități de către radiodifuzori prin modificarea art. 57 alineatul (1) litera d): „...*obligația achitării amenzii este suspendată de drept până la pronunțarea hotărârii judecătorești definitive și irevocabile de soluționare a contestației*”. Drept urmare, sancțiunile CNA riscu să fie amânate ani de zile față de momentul constatării încălcării Legii Audiovizualului de către un radiodifuzor, atribuțiile sancționatorii ale Consiliului fiind practic anihilate în relație cu radiodifuzorii.

În schimb, măsura suspendării achitării amenzii nu se aplica și operatorilor de cablu. În cazul operatorilor de cablu măsurile sancționatorii erau înăsprite drastic, ajungându-se până la retragerea de către CNA a avizului. Operatorii de cablu riscu amenzi între 1 și 3% din cifra de afaceri în cazul în care nu respectau noile condiții tehnice prevăzute de OUG, amenda putând fi aplicată la numai cinci zile de la constatarea încălcării normelor tehnice. „Propunem ca posibilă alternativă la inițiativa de retragere a avizului, fapt ce afectează foarte mulți utilizatori finali, aplicarea de amenzi cominatorii, respectiv plata unor amenzi pe zi de întârziere în remedierea obligațiilor impuse”, a scris Consiliul Concurenței în avizul său⁵³⁶.

OUG introducea și reglementări care puteau afecta pluralismul de opinii, facilitau concentrarea proprietății și deschideau calea către formarea unor poziții dominante pe piață. Din definiția serviciilor de programe cu pondere semnificativă în formarea opiniei publice erau eliminate serviciile de programe generaliste, deschizându-se astfel calea apariției unor poziții dominante pe piață. Astfel, la articolul 44, care stabilește limitele anti-concentrare în proprietatea de media, era introdusă o modificare a alineatului (2), litera d), prin care erau redefinite serviciile de programe cu pondere semnificativă în formarea opiniei publice; din lista existentă în legea audiovizualului „serviciile de programe generaliste, de știri, de analize și dezbateri pe teme politice și/sau economice de actualitate” prin modificarea propusă erau eliminate serviciile de programe generaliste - care câștigau astfel posibilitatea de a se extinde nelimitat. „Posturile generaliste sunt deja cele care au cota dominantă de audiență, riscul ca acestea - și sunt deja doar două - să ocupe vertiginos toată piața este uriaș”⁵³⁷. Consiliul Concurenței nu a avizat această prevedere.

Ordonanța a încercat să „reglementeze” și **circuitul banilor în publicitatea TV**, eliminând practic agențiile de publicitate ca intermediari în relația dintre clienții de

536 Avizul Consiliului Concurenței citat în articolul „Consiliul Concurenței dă, oficial, aviz favorabil ordonanței care schimbă Legea audiovizualului, dar îl condiționează și recomandă schimbări esențiale”, C.I., HotNews.ro, 21 decembrie 2012.

537 Opinia exprimată de ActiveWatch în comunicatul „Cerem Guvernului retragerea imediată a Ordonanței de modificare a legii audiovizualului”, 5 decembrie 2012.

publicitate și radiodifuzori⁵³⁸. Intenția declarată de guvern a fost „combaterea corupției și a sistemelor subterane de achiziționare a spațiului media prin practici netransparente și anticoncurențiale” și „consolidarea posibilităților de finanțare prin publicitate a televiziunilor”⁵³⁹. Într-adevăr, scopul vizibil pare să fi fost acela ca veniturile din publicitate ale televiziunilor (mari) să crească⁵⁴⁰. Presa a vehiculat ipoteza că prevederea a fost probabil introdusă în ordonanță la *lobby*-ul unor radiodifuzori mari, numele lui Dan Voiculescu fiind cel mai frecvent vehiculat (actul normativ a fost poreclit și „ordonanța Voiculescu”). Consiliul Concurenței a arătat, printre altele, că aceste modificări instituie o diferență de regim juridic între publicitatea TV și publicitatea prin alte medii, diferență care nu este motivată deloc în textul proiectului OUG, și că o limitare a dreptului radiodifuzorului de a dispune de spațiul său publicitar poate reprezenta o restrângere a libertății economice⁵⁴¹.

Trebuie spus că în piață există de câțiva ani discuții despre *rebate*-urile impuse radiodifuzorilor de agențiile de publicitate. *Rebate*-ul este un procent din suma pe care agențiile o investesc în publicitate, pe care radiodifuzorii îl restituie agențiilor, fiind unul din principalele criterii de alocare a publicității⁵⁴².

Ordonanța mai prevedea obligativitatea cabliștilor de a ordona pe canalele de retransmisie posturile în ordinea descrescătoare a audienței. Măsura ar fi dezavantajat consumatorii de media, eliminând orice criteriu editorial

538 Art. 29 indice 1 (1) Orice achiziționare de spațiu publicitar televizat nu poate fi făcută de un intermediar decât în numele și pe seama beneficiarului final al publicității televizate.

(2) Orice oferte de preț pentru achiziționarea publicității televizate, prezentate de intermediarii menționați la alin. (1) beneficiarilor finali ai publicității televizate, vor fi în mod obligatoriu confirmate în prealabil în scris cu radiodifuzorul. Intermediarii vor prezenta radiodifuzorilor și mandatele scrise acordate de beneficiarii finali ai publicității televizate pentru care solicită ofertele de preț.

(3) Obiectul achiziționării menționate la alin. (1) va fi plătit direct de către beneficiarul final al publicității televizate radiodifuzorului, în baza facturii ce va fi transmisă beneficiarului final al publicității televizate de către radiodifuzor. Orice rabat sau avantaj tarifar, indiferent de natura acestora, acordat de către radiodifuzor trebuie să figureze pe factura emisă beneficiarului final al publicității televizate.

(4) Intermediarii menționați la alin. (1) nu pot să primească altă plată sau contraprestație decât cea care le este plătită de către beneficiarul final al publicității televizate în vederea remunerării serviciilor prestate și nici vreun avantaj material, indiferent de natura acestuia, din partea radiodifuzorului. „De notat că la începutul acestui an [2013] grupul media internațional CME, condus de Adrian Sârbu și care deține în România televiziunile Pro TV, a decis pe cont propriu să renunțe să mai platească bonusuri de volum către agenții (...). La sfârșitul anului 2011, Pro TV decidea, tot pe cont propriu, să introducă obligativitatea așa-numitelor <<contracte în trei>> (televiziune-agenție-client) pentru transparență în negocierea prețurilor, după cum relata atunci Ziarul Financiar”. „UPDATE Cutremur pe piața publicității: Guvernul a publicat în Monitorul Oficial o Ordonanță de Urgență care modifică piața de publicitate TV. Toate rebato-urile și bonusurile trebuie să apară pe factură, agențiile de publicitate trebuie să aibă împuternicire de la beneficiarul final. Condiții noi pentru obținerea unei licențe TV. CNA și publicitari: Nu au existat consultări pe noul text”, de Cristian Pantazi, Costin Ionescu, HotNews.ro, 12 aprilie 2013.

539 „Cum vrea să schimbe Guvernul legea audiovizuală. Proiectul de ordonanță, integral”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 9 noiembrie 2012.

540 Vezi o analiză a efectelor și contextului acestei prevederi în articolul „După dealuri sînt două știri tari din media și publicitate”, de Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, 9 November, 2012.

541 „Consiliul Concurenței dă, oficial, aviz favorabil ordonanței care schimbă Legea audiovizualului, dar îl condiționează și recomandă schimbări esențiale”, de C.I., HotNews.ro, 21 decembrie 2012.

542 Agențiile resping modificarea legii care, printre altele, interzice rebato-urile: „Proiectul încalcă principiul libertății economice”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 13 noiembrie 2012.

în favoarea celui de *rating*⁵⁴³. Consiliul Concurenței a cerut modificarea acestei prevederi.

Deși adoptată de Guvern, ordonanța nu a fost publicată în Monitorul Oficial, deci nu a intrat în vigoare.

Totuși, în aprilie 2013, tot fără consultare publică, Guvernul a adoptat o nouă Ordonanță de Urgență de modificare a legii audiovizualului. Aceasta menține modificarea privitoare la restricțiile impuse intermediarilor de publicitate, într-o formă aproape identică cu cea din ordonanța din noiembrie 2012 (vezi nota de subsol aferentă). În plus, cei care solicită licență audiovizuală vor fi obligați să depună certificate din care să rezulte că societatea nu înregistrează obligații restante la bugetul de stat, cu excepția societăților care beneficiază de înlesniri sau reeșalonări, iar licența audiovizuală poate fi cedată doar cu acordul CNA și nu mai devreme de un an de la data intrării în difuzare, atât timp cât nici societatea cedentă, nici cea cesionară nu au restante la bugetul de stat. „De notat că această ordonanță îl împiedică pe Dan Diaconescu să preia o altă licență, după ce societatea sa, Ocram Televiziune, a rămas fără licența OTV în urma unei decizii CNA”, a arătat HotNews⁵⁴⁴. Restul prevederilor, din varianta din 2011 a ordonanței, au fost abandonate.

Rămâne complet nejustificată atitudinea guvernului Ponta de a modifica o lege organică prin ordonanțe de urgență și fără consultarea tuturor actorilor interesați.

La începutul lunii noiembrie, CNA a adoptat o **decizie privind principiile și regulile de desfășurare a campaniei electorale pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, prin intermediul serviciilor media audiovizuale**⁵⁴⁵. Înaintea adoptării s-au purtat negocieri destul de aprinse. Subiectul principal a fost acela că în proiectul inițial de decizie supus dezbaterii apăruse posibilitatea ca radiodifuzorii să perceapă tarife de acces pentru candidați pentru toate tipurile de emisiuni, adică nu doar pentru emisiunile de promovare electorală (pentru al căror conținut ar trebui să fie responsabili exclusiv candidații sau, cel mult, departamentele de marketing ale radiodifuzorilor), ci și pentru emisiunile de dezbateri (pentru conținutul cărora este responsabil exclusiv departamentul editorial al radiodifuzorilor, cel puțin în teorie). Prevederea privind publicitatea contra-cost, vizând același tarif pe emisiune și pe unitatea de timp, provenea din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, dar la alegerile din 2008 CNA reușise să introducă o diferențiere între emisiunile de promovare (care erau contra-cost) și emisiunile de dezbateri, unde nu putea fi cumpărat spațiu de emisie, aceste emisiuni fiind exclusiv atribuția editorială a postului. Într-o scrisoare adresată CNA înainte de adoptarea **documentului**⁵⁴⁶, ActiveWatch a cerut ca decizia finală să 543 „Cerem Guvernului retragerea imediată a Ordonanței de modificare a legii audiovizualului”, protest al ActiveWatch, 5 decembrie 2012.

544 „UPDATE Cutremur pe piața publicității: Guvernul a publicat în Monitorul Oficial o Ordonanță de Urgență care modifică piața de publicitate TV. Toate rebato-urile și bonusurile trebuie să apară pe factură, agențiile de publicitate trebuie să aibă împuternicire de la beneficiarul final. Condiții noi pentru obținerea unei licențe TV. CNA și publicitari: Nu au existat consultări pe noul text”, de Cristian Pantazi, Costin Ionescu, HotNews.ro, 12 aprilie 2013.

545 Decizia CNA nr. 738 din 1 noiembrie 2012.

546 Scrisoarea ActiveWatch din 8 octombrie 2012.

specifice faptul că emisiunile informative și de dezbateră electorală nu pot fi sponsorizate, așa cum apărea și în decizia CNA care reglementase campania electorală din 2008 și în concordanță cu Legea Audiovizualului art. 34, alin. (4) prin care „Se interzice sponsorizarea unui serviciu de programe în integralitatea sa, precum și a programelor de știri, de analize și dezbateră pe teme politice și/sau economice de actualitate”. ActiveWatch a mai susținut, printre altele, că „emisiunile de promovare electorală contra-cost (care sunt în esență emisiuni publicitare, negociate prin departamentele de marketing și nu rezultat al activității editoriale a radiodifuzorilor) nu trebuie să aibă formate care să permită confundarea lor cu emisiunile de dezbateră electorală, care sunt rezultatul activității jurnaliștilor. De aceea, emisiunile contra-cost nu pot să aibă moderatori, fie ei ziariști angajați ai posturilor sau nu, așa cum ar permite proiectul de decizie în forma actuală (art. 10, alin. 1). Emisiunile contra-cost trebuie marcate clar ca publicitate electorală”⁵⁴⁷.

Deși unii radiodifuzori au dorit să perceapă tarife de participare și pentru emisiunile de dezbateră și pentru emisiunile de promovare electorală, forma finală a deciziei adoptate de CNA a interzis acest lucru. Mai mult, s-a cerut marcarea clară a emisiunilor de promovare electorală cu anunțul „publicitate politică”⁵⁴⁸.

În 2012 Camera Deputaților a adoptat o modificare la Legea audiovizualului prin care se dorea, conform expunerii de motive semnate de inițiatorul proiectului de lege, deputatul PSD Victor Socaciu, „interzicerea folosirii abuzive în cadrul comunicărilor comerciale audiovizuale, în special în cadrul sporturilor publicitare, a unor elemente care fac parte din **patrimoniul cultural național**”⁵⁴⁹. Deputatul dădea câteva exemple de astfel de elemente de patrimoniu folosite în mod „abuziv”: vechi colinde românești, Ateneul Român, statuia poetului național Mihai Eminescu. Consiliul Legislativ a avizat favorabil propunerea legislativă, dar a cerut ca proiectul de lege să explice cu

547 Ibidem.

548 Decizia CNA nr. 738 din 1 noiembrie 2012:

Art. 6 (1) Pentru reflectarea desfășurării campaniei electorale și a activităților de propagandă electorală, radiodifuzorii pot realiza și difuza numai următoarele tipuri de emisiuni:

a) *de promovare electorală* - în care candidații și reprezentanții competitorilor electorali își promovează propria candidatură, programele politice și activitățile de campanie electorală; în situația transmiterii în direct a unor activități de campanie, acestea se vor încadra în timpii de antenă acordată fiecărui competitor electoral; la posturile private de radio și de televiziune, inclusiv de televiziune prin cablu, accesul, contra cost, al competitorilor electorali va respecta condițiile art. 38 alin. (3) din Legea nr. 35/2008, cu modificările și completările ulterioare;

b) *de dezbateră electorală* - în care radiodifuzorii pun în discuție programele electorale și temele de interes public legate de campania electorală, cu participarea candidaților sau, după caz, a reprezentanților competitorilor electorali; accesul candidaților și al reprezentanților competitorilor electorali la emisiunile de dezbateră electorală este gratuit.

(2) Emisiunile dedicate campaniei electorale prevăzute la alin. (1) lit.a) vor fi marcate pe toată durata emisiunii cu sintagma „*publicitate electorală*”, iar cele de la alin. (1) lit. b) vor fi marcate cu sintagma „*dezbateră electorală*”.

(3) Radiodifuzorii nu trebuie să creeze confuzie, prin format sau prezentator, între emisiunile de promovare electorală și cele de dezbateră ale postului, inclusiv de dezbateră electorale.

549 Expunerea de motive la Proiectul de Lege pentru completarea alin.

(1) al art.29 din Legea audiovizualului nr.504/2002, înregistrat la Senat cu numărul L156/2012.

suficientă claritate care sunt bunurile mobile, imobile și imateriale care fac part din patrimoniul cultural și la care se referă legea. Guvernul a publicat un punct de vedere negativ, arătând, printre altele, că restricțiile la libertatea de exprimare comercială, așa cum au fost acestea definite de Directiva serviciilor media audiovizuale, sunt deja integrate în legislația în vigoare. Camera Deputaților a adoptat pe 27 martie proiectul de lege, dar la începutul anului 2013 Senatul a respins cu unanimitate de voturi acest proiect, în urma rapoartelor negative formulate de Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă și de Comisia juridică.

În 2012 nu s-au făcut niciun fel de progrese importante în procesul de tranziție la **televiziunea digitală**. A fost totuși redactat un nou proiect de strategie de trecere de la analogic la digital⁵⁵⁰. Termenul limită stabilit de guvern pentru trecerea completă la televiziunea digitală este 17 iunie 2015.

Legea „Big Brother”

După ce legea 298/2008 (privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de comunicații, precum și pentru modificarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice)⁵⁵¹ a fost declarată neconstituțională în 2009, Comisia Europeană a lansat acțiunea de infringement împotriva României. Această acțiune, declanșată de Comisie pe 16 iunie 2011, reprezenta un semnal de alarmă la adresa tergiversării implementării prevederilor Directivei 2006/24/CE, privind reținerea datelor generate sau procesate în cadrul activității de furnizare de servicii de comunicații electronice destinate publicului sau de rețele publice de comunicații și de modificare a Directivei 2002/58/CE⁵⁵².

După ce trei ani de zile nu a luat nicio poziție, Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale a luat măsuri „urgente”: a publicat spre consultare și a organizat o dezbateră publică pe marginea unei noi versiuni a proiectului de lege privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și a furnizorilor de servicii de comunicații electronice destinate publicului. În urma acestui demers, cu toate că existau avize negative din partea Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării

550 „CNA a aprobat strategia de trecere de la televiziunea analogică la cea digitală”, Știrile TVR, 25 octombrie 2012 (<http://m.stiri.tvr.ro/article/23033>). Mai multe informații despre digitalizare în raportul FreeEx „Libertatea presei în România 2010” (publicat în mai 2011). Vezi și: „De ce s-a blocat tranziția la televiziunea digitală terestră în 2011. Explicațiile Finantelor”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 3 ianuarie 2012.

551 Lege prin care se urmărea armonizarea la nivelul Uniunii Europene, prin implementarea în legislația românească a Directivei Europene 2006/24/CE, a legislației referitoare la obligațiile furnizorilor de servicii de comunicații electronice dedicate publicului cu privire la anumite dezbăluirea anumitor fapte ilicite (implicit, și utilizarea datelor pentru investigarea și cercetarea acțiunilor infracționale). Vezi „Legea stocării datelor de trafic” din *Raportul FreeEx*, din 2009.

552 Nerespectarea datei limită pentru adoptarea deciziei ar fi costat România 300000 de euro pe zi de întârziere.

Datelor cu Caracter Personal și a Comisiei pentru drepturile omului, culte și minorități, proiectul de lege a fost adoptat în plenul Camerei Deputaților (197 de voturi „pentru”, 18 voturi „împotriva” și 13 abțineri - opoziția nu a participat la vot) și promulgat de Președintele României⁵⁵³. Nu a existat nicio discuție reală pe fondul legii, iar organizațiile societății civile nu au fost invitate la dezbateri.

Agentul guvernamental al României la Curtea de Justiție a Uniunii Europene Horațiu Radu a declarat că această lege este un construct îmbunătățit al Legii 298/2008 (care fusese respinsă în 2009 din motive de neconstituționalitate tocmai pentru că vătăma dreptul la viața privată⁵⁵⁴) și că „nu încălcă niciun drept al omului”⁵⁵⁵.

La presiunile ONG-urilor, Avocatul Poporului, Gheorghe Iancu, a admis că legea s-ar putea să fie neconstituțională, dar a refuzat să inițieze o procedură de neconstituționalitate, invocând lipsa oricărui sprijin politic.

553 La 18 iunie 2012, Legea nr.82/2012 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice este publicată în Monitorul Oficial al României nr.406/2012. Vezi istoricul detaliat al Legii 82/2012 la adresa www.apti.ro.

554 În decizia Curții Constituționale 1258/2009 (publicată în Monitorul Oficial, nr. 798 din 23 noiembrie 2009), obiecțiile față de dispozițiile Legii nr. 298/2008 în integralitatea sa, conțin o critică pornind de la prevederile articolelor 1 și 15. Acestea încălcă, în opinia Curții, în principal drepturile constituționale la libera circulație (art. 25), la viața intimă, familială și privată și la secretul corespondenței (art. 26), la libertatea de exprimare (art. 30). Curtea a mai subliniat că dreptul la respectarea vieții private și de familie „beneficiază de recunoașterea unanimă și protecție internațională”, prin art. 12 al Declarației Universale a Drepturilor Omului, precum și prin art. 8 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Astfel, sintagma „*date conexe*” din legea contestată a fost considerată obscură în sensul procedurii și tipului de date la care se referă, lăsând astfel loc liber intervențiilor abuzive ale autorităților. Curtea a mai subliniat și că supravegherea - obligație legală cu caracter continuu - se bazează pe presupuziția că cel urmărit este un *potențial infractor*, încălcând astfel prezumția de nevinovăție. Alte motive pentru care Curtea Constituțională a declarat neconstituționalitatea legii 298/2008: sfera largă de aplicabilitate a legii, caracterul continuu al reținerii datelor de trafic (înregistrare continuă timp de 6 luni) și o manieră ambiguă de redactare, neconformă cu normele de tehnică legislativă, întâlnită în dispozițiile art. 20, unde exprimarea „amenințări la adresa securității naționale” a fost considerată de Curtea Constituțională ca fiind deficitară, prin absența unor criterii precise de delimitare. Cu excepția corectării unor sintagme relative și vagi, legea „Big Brother” din 2012 tot nu ar trece de testul constituționalității. Deși se prezintă la fel de puțin accesibilă și previzibilă, Parlamentul a considerat că noua lege este în regulă.

Încălcarea drepturilor fundamentale ale individului în era digitală, prin noua versiune a legii „Big Brother”, a fost criticată în repetate rânduri de mai multe ONG-uri. Problemele principale, pe care le-au menționat semnatarii adresei către Camera Deputaților, la data de 9 februarie 2012, sunt:

- restrângerea drepturilor și libertăților cetățenești;
- nu există suficiente garanții pentru asigurarea securității datelor pe perioada stocării;
- implementarea sistemelor de înregistrare și localizare a datelor de trafic și de identificare a mijloacelor urmărite de către furnizorii de servicii electronice și rețele de comunicare electronică impun costuri exorbitante. De asemenea, propunerile de amendare a acestui proiect din partea unor ONG-uri care puteau duce la o îmbunătățire a respectării vieții private în contextul implementării directivei nu au fost introduse de MCSI și nici nu s-a primit vreun punct de vedere pe această temă.

555 Declarație din cadrul unei conferințe de presă la bilanțul de activitate pe 2011 al Serviciului Contencios UE, vezi: „Legea Big Brother, privind stocarea datelor de trafic, trebuie să intre rapid în vigoare sau România riscă să ajungă la Curtea Europeană de Justiție - oficial român” de Anne-Marie Blăjan, HotNews.ro, 13 ianuarie 2012.

Turiștii, sub „Big Brother”

În 2012 a fost inițiată de către Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului o hotărâre pentru modificarea și completarea Legii nr. 237/2001 pentru aprobarea Normelor cu privire la accesul, evidența și protecția turiștilor în structuri de primire turistice. Prin această hotărâre se propune implementarea unui sistem informatic de reținere a datelor de cazare, care poate furniza cu ușurință „date în timp real, referitoare la numărul turiștilor cazați atât în diferite zone turistice, cât și în fiecare structură de primire turistică înregistrată în acest sistem”⁵⁵⁶. Procesul decizional a fost comunicat public la data de 20.01.2012. Prin acest act normativ, MDRT va pune la dispoziția operatorilor economici proprietari sau administratori ai structurilor de primire turistice Sistemul Integrat de Evidență al Turiștilor (SIET), care va supraveghea activitatea de înregistrare a clienților, pentru combaterea evaziunii fiscale în acest domeniu. Un alt motiv este utilizarea datelor ca instrument pentru autoritățile care urmăresc un infractor sau o grupare infracțională națională sau internațională. La data redactării acestui raport, proiectul nu fusese încă adoptat de guvern.

Impactul asupra mediului de afaceri (secțiunea a III-a a actului normativ), ca factor de influență socio-economic, este un subiect care nu intră în atenția inițiatorilor proiectului. Într-o scrisoare adresată MDRT, Fundația Industriei Hoteliere din România (FIHR) pune accentul tocmai pe aspectul socio-economic, explicând potențialul de risc pe care îl prezintă sistemul informatic de gestionare a datelor de cazare SIET⁵⁵⁷. În opinia acestei organizații, software-ul poate provoca deservicii industriei, deoarece încălcă libera și neîngrădita circulație a persoanei. Monitorizarea accesului, evidenței și protecției prin programul respectiv poate înlătura o parte din clientela care nu dorește un astfel de tratament, astfel putând avea și un impact economic semnificativ.

„Neînsemnatele” însemne

La finalul lui 2011 și la începutul anului 2012 au existat mai multe inițiative de modificare a Legii 75/1994 privind arborarea drapelului României, intonarea imnului național și folosirea sigiliilor cu stema României de către autoritățile și instituțiile publice.

Inițiativele de modificare a legii din partea deputatului PD-L Stavrositu Maria⁵⁵⁸, respectiv cea aparținând unui grup de deputați PD-L⁵⁵⁹, vizau aproximativ același scop, conform expunerilor de motive atașate proiectelor de lege.

Prima inițiativă propunea, din „datoria” de a reîmprospăta însemnătatea valorilor și simbolurilor naționale, crearea

556 Notele de fundament ale Hotărârii Guvernului: http://www.sgg.ro/nlegislativ/docs/2012/01/jw9_dn2v6zrhqc81ykbm.pdf

557 Fragmente din scrisoarea lui Radu Enache, președintele FIHR, sunt redată în articolul „Hotelierii cer Ministerului Turismului să renunțe la introducerea sistemului electronic de evidență a turiștilor”, Mediafax.ro, 30 ianuarie 2012. Un pasaj din adresă relevant aici: „Propunerea de act normativ se contrazice cu Legea 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, care este în vigoare. Mai mult, membrii noștri sunt înregistrați la Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal ca utilizatori ai datelor de identificare ale turistului, prin fișa de anunțare a sosirii și plecării, pentru care am solicitat acest acord”.

558 Număr de înregistrare L710/2011.

559 Număr de înregistrare L727/2011.

unui cadru legal „necesar conștientizării de către elevi a importanței” acestora. Astfel, conform proiectului de lege, imnul național al României ar urma să fie intonat *doar* în fiecare zi de luni, în timp ce textul actual al Legii 75/1994 prevede intonarea imnului la „începutul programului zilnic în școlile primare și gimnaziale” (art. 10, lit. g).

Cea de-a doua inițiativă legislativă, înregistrată la Senat pentru dezbateri unsprezece zile mai târziu după cea mai sus menționată, propunea ceva similar, dar puțin extins. În expunerea de motive se arăta că intonarea imnului național nu a reușit prin textul legii (în vigoare) să creeze o „emulație” în școli pentru intonarea acestuia de către elevi la începutul programului zilnic. Așadar, conform expunerii de motive, prin amendarea legii ar fi ușurată acțiunea de intonare a imnului (va fi intonată doar prima strofă a imnului național). În plus, dezinteresul cadrelor didactice privind acțiunea de educare a tinerei generații în spirit patriotic urma să fie sancționată progresiv, începând cu observația scrisă, în conformitate cu Legea educației naționale (nr. 1/2011, art. 280).

Cele două acte legislative au primit aviz favorabil din partea Consiliului legislativ și sunt în prezent trimise la Camera pentru dezbateri. Proiectul înaintat de Stavrositu Maria a fost adoptat în Senat. Cel de-al doilea act a fost respins de Senat.

Cea de-a treia inițiativă, din 2012, vine cu o completare a Legea 75/1994, prin care se propune reglementarea interzicerii insultei adusă unor însemne prin introducerea articolului 20 indice 1. Proiectul de lege urmărește pedepsirea celor ce manifestă un comportament disprețuitor față de stema țării, sigiliul statului, drapel, stindard, steag, insignă, imn sau alt însemn sau simbol al statului. Insultarea în public, distrugerea sau înlăturarea acestor reprezentări ar atrage după sine pedepsirea cu închisoare de la 6 luni la 3 ani.

Infraacțiunea din articolul propus nu este cu nimic deosebită în conținut față de infraacțiunea de ofensă adusă unor însemne, prevăzută deja de art. 236 din Codul penal încă în vigoare și pedepsită, de asemenea, cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani. Incriminarea aceluiași fapte prin dispozițiile a două legi distincte instituie un paralelism legislativ, interzis de art. (1) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Această inițiativă a fost respinsă de Camera Deputaților.

Obligarea elevilor la a intona imnul și intenția de a introduce sancțiuni pentru profesorii care nu implementează o astfel de prevedere pot reprezenta încălcări ale libertății de exprimare. În volumul *Ghid juridic pentru jurnaliști*, reținem următoarea analiză referitoare la acuzația „ofensă adusă unor însemne” din Codul penal: „Sub aspectul laturii subiective, respectiv a vinovăției, pentru a se reține existența infracțiunii trebuie ca «exprimarea disprețului» să fie neechivocă și să constituie unicul scop al autorului. Ea nu poate rezulta din simpla nerespectare a unei reguli, ci presupune o atitudine subiectivă clară, precisă, care trebuie dovedită de acuzare, în sensul că prin acea conduită s-a urmărit desconsiderarea cuiva sau a ceva. Dacă prin acea conduită s-a urmărit altceva decât exprimarea disprețului,

de exemplu exprimarea unui protest sau a unei opinii/convingeri, faptul nu trebuie să intre sub incidența legii, pentru că scopul făptuitorului nu a fost «disprețuirea», ci exprimarea unei idei prin folosirea simbolistică a unuia din «simbolurile naționale», «emblemele» sau «semnele» autorităților⁵⁶⁰. De aceea, modalitatea intenției indirecte trebuie respinsă. De altfel, fapta incriminată în articolul 236 este de regulă comisă pentru exprimarea unui protest față de autoritățile statului ori față de politica guvernului și nu pentru a distruge, în sine, un «simbol», o «emblemă» sau un «semn». Practic, pedepsirea unei persoane pe baza acestui text constituie o restricție a libertății de exprimare pentru că o asemenea faptă are rostul de a exprima o idee/o informație/un protest.”⁵⁶¹

De asemenea, ilustrativă pentru acest subiect este, printre altele, și o decizie a Curții Supreme a Statelor Unite (cazul West Virginia State Board of Education vs. Barnette⁵⁶²). Consiliul Educației din statul West Virginia a decis că toți profesorii și elevii aveau obligația de a saluta steagul într-o ceremonie ce trebuia să se desfășoare zilnic. Curtea Supremă a Statelor Unite ale Americii a decis că salutul steagului reprezintă o formă de exprimare și obligarea elevilor la a saluta steagul constituia o încălcare a dreptului lor la libera exprimare. Curtea a spus: „Dacă există o constantă în Constituție, aceasta este că nicio autoritate, de la cea mai importantă până la cea mai mărunță, nu poate să stabilească ceea ce este corect în politică, în problema națională, în religie sau în alte chestiuni de opinie ori să forțeze cetățenii să-și exprime prin cuvinte sau acțiuni credința lăuntrică”⁵⁶³.

Parlamentul European votează propunerea ActiveWatch de interzicere a infiltrării redacțiilor de agenți ai serviciilor de informații

Comisia pentru Libertăți Civile, Justiție și Afaceri Interne (Comisia LIBE) a Parlamentului European a adoptat pe 21 februarie propunerea ActiveWatch privind introducerea unor măsuri legislative care să interzică la nivelul statelor membru ale UE infiltrarea în redacții a agenților sub acoperire din serviciile de informații. Propunerea ActiveWatch a fost introdusă pe agenda Parlamentului European pe 6 noiembrie 2012, în cadrul raportului de inițiativă al deputatei PNL (ALDE) Renate Weber privind Carta UE: Norme standard pentru libertatea mass-media în UE.

În memoriul adresat Comisiei LIBE pe 6 noiembrie, ActiveWatch a susținut că infiltrarea agenților în redacții pune în pericol libertatea de exprimare, întrucât:

- amenință confidențialitatea surselor;

⁵⁶⁰ Din aceeași analiză: „Cu privire la termenul «autorități» nu există, de asemenea, o definiție legală. În Constituția din 1991 există însă titlul III denumit «Autoritățile publice» în care se includ: parlamentul, președintele, guvernul, administrația publică, autoritatea judecătorească. Deoarece legea se referă numai la emblemele și semnele folosite de autorități (publice), nu intră sub incidența incriminării din articolul 236(...).”

⁵⁶¹ „Ghid juridic pentru ziaristi”, Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai, ActiveWatch, București, 2009, pag. 96-97.

⁵⁶² Hotărârea 319 US 624.

⁵⁶³ „Ghid juridic pentru ziaristi”, Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai, ActiveWatch, București, 2009, pag. 97-98.

- împiedică colectarea informațiilor;
- încearcă să dezinformeze și să manipuleze publicul;
- afectează credibilitatea presei;
- permite supravegherea redacțiilor;
- introduce un climat de neîncredere în redacții.

Amendamentul a fost preluat de deputata Renate Weber (ALDE) și susținut de eurodeputatul socialist Ioan Enciu. Totodată, amendamentul a fost adoptat cu un vot foarte strâns, 28 de voturi pentru, 24 împotriva, fiind susținut de grupurile liberal, socialist și ecologist din PE, în timp ce europarlamentarii populari și euro-sceptici s-au opus. De altfel, europarlamentarul popular Jean-Marian Marinescu, raportorul din umbră, a propus respingerea amendamentului. Printre europarlamentarii români membri ai Comisiei LIBE care au votat împotriva amendamentului se află și Monica Macovei.

Votul final asupra raportului a fost programat pentru sesiunea plenară din luna aprilie 2013.

CONCLUZII:

- Autoritățile și politicienii au încercat și în 2012 să controleze și să limiteze libertatea de exprimare și accesul la informațiile de interes public prin legi nedemocratice.
- Inițiative legislative importante sunt promovate fără o consultare publică prealabilă. Dacă totuși se organizează consultări publice, în multe situații autoritățile ajung să ignore concluziile acestora.

RECOMANDĂRI PENTRU JURNALIȘTI ȘI EDITORI:

- Citiți legislația care vă afectează activitatea profesională (Codurile penal și civil, Legea 544/2001, legislația audiovizuală, CCM Unic la Nivel de Ramură Mass-Media, Legea drepturilor de autor etc.)
- Implicați-vă în monitorizarea legislației și a dezbaterilor cu publicul și autoritățile.
- Susțineți inițiativele de autoreglementare, nu introducerea unei legi a presei, întrucât cadrul legislativ existent este suficient.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI ȘI POLITICIENI:

- Faceți public modul în care sunt cheltuiți banii publici.
- Aplicați legislația unitară, în acord cu jurisprudența CEDO și cu tratatele internaționale la care România este semnatară.
- Organizați dezbateri publice și respectați concluziile acestora.

Publicat în 2013

© ActiveWatch - Agenția de Monitorizare a Presei
Membră a Rețelei Reporteri fără Frontiere

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

☎ 021 313 40 47 📠 021 637 37 67

✉ office@activewatch.ro

● www.activewatch.ro ● blog.activewatch.ro ● www.facebook.com/ActiveWatch ●